

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion, Sive Manuale Confessoriorvm Et Poenitentivm

Azpilcueta, Martín de

Antverpiæ, 1625

De censuris Ecclesiasticis, casibus reseruatis, & irregularitate. cap. 27.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41661

De censuris Ecclesiae, scilicet, excommunicatione, suspensione, & interdicto, & de irregularitate, deque Ecclesiae pollutione, ac de casibus reservatis, de quibusdam miscellaneis ad confessarios plurimum pertinentibus.

CAPVT XXVII.

- 1 Censura quid, & est triplex.
- 1 Excommunicatio quid, diuiditur in maiorem, & minorem, quae sunt ille, & quod in dubio significatur maior. Diuiditur etiam in generalem, & specialem, & generalis in latam à iure, & latam ab homine, quae differant. Diuiditur etiam in iustam, & in iniustam, & iusta quid, & quid efficit, nu. 2.
- 3 Excommunicatio iniusta quae diuiditur in iniustam validam, & in iniustam nullam, iniusta valida in duas, quae differunt sic: iniusta nulla quid operatur.
- 4 Excommunicatio iniusta est nulla in his quinque casibus.

P Remitto primo, verbum *censura* significare dignitatem censoris, & etiam correctionem alicuius: in qua posteriore significatione hic sumitur, & non pro qualibet correctione, sed pro Ecclesiastica: quae defini potest esse sententia lata à capite ordinis, mediante iurisdictione Ecclesiastica fori exterioris, quae quis priuatur communione sacramentorum, vel hominum, vel exercitio diuinorum spiritualium, vel prohibentur officia diuina, vel sacramenta, vel sepultura. Dixi, sententia, pro genere. Dixi, lata à capite ordinis, ad excludendas omnes sententias omnium praelatorum, etiam habentium iurisdictionem Ecclesiasticam, vt singula iter declarauit Panorin. per textum, & glossam a. Dixi, mediante iurisdictione Ecclesiastica, quia lata sine iurisdictione, vel cū ea, sed temporaria, non est censura. Dixi, fori exterioris, quia lata mediante iurisdictione fori tantum interioris non est censura: qualis est suspensio ab officio à confessario facta b. Dixi, quae quis, & c. ad denotandum triplicem esse censuram, scilicet, excommunicationem, suspensionem, & interdictum c. Excommunicatio autem definitur esse censura quae priuat communione sacramentorum tantum, aut sacramentorum, & hominum. & est duplex, minor, & maior. Minor est, priuans participatione passiuam omnium sacramentorum d. Maior vero est, censura priuans participatione, iam actiua, quam passiuam sacramentorum, & hominum, secundum sententiam Panorimitani, & communem nostrorum a, & Theologorum b: & quamuis dispositiones poenales in dubio intelligantur de minori poe

a In c. dilecti, nu. 2. & 5. de minor. & obediencia. b arg. gloss. siug. in cap. is qui se sent. excom. l. 6. ver. de iure. c Cap. que senti de ver. signifi.

d Ca. si celebrat de cle. excom. min. a In rub. de sent. excom. b In 4. d. 18.

pena e, ta
sine expre
teligitur e
2 Duplex
cialis e. Ge
lata ab hom
fessusam e
lata vero a
aut illud fec
magnum
ablato ab
idemque
ritur, in qu
ille morer
colligi pot
alij censu
tura, sed in
Diuidit
Excommu
quomodo deb
tem, & qu
laudant Pa
& declara
rat comm
nat ablata
aufert tan
Ecclesiae, d
tur ad Ecc
3 Inuita
quam debet
dānam tie
quācom a
centio, qu
iam sente
riter, & ob
ue iniusta
est iniusta
nō est esse
municand
leat, prima
& exterior
riori, prop
munionem
quam Ecc
aliqua ne
quod Caro
di excom

atione.
s, Amen.

municatione,
irregularitate,
libus reserva-
d confessorios

minorem, que fut
er etiam in genera-
at am ab homine, quo
s, & iusta quid, &

am validam, & in
unt sic: iniusta nulla

ibus.

ignitatem cen-
tra postiore si-
correctioe, sed
entia lata à capite
oris, qua quis pri-
ecrictio diuorum
enta, vel sepulch-
rdinis, ad exclu-
etiam habent-
iter declarant
iurisdictione Ec-
ed temporaria,
ed ante iurisdic-
nalis est suspen-
, & c. ad deno-
municationem,
io autem defi-
rum tantum, aut
& maior. Minor
orum d. Maior
quam p[er]sua sa-
m Panormita-
m b: & quam-
tur de minori
p[er]

pena e, tamen cum iudex excommunicat aliquem simpliciter sine expressione maioris, vel minoris excommunicationis, intelligitur de maiori d.

2 Duplex est iterum excommunicatio, scilicet generalis, & specialis e. Generalis autem rursus est duplex, scilicet lata à iure, & lata ab homine: lata à iure est, qua generaliter canon, constitutio, aut statutum excommunicat eum, qui illud, aut illud fecerit, aut non fecerit f: lata vero ab homine est, quam iudex generaliter fert in eum qui illud, aut illud fecerit, vel non fecerit: inter quas duas, vt infra g dicitur, est magnum discrimen: nam lata ab homine moritur mortuo, aut ablato ab officio eo, qui eam tulit, iuxta glossam solemnem h, idemque tradit S. Antoninus i, pro quibus textus facit k. Moritur, inquam, quoad eos, qui eam non incurrerunt, antequam ille moreretur, aut priuaretur l. At lata à iure minime m. Ex quo colligi potest, quid dicendum sit de excommunicationibus, & alijs censuris latis in mandatis visitationum, quæ non sunt statuta, sed mandata generalia, aut specialia hominum.

Diuiditur etiam excommunicatio in iustam, & iniustam n. Excommunicatio iusta est, quam fert is, qui potest propter quod, & quomodo debet, quæ nihil operatur, quoad Ecclesiam triumphantem, & quoad Deum, iuxta glossam singularem o, quam plus satis laudant Panormitanus, & Felinus p, vt dixi in causa quorundam q, & declarauimus r. Plus (inquam) satis: quia quamuis non aufert communionem omnino interiorem, sed solum presupp[on]at ablatam, propter peccatum mortale, ratione cuius fertur: aufert tamen s, vt dicitur, auxilium suffragiorum generalium Ecclesie, & communionem sacramentorum, quibus iter paratur ad Ecclesiam triumphantem.

3 Iniusta vero est, quam fert is, qui non potest, aut aliter, & ob aliud quam debet: & diuiditur in iniustam validam, & iniustam inualem: nam sicut alie sententiæ (licet iniuste sint) valent regulariter quatenus ad formam exterius, & earum virtute in eo tanta fit ex-
centro, quanta iustarum e, & aliquæ sunt nullæ & irritæ u: sic etiam sententia excommunicationis, quamuis iniusta valet regulariter, & ob id Gregorius x dixit inuendam esse, siue iusta sit, siue iniusta: & aliqua nulla est iniusta valida diuiditur in eam, quæ est iniusta ob defectum rectitudinis animi iudicis, aut forme, quæ non est essentialis: & iniustam ex defectu iustæ causæ ad excommunicandum, quæ multum differunt: quæuis enim vtraque valeat, prima tamen tantum ligat, quantum iusta in foro interiori, & exteriori: secunda vero parum plus nihilo, nisi in foro exteriori, propter scandalum post declarationem, quia non adimit communionem, quæ omnino est interior, neque suffragia generalia, quam Ecclesia, & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales, nisi aliqua negligentia, vel contumacia mortali roboretur a, adeo quod Carretanus b de effectu excommunicationis dixerit, eiusmodi excommunicationem iniustam non esse proprie excommunicatio-

c. in penit. de reg. iur. li. 6.
d. Cap. penul. de sent. exc.
e. Ca. a nobis 1. de sent. excom. c. statum. & c. confit. eo. t. li. 6.
f. Ca. 1. de cõ. fi. l. 6. cl. 1. par. verum de haret.
g. Num. 40.
h. In d. c. a nobis, 2. quam Host. Panor. Fel. & communis seqq. i. 2. part. tit. 23. c. 74.
k. In l. in. ff. de peni.
l. Secundum Pan. & communem ibid.
m. Cap. fin. de offic. leg. ic. cundum confidem. in p[er] dicitur locis. n. iust. glo. in summa 11. quæ 1. 3.
o. Cap. quodcumque 24. quæ 1. 1.
p. In d. rubr. de sent. exc.
q. In glo. fin. nu. 3. de iudicis.
r. In c. pena. de sent. exc. f. v. nu. 18.
t. Ca. cum inter. de re iud. & l. res iudicata, ff. de reg. iur. u. l. p[er]iam. C. de sent. & interloc. omni iud. l. c. 3. 21. quæ 3.
a. Felin. post affos in c. vlt. de testibus eogen.
b. In tracta. 10. q. 2.

e In d. c. penult. de sen. excom.

d In Topic. in l. conuenit. C. de episcopis & cler.

e Vt ca. 1. 11. q. 3.

f In cap. com. conuincat, de rescript. re. med. 2. & in d. 2. ap. pen. de sent. excom. g Ca. present. de sentent. excom. lib. 6. h Ca. nullus, de paroch. a Ca. ad probandum, & ubi glos. de re iudic.

b Ca. quanto, de priuileg. & c. t. de concess. preben. l. 6. par. g. ex part.

c Ca. per tuas, de sent. excom. cap. ad presentiam, de appellat. d Ca. venerabilibus, para. fin. de sentent. excom. l. 6. & ca. prout, l. 1. q. 3.

e Ca. present. & ca. constitutionem de sen. excom. l. 6.

f In c. peruenit, l. de appellat.

g Cap. present. in verbo a se.

cationem, sicut nec homo mortuus est homo. Quod tamen ita non esse probauimus, multis rationibus, quarum à nonnullis desideratarū vna est, quod tota definitio excommunicationis ei conuenit, cum ea separet à communione sacramentorum, & hominū, quantum ad forum exterius, & etiam quoad interius, vbi sciunt illum esse excommunicatum, & ignoratur eius iniustitia, quantum ad effectum peccandi, nisi eum eiteat: & valet hæc cōsequentia: separat quantum ad forum exterius, ergo separat: separat quantum ad hoc: ergo separat, arguendo à toto in modo ad suam partem: vt est homo albus, ergo est homo, iuxta doctrinam Aristotelis à Baldo receptam d. Altera est, quod non desinit quis esse homo ex eo quod nō videt, non audit, non loquitur: neque ideo, quod non facit omnia opera, quæ alij faciūt, modo aliqua vitalia faciat: ita quamuis hæc excomunicatio nō efficiat omnia, quæ iusta, facit tamen aliqua, propter quæ potest appellari vere excommunicatio: quia operatur id quod est dictum. Et quamuis opinio Caietani defendi possit, quia effectus nō differt à communi, relinquenda tamen videtur: quia differt à communi more loquendi canonum, qui e habet sententiam pastoris etiam iniustam timendam esse: vbi glossa, & vbi que Doctores aperte dicunt, valere, ac ligare excommunicationem iniustam, & differe ab ea quæ est nulla. Iniusta vero, inualida, seu nulla, nihil aliud operatur in foro interiori, neque exteriori, quam quod obligat excommunicatum ad seruandum eam, quoad populus sibi persuadeat, aut debeat persuadere causas nullitatis, ad euitandum scandalum, vt diximus alibi f.

4 Porro, excommunicatio iniusta est nulla in multis casibus, quos ponit glossa celebris g, qui omnes ad quinque redigi possunt. *Primus*, quando qui excommunicat non est iudex saltem excommunicati h, aut non toleratus: qualis est excommunicatus, & suspensus à iurisdictione, aut interdictus, & denunciatus talis a. *Secundus* casus, quando fertur contra tenorem priuilegiorum b. *Tertius*, quando post legitimam appellationem fertur c. *Quartus*, quando excommunicatio continet intolerabilem errorem, quem habet illa quæ datur contra aliquem, ex quo recte aliquid fecit, puta, quia dedit elemosynam pauperi, aut quia non fecit aliquid illicitum, aut impossibile d. *Quintus*, quando excommunicator excommunicat eos, qui participant cum excommunicato à se, non nominando eos expresse, præuia tamen monitione, cum interuallo aliquot dierum e. Dixi, *Cum excommunicato à se*, quia secus in excommunicatione lata contra participantes cum excommunicatis ab alio, vt dixit Petrus f, reputans esse id singulare dictum g.

Nō obstat, quod videtur derogatum cōsuetudine prædictis capitibus, quum de more nō dentur literæ contra participantes nominatim. Tum quia in Lusitania passim fit. Tū quia in terris, in quibus id non faciunt iudices, subditi etiam non seruant

corum

eorū prætra participi possessionis maioris & obtineri illis capitibus superuacua veniendi aiam, quod toriam cōcando vicio censetur non datur nuntiantes denuntiant

5 Excom. clericali
6 Excom. nec m
7 Excom. aut in
8 Excom. peccat

9 Scilicet
S test
episcopis
collegiat
crati, neq
omnes p
& etiam
pararunt
quia al j
eo quod
ciarios n
iue com
rioris, iur
excom
summi P
iudic
Rectores
i offunt
specialit
non orit

eorū præcepta, & vt illi sunt in possessione ferendi literas contra participantes sine solemnitate illorū iurium *h*: ita isti sunt in possessione nō parendi illis, & nō habendi se pro excōmunicatis maiori excōmunicatione ad effectum se abstinēdi à diuinis, & obtinēdi absolutionem. Et ita videtur non esse derogatum illis capitibus *i*. Nec obstat, quod cōsequeretur illas literas esse superuacaneas: quia potest dici quod profunt ad effectum perueniendi ad interdictum, & brachium seculare *k*. Nō obstat etiam, quod in aliquot regionibus est cōsuetudo dandi denuntiatoriam cōtra eos, qui non sunt confessi ante Pascha, excōmunicando vicinos participantes cum eis. Et quod illa excōmunicatio censeatur valida, & ligare vicinos eis participantes, quia illa non datur contra participantes cum excōmunicatis ab ipso denuntiante, sed cum excōmunicatis à constitutione synonali: denuntians enim non excommunicat, sed tantum declarat.

h Arg. eorum quæ notantur in c. final. de consuet.

i Iuxta c. i. cū ei annor. de offic. ordin. k l. hæredes palam, parag. sed si notam, f. de testam.

Quis potest excommunicare.

- 5 Excommunicare potest regulariter omnis qui habet iurisdictionem Ecclesiasticam, ordinariam, vel delegatam in foro exteriori.
- 6 Excommunicare nequit Episcopus extra suum Episcopatum, nec laici, nec mulieres, neque quis seipsum.
- 7 Excommunicare an possit consuetudo, aut excommunicatus, suspensus, aut interdictus.
- 8 Excommunicans sine facultate, causa, ordine, scriptura, vel monitione peccat.

Secundo præmitto, quod causa efficiēs excōmunicationis potest esse Papa, & omnes alij prælati, etiamsi sint minores episcopis: quales sunt Abbates, Præpositi, & Priores Ecclesiarū collegiatarū regularium, & secularium, etiamsi non sint consecrati, neque benedicti, modo sint cōfirmati, vel prouisi: quia hi omnes possunt excommunicare iure cōmuni suos subditos *a*, & etiam reliqui omnes, qui consuetudine præscripta sibi compararunt iurisdictionem *b*, & non alij. Dixi supra, Collegiatarum, quia alij qui vocantur Abbates, & Priores in multis regionibus, eo quod sunt rectores Ecclesiarum habentium multos beneficiarios nō viuentes collegialiter, non possunt excommunicare iure cōmuni: quia nullam eo habent iurisdictionem fori exterioris, iuxta notata *c*. Quo fit, vt capitulum sede vacante possit excommunicare *d*, & Archiepiscopus, Episcopus, & delegatus summi Pont. & etiā delegati prædictorum, eos, in quos habent iurisdictionem delegatam *f*. Fit item è cōtrario, quod Abbates, Rectores, aut Parochi Ecclesiarum simplicium parochialium nō possunt excommunicare suos parochianos iure cōmuni, neque specialiter, neque generaliter: quia facultas excommunicandi non oritur ab ordine, imo est pars iurisdictionis fori exterioris,

a Ca. trāsmis. sam, c. i. supra. ganeis de elec. & c. cum ab ecclesiarum de off. ord. *b* Cap. duo simi, de off. ordin. & c. est contingat, de foro compet. *c* In ca. licet, canon. & glos. c. statutum, verb. collegiatis, de elec. lib. 6. & Pan. in c. nobis de iur. patr. *d* Ca. cū olim cum ei annotat. de maior. e. Cap. de ijs, 12. di. *f* Cap. P. & C. de off. de leg.

Quod tamen ita
um à nonnullis
municationis
ramentorum, &
quoad intentus,
atur eius iniu-
euitent: & valet
terius, ergo se-
uendo à toto in
est homo, iuxta
ra est, quod non
audit, non lo-
que alij faciū,
municatio nō
pter que potest
id quod est di-
lit, quia effectū
tur: quia differt
bet sententiam
ossa, & vbi que
municationem
vero, inualida,
neque extenoi,
ruandum eam,
suadere causas
alibi f.
multis casibus,
que redigi pos-
est iudex saltem
excommunicata
& denuntiatus
nem privilegio-
erabilem erro-
n, ex quo recte
uperi, aut quia
unius, quando
cipant cum ex-
e, præuia crina
xi, Cum excom-
ata contra par-
xit Petrusinus f,
dine prædictis
ra participates
Tū quia in ter-
m non seruant
eorum

g In d. c. trāf-
missam.
h Arg. d. cap.
duo simul, &
d. c. cum con-
tingat.
i Ca. Episco-
pum, 1. q. 3.
k c. de 2. de
for. comper.
l Rot. 13. de
conuet. in
antiq.
m Arg. c. cum
fi, par. g. h. de
app.
n Arg. eius
quod ait Fe-
der. cons. 182.
& Fel. in c.
postulati,
col. fin. de
for. comp.
o Arg. e. nona
de pœ. & re-
miss.
p Cap. præter
adiuncta glo.
verb. duci-
bus, 32. d.
q. l. quis iu-
risdicit. ff. de
iur. om. iud.
r In summa
de sen. exce.
par. g. quis
valeat.
s In 4. d. 18.
q. 2. ad 2. &
Ioan. And. in
reg. cui licet
lib. 6.
t Li. de syn. 2.
part. ar. 2. di.
26.
u par. i. serm.
37. pag. 3.
v Secundum
Roll. verb.
excom. 7. pa-
rag. 10.
w Verb. excō.
1. par. g. 6.
x Secundum
gloss. in sum.
& ea. audiu-
mus, 24. q. 1.
y In c. ab ex-
comm. nu. 5.
de recrip. c.
cum dilectis,
de dol. & con-
tum. sub fi.
z In eproba-
dum, colum.
3. de re iud.
intra, nu. 29.
sent. excom.
g. in ca. dile-
ctus, 2. de
præb.
in responsio-
ne ad contra-
ria per ex-

ris, iuxta glossam receptam g, quam ipsi non habent: eam tamē possent habere ex consuetudine præscripta, iuxta Clem. b tunc autem tantam habebunt, quantam consuetudo dederit.

6 Fit itē, quod nec Episcopus extra suum Episcopatum potest excommunicare etiam suos subditos i, etiam si esset vi pulsus, nisi in loco viciniore Episcopatu k, aut nisi de consensu Episco- pi vbi manet, & habet domicilium l, aut in re adeo manifesta, quæ non requirat cognitionem causæ m. Videtur tamen, quod qui extra suum Episcopatum nō residentiam consummauerint, ligantur excommunicatione lata ab eo contra non residentes in beneficijs suis, eo quod non residentiam inceperunt in Epi- scopatu: vel quia res est sita intra illum n. Fit item, quod non possunt excommunicare mulieres o. Neque laici sine privilegio Apostolico p. Nec quisquam seipsum q, & ob id Episcopus, qui excommunicat generaliter quemcumque qui furatus est, aut furabitur, lusit, aut ludet, licet ipse id faciat, aut fecerit, non erit excommunicatus, secundum Hostiensē r, & S. Thomam s, communiter receptos, vt probat Henricus t: sed si Episcopus solum esset denunciator excommunicationis summi Pontificis, aut excommunicationis alterius Episcopi, aut eius vicarij, aut alius, qui excommunicat, maneret excommunicatus, secundum Bernardin. de Busto u, & mentem omnium.

7 Nec consuetudo sola absque sententia, aut constitutione ali- quem excommunicat b, nisi legitime præscripta sit, aut appro- bata à summo Pontifice, aut alio Prælato, quantum ad suos sub- ditos: quia tunc vim haberet statuti, secundum Angelum c. Ne- que excommunicatus, quamuis sit occultus d: cuius tamen op- positum est verius, scilicet, quod si non est denunciatus potest excommunicare, & valet excommunicatio lata ab eo, secun- dum Panorm. e & Felinum f: quamuis eam ferat in fauorem e- ius, qui scit eum excommunicatum, vt dixi g.

8 Quibus cōsequens est peccare mortaliter, qui sciens, aut qui scire debens, se nō posse excommunicare, excommunicat: quia usurpat iurisdictionem alienā, aut eius vsum, quod est peccatū mortale, iuxta S. Thom. h Et qui excommunicat aliquem iniuste, quamuis id nō faciat odio, inuidia, aut mala voluntate, sed per ignorantiam crassam, aut supinam, secundum Richardum i. Ec- etiā qui excommunicat sine canonica monitione k, vel solo ver- bo, sine scriptura publica, aut priuata, nisi iusta de causa id omit- tat: quamuis excommunicatio liget, & excommunicas maneat suspensus per vnū mēsem ab ingressu Ecclesie, & à diuinis offi- cijs l, intra quem si celebrauerit aliquod officium diuinū alicui ordini peculiariter addictū, erit irregularis, cū quo solus Papa dispensat m. Quæ tamen pœna suspensionis non afficit Episco-

trouant. ad euitanda de qua. h 2. q. 69. ar. 6. i In 4. di. 18. art. 4. q. 4. k Ca. sacro de sent. excommu. l Ca. sacro. de & c. 1. c. 1. tit. li. 6. m Ca. de senten. & re iud. li. 6.

pos

pos: quia n
vripli incu
quando est
scribunt ali
Gabriel o q
lum est in n
tam p, &
ce, nō possit
iusta, eos n
cautius exc
iorem char

De

9 Excommu
lem,
10 Excomm
tua
10 Excomm
nisi i
10 Excomm
12 Excomm
ne lig

9 T Tertio
mun
mortalē, q
tura in obco
te mora, cul
communic
lari, nisi pe
nissima, qu
& in his pa
quoad hoc
to Secundo,
tuto, ita vt
corus, aut q
cationis lar
monitione
tum excom

Tertio, q
hæc verba:
premissis ad
ctis rebus fe
decernantur:
galer ac m
animum mou

pos: quia non fit eorum particularis mentio, quod est necesse, ut ipsi incurrant suspensionem: nec praelatos religiosorum, quando est periculum in mora, vel constitutiones ordinis prescribunt aliam formam, vel propter ignorantiam iuris, secundum Gabriel. o qui non satis vigilanter loquitur: quia quando periculum est in mora, etiam alij omittere possunt solemnitatem predictam p, & constitutiones, nisi essent confirmate à summo Pontifice, non possent derogare iuri communi q, & ignorantia, nisi esset iusta, eos non excusaret r. preferim quod praelati religiosorum cautius excommunicare debent, quam secularium, propter maiorem charitatem, qua debent esse erga fratres s.

n Cap. quia periculosum cod. tit. & li. o In 4. di. 1. q. 2. col. 9. can. 7. p per constit. tit. sub fin. de sent. ex. com. l. 6. q Ca. quod super iis, de maiori, & obed. r Ca. ignorantia, de reg. iur. l. 6. f Arg. notatorum per Pa. nor. in c. causam qua de iud.

De causa, & forma excommunicandi.

- 9 Excommunicatio maior non feratur, nisi propter contumaciam mortalem, aut peccatum futurum, &c.
- 10 Excommunicatio, quae sine monitione, sententia, & clausula iustificativa est nulla, nu. 11.
- 10 Excommunicatio de rebus perditis à solo Episcopo danda, & alia non nisi in subsidium.
- 10 Excommunicatio annalis suspectum hereseos facit.
- 12 Excommunicatio quibus verbis fit, & conditionalis, vel sine intentione ligandi, an liget, nu. 11.

Tertio prae-mitto circa haec primo, quod nemo debet excommunicari maiori excommunicatione, nisi ob contumaciam mortalem, quia persistit in peccato mortali praeterito, aut in futura inobedientia non coparendi iusto praeepto facto praecedente mora, culpa, aut offensa a. Et consequenter nemo incurrit excommunicationem impositam à canone generali, vel particulari, nisi peccando mortaliter: quae est regula consolationis plenissima, qua tradidit Palud. b. quaeque nos applicuimus multis, & in his parua. furantibus c. Et idem eadem ratione dicendum quoad hoc de excommunicatione generali lata ab homine. Secundo, quod quae excommunicatio fertur à canone, aut statuto, ita ut qui fecerit illud, aut illud, ipso facto sit excommunicatus, aut quod illud, aut illud non fiat sub poena excommunicationis latae sententiae, non requirit praecedentem canonicam monitionem, per ea quae diximus d. imo, qui contra facit, statim excommunicatur e.

a Text. mentem e. nullus, c. nemo. fi. q. 3. c. 1. de iud. c. a nobis, 1. c. sacrosan. de sent. excom. & c. Roma, p. r. g. cauent, cod. tit. lib. 6. b In 4. di. 18. q. 1. art. 2. c In c. inter verba, 1. q. nu. 480. d In praesent. ca. cu. contingat de refer. parag. caus. nulli. post. Inno. in prin. c. sacrosancti de sent. ex. com. e Co. si quis suadente, is q. 4. c. a nobis, 1. de sent. ex. com. & c. 2. de constit. lib. 6. f Sess. 25. c. 3. de referm.

Tertio, quod Concil. Tridentin. s. huic rei multa adiecit in haec verba: Quapropter excommunicationes illae, quae monitionibus praemissis ad finem revelationis, ut aiunt, aut pro perditis seu subreptis rebus ferri solent, à nemine prorsus, praeterquam ab Episcopo accernantur: & tunc, non alias, quam ex re non vulgari, causaque diligenter ac magna maturitate per Episcopum examinata, quae eius animam moveat: nec ad eam concedentur consensu secularis, etiam magistra-

Ca. sacro de sent. l. 6. pos

magistratus auctoritate adducatur: sed totum hoc in eius arbitrio, & conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore eas decernendas esse iudicauerit. In causis vero iudicialibus mandatur omnibus iudicibus Ecclesiasticis cuiuscumque dignitatis existant, ut quodcumque executio realis, vel personalis, in qualibet parte iudicij propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in procedendo quam definiendo à censuris Ecclesiasticis, seu interdicto: sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus contra quoscumque etiam laicos per multas pecuniarias, quæ locis p[ro]p[ri]is ibi existentibus eo ipso quod exacte fuerint assignentur, seu per captionem pignorum, personarumque restrictionem, per suos proprios aut alienos executores faciendam, sine etiam per priuationem beneficiorum, aliâque iuris remedia procedere, & causas definire. Quod si executio realis, vel personalis aduersus reos hæc ratione fieri non poterit, sitq; erga iudicem contumacia: tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio suo præter alias p[œ]nas ferire poterit. In causis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel personalis, ut supra fieri poterit, erit à censuris abstinendum. Sed si dictæ executioni facile locus esse non possit, licebit iudici hoc spiritali gladio in delinquentes vti: si tamen delicti qualitas, præcedente saltem bina monitione, etiam per edictum id postulet. Nefas autem sit seculari cuiilibet magistratui prohibere Ecclesiastico iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem reuocet, sub prætextu, quod contenta in præsentis decreto non sint obseruata: cum non ad seculares, sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat. Excommunicatus vero quicumque si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta, & communionem fidelium, aut familiaritatem non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum in sorduerit, etiam contra eum tamquam de hæresi suspectum procedi possit. Hæc ibi. In quibus nouem præcipue notanda videntur. Primum, quod solus Episcopus potest ferre huiusmodi excommunicationes generales. Secundum, quod in causis civilibus nullus iudex debet vti excommunicatione, nisi in subsidium aliorum iuris remediorum: neque in criminalibus, nisi quum executio personalis, vel realis fuerit valde difficilis.

II. Tertium, quod in sordescens in ea per annū, habetur de hæresi suspectus. Quartum, quod ob culpam præteritam non debet ferri, nisi canonica monitione præcedere, quæ est trina, cum intervallo saltem duorum dierum inter vnā, & aliam monitionem, aut vnā pro tribus cōcedendo sex dies pro illis, quando non est periculum in mora, & quando tale periculum interuenerit, diminutum est tempus quomodo, & quantum oportuerit, & non plus, nec minus. Quod adeo est verum, quod excommunicatio esset omnino nulla, si ferret eam prælatus, vel iudex in executionem sententiæ, vel præcepti sine præuia cognitione causæ, & sine clausula iustificatiua latæ circa præterita, id est, dato termino

a Di. ca. facto.

b Ca. constitutionem, de sent. excom. li. 6. adiuncto d. c. facto.

ius eius arbitrio, & aut tempore eas
 bus mandatur om-
 xistant, vt quan-
 te parte iudicij pro-
 tam in proceden-
 terdicto: sed li-
 d forum Ecclesia-
 e etiam laicos per
 eo ipso quod exa-
 personarumque di-
 sciendam, sine etiam
 procedere, & cau-
 aduersus reos hac
 ia: tunc eos etiam
 ferire poterit. In
 personalis, vt supra
 e executioni facile
 dio in delinquentes
 monitione, etiam
 nilibet magistrati
 et, aut mandare, vt
 quod contenta in
 res, sed ad Eccle-
 quicumque si post
 cramenta, & com-
 ur, sed si obdurato
 etiam contra eum
 i. In quibus no-
 od solus Episco-
 es generales Se-
 debet vti excom-
 mediorum: ne-
 onalis, vel realis

mino ad allegandas causas, si quas habuerit contra huiusmodi
 mandatum, quod est maximi ponderis. *Quintum*, quod qui ex-
 communicat sine hac monitione, & sine scripto, in quo decla-
 reretur causa, peccat mortaliter: licet valeat, vt tactum est *a*. *Sextum*,
 quod excommunicatio lata sub conditione, ante imple-
 mentum eius non ligat *b*. *Septimum*, quod excommunicatio non
 ligat, si qui eam fert, non habet intentionem ligandi, neque et-
 iam si is, qui eam petit, non habet voluntatem vt ligetur: quia
 omne suum robur accipit excommunicatio a voluntate ex-
 communicantis, qui quum excommunicat ad petitionem par-
 tis, non vult magis excommunicare quam ipsa pars velit. *Qua-*
re illi quos excommunicans, aut petens excommunicari eos,
 qui illud, aut illud fecerint, aut non denuntiarint, intendit exi-
 mere ab illa, vere eam non incurrunt, licet se putent incurrere.
Octauum, quod nulla certa verba sunt prescripta pro forma sub-
 stantiali excommunicationis.

12 Quapropter, vt dixit bene Hostiens. e nihil refert, an iudex
 dicat: *Excommunico te, aut separo te a communione*, aut similia, quibus
 declarat voluntatem suam excommunicandi de presentia: illa
 tamen, quae ipse purat ad id sufficere, scilicet, *cognosco, aut habeo te*
pro excommunicato, dicta a iudice, non videntur nobis sufficere,
 post Goffridum, quem ille refert: quidquid ipse dicat: nisi qua-
 do ponuntur in excommunicatione canonis, aut decreti, aut
 in excommunicatione conditionali: quales sunt omnes, quae
 dantur cum monitione canonica, aut propter peccata futura,
 pro quibus faciant illa capita, per quae d hae duae opiniones in-
 ter se conciliari possunt. *Nonum*, quod non parens canonis, aut
 iudici iubenti aliquid sub poena excommunicationis, non sta-
 tim erit excommunicatus: quia verba illa non significant volun-
 tatem excommunicandi ipso facto, sed communicationem ex-
 communicandi eum, si non paruerit e. Neque etiam haec, *excom-*
municeatur, sed haec sic, *sit excommunicatus*: nisi quando alia iura decla-
 rant oppositum, quo casu intelligenda est gloss. g Quae resolu-
 tio licet communis videatur, iure tamen proprius apparet, quod
 praefata verba, *sit excommunicatus*, non denotant sententiam lata, sed
 ferendam, nisi cum alia iura id declarant. Tum quia plurimi ca-
 nones h continent illa verba, quae tamen secundum gloss. i fe-
 rendam sententiam significant. Tum quia verbum, *sit*, est futu-
 ri temporis per verba cuius non fertur excommunicatio ip-
 so iure, nisi aliquid aliud adiiciatur k. Tum quia non obstat
 dicere, quod verbum, *sit*, est etiam praesentis temporis impera-
 tui modi, sicut & futuri optatiui. Tum quia non est ita proprie
 illius, ac huius. Tum quia in dispositione dubia mitior pars est
 eligenda l, & praefata verba sunt dubia, ergo interpretanda sunt
 vt significant potius sententiam ferendam, quam latam. Tum
 quia gloss. m verbum, *sit*, exponit per, *fiat*, futuri temporis.

e Iuxta In-
 noc in c. pro-
 posuit, de co-
 ces. praebe-
 colu. 2. & in
 c. 1. eod. tit. l.
 6. Oldr. consi.
 81. n. 2. & alios
 quos citauit
 in pralect. d.
 c. cum cona-
 ringat. parag.
 caus. nullit.
 a Sup. num. 3.
 b Cap. praetec
 ca. 2. de app.

e In sum. de
 sent. excom.
 parag. quali-
 ter, col. 2.

d Arg. e. 2. de
 testibus cog.
 & d. c. praetec-
 rea de appel-
 lar.

e Iux. gl. ceo-
 leb. in c. 2. de
 sagit. cui si-
 milis in c. 20
 de matrim.
 f Iux. Feli. in
 c. Rodul. col.
 19. de rescri-
 & quod ipse
 citat.

g Cap. si quis
 ex clericis, de
 vita & honore
 cler. & c. 2. de
 foro compet.

h Dist. 30.

i Ca. 2. de fo-
 ro compet.

k Secundum
 glo. recept. in
 reg. in poenis,
 de reg. iuris,
 l. 6.

l Prædicta reg.
 in poen.
 m Ca. si quis
 13. d. cui com-
 sonat, glo. c. 8
 quis ex cleri-
 cis, de vita &
 honore cler.

Quis possit excommunicari, & quis in excommunicatione non includitur.

- 13 Excommunicari solum potest homo baptizatus, & mortalis habens superiorem: proinde nec diabolus, nec Papa, nec infidelis, nec locusta, licet possit adiurari.
- 14 Excommunicatio generalis non ligat impotentem parere, neque eum, qui scit, &c. Nec etiam specialis termino prorogato, nec tunc, &c. num. 15.
- 16 Excommunicatio non ligat ignorantem eam, etiam super re illicita.

13 **Q**uarto praemitto circa haec primo, quod nemo excommunicari potest, nisi homo baptizatus mortalis, habens superiorem, iuxta cap. Romana, ubi Dominicus id sentit a, & nos dilatamus alibi: proinde non possunt excommunicari diabolus, anima separata à corpore, collegiū, aut vniuersitas, quae non sunt homines e, neque Iudaeus, vel Ethnicus, qui non sunt baptizati, etiam si sint catechumeni, hoc est, conuersi nondum baptizati, per dicta d: quamuis indulgentias lucrari possint, ut ibi dixi. Neque resuscitatus denuo non moriturus e, nec Papa, qui nulli homini, vel legi humanae, qua sola fertur excommunicatio, quoad poenam subijcitur: nam neque propter haeresin incidit in excommunicationem humanam, de qua loquimur, sed in diuinam, secundum rationes Caietani g, quidquid dicat S. Antoninus h. Et quia hic tangitur summa Papae maiestas, moneo te, Christiane Lector, typographo iam imprimente hoc cap. 27. ostensum fuisse mihi librū in Hispania impressum, cuius auctor ait dicere me alicubi non esse obediendum Papae statuenti aliquid in detrimentum beneficiorum patrimonialium Castellae: quod tamen est falsum, nec vllibi ego vquam id scripsi, nec debuit ab vlllo scribi. Tum quia sapit haeresin Anglicanam. Tum quia procedit ex defectu cognitionis essentiae rei spiritualis, quam nos latius & resolutius, quam vllus alius, quem meminerimus eorum, qui ante nos scripserunt, definiuimus i. Tum quia haec ignorantia est causa, ut aliqui nimis amplient potestatem laicam ad spiritualia, quae nemo potest construere, neque destruere, nisi Papa, qui plenitudinem potestatis spiritualis immediate accipit à Christo: vel alius, qui mediate, vel immediate partem eius acceperit à Papa k. Tū quia nullus Catholicus debet ignorare omnia beneficia Ecclesiastica, siue sint iuris patronatus, siue patrimonialia, siue prestimonia, siue commendae, siue praepositoriae, esse iura spiritualia a: & nullus neque Imperator, neque vllus alius princeps habet potestatem erigendi vel extinguendi vllum ex illis, etiam quam minimū, nisi habeat ad id potestatem immediate, vel mediate acceptam à Papa. Quae est fides Catholica, quam nisi quisque firmiter crediderit, saluus esse non poterit. A quo falso testimonio prius nos liberauimus si prius

a Ca. Romana
parag. vniuers.
licet, de sent.
excom. lib. 6.
b In c. ita
quorundam
de Iuda, no-
tab. 3. nu. 7. &
gloss. vlt. n. 2.
c Ca. in quod-
dam de celeb.
miss.
d In commen-
de indut. su-
pra, parag. in
Lenitico, no-
tab. 1. & arg.
e. venies de
presby. non
baptiz.
f Arg. suis
symp. Atha-
nat. & c. firmi-
ter de summa
Trin.
g Cap. propo-
suit, de con-
cessio. prae-
eunda per
mundum 9.
h 3. par. tit.
24. ca. 7. pa-
rag. 1.
i Sup. in c. 23.
j In. 99.
k Ca. in nouo,
2. di.
l Ca. dilecto,
de prae-
b.

si prius id
comunica-
credere, q
genus ver
giose uti p
nibus lan
sanctissi
folis vti na
ab illa aut
dem nihil
torum, &
potest pro
peti sine s
14 Secunda
tur, quem
neque is, q
neur: vt c
iusta causa
commodē
tis fiat ijs,
15 Tertio,
ad prescrip
gante illū,
manem Pa
in termino
est, quando
ste ait, (me
lata ad per
consensu e
mutari, vt
est, quam p
siones cita
non est ex
Quarto, c
sam iustam
16 Quinto,
municatio
excomuni
ignorabat,
rantia eius
municatio
aut supine
secundū e
vt est perc
vrius con
nitur in v
lūq; aliud

si prius id nouissemus. Nemo itē à seipso, nec à suis statutis ex-
cōmunicari potest b, nec ab inferiori c. Quare superstitionis est
credere, quod possunt excōmunicari locusta, bruchus, aut aliud
genus vermium, & animalium irrationalium, quanquam reli-
giose uti possum⁹ cōtra ea aqua benedicta, precibus, adiuratio-
nibus sanctis sūdatis in diuina bonitate, & misericordia, & suis
sanctissimis verbis, & institutione Ecclesiæ Catholicæ, quibus
solis vtinam vterentur qui audacter promittunt se eiecturos ea
ab illa aut illa regione, si illud, vel illud sibi detur, quandoqui-
dem nihil quod superat vires naturales, & effectum Sacramen-
torum, & institutionis Ecclesiæ, & reuelationem particularem,
potest promitti tam certo atque ipsi promittunt, nec pretium
peti sine specie cuiusdam simoniæ.

14 *Secundò*, quòd in excommunicatione generali non includi-
tur, quem proferens, vel petens illam non intendit includere,
neque is, qui non potest parere, aut iusta de causa ad id non te-
netur: vt qui non potest restituere, vel denuntiare furtum, aut
iusta causa ab eo excusatur, modo adhibeatur remedium quod
commodè adhiberi potest, vt cessante necessitate, aut causa fa-
cti fiat ijs, quorum remedium dedimus alibi d.

15 *Tertiò*, quod excommunicatus sub conditione, si non soluat
ad prescriptū terminum, non erit excommunicatus eo proro-
gante illū, antequam incurratur excommunicatio, iuxta com-
munionem Panormitani, & citatorum à Decio e: sed si non soluat
in termino predicto, erit excommunicatus f. Quod intelligēdū
est, quando prorogatum fuit consensu iudicis, aliàs secus, vt re-
cte ait, (mea sententia) Syluester g: nam licet excommunicatio
lata ad petitionem partis, tolli possit antequam incurratur de
consensu eiusdem: non tamen suspendi, neque differri, neq; ita
mutari, vt semel sublata iterū incurratur: quia id iurisdictionis
est, quam pars non potest tribuere h. Adde illas singulares deci-
siones citatas supra i, quod non soluens pensionem in termino,
non est excommunicatus, donec pensionarius id declaret.

Quartò, qui scit id quod iudex iubet reuelare, sed habet cau-
sam iustam non reuelandi, iuxta dicta supra k.

16 *Quintò*, quod ignorantia facti probabilis excusat ab excom-
municatione, secundum omnes, & etiam illius iuris, quo fertur
excōmunicatio propter aliquod opus de se licitum, quod ipse
ignorabat, neq; tenebatur scire esse prohibitum. Idem de igno-
rantia eius, qui facit opus de se illicitum, cui adiuncta est excō-
municatio per statutū inferioris Papa, quod ignorat, nisi crasse
aut supine id faciat, secundum Adrianū, & omnes l, secus tamē
secundū eum, & omnes citatos ab eo, si adnexa esset lege Papæ:
vt est percussio clericib, per locū ab speciali: nobis tamē videtur
verius contrariū cum Syluestro c. Tum quia eadem ratio inue-
nitur in vtraque: vtraq; enim est ignorantia iuris humani, nul-
lūq; aliud est in hoc discrimen, quàm quod ignorantia pœnarū
legum

b Arg. l. pen.
ff. de except.
arb.
c Arg. ea. cum
inferior, de
maior. & obe-
dien. & c. in-
ferior, 21. de

d In ca. inter
verba, 21. q. 3.

e In d. e. prae-
terea 2.
f Iuxta Inu.
& com. ibid.
g Verb. excō-
muni. 1. cas. 13.

h l. priuato-
rum, C. de iur.
iisd. omn.
iudi.
i Cap. 23. nu-
104.
k Cap. 25. nu-
46.

l Per c. 2. pa-
rag. eli. de
constit. l. 6.
m Arg. d. c. 2.
n Verb. excō-
muni. 2. nōt. 5.
& excōmuni.
q. 3.

Ex.

excommu-

mortalis habens
nec infidelis, nec

parere, neque
prorogato, nec

super re illicita.

no excommu-

talitatis, habet su-

tit a, & nos di-

dicari diabolus,

as, que nō sunt

sunt baptizari,

um baptizati,

ibi dixi. Neq;

nulli homini,

o, quoad pœnā

excommunica-

nā, secundum

sh. Et quia hic

ltiane Lector,

um fuisse mihi

ere me alicubi

detrimentum

nen est falsum,

lo scribi. Tum

dit ex defectu

& resolutius,

ante nos scrip-

causa, vt aliqui

e nemo potest

udine potesta-

us, qui media-

ū quia nullus

schastica, siue

simonia, siue

& nullus neq;

statū erigendi

ū, nisi habeat

ā à Papa. Quæ

iderit, saluus

s liberauimus

si prius

740 · *Quid operatur excommunicatio maior.*

legum Papæ non præsumitur, nec tam facillè potest probari quoad forum exterius, quam pœna statutorum ordinariorum. Tum quia per dicta superius d, ignorans pœnam legis quoad alia sibi notæ, non incurrit eam in foro conscientiæ. Tum per alia quæ ponimus e, vbi respondimus ad argumenta Adriani.

d Ca. 21. n. 17.
& infra num.
274.
e In c. fraternitas, 13. q. 2.

Quid operatur excommunicatio maior.

- 17 *Excommunicatio vt tollat communionem interiorem, & exteriorem, & mixtam. & priuet à sacramentis, & suffragijs, nu. 18. diuinis officijs, nu. 19. & omni contento hoc versiculo: Os, orate, &c. nu. 20. facit & alia vndeim, nu. 20. & 23. seq.*
- 18 *Excommunicatus est iumentum diaboli præter illum, & illi, nu. 19.*
- 21 *Excommunicatus vt infamis, & vt perdat debita seruitia, nu. 22. & 23.*

f In exposit. symboli in illa parte 1. Sanctorum Communio. n. 1. g Ca. resuscitatus, de pœn. d. 1. cum duobus seq.

Quinto præmitto quod vt dixi post S. Thomam f, triplex est cõmunio. *Prima*, omnino interior charitatis, & gratiæ, qua efficiuntur membra eiusdem corporis mystici Christi: à qua solum peccatum mortale nos separat g. *Secunda*, omnino exterior, qua inter nos alij alijs communicamus comedendo, bibendo, colloquendo. *Tertia*, media, seu mixta, scilicet sacramentorum, & suffragiorum generalium, quæ facit, aut præcipit fieri Ecclesiã Catholica. Et quod excommunicatio non tollit primam communionem, sed supponit sublatam esse: & ita operatur primo, non quidem, vt nonnulli dicunt, exclusionem à gratia Dei, sed declarationem exclusionis factæ per peccatum mortale. *Secundo*, excludit à sacramentis Ecclesiæ actiue, & passiue, ita quod nec possit accipere, nec dare a.

a Ca Engeltrud, 13. q. 4.

18 Tertio, priuat suffragijs generalibus Ecclesiæ: adeo, vt nulla in re intendat ei subuenire per illa, quod maximum damnum est. Ob quod dici solet excommunicatum possideri à diabolo, & b vi eo sicut mulio suo iumento c. Quod tamen non intelligitur de excõmunicato vere cõrito procurãte pro viribus absolutionem d: is enim coram Deo est in statu gratiæ, & fruitor cõmunionis prima, & tertiæ, non autem secunda. Idẽ de excõmunicato absque iusta causa, & de illo qui non potuit soluere ad præstiturum tempus, intra quod iustus fuit sub excommunicationis latæ sententiæ pœna: ij enim quoad Deum non sunt excommunicati, quia non peccarunt mortaliter, quamuis sint quoad homines, vt dixi vbi supra post Caietanum e. Idem est de excõmunicato ob contumaciam præsumptam, sed non veram coram Deo, secundum Maiorem f.

h In c. audi. & ca. omnis, 11. q. 3.
c Glo. in d. c. audi.
d Arg. c. dixi, & c. magne, de pœn. di. 1.

e In tract. 19. tom. 1.

f In 4. d. 18. q. 2. col. 8.
g Ca. quod in re, de pœn. & remiss.

19 Quarto, excludit à diuinis officijs, & alijs precibus cum alijs simul faciendis, vel audiendis g: quamquam bene potest solus precari, etiam in Ecclesia, licet alij precentur seiuncti ab

co,

atio maior.

le potest probari
m ordinatorum.
nam legis quoad
cientia. Tum per
menta Adriani.

o maior.

rem, & exteriorem,
ragijs, nu. 18. dicitur
ficulo: Os, orate,
23. seq.
illum, & illu, nu. 19.
ita seruitia, nu. 22.

homam f, triplex
charitatis, & gra-
myfici Christi: a
Secunda, omnino
nus comedendo,
ta, scilicet sacra-
e facit, aut præci-
unicatio non tol-
latam esse: & ita
nt, exclusionem à
te per peccatum
sua actiue, & pas-

sia, adeo, vt nulla
mum damnum
ffideri à diabolo,
men non intelli-
pro viribus abso-
tia, & fruitur cõ-
a. Idẽ de excomu-
otuit soluere ad
ub excommuni-
Deum non sunt
er, quamuis sint
num e. Idem est
ptam, sed non

precibus cum a-
nam bene potest
ntur seiuñcti ab
co,

eo, iuxta Innocentium receptum h.
Quinto, priuat omnibus contentis illo versiculo glossę i: Os, ora-
re, vale, communitio, mensa negetur, quem Hostiensis k, & omnes
Theologi l, & Canonice m attigerunt.

20 Per os, intelligitur participatio colloquendo, osculando, am-
plexado, recipiendo, mitteado, vel dando literas. Per orare, au-
tẽ, dicta participatio sacramentorum, & diuinorum officiorum,
& quarumlibet aliarum precum in Ecclesia, intra, vel extra tam
cum alijs dicendarum, iuxta Innocentium o. Per, vale, verò in-
cluduntur mutue salutationes, quæ fiunt per colloquitionẽ, aut
literas, aut etiã assurgendo, aperiendo caput, mouendo labia, &
alia similia, quæ significant salutationem sine locutione, iuxta
mentem Cardinalis, Imole, & communis p, quidquid dicat Ma-
ior q, & Angelus r, quorũ opinio teneri posset, quoad forũ con-
scientię, quãdo eiusmodi signa fierent sine intentione salutan-
di intra animũ, dicendo: Deus te conuertat, vel aliud simile s. Per,
communitio, participatio, quæ habetur in operando, exercẽdo, aut
faciendo aliquid simul cũ eo, aut habitando in eadem domo,
aut in aliqua eiusdem parte, aut cõuersando cũ eo alijs modis.
Per, mensa, intelligitur comedendo in eadem mensa, dormiedo
eodem lecto, quamuis domus sit aliena, secundum S. Antoni-
num t, iuxta quem, & Innocentium u, non potest quis etiam in
in cõuiuio alicuius tertij comedere cum excommunicato, imò
debet surgere ex mensa, si excommunicatus accumberet, non
tenetur tamẽ exire domo, imò potest comedere in alia domus
parte, si vterque non erat inuitatus ad idem conuiuium: nam si
erant ambo inuitati, licet in duabus mensis diuersis comede-
rent, videbuntur communicare in eodem conuiuio, & simul e-
dere, quantum ad hunc effectum, iuxta mentem illorum.

21 Sexto, facit irregularem videntẽ aliquo actu ordini suo pecu-
liari, vt dictum est supra. Septimo, facit infamem, si excommuni-
catio est manifesta a, quod i. uouicus Romanus dixit ad hoc
singulare b, limitauit tamen vt solũ procedat in excommunica-
to ob causam afferentem infamiam iuris, aut ob contumaciam
in causa infamiam inurentẽ. Octauo, facit collationem beneficij
Ecclesiastici adeo nullam, vt nõ conualescat per absolutionem,
nisi reuocetur d, & consequenter tenetur relinquere illud, & re-
stituere fructus ad id vsque tempus perceptos. Nono, priuat fa-
cultate eligendi actiua, & passiu e. Decimo, suspendit ab officio,
& beneficio f. Quamquam si habet officium publicum, valebit
quod per illud facit ratione eius, quousque toleratur g.

22 Undecimo, eximit subditos ab onere seruendi ratione fide-
litas, aut subiectionis iurisdictionalis, quamdiu fuerit excomu-
nicatus h. Duodecimo, priuat facultate ducendi vxorem sine pec-
cato mortali, per supradicta de sacrametis: quamquã hic secun-
do continetur. Decimotertio, annullat rescripta obtenta à sum-
mo Pontifice, præterquam super articulo eiusdem excommuni-

b Ca. nupr.
de sen. exco.
i Cap. statui-
mus, de sen.
excom. lib. 6.
k In summa,
de sent. exc.
parag. exqui-
sita p. 20.
l In d. d. 12.
m Mille in
locis.
n Ca. cum ex-
com. & seq.
o In d. c. nu-
per, & dica-
da, infr. u. 36.
p In clem. in-
de sent. ex-
com.
q In d. d. 18.
qu. 2.
r Verb. exco.
parag. 4. om-
nis ff. si
s Argu. l. non
cert. per. l. in
agris, ff. de ac-
quir. rer.
dom. 13. par.
titu. 24. c. 7.
t In d. ca. ad-
per.

a Per c. Infa-
mes, 6. q. 1.
b In fin. 262.
c Sing. 289.
d Ca. cum bo-
na, de xrat. &
qualit. & ca-
poulasti, cõ-
gl. & ei ann.
de cler. exc.
m. n. 11.
e Cap. consti-
tutus, 1. de
appell.
f Ca. pastora-
lis, parag. ve-
rdm eod. tit.
g Cap. appro-
bandum, de re-
iud. & ibi
glos. verb.
innot. 12.
h Cap. ven. &
vlt. 15. q. 8.

3 Ca. 1. de re-
scrip. l. 6.
k in reuer. c.
itaquorundā,
de iur. is.
l in glo. vit.
n. 14.

m 1. Enchi-
rid. siue Ma-
rial. de orat.
& hor. canon.
c. siue notab.
19. n. 57.
n. Ca. inelle-
xiuū, de iud.
o in c. post
cessioneū, de
probat. post
Decis. contra
commun.

pCa. rursus, &
c. quicunq;
21. q. 3.

q Fin. in c. 1.
de iud.

r Ca. sacris, de
sepult.

a Ang. verbo
excom. vit.

parag. 13.

b l. 1. tit. 5. li.
8. ord.

e parag. item
h. de auer.

tit. 53. l. 1. ord.

& tit. 46. l. 5.
ord.

d in glo. con-
cord. tit. de
excom. non
vitand.

tionis i, nisi quod de more sit, deur absolutio ad effectum illorum consequendum, & non inforuerit per annum, vt diximus alibi, vbi l posuimus tenorem regulæ Cancellarię de infordecentibus.

23 *Decimoquarto* priuat alios facultate pro eo orandi publice, & solemniter, quamuis possint priuate, vt diximus in *Decimoquinto*, repellit à iudicio, vt non possit esse actor, neque procurator actoris, neque reus, potest tamen esse reus ad se defendendum n, vt habet communis ibidem, & etiam constitui procurator, vt absolutus procurare possit, vt diximus o. *Decimosexto*, facit vt perseuerans in excommunicatione per vnum annum in causa criminali videatur confiteri crimen p: per que male intellecta glossa q cum alijs multis tenuit, quod debet etiam priuari suis beneficijs, quod non est verum, vt copiose scripsimus super illam. *Decimoseptimo*, priuat sepultura loci sacri r. *Decimo octauo*, obligat manentem in ea per aliquod tempus ad soluendam, antequam absoluat, pœnam constitutam in aliquibus Episcopatibus a, & constitutam etiam per leges seculares Castellæ b, & per leges Lusitaniæ aliam, postea quam captus fuerit c. *Decimonono*, quod operatur & alia multa, quæ scribit Rebuffus d, quædam tamen incautè.

De excommunicatione minore, & participatione cum excommunicato.

- 24 *Excommunicatio minor* solam participationem passiuam sacramentorum tollit, non misse auditionem, &c. nu. 25. sic incurritur: non æquatur mortali: tollitur à quouis presbytero, numero 26 non incurritur in his casibus, nu. 26. & 27.
- 27 *Excommunicatus* communicat cum vxore, filijs, & famulis: non est vitandus, donec denunciatur.
- 28 *Excommunicato* participare veniale, num. 29. nisi sex casibus, num. 30. 31. & 32.
- 28 *Communio Christianorum* triplex, quam non tollit principali excommunicatio.
- 33 *Excommunicato* specialiter non denunciato præsentè que misse continuanda, & 2. seq.
- 35 *Extrayagantis*, ad euitanda, tenor.
- 36 *Excommunicato* ob instum timorem participari potest sic, & non sic.
- 36 *Excommunicato* pro denunciato orari potest oratione priuata, non publica, &c.
- 36 *Excommunicatio* lata à iudice in participantes cum excommunicato a se, sine ista monitione, nulla.

e Ca. eod. nu.
1.

24 *Sexto* præmitte circa hoc primo, quod excommunicatio minor, vt dictum est e, solum separat à participatione passiuâ sacramentorum: & ideo potest eligere, & vti omni

omni iurisdictione, quamquā non potest eligi f. potest & ministrare sacramenta, si dando nō recipiat: nā missans ad cōmunicādū alios, & Episcopus missans ad dandū ordines, nō peccāt, qua parte dār, sed quia sumūt: qui est verus intellectus rationis illius celebris g. quam pridem dedimus ibi secuti mentem Hostiensis h. relicto Panormitano, quidquid dicant Maior i, & Adrianus k contra illum textum, eius ratione non satis intellecta.

Secundo, quod prædicta minor excommunicatio non facit vt peccet audiendum missam, nec sumendo pacem, quæ in ea offertur, secundum Dominicum, & Francū, contra Archidiaconum a, nec absolueno ab excommunicatione maiore, vel minore b, nec absolueno à peccatis, quia id est dare, & non recipere sacramentum, neque eadem ratione dando sacramentum infirmo sine missæ celebratione, quidquid dicant prædicti.

Tertio, quod hæc excommunicatio quamquam ferri potest per sententiam iudicis, tamen cōmuniter non fertur, nisi per ius in octo casibus, quos ponit Innocentius c. Quorū, quia solum vnū videmus in vsu, & quia dici solet in alijs nō esse veram excommunicationem minorem, ideo eos taceo. Casus autem vsitatus est, participatio cum excommunicato maiore excommunicatione in casibus prohibitis. Dixi, maiore, quia nō incurritur ea ob participationem cum excommunicato minori: nam nō transit in tertiam personam excommunicatio d. iuxta glossam receptam.

Quarto, quod post eam incursum nullū sacramentum potest recipere, antequam absoluat ab ea: nō quia æquetur peccato mortali, vt dixerunt Panormitanus, & alij e, siquidem in multis excedit, & in multis exceditur ab illo, vt ibidem docemus.

Quinto, quod quilibet sacerdos simplex, etiam si nō sit parochus, sicut potest absolueri à peccatis venialibus non habentem mortalia, secundum Caietanum id constanter affirmantem, ita potest eundem absolueri ab excommunicatione minori, vt efficaciter contra eundem probamus f.

Sexto, quod regulariter participans cum excommunicato maiori excommunicatione incurrit minorem g. Fallit tamen in multis contentis illo versu. glossæ h.

Hæc anathema quidem solunt, ne possit obesse:

Vtile, lex humile, res ignorata, necesse.

Per Vtile, excluditur qui participat cum excommunicato ad utilitatem eius animæ, prædicando, vel admonendo quod animæ conuenit: quamuis interponat nonnulla alia verba, vt commodius persuadeat i: vel ad utilitatem propriam temporalem, præsertim sibi debitam: vt petendo ab eo debitum in iudicio, aut extra illud k: aut consiliū spirituale pro se, aut pro alijs: & etiam temporale valde necessarium, quando non occurrit alius similis à quo petatur.

Per, Lex, vxor excommunicati, quam lex coniugij ad cōmunicandam ei obligat. Per, Humile, filii, quos secum habet, serui, & vti omni famu-

f Cap si celebrat de cler. excom.

g Cap si celebrat. h Ibidem. i In 4. di. 18. q. 2. k In 4. de clas. uib. q. 3.

a In c. 13. eius de sen. excom. li. 6. b Arg. c. duob. de sen. excom. & d. c. si celebr. & Mai. in 4. di. 18. q. 2. col. 2. A. dria. in 4. de clauibus, q. 3. col. 2. c In c. 1. de sen. excom.

d In c. excel. lentissimus, 11. q. 3.

e In d. c. h celebrat.

f In c. Hæc aut. de pec. di. 6. nu. 25.

g Ca. nuper c. cū voluntate, in prin. & par. 1. de sen. excom. h Ca. cum de. sideras, de sen. excom.

i Ca. responso, & c. cum voluntate, de sen. excom. k Ca. intellegimus de 124. di.

famuli urbani, & rustici, qui ante excommunicationem erant subiecti illi: & ideo tenentur inferuire *a*, nisi eorum consilio, favore, & auxilio perseueret in sua contumacia *b*. Dixi, *ante*, quia qui post excommunicationem scienter ceperunt viuere cum eo non excusantur. Et quamquam iuxta glossam communiter receptam *c* maritus, pater, dominus, & herus non possunt communicare vxori, filijs, mancipijs, & famulis excommunicatis: nobis tamen verius videtur oppositum, quod sentit Adrianus *d*, quos rectius ait excludi per verbum, *Utile*, quam per verbum, *Lex*; per illud enim excluditur creditor, qui potest tuum debitum petere à debitore excommunicato, & omnes illę personę subiectę sunt debitores mariti, patris, domini, & heri, quatenus debent eis debitum coniugale, aut victus, aut stipendium. Per verbum, *Res ignorata*, excipitur ignorans *e*, quando ignorantia est facti, secundum omnes: & etiam quando est iuris dubij per notatam *f*. Nunc autem dicitur iuxta ignorantia eius, qui ignorat excommunicatum esse denuntiatum *g*. Verum est tamen, quod qui à fide dignis audiuit illum, vel illum denuntiatum, debet euitare *h*, sed qui dubitat, non tenetur vitare, presertim in presentia aliorum; quia inferret illi iniuriam. Per, *Necessse*, excipitur qui participat propter magnam necessitatem propriam, vel excommunicati: vt quia alter alterius elemosyna indiget, quam ab alijs commode habere non potest *k*.

28 *Septimo*, quod participatio cū excommunicato maiori excommunicatione non est communiter plusquam venialis, etiā habita à non exceptis superius, secundum opinionem Hostiensis *l*, & communem *m*, & S. Thomę, & aliorum *n* quamuis dubitet Panormitanus *o*, & aliqui teneant oppositum.

29 Dixi, *Communiter*, quia fallit in sex participationibus. *Prima*, est participatio in sacramentis, vel diuinis officijs. *Secunda*, nimis frequens. *Tertia*, in contemptum clauium. *Quarta*, contra speciale præceptum iudicis. *Quinta*, cum excommunicato à Papa cum participibus. *Sexta*, in peccato mortali: quarum ratio specialitatis est, quod quęlibet illarum est principaliter prohibita, vel coniuncta cum alia malitia mortali.

30 *Prima* enim est mortalis: quia communio sacramentorū, & diuinorum officiorum est illi principaliter vetita. *Secunda* vero est mortalis: quia intelligitur de frequentia, quę habet coniunctam malitiam mortalem animandi ad delinquendum *p*.

31 *Tertia*, quia habet coniunctam malitiam mortalem inobediencie *q*: quis autem dicatur contemnere, dictum est supra *r*. *Quarta*, quia est duplex inobediencia, iuris, & iudicis *a*, quod limitatur infra *b*. *Quinta*, ea ratione qua quarta: qualem tamen excommunicationem solus Papa potest ferre, per dicenda *s*. *Sexta*, quia miscetur ei malitia mortalis ipsius peccati.

32 *Octauo*, quod quidquid dicat Rosella *d*, & Syluester *e*, & prius Ancharanus *f*, & Panormitanus *g*, & Ioan. Tabienno *h*, multum refert,

a Cap. quoniam multos, r. q. 3.
b Di. c. quoniam c. inter alia & c. si vere. de sent. excom.
c Di. c. quoniam.
d In 4. de clauibus, q. 3. col. 5.
e Di. c. quoniam.
f In ca. ignorantia, de reg. iur. l. 6. & par. r. g. notandū, l. q. 4.
g Per extra. ad euitandum relatum infra, ou. 35.
h Arg. c. illud de cler. excom. ministrant.
i Maior in 4. d. 18. q. 2. col. 3.
k Di. c. e. quoniam.
l In summa de sen. exc. parag. fin.
m Io. And. & aliorum in c. sacris de ijs quę vi.
n In 4. d. 18.
o In d. es. sacris.
p Contra J. conueniri, ff. de pact. dotat. & c. ex parte, de consuetud.
q Contra c. 13. ad Ro. & c. solite de maior.
r Ca. 23. ad n. 42.
a Ca. 2. de maior.
b Num. 36.
c In d. n. 36.
d Verb. excom. 1. cas. 43. parag. h.
e Eod. ver. dub. 1. & 3. & excom. 9. cas. 41.
f In c. nuper nu. 7.
g Ibid. n. 8. de sent. excom.

unicauone erant
 rum consilio, fa-
 o. Dixi, ante, quia
 runt viuere cum
 am communiter
 non possunt co-
 xcommunicatis:
 entit Adrianus d;
 am per verbum,
 est suum debitū
 ille personę sub-
 heri, quatenus
 stipendium. Per
 ando ignorantia
 st iuris dubij per
 eius, qui ignorat
 est tamen, quod
 antiatum, debet
 refertim in pre-
 Necessesse, excipitur
 a propriam, vel
 mosyna indiget,

icato maiori ex-
 am venialis, etiā
 aionem Hostien-
 n. quamuis du-
 tum.

ationibus. Prima,
 ijs. Secunda, ni-
 a. Quarta, contra
 municato a Pa-
 li: quarum ratio
 cipaliter prohi-

acramentorū, &
 ita. Secunda vero
 æ habet coniu-
 uendum p.
 mortalem inobe-
 ctum est supra r.
 adicis a, quod li-
 qualem tamen
 , per dicenda e.
 peccati,
 luester e, & prius
 ienna h, multum
 refert,

refert, an quis participet cum excommunicato in delicto habē-
 te annexam excommunicationem, antequam eam incurrat, vel
 post eam incursum: nam qui communicat ante incursum, vel
 cum incurritur, non incurrit eam; communicans vero postea
 sic, modo concurrant ea, de quibus infra i, quorum verus intel-
 lectus est hic. Non obstat, quod sæpe consulens, mandans, iu-
 bens, & iuuans ad faciendum aliquid, cui est annexa excōmu-
 nicatio, excōmunicantur: quia non excommunicantur ratione
 prædictæ participationis, sed quia lex non solum excommuni-
 cat facientes, sed etiā consulentem, mandantem, &c. qualis est
 lex excommunicans percutientem Cardinalem. Quod autem
 lex excommunicans simpliciter facientem regulariter non cō-
 prendat consulentem, nec mandantem, probatur infra k.

33 Nono, quod excommunicato ingrediente ecclesiā ad oran-
 dum debent exire qui sunt intra eam, aut rogatu, vel vi eum
 cogere egredi, alioqui cessare ab officijs diuinis, etiam missæ
 cœptæ, si nondum inceptus est canon, id est, *Te igitur, &c.* nam
 si esset cœptus, perficienda est ad finem vsque, cum vno tātum
 ministro, sumendo etiam sacramentum, Hostiens. l. & Innocen.
 m S. Tho. & communis n. Non tamen exire tenentur, eo quod
 transeat excommunicatus per Ecclesiam, aut non orando ma-
 neat in ea propter alia negotia, per dicta o: neque etiam eo
 quod flectat genua, & dicat aliquam orationem priuatim.

34 Decimo, quod textus, qui declarant, quando excommunica-
 tus occultus debeat euitari occulte, & quando non, procedunt
 secundum tempus antiquum, & non secundum hoc, in quo ser-
 uari debet extrauagās ad euitanda, relata male à Felino p, & à S.
 Anto. q & bene à nobis r, lata per Martinū V. & relata in statu-
 tis Ecclesię Gallicanæ s, & iterū renouata à Conc. Later. t & in
 cōcordatis inter Leonē X. & Franciscum I. cuius tenor est hic.

35 *Ad euitanda multa scandala, & multa pericula, & subueniendum
 conscientijs timoratis, constituimus, vt nemo posthac teneatur absti-
 nere, & separare se, neque euitare communicationem alicuius in admi-
 nistrando, aut recipiendo sacramenta, aut in alijs diuinis offi. ijs, aut
 extra illa, ratione alicuius sententię aut censure ecclesiasticę, aut
 suspensionis, aut prohibitionis ab homine, aut à iure generaliter pro-
 mulgata, neque seruare interdictum ecclesiasticum, si illa talis sen-
 tentia, prohibitio, suspensio, aut censura non fuerit promulgata, aut
 denunciata specialiter, & expresse à iudice contra certam aliquam
 personam, collegium, vniuersitatem, Ecclesiam, aut locum certum,
 aut certam, neque manifeste constet incurrisse in sententiam excommu-
 nicationis, quod nullo modo potest occultari, aut per aliquod reme-
 dium iuris excusari, quia à communionem huius volumus quod se sepa-
 rent iuxta canonicas constitutiones. Per hoc tamen non intendimus rele-
 uare, neque inuare sic excommunicatos, suspensos, interdictos, aut pro-
 hibitos.*

Nota primo, quod hæc extrauagans in verbo, generaliter, signi-
 ficat

h Verb. ex-
 communic. 9-
 cal. i. parag.
 37. & 38.

i Nu. 112. per
 c. nuper, & 6.
 si concubinæ,
 de sen. exco.

k Num 52.

l In sum. de
 sen. excom.
 parag. & quz
 sit pœna ver-
 bo, sed nun-
 quid iuxta
 cle. grauis,
 adiuncta glo.
 recep. de sen.
 excom.
 m in d. c. nu-
 per.

n In 4. d. 18.
 o Eod. c. n. 20.
 p In c. Rodul-
 phus, de ro-
 script.
 q 3. part. tit.
 24. c. 3.
 r In c. i. pa-
 rag. laborer,
 de pœ. d. 6.
 s In titul. de
 excommu-
 non vitand.
 t Habito sub
 Leone X. Scilicet
 10.

a In d. Anu-
tis Gallica.

ficat eā nihil prodesse, quoad excommunicatū specialiter: sed cōtra tenet glossa a, quam sequimur. Tum ob auctoritatē eius. Tū ob verbum, *specialiter*, in secunda parte positum. Tū per adducta in d. §. laboret. Tum quia vsus Vrbs, & orbis habet, nō vitare excommunicatos specialiter ob contumaciam non cōparendi, vel nō parendi, antequam declarentur, & denuntientur.

Nota secundo, quod hæc extratragans nihil prodest excommunicato: & sic perinde tenetur nunc ac antea ad euitandum alios, quamuis sit occultus.

b De qua in-
fra.

Nota tertio, quod hæc extratragans nihil prodest, quoad excommunicatos manifestos, qui nullo modo possūt occultari. Quod consequi videtur peccare omnes Catholicos Gallie, & Germaniæ, qui Lutheranis manifestis, imo & palam conscientibus se tales, communicant. Tum quia sunt manifesti excommunicati propter hæresin notoriam per bullam Cœnæ b. Tum quia non videtur prodesse dicere, quod finis restringendus est ad excommunicatum ob percussione[m] clerici notorie iniuriam, vt habet tenor relatus à Felino, Antonino, & à nonnullis alijs: quin vel illa restrictio non fuit posita, vel postea fuit sublata in dicto Concilio Lateranensi, & in dictis concordatis: sed quia durum est damnare gentem, in qua sunt tot viri eruditissimi, & academiæ celeberrime, præsertim Parisiensis, Tolosana, & Louanien-sis, probabiliter dici potest prædictam extratragantem esse vsu receptam cum sola illa limitatione de excommunicatione manifesta percussione[m] clerici, iuxta tenorem antiquæ: vel quod multitudo hæreticorum, & necessitas communicandi, & negotiandi facit licitum, quod alias non esset c.

e Iuxta regu-
quod non est
licitum, de
reg. iur.

Per glos.
celeb. ca. pro-
posuit, de
cler. excom.
minist.

b Ang. verb.
excomm. 8.
parag. 16

c In ca. si vere
desen. excom.
d In 4. d. 18.

q. 4 col. 2.

e Sylu. verbo
excom. c. 5. q.

f Ca. presby-
teros, 10. di. &
e. 12. ne. 22.

g De his quæ
vi.

h In e. sicut de
consec. d. 1.

i Vbi supr.

k Quolib. 11.

ar. 9.

l In 4. d. 18. q.

m In d. cap.

quando, no-
tab. 19. nu. 67.

& seq.

36 *Vndecimo*, quod qui semel est excommunicatus, & desūtiatus, semper vitari debet quousque cōstet de absolutione: nisi persona sit eiusmodi, cui affirmati se absolutā esse probabiliter debeat credi b: & quod qui timore mortis alloquitur excommunicatū nō peccat, neque incurrit aliquā excommunicationem, secūdu[m] Innoc. c & Maiorem d, etiamsi colloqueretur, & participaret in diuinis officijs e, modo nō participet in peccato mortali, neque cum negatione, saltem tacita fidei Catholicæ, quæ resularet excommunicatione in contemptum, & vilipendium excommunicationis: quia oportet potius mori, quā sic communicare, cū magis teneatur defendere articulum fidei de auctoritate, & potestate Ecclesiæ ferendi excommunicationem. & illius valorem, quam vitam corporalem f: & hoc modo limitandum est dictum cap. sacra g, vt dixi h, & senserunt Maior, & Syluester i.

Duodecimo, ad primum dubium hic propositū respondeo, quod illud S. Thomæ k, scilicet esse peccatum mortale orare pro excommunicato, est intelligēdum primo de oratione publica, quæ nomine Ecclesiæ fit, & non de priuata: quia ipsemet tenet licitum esse orare pro excommunicato, & pro quouis infideli oratione priuata. *Secundo*, quod vt dixi m, non procedit in excom-

munis

municato nulliter, seu inualide, neque excommunicato valide, sed ex iniusta causa, neque in excommunicatio iuste, quem credimus vere poenitere, modo non fiat expresse publice pro illo, iuxta mentem Hostiensis n. Imo ibidem omnibus qui ante nos scripserunt addimus, posse que dicere missam, orando in ea, & applicando eius valorem quibus Ecclesia mandat applicari eo fine, ut illud suum opus orandi, & applicandi ad quem, & pro quo debet, accipiat Deus pro oratione priuata, ut aliquis infidelis, vel excommunicatus conuertatur. Quoniam aliud est applicare preces missae, & eius valorem alicui, aliud applicare illud opus orandi, & applicandi, ut ibidem copiosius declaratur.

n In ca. cum voluntate, de sent. excom.

o Num. 70.

Ad secundum, quod pro excommunicato non denunciato, nec notorio potest orari publice per praedictam extrauagantem, que post S. Thomam lata fuit, per quam nunc non negatur sepultura ijs qui excommunicati moriuntur, nisi sint denunciati.

Ad tertium, quod incurrit minorem excommunicationem, qui ut minister Ecclesiae, aut nomine eius orat pro excommunicato denunciato: quia ex dictis S. Thomae colligitur, quod non solum est vetitum orare cum excommunicato, ut praedictum est, sed etiam orare pro eo oratione publica Ecclesiae nomine facta.

p Di. art. 9. & in 4. d. 12. q. 2. ar. 1. q. 1.

Ad quartum, de participantibus cum excommunicato contra preceptum iuris, & iudicis, dico, quod non solum peccant mortaliter, ut dictum est a, sed etiam incurrit excommunicationem maiorem: nisi quum excommunicans dat literas contra participantes cum excommunicatis a se, sine monitione, de qua supra b: quia excommunicatio sic lata est nulla, ut ibi dictum est.

a Supran. 37.

b Num. 40.

Ad quintum, quod illud vulgatum superius positum, scilicet, peccare mortaliter, qui communicat cum excommunicato in oratione, intelligendum est de oratione publica, quae fit nomine Ecclesiae: quales sunt missae, horae Canonicae, quas cantant vel dicunt sui ministri nomine ipsius: qualis est consecratio Ecclesiae, altaris, & virginum, benedictio solemnis episcopi, & aquae benedictae, & officia defunctorum, & sepultura: non autem de oratione priuata: qualis est saluatio Angelica, matutina, meridiana, & vespertina: qualis est benedictio simplex mentis, & aliae similes, quae non sunt prohibita tempore interdicti, ut dicitur c: imo videtur quod neque venialiter peccatur in aliquibus earum. Tum quia S. Thomas dicit orationem pro excommunicato participare cum illo oratione priuata, vel priuatim dicta. Tum quia S. Antoninus, & omnes fatentur, quod licet dicere excommunicato, cum me saluat, aut mitto ad eum literas: Deus te conuertat, quae est magna oratio, & maior illa: Deus nos conuertat: quod tamen ei dicere possumus. Tum quia possumus alloqui excommunicatum super eis quae ad eius animam pertinent e. Tum quia licet legere cum excommunicato aliquam partem Euangelij, aut alius cuius psalmi: siquidem illud eius anime conuenit, & consequenter dicere: Misereere nobis, & Lenani oculos meos, quae sunt orationes.

c In fra nu. 177. d in dicto ar. 9.

e Ca. cum voluntate, de sent. excom.

Tum

Ca. respon-
so de sent.
excom.

Tum quia possumus audire cum eo concionem f. in cuius in-
tione omnes frontem cruce consignamus, dicentes: *Per signum
crucis, &c.* quæ est egregia oratio: & salutamus Virginem Ma-
trem per *Aue Maria, &c.* quæ est oratio præcellens, in cuius
fine omnes facimus preculas à concionatore iustas, dum ab-
soluit, siue precatur, *Misereatur vestri omnipotens Deus, &c.*

Ad sextum, quod actus extraiudiciales excommunicati etiam
denuntiati, & in illo agendo peccatis etiam mortaliter, regula-
riter valent, ut alterius non excommunicati. Tū quia excommu-
nicatione nō desinit esse verus homo, imo nec liber, nec perdit
potestatem naturalem, & ita potest regulariter cōtrahere, ut qui-
libet alius, & facere omnia, quæ iure naturali gentium, & civili
nituntur, & consequenter testari, secundum communem, quā
sequitur Frācus 4: quod præsertim procedit in actibus, quos lex
humana non potest annullare: quales sunt sacramentales: nam
baptisma, confirmatio, & ordo, collata excommunicato, vel ab
excommunicato, valent, secundū omnes; imo & matrimoniū:
fallit autē regulariter in actibus pertinentibus ad potestatem, &
iurisdictionem Ecclesiasticam humanā, per quam illi annullari
possunt: quales sunt, ad beneficia præsentatio, electio, postula-
tio, confirmatio, institutio, collatio, prouisio, & nominatio.

g Arg. c. ius
naturale, & c.
ius gentiu. 1.
d. & l. 2. parag.
ius naturale,
& l. ex hoc iur.
re, ff. de iust.
& iur.
2 In rubri. de
estam contra
gl. in c. decer-
nimus, de ten.
excom. l. 6.
b Ca. signifi-
catur, de eo
qui dux. in
mātr.
c Cap. si cele-
brat. & c. po-
stulasti; de
cleric. exco-
munic.

De absolute excommunicationis, &
à quo fieri potest.

37 Excommunicatio, & absolutio conueniant in his, & differunt in his,
num. 38.

38 Excommunicatio sine causa parum nocet, absolutio multum prodest,
an falsa utramque annihilat.

39 Excommunicatione à minore, & maiore lata à iure, vel ab homine
hic absoluit, n. 40. etiam sola tonsura iniunctus, licet non soleat fieri
cum magno interdum incommodo, n. 41. & 42. seqq.

44 Absolutio excommunicationis à quo delegatur, n. 45.

46 Absolutus ob impedimentum, vel à Papa cum onere præsentandi se,
faciat hoc.

47 Excommunicationis absolutionē huiusmodi satisfactio præcedat, n. 48.

d Ca. 26. n. 9.
& 12. c. huius.
e Ca. pisanis
de test. spol.
& ea quæ ibi
Ant. not. 7. &
Deci. post
alios in l.
transact. not.
1. c. de trans-
act. trad.
f Arg. gl. sub-
tilis, & sig.
elem. 1. de
iur. patr. ver.
exhibemus, &
eorum quæ
ad eius decla-
rationem re-
fert. Felio. in
c. parte, col. 4.
& c. cons.

37 **S**eptimò præmitto circa hoc primo, quod absolutio, & excom-
municatio conueniunt in multis. Tū quia neutra requirit
certa verba pro forma substantiali, ut supra dictum est d. Tum
quia neutra valet quidquam non seruata forma alia quam iur-
ris, cum qua data est potestas excommunicandi, vel absoluendi ei
qui antea non habebat e. Quare licet absolutio facta ab habere
potestatem iure ordinario nō seruata forma iuris valeat, etiam
ante satisfactionē, nihil tamen valet facta à delegato nō seruata
forma absoluendi sibi data in delegatione f. Et ita absolutio
facta

facta exte-
legia hab-
antē fati-
post eam
absolutio
formam
ne illa a-
tio Papæ
re comm-
simili di-
receptiss-
valet reg-
38 Secun-
iusta ex c-
dictum e-
set absol-
tione: &
quæ non
declarati-
let, etiam
excomm-
commur-
uis Card-
esset dat-
valere, si
que caus-
valore ab-
puto non
forū con-
neque co-
nisi ad iu-
adeo dub-
ut putem-
rabilē, &
care aliq-
pra i, per-
tio lata p-
impedim-
nicare, si
municari-
rem into-
39 Terti-
ne potest
peccatis
venialia,
Quarto,
iure nō r-

facta extra mortis articulum ab eo qui per bullas, vel alia priuilegia habet facultatem absoluendi in eo, non valet, neque facta ante satisfactionem ab eo, qui haberet facultatem absoluendi post eam. Dixi, *Alia quam iuris*, quia, vt pridem respondimus, absolutio data virtute mandati Papę ad absoluendum secundū formam iuris, valet, quamuis ea non seruetur: vt valeret facta sine illa ab ordinario auctoritate ordinaria, quia non fuit intentio Papę inducere nouam formam per illa verba, sed admonere commissarium id quod secundum ius debet facere: quod in simili dixit Innocentius *a*, quem sequitur glossa singularis, & receptissima, quę magna est *b*. Tum quia, vt excommunicatio valet regulariter, quamuis sit iniusta, ita & absolutio *c*.

38 *Secundo*, quod differunt in multis: quia excommunicatio iniusta ex causa nihil nocet quoad forum conscientię, vt supra dictum est: absolutio vero iniusta prodest: nam Cōfessarius potest absoluere à suis peccatis absolutum iniuste ab excommunicatione: & absoluto iniuste profunt suffragia generalia Ecclesię, quę non prodesse nullatenus absoluto, quę noua, & firma declaratio est. Tum quia excommunicatio lata metu iusto valet, etiam quoad forum conscientię, subsistente iusta causa ad excommunicandum *e*, absolutio vero minime *f*. Tum quia excommunicatio lata ex falsa causa, valet, & nō absolutio *g*, quāuis Cardinalis *h* exęquat eas, dicēs neutram valere, si neutram esset daturus iudex, si sciret causam esse falsam, vtramque verō valere, si iudex haberet animū dandi vtramque, si sciret vtriusque causam esse falsam. Et quamquam illi magis dubitant de valore absolutionis quam excommunicationis, ego vero cōtrauto non esse dubiū de valore absolutionis, etiam quantum ad forū conscientię: quia illa non excedit facultatem humanam, neque continet errorem intolerabilem, siquidem nō pertinet nisi ad iusticiam parrium, in eo quod potest male aut bene: & adeō dubito de valore excommunicationis datę ex falsa causa, vt putem non valere illā: quia videtur continere errorem intolerabilem, & excessum facultatis humanę, eo quod vult excommunicare aliquem, siue peccauerit mortaliter, siue non, ex dictis supra *i*, per illud Panormitani, & Fel. *k* scil. quod excommunicatio lata per iudicem contra citatū non comparentem ex iusto impedimento nihil valet: quia nō intendit, vt debuit excommunicare, si iustum haberet impedimentum, & si intendit excommunicare, siue esset iuste impeditus, siue non, implicaret errorem intolerabilem, qui annullat excommunicationem *l*.

39 *Tertio*, quod excommunicatum minore excommunicatione potest absoluere quilibet sacerdos, qui potest absoluere à peccatis *m*, quamuis non sit eius parochus, si non habet nisi venialia, vt supra diximus *n*.

Quarto, quod excommunicatum maiori excommunicatione à iure nō reseruata alteri, potest absoluere proprius prelatus *a*. Per proprium

a In c. fin. de presumpt.
b Clem. 1. de offic. deleg.
c Ca. venerabilibus, par. vbi de sent. excom. lib. 6. qui est in hoc singul.
d Num. 3.
e Glo. fin. in c. 1. de his que vi secundum Panor. in c. Abbas, eo tit. col. 4. & Rauen. ibidem, & alios.
f Per textum sing. in d. c. 1. g. lux. gl. c. ex parte, de off. ordin. & in c. quod supra ijs, de fid. iust.
h In c. ab excommunicato, de rescrip. in d. c. ex par. & d. c. quod super ijs, col. 5.

i Eod. ca. n. 4.
k In ca. 2. de test. cog.

l Ca. per tuas de sent. ex. c. venerabilibus. fin. eo. tit. 1. 6.
m Ca. ne per de sent. ex. n. In c. 4. n. 5. & c. placuit de porn. ds. 6. n. 25. & seqq.
a Dicta. ca. n. per.

t. &c.
 in cuius ins.
 es: Per signum
 Virginem Ma.
 alleas, in cuius
 illas, dum ab.
 ens, &c.
 nunciati etiam
 rali er, regula.
 uia excommu.
 ber, nec perdit
 ahere, vt qui.
 nium, & civili
 mnumem, quā
 tibus, quos lex
 mentales: nam
 anicato, vel ab
 matrimoniu:
 d potestate, &
 n illi annullari
 ectio, postula.
 ominatio *c*.
 nis, &
 differunt in his,
 autum prodest,
 vel ab homine
 non soleat fie.
 2. seqq.
 presentandi se,
 procedat, n. 48.
 o, & excom.
 tra requirit
 m est *d*. Tum
 lia quam iu.
 absoluendi ei
 ta ab habere
 valeat, etiam
 o nō seruata
 ta absolutio
 facta

proprium prelatum intelligo Papam, Episcopum, & capitulum sede vacante, & alium quemvis prelatum exemptum Ecclesie regularis, aut secularis, qui dicuntur habere iurisdictionem quasi episcopalem, secundum glossam receptam *b*: & etiam quibus aliis non exemptis habens iurisdictionem in foro exteriori, & etiam parochus, aut sacerdos simplex, qui potest absolvere à peccatis mortalibus, secundum Innocentium, & Hostiensem: que est communis opinio S. Thome, & Bonaventurę, & aliorum Theologorum *d*, & etiam Summistarum, quos late citat Sylvester *e*, quamvis oppositum teneat Panormitanus *f* per glossam singularem, quę non dicit quod ille, iuxta quam communem pridem consulumus, limitando illam noue, ut procedat solum quantum ad forum conscientię, & altera quantum ad forum exterius: limitando item illam cum S. Thoma: ita quod prædictus sacerdos simplex non potest hoc facere sua auctoritate, sed ut Commissarius deputatus à Papa *g*, qui pro hoc est quasi expressus: & quod prelati proprius potest absolvere ab excommunicatione incursa iure extra suum Episcopatum, & parochiam, secundum Federicum *h* communiter receptum. Dixi, *Non reseruata*; quia is cui reseruatur, debet eam dare, secundum omnes.

40 Quinto, quod excommunicatum ab homine ipse solus potest absolvere, aut eius successor, superior, aut delegatus, nisi quod delegatus Papę qui potest excommunicare intra unum annum post sententię diffinitiuam, eo transacto non potest absolvere, quod est singulare, secundum Panormitanum. ibidem, qui cum communi idem dicit de quolibet alio delegato habente facultatem exequendi suam sententiã. Et nisi sit incendiarius excommunicatus ab Episcopo, qui non potest absolui ab eo post denunciationem, quod est singulare, secundum Cardinalem *m*. Et nisi excommunicans, qui post excommunicatur excommunicatione maiori, & denuntiatur *n*: quanquam potest si solum excommunicatur minore *o*: & nisi excommunicatio sit pronuntiata ab inferiori, & confirmata à Papa ex certa scientia: nam ab ea non potest absolvere qui eam tulit, secundum Ioan. And. receptum *p*.

41 Sexto, quod si qui excommunicatus non est sacerdos, non potest absolvere in foro conscientię, quamquam potest in exteriori, secundum aliquos, quos Sylvester sequutus est *q*: quod restringendum est ad absolutionem coniunctam cum peccatorum absolutione: nam ab excommunicatione sola potest absolvere etiam sola prima censura iniuncta, ut affirmat S. Thomas *r* receptus à S. Anton. & Ioan. Tabienna *c*: & quamvis nemo illud affirmaret, affirmandum tamen esset ob multa, quę in id adduci possent: commodius tamen videtur committere presbytero, secundum Maiorem receptum, contra quem facit, quod multi omittunt querere absolutionem à suis parochis, putantes illas commissiones iudicum esse absolutiones: & quod pauci sunt, qui possunt probare suam absolutionem factam per hanc commissionem à parochio,

b Clem. 1. de
eccl. non
alte.

c Dist. c. nu.
per.

d In 4. d. 18.
e Verb. excō-
municat. in or. 2.
f In d. e. nuper
g si episcopus,
de poen. &
rem.

h Dist. c. nu.
per, parag. fin.
i Conf. 16. &
Panorm. c. gra-
ue, col. 3. de
Præben.

j Ca. pastorali,
parag.
k præterea de
off. deleg.
l Cap. quæ-
renti, de off.

m Ca. tuz, de
sent. excom.
n Ibidem.
o Ca. audiui-
mus, 24. qu. 1.
p Cap. duo-
bus de sent.
excom.

q In c. ex fre-
quentibus, de
institut.

r Ver. absolue-
tio, 1. not. 4.

s In 4. di. 18.
t 3. par. tit.
u c. 77.
v Verb. absolue-
tio ab ex-
comman.

parcho, quia ille absoluit secreto sine notario, & testibus.

42 Per que putamus vtilius fore vt iudex, si ei vacaret, absolueret, & daret literas absolutorias: & cum de more committit, excommunicatus debet dare operam, vt coram notario, & testibus absoluatori a parcho, quo, cum oportuerit, possit probare absolutionem: quia semel excommunicatus semper presumitur talis d.

d iuxta gl. solent, e. propo. sum. de cler. excom. minis.

43 Quamquam aliquando ausi fuimus affirmare, quod qui offendet commissorem, vt absolueretur, & diceret se absolutum a suo parcho, presumeretur absolutus cum solo testimonio parcho, & etiam sine eo, saltem si esset vir timens Deum, & ingrediebatur, & admittebatur ad diuina officia, habita ratione consuetudinis recepte absoluedi absque notario, & testibus: quod etiam verum videtur, quodque facit ad intelligentiam clausule cuiusdam noue magni momenti addite a S. D. N. Gregorio XIII. In Bulla lubili datam anno 1572. sub finem, ibi, *Declaramus.*

44 Septimo, quod executor mandati Papae, quo iubetur excommunicare certum hominem sine cognitione causae, non potest absolueret postquam excommunicauit. Et quod qui potest absolueret ab excommunicatione lata a iure, potest absolueret ab excommunicatione generaliter lata ab homine, iuxta decisionem singularem Ioannis de Imola e, relatum per Felinum f, dicentem numquam se in alio legisse: quamquam idem ante Ioan. Imolam dixerunt Ioannes Andreas, & Cardinalis g, & resumpserunt h per illum textum, quod defendimus nos i.

e In c. graue, de prebend. col. 4. f In c. pastoralis, para. praeterca, de offic. ordin.

45 Octauo, quod qui possunt absolueret ab excommunicatione virtute iurisdictionis delegatae a Principe, aut concessae in priuilegio perpetuo ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariae potestatis, possunt committere alijs, iuxta glossam receptam, quae conciliat illud cum c. fin. l. dicens illud procederet in illis, quibus solum simplex ministerium absolutionis sine alia iurisdictione conceditur. Et omnibus addimus, quod simplex ministerium absoluedi potest delegari etiam a delegato ordinarij, & a subdelegato delegati Papae: quamuis non possunt delegare suas iurisdictiones, ratione quarum id eis competit, neque etiam aliquem articulum iurisdictionalem a, quod quotidianum est.

g In d. e. graue. h In c. ex frequentibus, de institut. i In fin. cap. graue. k In c. fin. de offic. ordin. l parag. fin. de off. deleg.

46 Nono, quod excommunicati a iure, vel homine, qui ob grauem morbum, aut ob aliud iustum impedimentum faciunt se absolueret ab eo, qui sine illo non poterat, debent se presentare cessante impedimento, quam cito commode possunt ei, qui eos iure poterat absolueret, alioquin recidunt in eandem excommunicationem b. Idem de ijs, quos absolunt legati Sedis Apostolice cum onere presentandi se suis ordinarijs, aut alijs quibuslibet ad suscipiendam poenitentiam, aut satis faciendum ei, quem iniuria affecerunt, sed non tenetur regulariter se presentare personaliter, sed satis est mittere procuratores ad id idoneos, secundum Caiet. c. qui ait absoluum esse iudicem, quoad forum conscientiae, ad determinandum tempus intra quod commode pouit se presentare.

a Per c. super questionum parag. quem vero, & seq. & es quae notat ibi Felin. nu. 4. & 10. de off. dele. b Cap. cor. de sen. excom. l. 6.

c In summ. verb. excom. c. 69.

2. par. gl. q. 2.
 est p. n. clem.
 2. par. ve.
 rum, de hz.
 ret. & Cardi.
 na. ibi. q. 4. &
 Felin. in c. pa.
 storalis, pa.
 rag. praterea,
 col. 3. de offic.
 ord. & 11. c.
 cum contra.
 git, de off. de.
 leg. col. 1.
 e super d.
 gloss.
 f In d. clem.
 g In par. g.
 praterea.
 h. l. impossi.
 bilium, ff. de
 reg. iur.
 i Ca. 17. n. 56.
 & 57.
 k In 6. l. sen.
 d. 22. q. 2. art.
 3. conca. 2.

47 Decimo, quod omnia iura, que iubent satisfacere ante abso-
 lutionem in articulo mortis, intelligenda sunt, si excommuni-
 catus potest satisfacere, & si non potest, satis est quod det cau-
 tionem d, quamvis Imola teneat oppositum e.

48 Nostro vero iudicio cautio debet esse sufficiens, id est, cum
 pignore, vel fideiussore, si eam potest dare, sin minus, det eam,
 quam potest, saltem iuratoriam, per easdem rationes Cardina-
 lis f, & Felini g: siquidem ad impossibile nemo tenetur: h. Quin
 & putamus eum, qui potest satisfacere ante mortem, sed non
 commode, id est, non nisi notabiliter vilius vedendo bona sua,
 si potest differri absque magno damno alieno, non teneri ad
 aliud, quam ad dandam cautionem sufficientem, quod satisfaciet
 primo queque tempore, per dicta i. Adde quod Sotus
 k tenet, non sufficere inopiam ad hoc, vt delegatus prauia sa-
 tisfactione absoluat.

De excommunicationibus à iure latis, & primū de
 reseruatis Papæ per bullam Cœne, & alia iura.

49 Excommunicationes iuris antiqui pauca, noui multæ, nouissimi quam-
 plurimæ, nu. 50.

51 Excommunicatio vt interpretanda, & lata in facientem non inclu-
 dit regulariter consentientem.

51 Consilium quis dicitur dare, & quod nocet danti.

52 Bulla Cœne Domini quæ, & iterata non multiplicat censuras, &
 seqq.

54 Greg. XIII. feliciter cæpit, feliciter prosequitur, felicissime perse-
 cutus.

55 Excommunicatio prima bullæ Cœne in hereticos, nu. 56. Secunda
 in schismaticos, nu. 57. Tertia in appellantes ad futurum Conc.
 n. 58. Quarta in piratas, n. 59. Quinta in accipientes naufragorum
 bona, n. 60. Sexta in imponentes noua pedagia, nu. 61. Septima in
 falsarios, nu. 62. Octaua in deferentes arma Turci, n. 63. Nona
 in impediens necessaria Romam adducentes, nu. 64. Decima in
 male tractantes Romipetas, nu. 65. Undecima in vsurpantes sibi
 iurisdictionem in Vrbe, nu. 66. Duodecima in iniurios Cardina-
 libus, num. 67. Decimatertia in impediens cursum causarum
 Curie, &c. num. 68. & seq. Decima septima in vsurpantes fra-
 ctus, &c. Decima octaua in imponentes decimas, tallias, & alia
 onera ecclesiasticis, nu. 71. Decimanona in laicos cognoscentes de
 criminibus clericorum, n. 72. Vigesima in occupantes bona Sedi
 Apostolicæ, nu. 73. Vigesima prima in male absoluentes a censu-
 ris bullæ: quæ tamen non est reseruata, 74.

55 Heretici credentes, fautores, & receptores qui, nu. 56.

57 Schisma quid, quo differt ab heresi, & excommunicatur in bulla
 Cœne.

57 Appel:

caus nec ne à iure, vel ab homine, debet perpēdi diligēter verba, quibus ius, vel iudex vtitur, & personę cōtra quas, & opera, ob quæ excōmunicat: non enim ultra illa extenditur. Vnde lex excōmunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter solum consentientem, etiā mandando, consulendo, fauendo, vel auxiliando, antequā fiat, nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expresse, aut tacite colligatur, quod firmiter asseruat Caietanus f, & Syluest. sibi cōtrarius g, & Ioan. Tabiēnah, quod & nos hic in Manuali Hispano tenuimus, & nūc tenemus. Tū quia secundū omnes excommunicatio nō debet extēdi de vno casu ad alium a, eo quod pœnē sunt restringendę b, & p̄dicti non sunt proprie, & vere facientes: nam mandatum, & cōsiliū p̄cedunt factū, & nihil p̄cedere potest id, quod vere ipsum est, & frequēter hęc p̄cedunt mense, & anno factum: in o & plerumque post vitā dantis ea fiunt, & interdū est impossibile, quod per factū accipientis ea, excommunicentur dātes illa qui mortui ante, & fortē martyres in cœlo iam sunt beati. Tū quia participans cum excōmunicato antē commissum crimē habens annexā excommunicationem, vel quum committitur, non incurrit eam c, & constat omnes p̄dictos cōmunicare in crimine ante crimen cōmissum. Tum quia cap. quod in dubijs d, habet participantem cum excōmunicato esse excōmunicandum, & non excōmunicatum, quod Ioannes relatus à glossa intellexit etiā de participante in crimine, qui licet merito carpatur ibi à Panorm. & communi, quoad participantē in crimine commissum, non tamen quoad participantem ante illud commissum: qualiter participant ij. de quibus loquimur. Tum quia c. felix e, & alia multa, expriment consulentes, mandantes, & c. quum intendunt eos includere. Tum quia cap. quicumque f, probat excommunicationem latā contra dantem licentiā malefaciendi, non extendi ad vtenē illa, nisi expresse id exprimat, & cle. i. g. excōmunicans contrahentes, non comprehendit cōsules, mādantes, nec aliter cōsentientes: neq; lata h in sepelientes excōmunicatū, comprehendit consulentes, & iuantes, & prosequentes funus ad sepulturam, qui suis manibus nō inferunt eum illi, secundum glossam ab omnibus ibi receptā. Tum quia Bartolus i communiter receptus secundum Iasonē, & ex professo tenet, eum qui per alium facit, non vere, sed fīctē videri id facere, nisi quādo illud aliud est instrumentum motū ab eo necessario faciēs, quale est baculus, vel gladius, inserēs ex eo mādantiē nō vere, sed fīctē facere id quod mādarius facit, p̄sertim quū mādarius nō obligetur ad id etiā post susceptū mandatum, vt contingit in materia delictorum, de qua loquimur. Tum quia ca. mulieres l, non habet id quod Panormitanus, & aliquot alij imponūt ei, scilicet, quod mādans percuti clericum, vere percudit illum, sed quod vere committit, cui supplendum est, in legem, id est, vere delinquit: quia mādare illud,

f In summa verbo excom. c. 47. notab. 3.
g In verbo excomm. 10. dubio 4.
h Verb. excom. c. 49. Bonifa. cū communi in cle. 1. de consang. à secundum gloss. recepr. in cle. 1. de sepul. & in cle. 1. de consang. b l. penul. ff. de pœn. & ca. pœn. de pœn. di. c. c. Per resolutionem su. pra. num. 32. positam.
d De sent. excom.

e De pœn. li. 6. & cle. si quis suadente, eodem tit. & multa cap. bulle Cœnæ, & l. si quis id quod ff. de iur. omn. iud. f De sentent. excom. lib. 6. g De consang. h Per cle. 1. de sepul. i In l. si is, qui pro errore, ff. de vsucap. à num. 56. & melius in l. sed si vnus, par. 1. ff. de iniur. k In d. l. si is qui colum. 74.
l De sent. excommu.

Edi diligēter ver-
a quas, & opera,
nditur. Vnde lex
ehendit regulari-
sulendo, fauen-
nore, vel aliarum
rmiter affuerac
Tabiēnah, quod
ūc tenemus. Tū
et extēdi de vno
de h, & prædicti
atum, & cōsiliū
quod vere ipsum
o factum: in o &
ū est impossibi-
centur dātes illa
n sunt beati. Tū
n nullum crimē
m committitur,
s cōmunicare in
p. quod in dubijs d,
se excōmunicā-
s relatus à glossa
licet merito car-
cipantē in crimi-
n ante illud com-
imur. Tum quia
mandantes, & c.
e, quicumque s, pro-
licentiā malefa-
e id exprimat,ur,
n comprehendit
neq; lata h in se-
sulentes, & iuua-
tuis manibus nō
bus ibi receptā,
ecundum Iasonē,
on vere, sed fide
umeorum motū
ladius, inserēs ex
nā datarius facit,
id etiā post sui-
etorum, de qua
d quod Panorimi-
mādans percuti
committit, cui
t: quia mandare
illud,

Illud, est vere delictum, vt respondit Bartolus m, quē sequuntur
vbi supra Romanus, & Iason: & ita nulla ratione defēdi potest,
quod verē & propriē sint idem mādare vt aliquid fiat, & factū
virtute mandati: quāuis frequentissimē fide reputentur idem:
sicut hæres, & defunctus, pater, & filius, Episcopus, & Vicarius,
& c. Nec cōsequēter Iason a iuste recedit à Bartolo, cui dixi cō-
munem ad stipulari. Dixi, *Nisi ex eius tenore expresse, & c.* ob d. l.
si quis id quod b, & alia, quæ pœnā impositam faciēti expresse
extendunt ad mandantē, significando tacitē, alioqui nō exten-
sum iri, nō quidē quod mādare sit facere, sed quia legislatori
placuit vtrumque ad pœnā ibi positam exequare. Dixi, *Vel ex
tenore aliarum, vt ex aliis iuribus, & cōsuetudine Ecclesiæ, cap. si
quis suadente,* loquens de iniiciente manus in clericum, extēdi-
tur ad mandantem, consulentem, & iuuantem d. Dixi, *Tacite,*
propter cap. *significauit e,* quod habet mittētē arma Sarracenis,
ita esse excōmunicatum, ac deferentem, per canonem latum
contra facientem, non quidē quod idem sit deferre per se, &
mittere per alium, sed quia lex pœnalis extēditur de vno casu
ad alium, quando alioqui esset frustratoria, vel quasi, cap. *si si-
nitae s,* quod habet interdictum ciuitatis extendi ad suburbia,
ne fiat frustratorium, & glossa g quę capit. *illud* loquens de
testamento extendit ad codicillum, ne sit frustratorium. Qui-
bus addendum, quod cano n se extendens ad consulentem, nō
comprehendit ita simpliciter consulentem consilio adeo sim-
plici, quod sine illo tam certo & iniquo animo fuisset admissū
delictum, ac cū illo h. Idē eadem ratione dicendum de manda-
to, iussu, & fauore, sine quibus perinde omnino peccatum ad-
missum fuisset, ac cum illo, per dicta supra i.

Adde, quod refert an disponens loquatur principaliter de fa-
ciente, & secundario de mandate, consulente, aut principaliter
de omnibus: quia priori casu non incurrit excōmunicationē
consulens, aut mandans, antequā fiat opus: vnde mandans cui-
piam etiam centies percutere Clericum, non excōmunica-
tur, donec percussio sequatur, & nunquam, si ea nunquam se-
quatur k. In posteriore vero sic: nam qui mandat interficere a-
liquem per assassinos, statim quamuis non sequatur mors, est
excōmunicatus l: quia æque principaliter excōmunicat
mandantem, ac occidentem: & religiosus qui concionatur ani-
mo retrahendi auditores à solutione decimarum, est excō-
municatus, quamuis auditores non retrahantur m.

52. Consulere autem dicitur quicumque monet, persuadet, aut
peccatur vt illud faciat, secundum Bartolum n. imo & qui in-
struit, aut proponit vtilitatem inde sequuturam o.

Quarto notandum, quod bulla, quę nostra ætate appellatur Cœ-
næ Domini, est bulla cōtinēs processum Papę, quo die Iouis
Sancta excōmunicat varium genus peccantium: dicta sic, eo
quod illa dies appellatur Cœnæ Domini, propter Cœnā illā ter-

m In di. pa-
rag. 1.

a Vbi supra.

b Et prædi.

ca cap. felia

cis, & si quis

suadente, &

multa bullæ

Cœnz.

c 17. q. 4.

d Dicit, e. mu-

lieres, & cap.

quantz, de

sen. exco. &

cap. sicut di-

gnum, de ho-

mic.

e De Iudz.

f De sen. ex-

commun.

g Cap. 1. de

vtur. lib. 6.

h Per cap. fe-

licis, 1. illud,

de pœn. li. 6.

iuncta gl. ce-

lebr. verb.

simplici, cū

similis glof.

magna di-

clen. si quis

suadente.

i Cap. 17. à

num. 19.

k Arg. nota-

torum in d.

ca. mulieres,

de sen. exco.

l Ca. 1. de

hom. lib. 6.

m Clem. cu-

plentes parag.

1. de pœni-

n in l. non so-

lum, parag. si

mandato, ff.

de iur.

o secundum

Innoc. rece.

in e ad audi-

entiam, de

hom.

maximam Domini nostri, quam ultimam fecit Hierosolymis cum discipulis suis, de cuius antiquissima origine, & vario tenore, quem variis temporibus sub variis Pontificibus Maxim. usque ad S. D. N. Greg. XIII. habuit, nihil gratia breuitatis scribimus, & id solum quod antea subiicimus, scilicet, quod gloss. solemniter, & eius auctor Ioan. Andr. b dicunt ter in anno sole re Papam facere processus generales contra certos delinquentes, scilicet, die Iouis Sancta, Ascensionis, & Dedicacionis SS. Petri, & Pauli, Cardinalis tamen dixit, quod suo tempore solum faciebat prædicta die Iouis Sancta, quam S. Antoninus d. exposuit secundum tenorē bullæ Martini V. cui multa addiderunt, & detraxerunt posteriores Papæ, usque ad Iulium III.

54 Secundum, cuius Bullæ tenorem nos in Manuali Hispano eam declarauimus. At quia successores eius, & etiam S. D. N. Gregor. XIII. nonnulla mutarunt, eam secundum tenorē Bullæ ipsius me audiente promulgata: primo sui Pontificatus anno exposui in editione prima huius Manualis latinati donati: nunc autem declarabo eam secundum tenorem sub quo eam tulit hoc anno eiusdem sui Pontificatus vndecimo, clausularum eius ordinem sequutus. Quia item S. D. N. Gregor. XIII. fel. recor. Successor Sixtus V. nonnulla in ea Bulla mutauit in gratiam Confessorum, quorum plurimum interest huius Bullæ exploratam habere cognitionem, nos eam sicubi à Bulla Gregorij XIII. variat, hic inferemus. Precatus tamen humillime prius Deum Optim. Maxim. ut sanctitatem suam, summum, & vnicum Ecclesiæ suæ Vicarium, donet summo illo perseverantiæ dono, quo omnia heroica, summaque auctoritate, sapientia, ac recondita eruditione, & cana prudentia dignissima, quæ feliciter cœpit, & feliciter proficitur, felicissime perficiat, Amen.

Quinto, quod annua Bullæ iteratio non multiplicat censuras per eam latas, & quod excommunicationes per alia iura latæ, & in prædicta Bulla repetitæ sunt in effectu eadem, præterquam quod Bulla hæc addit reservationem absolutionis Sedi Apostol. Prima excommunicatio bullæ Cœnæ fertur per primam clausulam eius in hæc verba:

55. Excommunicamus quoscumque Hæreticos, VViceffitas, Lutheranos, Zunglianos, Caluinistas, Hugonotos, Anabaptistas, Trinitarios, ac omnes & singulos alios hæreticos quocumque nomine nuncupentur, & cuiuscunque secta existant, ac eorum credentes, ipsarumque receptores, & fautores, & generaliter quoslibet defensores, ac eorundem libros hæresin continentes, vel de religione tractantes, sine auctoritate nostra, & sedis Apostolica scienter legentes aut tenentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publice vel occulte, quouis ingenio vel colore, nec non schismaticos, & eos qui se à nostra, & à Rom. Pont. pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

Declaratio prima, quod quid sit hæresis, & quid hæreticus, definitur

a Clem 1 de
Indic. ver. fo.
lemaiser.
b In c. quod
olim de Iu.
dix.
c In d. c.
quod olim
quem Ioan.
de Anan. ibi.
& nos sequi-
mur in c. ita
quorundam
nos, s. nu. 7.
de Iudæ.
d s. par. tit.
a. cap. 27.

e Vt diximus
in di. c. p. ita
quorundam,
not. 2. a n. 37.

Septima, quod qui habet, vel legit libros Catholicorum referentium dicta hæreticorum etiam desumpta ad verbum ex libris eorum, non incurrit hanc excommunicationem: quia non sunt libri hæreticorum, etiamsi principaliter legeret illos ad sciendum dicta, & rationes eorum, sicut non incideret audiendo eadem relata verbo per alium. Neque eadem ratione qui legit libros Catholicorum elucidatos per annotationes hæreticorum, licet iste incidere possit in censuram indicis librorum Pij III. Secunda excommunicatio profertur vnâ cum prima contra schismaticos in hæc verba:

Nec non schismaticos, & eos qui in animarum suarum periculum se à nostra, & Rom. Pontif. pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahere, seu quomodolibet recedere presumunt.

57 Declaratio, quod hic significatur heresin differre à schismate, & hæreticum à schismatico, & recte quidem, vt colligitur ex cap schisma i, & S. Thomæ loquentem in hæc verba: *Hæresis, & schisma distinguuntur secundum ea quibus vtrumque per se & directe opponitur. Nam hæresis per se opponitur fidei, schisma autem per se opponitur vnitati Ecclesiasticae charitatis. Et ideo sicut fides, & charitas sunt diuersæ virtutes, quamuis quicumque caret fide, careat charitate: ita etiam schisma, & hæresis sunt diuersa vitia, quamuis quicumque est hæreticus, sit etiam schismaticus, sed non conuertitur: & hoc est quod Hier. dicit, & refertur in c. inter hæresim m. Inter schisma, & hæresin hoc interesse arbitror, quod hæresis peruersum dogma habet, schisma ab Ecclesia separat. Hæc ille, ex quibus colligas, quod schisma generatim sumptum est peccatum, quo quis se ab vnitatem debita separat: specialiter verò sumptum est peccatū, quo quis se separat ab vnitatem Ecclesiæ, nolendo subesse ei, vel membris eius, quatenus sunt eius, licet credat non esse nisi vnâ Ecclesiam, & vnum Vicarium supremum. Tertia fertur in hæc verba:*

58 *Anathematizamus omnes, & singulas personas cuiuscunque status, gradus seu conditionis fuerint, & interdiciamus vniuersitates, collegia, & capitula, quocunque nomine nuncupentur, ab ordinationibus, sententijs seu mandatis nostris, ac Romanor. Pontif. pro tempore existentium, ad vniuersale futurum Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio appellatum fuerit.*

Declaratio prima, quod hæc excommunicatio nunc primum facta est bullæ Cœnæ: antea enim licet lata & reseruata fuisset per Pium II. & Iulium II. vt tradit Syluester a, nō tamē fuit hæc genus inferta bullis Cœnæ. Secunda, quod huic excommunicationi adiungitur interdictum propter vniuersitates, in quas nō fertur excommunicatio b. Tertia, quod consulens, & auxilians prædictis non incurrit, donec appellatio subsequatur. Quarta fertur in hæc verba:

59 *Anathematizamus omnes piratas, latrunculos marinos, & illos precipue, qui in mari nostro à monte Argentario vsque ad Tarracina nam discurrentes, eos, qui in illo navigant, depredantur, mutilant, interficiunt,*

§ 24. q. 7.
R 2. 2. q. 39.
art. 1. ad 3.

§ In Epist. ad
Titum ca. 3.
m 24. q. 3.

a Verb. exc.
sub fin.

b Vt infr. dicetur.

holicorum refe.
ad verbum ex li-
tionem: quia non
legeret illos ad
incideret audien-
dem ratione qui
notationes hare-
a indicis librōrū
vnā cum prima

m periculum se à no-
tia pertinaciter sub-

a differre à schif-
dem, vt colligitur
hæc verba: *Hæc*
que per se & dire-
hisma, autem per se
is fides, & charitas
areat charitate: ita
quicumque est hare-
hoc est quod Hier.
isma, & haresin hoc
t, schisma ab Ec-
schisma genera-
nitate debita se-
o quis se separat
embris eius, qua-
m Ecclesiam, &
ec verba:

cuiuscunque statum,
ritates, collegia, &
ibus, sententijs seu
tentium, ad vni-
norum auxilio ap-

nunc primum
referuata fuisset
nō tamē fuit hæc
excommunicat-
ares, in quas nō
ens, & auxilians
equatur. *Quarta*

marinos, & illos
que ad Tarraci-
r, militans, in-
perficiunt,

efficiunt rebus, & bonis suis spoliant, omnesque receptatores eorū-
dem, & eis auxilium scienter dantes, vel fauorem.

Bulla Sixti V. hanc sic continet: *Excommunicamus, & anathema-
tizamus omnes piratas, cursarios, ac latrunculos maritimos, discurrentes
mare nostrum, præcipuè à Monte Argentario vsque ad Tarracinam, ac
omnes eorum fautores, receptatores, & defensores.*

Declaratio prima, quod excommunicatio ista nostra sententia
comprehendit omnes, & solos eos, qui principaliter versantur
in agendis prædis, percutendis, aut interficiendis in mari oc-
currentibus: quia hi sunt piratæ, & latrones marini, quidquid
dicant Angelus c, Syluester d, & Caietanus e: cuius temporis
bulla speciatim includebat consulentem, quem licet hæc spe-
ciatim non includat, generatim tamen includere videtur, quia
includit auxiliantes, & fauentes, & negari non potest, eum, qui
consulit, auxiliari, vel fauere f.

Secunda, quod qui gerunt sua negotia, aut mercimonia cum
amicis, aut bella iusta, vel iniusta cū inimicis, & deprædaturali-
quādo incideter, nō includuntur hic, iuxta omniū sententiam.

Tertia, quod non includit eos, qui in solis fluminibus faciunt
hoc, quidquid sentiat Angelus.

Quarta, quod sufficit facere hoc alicui, vel aliquibus nationi-
bus, & nō est necesse facere omnibus, vel fere omnibus: quia
quum in id incumbentes, principaliter pirate, aut latrones ma-
ris dicantur, recte in eis verificatur verba huius clausule, quid-
quid dicat Syluester a. *Quinta* fertur in hæc verba:

60 *Anathematizamus omnes & singulos, qui Christianorum quo-
rumcunque nauibus tempestate in transuersum (vt dici solet) iactatus, seu
quomodolibet naufragium passis, aut etiam submersis, siue in ipsis nau-
ibus, siue ex eis dilapsa, & in mari, vel littore inuenta, cuiuscunque gene-
ris bona, tam in nostro Tyrreni, & Adriatici, quam in quibuscunque a-
lijs, cuiuscunque maris regionibus, & littoribus rapuerint, aut scienter
sibi acceperint, aut ab alijs rapta, seu accepta scienter receperint: ita vt
nec etiam ob quodcunque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam
immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque pretextum
excusari possint.*

Pro his aut etiam submersis, Bulla Sixti V. habet, siue ex ipsis na-
uibus, siue ex ipsdem eiecta in mari, &c.

Declaratio, quod hæc excommunicatio nuper facta est bullæ
Cœnæ: nam licet antea fuisset lata, non tamen eius absolutio
erat referuata b, de quo infra c, vbi dicitur an sufficiat acceptio,
vel requirantur voluntas (vt sic dicam) mora, & monitio, &
quam iniqua sit lex contraria. *Sexta* fertur per illa verba:

61 *Excommunicamus omnes, qui in terris suis noua pedagia, seu gabel-
las ad id potestatem non habentes imponunt, vel augent: aut imponi, vel
augeri prohibita exigunt.*

Hæc ibidem sic habetur: *Item excommunicamus, & anathema-
tizamus omnes, qui in terris suis noua pedagia, seu gabellas, præter*

e Verb. ex-
com. 5. cas. 1. 2.
d Ver. excom.
cap. 1. 8.
e Verb. ex-
com. cas. 1. 8.
f Arg. l. quod
fauore Cade
legat. tradit.
Bart. in l. si
vnius, parag.
1. ff. de iniur.

a Vbi supra.

b Vt videre
est in excō-
mu. de rapt.
c Nu. 1. 8.

quana

quam in casibus sibi à iure, seu ex speciali sedis Apostolicæ licentia permissis, imponunt, aut augent, seu imponi aut augeri prohibita exigunt.

Declaratio prima, quod hic statuitur idem de augmentis gabelarum antiquarum, quod de nouis: quod ipsum dicendum esset etiam si nihil fuisset expressum de augmentis, ut diximus in expositione alterius bullæ, ubi hoc non erat expressum *d*, hoc tradit Angelus *e*, & Syluester *f*.

Secunda, quod per pedagia, & gabellas intelligi possunt etiam portoria, de quibus in bulla Pij V. & alia vectigalia, ob identitatem mentis legislatoris, & rationis legis, & latitudinem vulgarem significationis eorum. Quæ de re latius a tractamus.

Tertia, quod per illa verba, *ad id potestatem non habentes*, includitur solus, & omnis qui recognoscit superiorem in temporalibus, ad quem ab eo appellari potest: nullus enim talis huiusmodi potestatem habet, & quilibet alius *hic b*.

Quarta, quod per *exigit*, intelligitur heres illa imponentis, publicanus, conductor, siue arrendator illorum iurium, & recipiens etiam famulus, à non sponte soluentibus: quia exigere est extorquere à nolente soluere *d*. Dicitur autem inuitus, & nolens soluere, etiam qui soluit rogatus soluere tamquam debitum, Caietanus *e*. Excusare tamen posset ab hac censura probabilis ignorantia iuris, aut facti *f*.

Quinta, quod prohibita debent intelligi simpliciter prohibita, id est, quæ à nullis, neque à laicis, neque à clericis iuste possunt exigi: & prohibita exigi à clericis, & non à laicis, non sunt simpliciter, sed secundum quid prohibita, & ideo petens illa à clericis incurrit quidem excommunicationem *g*, quæ non est reseruata, non tamen hanc. *Septima* fertur in hæc verba:

62 *Excommunicamus omnes falsarios literarum Apostolicarum, etiam in forma breuis, ac supplicationum, gratiam vel iustitiam concernentium per Roman. Pontif. vel S. R. E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Rom. Pontif. signatarum, aut sub nomine eiusdem Romani Pont. seu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum signantes supplicationes easdem. Ac etiam falso fabricantes literas Apostolicas, & in forma breuis, ac supplicationes huiusmodi. Extendentes constitutionem fel. rec. Innocentij Pape III. qua incipit: Ad falsariorum: cum omnibus pœnis in ea contentis, ad eosdem fabricantes, & etiam ad falsificantes, seu mutantes supplicationes per nos, seu de mandato nostro signatas, & datas sine nostra, aut Datarum nostrorum licentia.*

Pro his verbis, *Ac etiam falso signantes*, ibidem habetur, *Ac etiam falso signantes supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vicecancellarij, aut gerentium vices eorum.*

Declaratio prima, quod per hanc clausulam *h* probatur appellatione literarum Apostolicarum in materia odiosa non includi supplicationes à Papa signatas, quas signaturas vocamus: alioquin superflue extenderetur per hanc illud caput puniens falsantes literas

d Argu. l. si ex toto, in princ. de leg. 1. & in l. peculium, ff. de leg. 2.
e Verb. pedagium.
f Verb. excom. 7. cas. 29.
a In cap. fraternitas, 12. q. 2.
b Per cap. 1. quæ sunt regalia in vrbibus seu. & not in e. super quibusdam de verbor. signif.
c Juxta rub. de exat. tribut. l. 1. c. d. Gioff. iunior, rex. in l. soluendo, ff. de negot. digest. glo. & Cardin. element. fin. de censibus.
e Vbi supra c. 39.
f Arg. c. 2. de constit.
g Ca. quamquam de censib. lib. 6.

h Tunc e. d. falsariorum de crim. fals.

literas Apostolicas ad falsantes signaturas.

Secunda, quod hæc excommunicatio non est reseruata Papæ, nisi quoad ea quæ includuntur in hac clausula: quia quatenus continetur in illo cap. nõ est reseruata, vt patet ex eo, & notatis à Caietano a.

Tertia, quod videmur bene pridem respondisse, quod neque in hanc excommunicationem, neque in illam d. cap. ad falsarios, incidit falsarius literarum Episcopi, vel nuntij: quia hæc proprie non sunt literæ Apostolicæ: nec eadem ratione falsarios literarum penitentiariæ: quia non sunt literæ Papæ, sed eius commissarij constituti viuæ vocis oraculo. Secus tamẽ de falsario breuium Papæ, iuxta Gomez b.

Quarta, quod non includit eos, qui subreptitiè vel obreptitiè impetrant literas Apostolicas, vel vtuntur illis, vt diximus c: quia non sunt literæ falsæ: neque eos, qui vtuntur literis falsis: quia solum loquitur de falsantibus: & aliud est falsare, & aliud vti falsis, vt colligitur ex dicto cap. d quo excommunicantur omnes falsarij, & non omnes falsis vtentes, nisi soli laici.

Quinta, quod ille dicitur habere literas falsas, vel vti eis, qui sciens, vel debens scire esse tales, vtitur eis, iuxta Caietan. e

Sexta, quod non satis est corrigere aliquã literam, aut punctum quod non mutat substantiam aliquam, vt faciat incidere in hanc excommunicationem, vt dictum est f post Ioan. Gerfonem g, contra Hostiensem h, & Caietanum i, saltem quoad forum conscientie: quum id facere bona mente sine dolo, & villo alterius damno, non videatur mortale, nec consequenter excommunicare, iuxta dicta k. *Octaua fertur in hæc verba:*

63 Excommunicamus omnes illos qui equos, arma, ferrum, silum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canabem, funes, tam ex ipso canabe, quam ex quacumque alia materia, & ipsam materiam, aliaque huiusmodi, quibus Christianos impugnant, deserunt Sarracenis, Turcis, & alijs Christi nominis inimicis. Nec non illos, qui per se, vel alium, seu alios de rebus Christianæ Reipub, statum concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ religionis inimicos certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant. Non obstantibus quibuscumque privilegijs quibuscumque principibus, & dominis, siue priuatis personis per nos, & sedem prædictam hæctenus concessis, qua illis nolumus in aliquo suffragari.

Pro his verbis, Sarracenis, Turcis, &c. Sixtus V. habet: Qui ad Sarracenos, Turcas, & alios Christiani nominis inimicos, vel hereticos, per nostras, seu huius S. Sedis sententias expresse & nominatim declaratos, deserunt, seu transmittunt quibus Christianos, & Catholicos impugnant. Et post illa verba, & Christianæ religionis inimicos, additur, nec non hereticos in damnum Catholice religionis.

Declaratio prima, quod hanc excommunicationem præcessit posita

a Vbi supra c. 26.

b Lib. de breuius, pag. 3. c. 10. c. ad suadentiam, 10. rescript. d Ad falsariorum.

e Vbi sup. ag. l. in dell. c. 10. parag. de tra. & ff. de nox. f Cap. 17. nu. 169. g 2. par. Alph. 31. c. quidam, fol. 118. h In summa de cri. fal. parag. porro, verl. sed hodie. i In summa verbo falsarius. k Sup. cod. n. 9.

ena.
olica licentia per
ibita exigunt.
gmēris gabel-
dicendum es-
s, vt diximus in
ressum d, hoc
possunt etiam
alia, ob identi-
titudinem vul-
tractamus.
on habentes, in-
orem in tem-
lus enim talis
eb.
la imponentis,
urium, & reci-
: quia exigere
m inuitus, &
tamquam de-
ac censura pro-
iciter prohibi-
iuste possint
non sunt sim-
tens illa à cle-
ræ non est re-
erba:
postolicarum, e-
iustitiam concer-
ium, seu geren-
onatarum, aut
aut gerentium
Ac etiam falso
is, ac supplica-
Innocentij Pape
in ea contentis,
stantes supplica-
sine nostra, aut
habetur, Ac
e Romani Pon-
obatur appel-
õ includi sup-
m? alioquin
iens falsantes
literas

a Et e. quod
olim c. signi-
ficavit, & c.
ad liberandā
de Iudæ, &
extraug. 4.
Ioan. 22. eod.
tit. & extrau.
2. eod. tit.
Inter com-
munes.
b In d. c. quod
olim.
c In c. signi-
ficavit.
d In d. d. ex-
traug.
e Iuxta d. c.
significavit.
f In d. ca. ita
quorundam.

posita in cap. ita quorundam a. Hæc autē videntur omnibus illis ampliora: quia licet b excōmunicentur exercentes mercimonium cum Sarracenis tēpore belli c, & tregam magis bello, quā paci equet: & licet d victualia, siue commeatus ad eos deferri prohibeat, quod est intelligendū, etiā per nuntios e, tamē hæc non solum excōmunicat speciatim deferentes multa, sed etiā prohibita: & ita videtur excōmunicare omnes illos, quos singula eorum excōmunicarent, etiam si hæc non faceret.

Secunda, quod ad respondendum dubijs, quæ olim passim interrogabamur in Lusitania, etiam ex Africa super hac materia à confessorijs illustrissimæ Societatis Iesu, ante hoc Manuale quandam repetitionem composuimus f, dicatam insigni Collegio eiusdem Societatis Conimbricensis, ex ibi dictis apte posset hæc clausula illustrari.

Tertia, quod per equos intelligēdi sūt etiā equi debiles, claudi, vel morboli, traditi à prefatis inimicis, & opera, & arte Christianorū in eorū terris curati, & feroces effecti: quia est verbū generale eadē ratione includēs eos, ac alios apud nos genitos.

Quarta, quod per arma, vt ibi accurate diximus, intelliguntur tantū bellica, id est, quæ sunt vna species armorum generatim sumptorū g, principaliter ad pugnā facta, vel destinatione animi ad eam designata: quorum posterius dico propter ligna, trābes, ferrum, & alia metalla, quæ non sua forma artificiali, sed praua deferentis intentione destinantur ad pugnam, conficiēdo ex eis naues, vel alia instrumenta pugnæ accommoda: & consequenter in hac clausula continentur non solum offensiuua, vt lanceæ, enses, pygiones, bombardæ, seu sclopi, cultri, & etiam cultelli: quia suapte natura sunt ad pugnam apta, quamuis ob paruitatem aliquando pro supiecta materia non dicantur arma, sicut nec lapides, nec alia defensiuua, vt post alios dixit eruditissimus Andreas Alciatus h, cuius titulum commentarijs ob reconditam eruditionem suscipiendis, illustrauit. Nō, inquam, solum offensiuua, sed etiam defensiuua, vt cassides, lorica, scuta, peltæ, clypei, & id genus alia. i. Arma vero illa, quæ per se non sunt bellica, qualia sunt lapides, & fustes, & baculi, non includuntur plusquam aliæ merces, nisi cum intentione deferentis destinantur mediate, vel immediate ad pugnam.

Quinta, quod per ferrum intelligendum videtur factum, & infectum b, non tamen vena ferri, vel auri, vt dixi c, contra Syluestrum d: quamuis etiam illa includeretur, si deferretur intentione, vt ex ea fieret ferrum, & ex ferro arma pugnæ accommoda, per prædicta.

Sexta, quod per aurum, argentū, & alia metalla, etiam intelliguntur facta, & infecta e. Et quāuis f in legatis eorum appellatione non continentur nummi, & pecunia signata, non tamen video iustam rationem, quare sic magis metalla ad pugnandū inepta verentur deferri, quā pecunia signata, quum hæc aptior sit

g In l. armorum, ff. de verb. signifi.

h In d. l. armorum.

i Arg. l. 2. C. quæ res p. port. non debet.

b Arg. d. l. 2. Cod. quæ res p. sport. non debet.

c In d. repet. d. Ver. excom. 7. ca. 21.

e l. cum auriem, §. l.

Quintus Mutius, parag. 1.

ff. de aur. & arg. legit.

f Vt ibidem diximus.

fit ad arma comparanda, quam illa, & cum, si ratione mercimonij permitteretur, eadem ratione qua hæc, etiam illa deberent permitti. Per bellica instrumenta videtur intelligi, tympana, fistule, litui, cornua, & tubæ. Per lignamina intelliguntur trabes, & alia ligna nauibus, & triremibus, & alijs instrumentis bellicis fabricandis opportuna: quauis g restrictius lignamina galcarum prohibeantur, vt ibi dixi. Per funes videntur intelligi non solum linei, & canabei, sed etiam lanet, & spartei: quia dictum generaliter, generaliter est intelligendum h. Quod autem naues, & triremes contineantur probat cap. ad liberandam i, & illud Aristot. *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis k*: & lignamina prohibentur, ne inde naues fiant: ligna vero ad ignem fouendum non vetantur magis, quam aliæ merces, vt l dixi. Per, *Turcis, &c.* non videntur includi heretici. Includit tamen eos bulla Sixti V. addidit enim, *vel hereticos per nostras, siue huius sanctæ Sedis sententias expresse, & nominatim declaratos, vt notauimus*: neque Iudæi, neque Gentiles, quibus cum non est bellum Christianis, quia nec mens, neque ratio, neque verba clausulæ, videntur eis conuenire: nec Turcæ, & Saraceni, qui nos contra alios Turcas, vel Saracenos iuuarent, vt videtur contigisse, quando Carolus V. Regem Tuneti ab ea eiectione restituit, & contingere potest quoties populus aliquis Christianus in suam iustam, & necessariam defensionem sociaret sibi aliquot infideles m. An autem excusetur princeps, dux, vel prefectus vrbs, vel castri donans vnum vel alterum equum, ensen, hastam, vel sclopum in gratia cuiuspiam beneficii accepti, vel spe accipiendi, dubitari potest: quia verba eum includunt: sed credi potest excusari, ex defectu non quidem verborum, sed mentis a. Per illa verba: *Quibus Christianos impugnant*, videtur significari esse necessum ad violandam clausulam, vt deferentes hoc, malo animo deferant, quod est falsum, & ad hanc inductionem res ponderari potest, quod hæc verba potius ponuntur ad demonstrandum factum communiter solitum, quam ad significandum necessitatem tam parui animi: nemo enim excusaret mercatorem deferentem multas hastas fraxineas, multas cassides ferreas, & sclopos Turcis, solo animo lucrandi, desiderando, imo paciscendo ne vnquam eis contra Christianos vterentur.

Septima, quod Christiani metu mortis, aut verberum remigantes in triremibus Maurorum, etiã contra Christianos, non videntur excommunicari, vt b probamus, quamuis à mortali peccato neciamus vllatenus excusare, quod egerim o animo fero, quum hoc consequatur non posse eos vnquam absolui, neque iuste communicare, antequam firmiter proponant se nunquam ita remigaturos, etiamsi ob id oporteat oppetere mortem c. Remigantes autem etiã sponte, vel regentes eorum naues contra alios infideles, nec excommunicantur, nec peccant: quia d. ca. ad liberandam, de regibus eorundem naues contra Christianos intelligendum

g In d. ca. i. q. quorundam.

h l. de preti. ff. de public. in rem act. & c. solita, de maior. i Iudæ. k Authent. multo magis. C. de sacros. Eccles. l Vbi supra.

m Iuxta od. conf. 71. probatum a 102. And. in tab. de Iudæ.

a Arg. l. ad. gere, quam. us, ff. de iure patri.

b In d. ca. quorundam notab. a.

c Per di. sup. ca. i. nu. 19.

Arg. i. cessat
tionis & men-
tis legisla-
tor. l. adige-
re, parag.
quænis, ff.
de iur. par.

dum videretur. Non fertur in hæc seie verba:

64 Excommunicamus omnes impediētes, siue inuadentes eos qui vi-
ctualia, seu alia ad usum Romanæ Curie necessaria adducunt. Ac etiam
eos, qui ne ad Romanam curiam adducantur, vel offerantur impediunt,
seu perturbant, vel pro eis aliquid exigunt, aut soluere faciunt, seu hæc
facientes defendunt per se, vel alium, seu alios cuiuscunque fue-
rint ordinis, præminentie, conditionis, & status, ac etiamsi Pontificali,
vel Regali, aut alia quavis in Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant di-
gnitate.

In Bulla Sixti post impediunt, additur prohibeat, & verba illa
sublata sunt, vel pro eis aliquid exigunt, vel soluere faciunt.

Declaratio prima, quod includit omnes Christianos, qui faciunt
aliquid in ea contentorum.

Secunda, quod non comprehendit eos, qui ob utilitatem suæ
Reipub. iuste prohibent victui necessaria, aut peste grassante in
Curia suis ad eandem proficisci cum comitatu, & similibus: quia
non intendunt impedire, licet ex eo per accidens id consequatur,
vt dixit recte Cæteranus e. Decima fertur in hæc verba:

65 Excommunicamus omnes ex proposito interficientes, mutilantes,
vulnerantes, detinentes, captiuitates seu deprauidantes Romipetas, seu pere-
grinos ad urbem causa deuotionis, seu peregrinationis, & prorsus omnes
alios ad Sedem. A postol. accedentes, vel apud eam morantes, aut re-
cedentes ab ipsa, & illis dantes auxilium, consilium, vel suorem.

Bulla Sixti non habet ex proposito, & in ea hæc verba, & prorsus
omnes alios, &c. non habentur.

Declaratio prima, quod hæc clausula includit venientes ad Vr-
bē, vel ab ea recedentes causa deuotionis, vel peregrinationis,
quos non includebat Bulla eiusdem D. N. quam exposuimus in
Manuali Latino, nisi quando in ea maneret sedes Apostolica.

Secunda, quod includit omnes venientes ad Sedem Apostoli-
cam, & recedentes ab ea, siue maneat Romæ, siue foris: non
tamen venientes Romam, si alia de causa, quam deuotionis, &
peregrinationis ad eam veniant, neque venientes ad Urbem,
vbi extra illam fuerit Curia, si alio respectu, quam sedis Apo-
stolicæ ierint ad eam, vel recesserint ab ea.

Tertia, quod non includit eos, qui vadunt, degunt, aut rede-
unt, à loco vbi est Curia, si non proficiscantur, versentur, aut
revertantur ratione Curie, si illa non est Romæ b.

Quarta, quod ad hanc incurrendam non oportet quod id facies
careat iurisdictione, quod requirebat Bulla in alio Manuali ex-
posita, saltem quoad aliquos.

Quinta, quod propositum percutiendi, seu interficiendi, quod
sufficit ad peccatum mortale, non sufficit ad incurrendum hæc
censuram, ob percussione, vel interfectione; imo est necesse
quod concipiatur tempore animi pacati, vel tranquillissimi, iuxta Cæ-
teranū e: quæ quæ nostra sententia satis est, vt concipiatur etiam
tempore turbati & irati, modò concipiatur ante rixam, & tempus
percussio-

e Vbi supra,
ca. 19. verb.
excomm. fa-
cit, si quis
nec causa, ff.
si cert. per.
& c. non du-
bitum de sen-
excom. in
ca. 1. de iur.
iud. c. 1. de
exhu.

Arg. not. in
c. ego N. de
iur. iur. ver-
honi. iuxta
declarationē
Inon. And.
Pao. Felin.
de Cæter. vbi
supra, c. 19.

e Vbi supra.

percussio-
specialit.

Vndecim

66 Exco-

isditione

detinent

Hæc

excommu-

recedentes

capiant, d.

delegatam

re iudica-

petrare.

Duo

67 Exco-

tes, carcer-

les, ac Pat-

Legatos, r-

ris, seu do-

auxilium,

Bulla S-

nerantes,

Declar-

ita Card-

Secunda

exequan-

& Legat-

Tertia,

dicta cor-

iam Bul-

læ: de m-

ra Bullæ.

Tum qu-

iuriantes

Quarta

Legatos

copos, &

fulentes

quoad h-

non Leg-

Quinta,

lares, q-

capere, r-

solu iub-

rentes, u-

Regis, v-

maletac-

percussionis, vel mortis: quia per hoc seruetur proprietas, seu specialitas, quam hæc clauula significat in hoc cap.

Vndecima fertur in hæc verba:

66 Excommunicamus omnes illos qui non habentes in eadem Curia iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, eius preterea capiunt, spoliant, detinent morantes in eadem, vel qui talia fieri mandant.

Hæc quæ in Bulla Sixti præcedit priorem, sic habet: Item excommunicamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem, sua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent: nec non illos omnes, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam à nobis, vel nostris iudicibus non habentes, illam sibi temere vindicantes, similia contra morantes in eadem curia audent perpetrare.

Duodecima fertur in hæc verba:

67 Excommunicamus interficientes, verberantes, percutientes, capiendes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes, S. R. E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eosdem eicietes à suis diocæsis, territorijs, terris, seu dominijs, eaque mandantes, vel rata habentes, seu præstantes, eis auxilium, consilium, vel fauorem.

Bulla Sixti post verbum, interficientes, addidit, mutilantes, vulnerantes.

Declaratio prima, quod ob singula horum septem admissa contra Cardinales incurritur hæc excommunicatio.

Secunda, quod quoad cap. felicis, & poenas in eo contentas exequantur Cardinalibus Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Legati, seu Nuntij Sedis Apostolicæ.

Tertia, quod licet expresse non dicatur, quod facientes prædicta contra Patriarchas, Archiepiscopos, &c. incurrant censuram Bullæ, cū censura prædicti cap. felicis, non sit de censure Bullæ: de mente tamen S. D. N. videtur fuisse, vt conferretur censura Bullæ. Tum quia intendit in hoc aquare illos Cardinalibus. Tum quia Pius V. in sua Bulla expresse excommunicauit iniuriantes eis, sicut iniuriantes Cardinalibus.

Quarta, quod hæc censura includit etiã eicientes à terris suis Legatos, & Nuntios Sedis Apostolicæ, Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos à suis diocæsis, eaque mandantes, consulentes, & ad id auxiliantes. Ita quod latius prouidetur eis, quoad hoc, quam Cardinalibus, quatenus sunt Cardinales, & non Legati, vel Episcopi.

Quinta, quod hic videtur prouisum contra illos iudices seculares, qui cū Episcopos non parentes suis iussis non possunt capere, neque punire, iubet eis vt è regno exeant: ob quod non solū iubentes, sed & lictores iussa exequentes, & opem ad id ferentes, imò & consulentes ligantur: iubentes autē exire Curiam Regis, vel alium locum qui non esset eorum diocæsum, esto malelacerent, non tamen hæc censura ligantur: quia neque

eius verba, nec eadem ratio eis aptantur.

Sexta, quod excusatur ab hac censura, qui defendendo se cū moderamine inculpatæ tutelæ, aliquid horum facit a, & qui probabiliter ignorans faceret aliquid in prædictos noctu, vel etiam interdiu habitu alieno repertos b.

a l. vt vim. ff. de iust. & iur. & l. 1. C. vnde de vi.
b Arg. c. 2. de constit.
c De pæn.

Septima, quod per hanc clausulam cessat, quoad principalia vetita, id quod in Hispano innueram, scilicet, quod clem. si quis suadente e, largius prouidebat episcopis, quam bullæ præcedentium Pontificum, eo quod illa prouidet contra bannientes, quod prædictæ bullæ non faciebāt: cessat inquam, quia hæc prouidet etiā contra eiicientes, quod est generalius, quā bannientes. Imo etiam videtur cessare quoad accessorias: quia tria illa verba, scilicet, mandantes, seu consilium, vel auxilium præstantes includere videtur omnia quæ plura verba illius clem. Comment. Nam per mandantes comprehenduntur ratū habentes d, & per consilium, & auxilium cetera: nam & defensare, & socium esse comprehenduntur sub auxilium præstare.

d Cap. rati-
habitionem,
de reg. iur. l. 6

Octaua, quod Episcopus dicitur, qui est cōsecratus, & nō qui solum electus, præsentatus, confirmatus, institutus, aut prouisus, etiam si iam adeptus sit possessionem e. *Decimatertia* fertur in hæc verba:

e Per glo. fo-
lemn. in cle-
men. dignum
de celeb.
missarum, &
alia multa
per Feli. in
ca. eam te de
rescript.

68 *Excommunicamus illos, qui per se, vel alium, seu alios quascun- que personas Ecclesiasticas, vel seculares ad dictam Curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, illasque in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, aduocatos, & agentes ipsorum, seu etiam auditores, vel iudices super dictis causis, vel negotiis deputatos, occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi, verberant, mutilant, occidunt, bonis spoliant, seu qui per alium, seu alios, directe vel indirecte prædicta exequi, procurare, aut eisdem consilium, auxilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque pre- eminentia, & dignitatis fuerint: Ac etiam omnes tam Ecclesiasticos, quam seculares cuiuscunque dignitatis, qui pretextentes frivolum quandam appellationem à grauamine, vel futura executione literarum Apostolicarum, etiam in forma breui, tam gratiam, quam iustitiam concernentium, nec non citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorum, processuum, executorialium, & aliorum decretorum, à nobis, & à sede prædicta, seu legatis, nuntiis, presidentibus Camera Apostolicæ, auditoribus, commissariis, alijsque iudicibus, & delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut alias ad curias seculares, & laicam potestatem recurrunt, & ab ea instante etiam fisci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiusmodi admitti, ac literas, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, qui ve illa simpliciter, vel sine illorum beneplacito, consensu, vel examine executioni demandari, aut ne- tabelliones & notarj super huiusmodi literarum, & processuum executione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cuius inter- est, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, seu*

causa

pendendo se cū
facit a, & qui
os noctu, vel

ad principalia
mod clem. si quis
bulle præcedē-
a bannientes,
am, quia hæc
lius, quā ban-
torias: quia tria
auxilium præ-
a illius clem.
nturratū habē-
& defendere, &
estare.

tus, & nō qui
tus, aut provi-
imateria fertur

u alios quascun-
uriam super eo-
Curia prosequen-
tos, & agentes
is causis, vel ne-
huiusmodi, ver-
alium, seu alios,
eisdem consi-
cuiuscunque præ-
tam Ecclesiasti-
entes frinolam
ecutione litera-
quam iustitiam
rorum, monito-
um, à nobis, & à
eræ Apostolic.
tis Apostolicis
as ad curias se-
instante etiam
odi admitti, ac
& alia prædicta
vel sine illorum
lari, aut ne ta-
ocessuum execu-
ri, cuius inter-
iam partes, seu
earum

tarum agentes, notarios, executores, & subexecutores literarum, citatio-
num, monitoriorum, & aliorum prædictorum, capiunt, percutiunt, vul-
nerant, detinent, ex ciuitatibus, locis, & regnis eiciunt, bonis spoliunt,
perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur, per se vel alium, seu
alios, publice, vel occulte, seu capi, carcerari, detineri, vulnerari, mi-
nisque agitari faciunt. Qui ve alias quibuscunque personis in genere,
vel in specie, ne pro quibusuis eorum negotijs prosequendis, seu gratijs,
vel literis impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum
habeant, seu gratias ipsas, vt litteras à dicta sede impetrent, seu im-
petratis vtantur, directe vel indirecte prohibere, statuere, seu manda-
re, vel eas apud se, aut notarios, seu tabelliones, vel alias quomodolibet
retinere præsumunt.

Declaratio prima, quod hæc clausula includit primum impe-
dientes eursum causarum ad Curiam, vel in Curia. Secunda impe-
dientes executionē literarum Curie sedis Apostolicę. Tertia
tractantes male personas illas agētes, & impedientes dari instru-
menta super his petita. Quarta impedientes impetrationes lite-
rarū gratiæ, vel iustitiæ à sede Apostolica. Quinta, quod non est
necesse ad incidendū in cēsuras huius clausulę, vt prædicta im-
pedimenta fiant auctoritate iudiciaria laica, sed sufficit vt fiant
priuata, vel Ecclesiastica. Tū quia id patet quoad primam & se-
cundam partem, & quoad eos qui procurant, vt superiores pon-
nant impedimenta prædicta. Tū quia non est cur excuseretur Ec-
clesiasticus, qui auctoritate Ecclesiastica intimantem, citātem,
& alia iussa sedis Apostolicę implentem, capit, conijcit in car-
cerem, vel verat, ne instrumenta super executis à se præster. Tū
quia nulla verba eius id indicant, neque vlla ratio concludit, &
ita vt est generalis, generaliter intelligi debet a. Tum quia id,
quod cōtra sentit Caeteranus, potest intelligi de contentis in §.
sequent. Sexta, quod hæc excommunicatio includit multos al-
ios, quos non includebat bulla prædicta in Manuali Latino
expolita, patet legenti. Decimaquarta fertur in hæc verba:

69 Excommunicamus omnes & singulos Cancellarios, Vicecancellarios, & Consiliarios, ordinarios, & extraordinarios, quorumcunque
Regum, & Principum, ac præsidentes Cancellariarum, Consiliorum, &
Parlamentorum: nec non procuratores generales eorundem, vel alio-
rum Principum secularium, etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, vel
alia quacunque præfulgeant dignitate, quocunque nomine nuncu-
pentur, aliosque iudices, tam ordinarios, quam delegatos nec non Ar-
chiepiscopos, Episcopos, Abbates, Commendatarios, Vicarios, & Offi-
ciales, qui per se vel alium, seu alios, auctoritate propria, & de facto,
quorumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum
Apostolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias causas
spirituales amexas ab auditoribus, & commissarijs nostris, aliisque
iudicibus Ecclesiasticis, auocant, illarumve cursum, & audientiam, ac
personas, capitula conuentus, collegia, causasque ipsas prosequi volentes
impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam iudices interponunt:
quique

a Cap. si Ro-
manorum, 19
dist. 1. de pre-
tio, ff. de pub.
in rem. act.

quique partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos contra quas tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui per statutum, vel alias compellunt, vel executionem literarum Apostolicarum, seu executorialium processuum, aut decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos (vt dicunt) supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis, & sede Apostolica legitime prosequantur. Decimaquinta fertur in hæc verba:

70 Et qui ex eorum prætento officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, collegia Ecclesiarum quarumcumque, coram se, ad suum tribunal, audientiam, cancellariam, concilium, vel parlamentum præter iuris canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directe vel indirecte, quouis quæsito colore. Nec non qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quouis alia decreta in genere, vel in specie, ex quouis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu literarum Apostolicarum vsu non receptorum, seu reuocatarum, vel cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint, unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo leditur, vel deprimitur, aut alius quouis modo restringitur, seu nostris, & dictæ sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directe, vel indirecte, tacite, vel expresse præiudicatur. Decimasexta fertur in hæc verba:

Nec non qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores, vel inferiores prelatos, & omnes alios quoscunque iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet impediunt, quo minus sua iurisdictione Ecclesiastica contra quoscunque vtantur, secundum quod canones, & sacra constitutiones Ecclesiasticæ & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt. Ac etiam eos, qui post ipsorum ordinariorum, vel etiam delegatorum quorumcumque sententias & decreta, aut alias fori Ecclesiastici iudicium eludentes ad Cancellarias, vel alias Curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinarijs aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant. Eos quoque qui hæc decernunt & exequuntur, seu donec auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem. Decimasexta fertur in hæc verba:

71 Et qui iurisdictiones, seu fructus, redditus & proventus ad nos, & sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes vsurpant, vel etiam quouis occasione, vel causa sine Rom. Pont. vel eorum, ad quos de iure pertinent, expressa licentia sequestrant. Decimasexta fertur in hæc verba:

Et qui

Et qui collectas, decimas, tales, prestantias, & alia onera clericis, prelati-
tis, & alijs personis ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, monasterio-
rum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus,
reditibus, & proventibus huiusmodi, absque simili Rom. Pont. speciali &
expressa licentia, imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt,
aut sic imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt: nec
non qui per se, vel alium, seu alios, directe, vel indirecte prædicta facere, e-
xequi, vel procurare, aut eisdem auxilium, consilium, vel fauorem, aut
votum, seu suffragium palam, vel occulte prestare non verentur, cuiuscun-
que sint præeminentia, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam si
Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comi-
tes, Barones, Respublica, & alij potentatus quicumque, etiam regnis, pro-
uincijs, ciuitatibus, & terris quoquomodo præsidentes, aut quauis etiam
Pontificali dignitate insigniti, innouantes decreta super his per sacros Ca-
nones, tam in Lateranensi nouissime celebrato, quam alijs concilijs generali-
bus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis. Sequuntur de-
clarationes harum quinque censurarum.

Declaratio prima, quod in hanc cœsuram non incidunt, nisi qui
auctoritate iudiciali, & laica hic vetita faciunt, vt sub finem pri-
mæ partis huius clausulæ exprimitur.

Secunda, quod per, *Prætextum violentiæ*, includit impediens
executionem literarum Apostolicarum, iustitiæ, vel gratiæ, spe-
cie tollendæ violentiæ: quales an sint semper, vel quando inpe-
diens eam post appellationem, vel supplicationem in tempo-
re, & forma interpositam, quæstionis est, vt quotidianæ, ita
maximæ dignissimeque, quam summa Ecclesiæ potestas, sum-
ma seculari audita determinet: quamquam satis videtur hic
determinari, quoad eos qui propter illas nullatenus ad tribu-
nal eius, ad quem supplicatur, vel appellatur, adductas, vel ad-
ducendas impediunt. Quod etiam video pro re indubitata ha-
beri in Hispanijs, & Gallijs, posse regulariter Reges defendere
possidentes colorato titulo beneficia Ecclesiastica, ne absque
iusta causæ cognitione deturbentur, vel spolientur, virtute illa-
rum literarum, etiam Apostolicarum. Quod vt vbique sere in
illis regnis seruatur, ita multi iure munice conantur: an vero
satis munitur nec ne, S. D. N. definitioni remitto: licet videat-
ur non posse iure probari consuetudinem illam quorundam
recentiorum, qui decernunt bene, vel male esse appellatum ab
interlocutorijs, ob actus, quos iudices, à quibus appellatum est,
facient, vel desinent facere post appellationes ab eis interposi-
tas: cum omnis sententia interlocutoria ex solis ante illam a-
ctis sit approbanda, vel reprobanda, vt notat glossa finalis rece-
pta, quo factò appellationum prosecutio perinde negligitur,
ac si à iudicibus, ad quos appellatum est, tertia sententia lata
esset: quamquam prosecutionem appellationis nil innouato
minime impediunt.

Tertis, quod per verba illa, *Præter iuris canonici, &c. noue*
addita,

o In c. eum
appellationi-
bus, parafisi
vero, de ap-
pella. l. 6. per
l. per hanc C.
de temp. ap-
pella.

addita,excluduntur ab hac censura iudices seculares, qui in casibus à iure permissis vocant ad sua tribunalia Ecclesiasticos.

Quarta, quod quarta pars huius clausulæ videtur noue inserta in fauorem iudicum ordinariorum: & merito: cum ordinaria iurisdictio sit fouenda, & fauorabilis, iuxta glossam solemnem & receptam *b*, per quam videtur reduci ad bullam excommunicationis capit. *quoniam c*, vt super ea infra dicitur.

Quinta, quod per eandem partem innouatur Concilium Trident. *d* quod grauius hortatur Imperatores, Reges, & quoscunque alios regulos, & dominos, vt maiores suos imitati, Ecclesiã sanctam, & cultum Dei, ministrosque illius, quo à Deo prospera recipiant, obseruent.

Sexta, quod per illa verba quintæ partis, *Quine iurisditiones, vel, &c.* prouidet indemnitati fructuum Ecclesiasticorum, cui vt sit locus, debent cõcurrere quinque. *Primum*, quod sint redditus Ecclesiastici, & non prophani, etiam si ad Ecclesiasticum pertineant, iuxta Caietanum *a*: quod est intelligendum de bonis non pertinentibus ad eum, quatenus est Ecclesiasticus, neque ratione beneficij *b*. *Secundum*, quod capiantur tamquam redditus Ecclesiastici. *Tertium*, quod pertineant ad aliquem. *Quartum*, quod capiatur absque licentia Papæ. *Quintum*, quod capiatur auctoritate, & potestate vsupata, iuxta Caiet *c*. Quare latrones, & milites, qui rapiunt eos, vt quelibet alia bona, non incurrunt hanc censuram, neque qui minuta portoria, siue pedagia exigunt à clericis, sicut ab alijs laicis, nulla habita ratione fructuum, aut bonorum Ecclesiasticorum, neque qui capiunt eos tempore vacationis, quia nullius sunt personæ veræ, secundum Caiet. cui non assentior. Tum quia nemo dixerit, quod capientes fructus sedis Apostolicæ vacantis, non continentur ob contenta in 17. excommunicatione: neque eadem ratione capientes bona conuentuum, monasteriorum, neque communia conuentui, & prelato, quæ tamẽ ad nullam personam pertinent. Tum quia fructus vacationis tempore obuientes, pertinent ad successorem, & durante vacatione ad cõmendatarium vel œconomum, vt latè dixi. Tum denique quia potest dici, quod verbo *personas*, hic exposito, significatur etiam fidei ob paritatem æquitatis, & rationis *e*. *Decimano* fertur in hæc verba:

72 *Excommunicamus omnes, & quoscumque Magistratus, Senatores, Præsidentes, Auditores, & alios iudices quocumque nomina vocentur, ac cancellarios, vicecancellarios, notarios, scribas, ac executores, & subexecutores, & alios quoquo modo se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas illas banniendo, capiendo, processando, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, etiam prætextu quorumcumque privilegiorum à sede Apostol. ex quibusuis causis, ac sub quibuscumque tenoribus, & formis in genere, & specie concessorum quibuscumque Regibus, Ducibus, Principibus, Rebuspub. Monarchis, Ciuitatibus, & alijs quibuscumque potentatibus*

b Clem. 2. de offi. ordin. *c* De immu. eccles. *d* Sess. 25. ca. 20.

a Vbi supra c. 27. *b* Arg. c. no. uerint, 20. q. & ca. cõ. delectus, de iure patronatus.

c Vbi supra.

d In cõment. ca. non liceat, 12. q. 2. *e* Arg. gl. solemnis, in c. si postquam de elect. l. 6.

ulares, qui in ca-
a Ecclesiasticos.
etur noue inferta
: cum ordinaria
offam solemnem
illam excommu-
ur.

Concilium Tri-
Reges, & quoscū-
imitati, Ecclesiā
o à Deo prospera

iurisdictiones, vel
icorum, cui ut sit
d sint reditus Ec-
iti cū pertineant,
bonis non perti-
eque ratione be-
reditus Ecclesiā-
m, quod capian-
ur auctoritate, &
s, & milites, qui
nt hanc censurā,
it à clericis, sicut
ut bonorum Ec-
vacationis, quia
i non assentior.
us sedis Aposto-
17. excommuni-
conuentuū, mo-
relato, quæ tamē
ctus vacationis
m, & durante va-
latē dixit. Tum
hic exposito, si-
& rationis e. De-

Fratum, Senatores,
que nomina vocan-
os, ac executores,
entes in causis ca-
ficis illas hanni-
is proferendo, vel
um à sede Apo-
as, & formis in
Ducibus, Prin-
quibuscumque po-
sentationibus

sentationibus, quocumque nomine censeantur, quæ volumus illis in aliquo sus-
fragari, illa omnia ex nunc in irritum reuocando.

Declaratio prima, quod hæc excommunicatio fertur ad tuen-
dam iurisdictionem Ecclesiasticam in causis criminalibus, sicut
superior ad tuendam in civilibus.

Secunda, quod tollit priuilegia data, etiam Regibus: per quod
dubitari posset de iudicibus Galliarum, qui iudicant clericos
pro portu, siue delatione armorū, & alijs casibus, quos vocant
priuilegiatos: equidem arbitror difficile eos ab illis abstentu-
ros, siue quod præsupponant priuilegia illa esse remuneratoria
obsequiorum à se magnis impensis, sanguinis, & fortunarum
preliatorum, siue quod sint immemorabilia, & super criminibus
leuibus concessa, siue alia, quæ an audiri debeat, iudicio S. N.
D. relinquo. Vigesima tertur in hæc verba:

73 Excommunicamus omnes illos, qui per se, vel alium, seu alios, direc-
te, vel indirecte, sub quocumque titulo vel colore de facto occupant, vel
detinent, vel hostiliter destruunt, vel inuadunt, aut occupare, detinere,
vel destruere, aut inuadere hostiliter præsumpserint in totum, vel in par-
tem *Almā Urbem, regnum Sicilia, Insulas Sardinia, & Corsica, ter-
ras circa Pharum, patrimonium B. Petri in Tuscia, Ducatum Spoleta-
num, Comitatum Venetinum, Sabinensem, Marciam Anconitanam, Mas-
se Trebraria, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas provincias, illarum-
que terras, & loca, ac terras specialis commissionis Arnolphorum, ciui-
tatesque nostras Bononiam, Cesenam, Ariminum, Beneuentum, Peru-
sium, Auenionem, ciuitatem Castellī, Tudertum, & alias ciuitates, terras,
& loca, vel iura ad ipsam Rom. Eccl. pertinentia, dictæque Rom. Ecclesia
mediate vel immediate subiecta, quibus supremam iurisdictionem in illis
nobis, & eidem Rom. Eccles. competentem de facto usurpare, perturbare,
retinere, & vexare varijs modis præsumunt, nec non adherentes, fautores,
& defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodoli-
bit prestantes.*

Item omnes & singulos suppellectilium, librorum, scripturarum, &
bonorum Camere, & palatii Apostolici, ex eodem palatio infirmitatis
Rom. Pontif. ac sedis Apost. vacationis tempore ablatores, & illorum
detentores, ac quoscumque alios, ad quorum manus bona prædicta quocum-
que titulo, & quavis causa scienter peruenerint.

Sexti Bulla hanc non continet.

Declaratio, quod includit factionem, quæ existens extra ali-
quas ciuitates Papæ, & vi armata irrupit in aliquam earum,
inuita altera factione, intra eā existēte, per rationes Caietani b. b. Dia. c. 17.

Sequitur §. Volentes, in quo statuitur vt hæc bulla non expi-
ret lapso anno, nec alio modo, donec edatur alia noua, in hæc
verba:

Volentes presentes, ac omnia, & quacumque his literis contenta quous-
que alij huiusmodi processus à nobis, aut Romano Pont. pro tempore exi-
stente fiant, aut publicentur, durare, suosque effectus omnino sortiri.

Sequitur §. continens referuationes harum censurarum.

a Arg. eorū
quæ not. In-
no. in c. nouit,
de iud. cum
late additis
ibi à Pan. Fe-
lin. & Deci.

Cæterum à prædictis sententijs nullus per alium, quàm per Rom. Pont. nisi in mortis articulo constitutus, neque etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita absolui possit, etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumvis ordinum, etiam mendicantium, & militiarum regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiore dignitate præditis, ipsisque ordinibus, & eorum monasterijs, conventibus, & domibus, ac Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, nec non lacis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fungentibus, per nos, & dictam Sedem, ac cuiusvis Concilij decreto, verbo, literis, aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorū, & innovatorum, ac concedendorum, & innovandorum.

Declaratio prima, quod hæc censure includunt omnes, etiam Imperatores, & Reges, & Vniuersitates, quibus illæ sunt aptæ, & quod nulla consuetudo, etiam immemorialis, nec præscriptio quælibet longissima, nec priuilegium, etiam per viam contractus, vel remunerationis concessum contra eas prodest. Secunda, quod satisfactio sufficiens, de qua loquitur, est intelligenda ex limitatione, de qua supra a: & quod priuilegium in remunerationem, vel contractum concessum, ex causa reuocari potest, quæ communis opinio est b. An autem derogetur Cõc. Trident. dicitur infra c. Sequitur §. Quod si forte, contra absoluentes ab his censuris.

74 Quod si forte aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicuius absolutiois beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis pœna innodamus, grauius contra eos spiritualiter, & temporaliter, prout expedireauerimus, processuri.

Declaratio prima, quod non comprehenditur hac censura Cõfessarius, qui obliuione, incogitantia, aut ignorantia non crafta absoluit: quia fertur cõtra præsumentem absolueri, de quorum numero non est, qui sic absoluit, per ea quæ diximus d, post Cardinal. e & per dicta Caietani. f

Secunda, quod absolutio huius excommunicationis non est reseruata Papæ, vt ex litera patet, sicut & ex bulla Martini V. quam ponit S. Antoninus g: quamuis contrarium visum fuerit Felino h, & Caietano i

Tertia, quod ab ea potest absolueri ordinarius, siue illa, & alię lata in bulla putentur lata à iure, siue ab homine: quia sunt generales, per dicta k. Equidem latas in Bulla Iulij III. quam in Manuali Hispano exposui, iudicauit esse latas ab homine, quia bulla illa non habebat vim legis, quæ perpetuat l, sed præcepti, quod cum præcipiente finitur, vt a dictum est: & has latas per S. D. N. potius putarem dicendas latas à iure, quia voluit eas nõ finiri sua morte, quæ vtinam ante dies Petri non contingat. Amen. Sequitur §. Declarantes, in quo absolutio restringitur, & protestatio magna adijcitur.

Declaran-

a Eod. c. n. 47.
b In c. nouit, de iudi. & in c. 1. de prob.
c Eod. ca. nu. 354.

d In reper. c. accepta, de re sit. spol. opposit. 2. n. 32.
e In clem. 1. de priu. q. 39.
f In summa verb. excommunicatis, 58. & 81.
g 3. part. tit. 24. ca. 70.
h In c. pastoralis, parag. præterea col. 3. de offic. ord.
i Vbi supra, ca. 77.
k Supra eod. n. 43.
l Cap. finis de offic. deleg. 2. in d. nu. 43.

Declarantes, ac protestantes quamcunque absolutionem, etiam solemniter per nos faciendam, predictos excommunicatos sub presentibus comprehensos, nisi prius a premisis, cum vero proposito ulterius similia non committendi destiterint, ac quoad eos qui contra libertatem, et premititur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, et decreta huiusmodi publice reuocauerint, et ex archiepis, seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiantur, deleri, et cassari, ac nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari. Quia etiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, et tolerantiam nostram, vel successorum nostrorum quantocunque tempore continuatam, in premisis omnibus et singulis, ac quibuscunque iuribus Sed. Apost. ac S. R. E. undecumque et quomodocumque quesitis, vel quarendis, nullatenus preiudicari posse, seu debere.

Non obstantibus priuilegijs, indulgentijs, et literis Apostolicis generalibus, vel specialibus supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus, et alijs cuiuscunque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis et preeminentie fuerint, etiam si ut premititur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quauis alia etiam mundana presulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, seu locis a predicta Sede ex quauis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, et sub quauis alia forma et tenore, ac cum quibusuis clausulis, etiam derogatorijs derogatorijs, concessis, etiam continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint per literas Apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus, et dignitatibus eorum mentionem. Nec non consuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac prescriptionibus quantumcunque longissimis, et alijs quibuslibet obseruarijs scriptis, vel non scriptis, per que contra hos nostros processus, ac sententias, quo minus includantur in eis, se iuuare valeant, vel tueri: que omnia quoad hoc eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso insererentur presentibus, pro expressis habentes, penitus tollimus, et omnino reuocamus, ceterisque contrarijs quibuscunque.

Ut vero presentes nostri processus ad communem notitiam facilius deducantur, chartas, seu membranas processus ipsos continentes valis Ecclesie S. Ioannis Lateranensis, et Basiliice principis Apostolorum de vrbe appendi faciemus: que processus ipsos quasi sonoro preconio, et patulo indico publicabunt, et in quos processus huiusmodi contingunt, quod ad ipsos non peruenierint, aut quod ipsos ignorauerint, nullam possint excusationem preterdere, aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Insuper, ut processus ipsi, ac presentes literae, ac omnia et singula in eis contenta, eo fiant notiora, quo in plerisque ciuitatibus, et locis fuerint publicata, vniuersis et singulis Patriarchis, Primate, Archiepiscopis,

episcopis, Episcopis, & locorum ordinarijs, Prælati, & Rectoribus ubi-
libet constitutus, per hæc scripta committimus, & in virtute sanctæ obe-
dientie districtè præcipiendo mandamus, vt per se, vel alium, seu alios
presentes litteras, postquam eas receperint, seu earum habuerint no-
ticiam, semel in anno, aut si expedire viderint, etiam pluries, in Ecclesijs
suis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerint, solemniter
publicent, & ad Christi fidelium mentes reducant, nunciem, & de-
clarent.

Ceterum hortamur eosdem vniuersos, & singulos Patriarchas, Ar-
chiepiscopos, Episcopos, aliosque locorum ordinarios, & ecclesiarum Pra-
latos, nec non Rectores, ceterosque curam animarum exercentes, ac pres-
byteros seculares, & quorumuis ordinum regulares ad audiendum confes-
siones quavis auctoritate deputatos, vt transumptum harum litterarum pa-
nes se habere, legere, & diligenter examinare procurent. Volentes earun-
dem presentium transumptis etiam impressis, notarj publici manu sub-
scriptis, & sigillo iudicis ordinarij Rom. Curie, vel alterius persone in
dignitate ecclesiastica constituta munitis eandem prorsus fidem in iudicio,
& extra illud vbique locorum adhibendam fore, quæ ipsis presentibus ad-
hiberetur si essent exhibitæ, vel ostense.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommunica-
tionis, anathematis, interdicti, declarationis, protestationis, subla-
tionis, reuocationis, commissionis, imodationis, mandati, hortationis, &
voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc
attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum
Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Ro-
ma apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quin-
centesimo octuagesimo tertio, pridie Nonas Aprilis, Pontificatus no-
stri anno undecimo.

De excommunicationibus referuatis Papæ non contentis in bulla Cœnæ.

- 75 Excommunicatio prima referuata Papæ extra bullam Cœnæ in ca-
nonum transgressores. Secunda in percussorem clerici. nu. 76.
77 Clerici percussio quæ excommunicat, & quæ non, à nu. 80. & quis
clericus quoad hoc nu. 79.
88 Absoluti qui possunt ab Episcopo à canone, si quis suadente, 17. que-
stio. 4. ob enormem percussorem, & qui ob mediocrem, & quod
omnes possunt ob leuem, vsque ad nu. 91.
91 Percussio enormis, mediocris, & leuis, quæ dicantur, nu. 92.

a In c. nulli
c25, 10 d. 9.

75 P Prima a in transgressores Canonum: sed quia restringitur
ad eos, qui transgrediuntur negando Papæ potestatem
ad condendos eos, hæc reducitur ad primam bullæ Cœnæ.

b In c. si quis
suadente, 17
q. 4.

76 Secunda b, per hæc verba: Si quis suadente diabolo intecerit

mm 8

Recltoribus ubi
virtute sancta obe-
del alium, seu alios
rum habuerint no-
urries, in Ecclesijs
nenerint, solemn-
, nunciem, & de-

atriarchas, Ar-
ecclesiarum Pra-
vercentes, ac pres-
audiendum confes-
rum literarum po-
e. Volentes earum
publici manu sub-
terius persone in
fidem in iudicio,
is presentibus ad-

re excommunica-
estationis, subla-
, hortationis, &
Si quis autem hoc
Des, ac beatorum
rum. Datum Ro-
e millesimo quin-
Pontificatus no-

Papæ non

am Cana in ca-
lerici. nu. 76.
nu. 80. & quis

uadente, 17. qua-
diocrem, & quod
nu. 92.

ia restringitur
pe potestatem
æ Coenæ.
diabolo iniecerit
muni s

manus violentas in clericum, vel monachum, subiaceat excommunicationi,
& à nullo Episcopo absolvatur, donec conspectui Apostolico repræsentetur,
nisi in articulo mortis.

Declaratio prima, quod illa particula, Si quis, comprehendit vi-
ros, & fœminas, & iuvenes, & senes cuiuscûque ætatis, habentes
iudicium ad peccandum mortaliter d, & etiam clericos, laicos,
religiosos e.

Secunda, quod ex illis verbis, Suadente diabolo, colligitur, quod
iniectio manus debet esse illicita, & adeo quidem, vt sit peccatû
mortale: quia nemo incurrit in excommunicationem maiore
per canonem, vel hominem generaliter latâ, nisi peccet mor-
lites, iuxta dicta supraf. Nec sufficit vt iniectio sit mortalis, nisi
fiat suadente diabolo, vt ait Cardinalis g: licet id raro cõtingat:
comingit tamen aliquando, vt dicitur h, quidquid dicat Cardi-
nalis: quia nostro iudicio raro contingit casus, in quo iniectio
sit lethale peccatum, & non sit satis animi mali ad inferendum
iniuriam, per quam incurratur hæc censura, nisi quãdo percus-
sor ignorat percussum esse clericum.

Tertia, quod non sufficit conatus ad percutiendum, sed requi-
ritur percussio, iuxta glossam receptâ k, vbi idem diximus l. Nec
requiritur, quod iniuria sit immerita, sed sufficit quod immeri-
to, vel iniusto modo, vel per quem non debet, irrogetur m.

77 Quarta, quod per manus, intelligantur etiam pugni, brachia,
pedes genua, & alia quælibet pars corporis: quia non exprimû-
tur manus, vt excludantur reliqua membra, sed quia est instru-
mentum aptius ad percutiendum, & ita comprehendûtur om-
nes partes corporis a.

Quinta declaratio, quod dicitur manus violentas iniicere clerico;
qui immediate, aut mediante instrumento iniicit ei, aut rei eũ
tangenti, & per consequens qui eum percutit ense, baculo, aut
aspergit puluere, vel aqua, saliva, aut alia re simili, iuxta glossam
singularem b, & etiam qui eripit è manibus, aut corpore aliquid
vi, & qui capit, in carcerem conijcit, aut includit aliquo loco,
vnde egredi nisi cû pudore non potest, aut ad franos equi ma-
nus adinuet, aut abscindit cingulû ephippij, aut eum adeo fu-
riosè persequitur, vt cogat se dare præcipitem in flumen, vel al-
liud discrimen ad se liberandum, iuxta mentem textus, & Inno-
centij, & communis c, & glossæ, & aliorum d, Paludani e, & om-
nium aliorû f, & S. Antonij g: sed non si alias fugiens cadit, &
vulneretur, iuxta S. Antoninû h, quem sequitur Sylvester i, quã-
uis Angelus k contra teneat.

78 Sexta declaratio, quod sufficit mandare hanc iniectione, si ea
cõsequatur l, vel consilium, auxiliû, vel favore ad id præbere m,
per locû à fortiori, aut ratificare eam, si eius nomine facta fuit,
alias non n: quamvis enim prædictus canon de solo iniiciente
loquatur, extenditur tamen ad prædictos ratione tacta supra o.
Idem si non iussit, sed dixit suis se vindictam esse expectare, cre-
dens,

e Iuxta. gloss.
eius appro-
batam.
d Ca. i. c. mu-
lieres, & c.
pueris, de
sent. excom.
iuncta, gloss.
e Ca. demo-
nialibus & c.
cum illorum
cod. tit.
f Eod. c. n. 9.
per c. nen o.
& c. nullus,
r. q. 3.
g In d. c. si
quis suaden-
te, q. 3. ar. 1.
h Infra n. 8e.
i Ibi in ar. 1.
k In c. si quis
pulsatus, de
pen. d. 1.
l Et in c. si
quis non d.
cam ead. d.
m Ca. vniuer-
sitaris, desen.
excom.
n Arg. glo.
sog. elem.
k de rescrip-
tis, verbo
presidentes.
b In dicto c.
si quis.
c In c. nuper
de sen. exco.
d In d. c. si
quis.
e In dicta d.
18.
f Ibidem.
g 2. par. t. 24.
h In d. c. 1. pa-
rag. 1. col. sic.
i Verbo exc.
6. no. 3. cas. 7.
k Verbo exc. 5.
cas. 1. parage
10.
l Per d. c. mu-
lieres de sen.
excom.
m Arg. o. quã-
ta. de sen. ex-
comm.
n Esp. quum
quis, de sen.
excom. lib. 6.
cû ei adnot.
o Eod. c. n. 9.

dens, vel credere debens, quod ex hoc illi mouerentur ad percutiendum: quia licet non dicat eo animo, prouidere tamen debebat eos eo animo dictum putaturos p. Item qui ex officio possunt, & tenentur propulsare percussorem, & non propulsant q. Imo quoad forum exterius, quilibet alius, qui videt facinus esse manifestum, & se posse commode obuiare, & non obuiat, per dictum cap. *quanta*, noue declaratū per nos r. Et etiam ministri iustitiæ laicę, qui in quantum tales percutiunt eos: nam etiamsi leuiter percusserint, ad Papam sunt remittendi, iuxta Panormitanam s, & Stephan. Imo & ipsemet clericus qui se iratus percutit u, cum limitatione posita supra x: sed consentiens, vt ab alio percutiatur, nō est excommunicatus, quamquam potest excommunicari, per caput *contingit y*, quod probat consentientes se percuti, excommunicandos esse.

79 *Septima declaratio*, quod per *Clericum*, intelligitur non solum qui sacro ordine, sed etiam qui prima tonsura est insignitus a, quamuis sit coniugatus, modo cum vnica & virgine, & gestet habitum, & tonsuram clericalem b, & quamuis sit excommunicatus, suspensus, irregularis, & etiam depositus verbo, nisi sit degradatus realiter c, vel incorrigibilis d.

Octaua declaratio, quod per *Monachum*, intelligitur quilibet religiosus religionis approbatę e, & quilibet religiosa f, quilibet item cōuersus, aut nouitius alicuius religionis approbatę g, & etiam ij, quos appellant Beguini, & fratres tertij ordinis s. Dominici, vel s. Francisci, qui viuunt gregatim, & gestant habitum religionis, vt sentit Rota h, & dixit Felin. i. quamquam aliud dicat Caietanus k, quod verum esse posset iuxta ius commune, sed non iuxta priuilegia, & cōsuetudinem, & stylum Ecclesię Romanę. Et etiā Eremita, iuxta glossam l, quę vera est, si sit subiectus alicui superiori, qui gaudeat hoc priuilegio, Syluester m.

Nona declaratio, quod in articulo mortis non solum Episcopus, vt hic habet, sed etiam quilibet alius sacerdos simplex, si Episcopus adiu non potest, potest absolueri ab hac excommunicatione, & à quibus alia, per supra dicta n: & quod articulus mortis definitur supra o.

Quę manus iniectiones non excommunicant.

80 Vnt autem multę manuū iniectiones in clericum ab hac censura exemptę. *Prima*, iocosa, & ludicra p, etiam grauis, intra tamen fines ludi, & extra, modo non sit dolosa, & subita turbati animi, iuxta mentem Richardi q: quia id non facit suadente diabolo, quod exposcit dictus canon, vt dictum est r.

Secunda, probabilis ignorantia clericatus s: aut quia noctu

p Arg. c. penult. de homi. li. 6. q. Di. cap. quantę, & communis ibid. Caietan. ver. excom. n. 10.
r In c. non in inferenda, 23. q. 3. & supra eod. c. 24. nu. 17.
s In c. si vero i. de sen. excom.
t In repet. clem. 1. de off. ord. reg. 3. fal. 3.
u Arg. c. si nō licet, 23. q. 4.
x Ca. 15. n. 11. y. de sent. excom.
a Cap. clericos 21. d. c. per lectis, 15. d. & c. cum contingat de 2. rat. & qualic. b Cap. 1. de cler. coniug. l. 6.
c Iux. Panor. & commun. c. ex parte de cleric. de coniug.
d Cap. non ab homine de iud.
e Ca. cum illorum, de sent. excom.
f Ca. de monialibus, eodem tit.
g Canon dubium, de sent. excom. c. religiosi eo. tit. l. 6.
h Dec. 332. in antiq.
i In cap. 2. de for. compet. & in li. quando literę Apo. stolicę, & ca. limit.
k In dicto c. ro.
l Ca. qui vere 16. qu. 1.
m Verbi. eccles. fia, qu. 5. & verb. eremita, q. 1. n. Ca. 26. nu. 26. o Ca. 2. nu. 9. p Ca. 1. de sent. excom. q. In 4. dist. 18. art. 12. q. 5. r Ca. si vero, de sent. excom.

percu-

percutit
Syluester
li. quia a
esse cler
nicus ha
quise im
non abf
Que ran
rum die
larem a,
quid dic
82 Sexta
mibus se
Steph. A
mitanus
Ochana, c
vestem,
ma, de po
uilegiu
Duodecim
vel si ter
per seip
desistit n
tamquam
rior in E
ira: & per
modo ca
tan. o ni
munem
dici de a
ad id co
fensio
vt ait Pa
ad iuste
tar, vel v
aut fuga
Panorm
83 Des
ricum in
Panor. s
babilit
mē, vel f
& modo
mittent
olim, de, y
Decium d

ouerentur ad per-
uidere ramen de-
em qui ex officio
, & non propul-
us, qui videt faci-
buiare, & non ob-
er nos r. Et etiam
rcuriunt eos: nam
emittendi, iuxta
net clericus qui se
x: sed consenties,
quamquam po-
quod probat con-

igitur non solum
est insignitus a,
virgine, & gester
sit excommuni-
us verbo, nisi sit

elligitur quilibet
religiosa f, quili-
nis approbate g,
tertij ordinis d.
, & gestant ha-
i quamquam a-
t iuxta ius com-
n, & stylum Ec-
l, quæ vera est,
priuilegio, Syl-

solum Episco-
dos simplex, si
hac excommu-
quod articulus

nunicant.

lericum ab hac
b, etiam grauis,
olosa, & subita
d non facit sua-
te dictum est r.
ut quia noctu

percu-

percutit: quamuis rebus illicitis daret operam, quidquid dicat Syluester t ab'que textu, & ratione ad id idonea. Dixi, Probabi-
li; quia alias non excusaret: vt si vidit tonsuram, & non credidit
esse clericum, iuxta glossam u. Tertia, percussio eius, qui ter mo-
nitus habitum clericalem non desert x. Quarta, & quinta, eius,
quise immiscens militaribus, vel secularibus actis, ter monitus
non abstinet, etiam si gesserit habitum, & tonsuram clericalem y.
Quæ tamen trina monitio facienda est cum interuallo aliquo-
rum dierum, nec sufficeret vna pro tribus, iuxta glossam singu-
larem a, & Panormitanum b, & Ludouicum Romanum c, quid-
quid dicat Bonifacius d.

82 Sexta, eius qui relictis habitu, & tonsura, turpibus, & enor-
mibus se miscet, licet nõ admonitus, iuxta communem, quam
Steph. Aufrid. e dixit se bis vidisse vsitari Tholose, et si Panor-
mitanus, & Cardinalis teneant oppositum f. Septima, bigami g.
Ochana, coniugati etiam cum vnica & virgine, sed non gestantis
vestem, & tonsuram clericalem h. Nona, degradati realiter, Deci-
ma, depositi verbaliter, & incorrigibilis i. Vndecima, eius qui pri-
uilegium clericale quoquo modo amittit, Stephan. Aufridus k.
Duodecima, circulatoris, siue ioculatoris, & scurræ per annum,
vel si ter monitus ante non abstinet l. Decimatertia, exercentis
per seipsum tabernam, vel lanænam publice, si ter monitus nõ
desistit m. Decimaquarta, qua percussit principaliter, vt corrigat
tamquam magister, pater, herus, propinquus, senex, aut supe-
rior in Ecclesia n, modo principaliter non fiat odio, malitia, vel
ira: & percussio sit moderata, saltem, iuxta suum propositum, &
modo castigatus non habeat ordinem sacrum, iuxta Panormi-
tan o nisi sit magister, iuxta Angelum p, vel pater, iuxta com-
munem q, quam sequitur Syluester r: stricto iure idem posset
dici de alijs, cum d. c. cum voluntate non distinguat, nec vlla ratio
ad id cogat. Decimaquinta, inuadentis in suam necessariam de-
fensionem s, aut sui honoris, quando fuga ei esset ignominiosa,
vt ait Panormitanus t, & Caiet. u. Decimasexta, quæ est necessaria
ad iuste recuperandum bona, quæ iniuste capta clericus aspor-
tat, vel vi occupat x, & qua detinetur clericus debitor fugiens,
aut fugam præmeditans, ad præsentandum suo prælato, iuxta
Panormitanum, & communem y.

83 Decimasextima, qua minister iustitiæ secularis, qui capit cle-
ricum in delicto flagrantem, vt illum præsentet suo prælato, iuxta
Panor. & comunem z, aut inuentum noctu, modo præsumat pro-
babiliter illum aliquod scelus intedere, alias secus: vt quia fert lu-
mè, vel socium, vel est persona à tali suspitione omnino aliena,
& modo iustum modum in capiendo non excedat: puta si per-
mittenti se sponte capi, & duci quiete de industria pugnòs im-

t Verb. exc. 6.
not. 4. ca. 2.
u Dico ca. fi
vero 2.
x Ca. contin-
git, 2. de sen-
excom.
y Cap. in ag-
dientia, eo r.
& c. fin. de vit.
& honest. ele-
ric.
a Clem. 2.
eod. tit.
b In c. fin.
eod. tit.
c Sing. 179.
d In clem. 1.
de immuna
eccles. pag. 2.
e In reper.
clem. 1. de
offic. ordin.
notab. 3. &
reg. 1. ca. 19.
f In c. per-
pendimus, de
sent. exc.
g Ca. 1. de bi-
gamis, l. 6.
h Ca. 1. de cler.
conjug. l. 6.
i Ca. cum non
ab homine de
iudic.
k Vbi supra,
reg. 3. fall. 6.
l Ca. 1. de vi.
& honest. cler.
l. 6.
m Clem. 1. de
vit. & honest.
cler.
n Ca. 1. c. cum
voluntate, de
sen. excom.
cum gloss.
opt. l. 1. ff. de
emend. pro-
pinquorum.
o In d. c. cum
voluntate.
p Verb. exc. 5.
parag. 10.
q In d. c. cum
voluntate.
r Verb. exc. 6.
not. 1. par. 18.
s Ca. si vero,
1. & c. ex re-
nort, de exc.
t In c. olim.
rexit. spol.
nu. 10. de re-
stitur. spol.
u In summa
verbo excom-
municatio, c.
10. not. 6.
x Dico cap.

olim, de. y In c. cum non ab homine de iud. z In d. c. cum non ab homine, vbi late post
Decium diximus.

a Glos. iun-
do rex. c. si
clericus, de
sent. excom.
lib. 6.
b Dico ca. si
clericus, & ibi
omnes.
c Ca. ipsa pie-
tas, 23. q. 4. &
c. cum beatus,
45. di.
d 3. part. tit.
24. c. 1. col. 4.
e Ca. si vero,
de sen. exe.
m luxi. com-
mune, ibid.
f In l. de vlt.
fin. illar. 11.
g Sylva. verb.
excomm. 6.
not. 4. cas. 16.
h Secundum
excomm. 6.
i Arg. aucte.
si quis, C. de
adult.
k Dico. c. cum
non ab homi-
ne, & c. quin-
to, ff. ad l. lul.
de adult.
l Verb. exc. 5.
parag. 19.
m Verb. exc.
6. cas. 20.
n Ang. ubi su-
pra, parag. 21.
& Steph. in
dia. reg. 3.
fal. 6.
o Vbi supra
c. 10.
p Argum. leg.
fin. de omn.
iud. & c. 2. de
const. li. 6.
q Cap. vt fa-
ma, de sent.
exco. l. 6. & c.
clericus,
cod. rit. l. 6.
r Dico. vni-
uersalis, de
sent. excom.
2. Ca. non li-
cet, 63. di.
s Glos. ibid.
a In c. vniuer-
satis.
b Verb. exc.
cas. 11.
c In di. c. vt
fam.
d In dia. reg.
3. fal. 2.
e In cap. cum
venerabilis,
de conuer.

pingit, aut calcem *n*, aut mittit in carcerem cum, qui offert fi-
de iussionem presentandi se: quod non potest facere etiam iu-
dex Ecclesiasticus, nisi grauitas delicti, vel alia iusta causa id exi-
gat *a*. *Decimoctaua*, qua volens delinquere arceatur, vel quali-
beratur ab inimicis, vel alio incommodo *b*.

84 *Decimanona*, qua in suam necessariam defensionem ei ense-
aufert, aut qua cogit equo desilire, quo super eo fugiat, iuxta
S. Antoninum *c*. *Vigesima*, inueni inhoneſte cum sua vxore, ma-
tre, sorore, aut filia legitima, vel naturali *d*, etiam si mulier e-
aut occidat *e*: licet Fortunius contradicat *f*, modo id ex continen-
ti, & passione subita faciat *g*. Dixi, cum vxore, matre, vel sorore, quia
secus in coniunctis remotiori gradu, vel cum filia adoptata: *b*
sufficit autem quod inueniat amplexantem, osculantem, aut in
loco suspecto, quamuis non inueniat in ipso opere carnali, iux-
ta communem: modo fraus absit, que non abest, quum maritus
& vxor conueniunt, vt dolo accerferetur ad voluptatem, vt af-
ficeretur iniuria *i*.

85 *Vigesima prima*, qua detinetur clericus domi inuentus hone-
ſte colloquendo cum vxore post monitionem vt ab ea re abſti-
neret, modo nihil aliud mali ei faciat, qua detinere spatio 20.
horarum continuarum ad tradendum suo iudici, iuxta glossam &
nam si percuteret, esset excommunicatus, iuxta Angelum *l*: quod
aptius videtur texui *d*. cap. si vero, quam eius oppositum, quod
sensit Syluester *m*. *Vigesima secunda*, qua mulier percutit clericum
de stupro rentantem defendendę suę castitatis causa, modo te-
tatio fiat factio, & non solo verbo: quia tunc non liceret ei nisi
defensio verbalis *n*: ob quod pridem respondi, excommu-
nicationem incurrisse quandam monacham nobilem, quę im-
pegit alapam clerico cuida nobili, quod eam amore formosam
appellasset. *Vigesima tertia*, tam subita vel tam parua, quod illata
laico non esset mortalis, iuxta sententiam omnium, quam op-
time explicat Caietan. *o*

86 *Vigesima quarta*, qua prelati caput suum clericum per se, vel
alium etiam laicum, aut verberat per se, vel alium clericum in
penam probabili suo iudicio iusta. Dixi, suum, quia secus si alie-
num *p*. Dixi, alium clericum, quia licet possit capere per laicum *q*,
non tamen verberare, nisi per clericum, vel monachum, neque etiam per
alios, si ipse per se commode potest facere *r*, excepto Episcopo
qui non debet verberare suis manibus *s*, nisi quando non adesset
alius ad id faciendum *t*. Vnde sequitur incurrisse excommunica-
tionem laicos, per quos iudex Ecclesiasticus torquet clericos, nisi
deessent clerici ad id idonei, iuxta Panorm. *a*. & Syluestrum *b*:
quamquam vt dixi alias *c*, Ecclesiasticus qui consuetudine sequu-
tus torquet, aut cecidit clericum per laicum non est excommunica-
catus, licet peccet, vt dixit Aufridus *d*: quia consuetudo etiam non
excuset a culpa, excusat tamen a pena, iuxta glossam *e*: pena, in-
quam

quam sa-
Decium
87 *Vige-*
tum, aut
e Sede A
eam occ
cludit,
Viges-
non feri

88 *Don-*
Pne
condition
commu
quies ite
te puber
qui iudi
re, iuxta
Angelus
pauper
tenetur
dicando
preſtare
qui ob in
Sedem A
in sua cu
paris, in
consenti
ad Apol
cat ibid
secus est
catus, vt
Episcop
sed prius
quid dic
quia tun
89 *lj* tan
iudicio p
Nuntiar
ab Episc

ibid. a Cap.
euidem c.
rom. & c. p

excommun.

am, qui offert si-
facere etiam iu-
iusta causa id exi-
retur, vel quali-

sionem ei ense-
eo fugiat, iuxta
m sua vxore, ma-
am si mulier e-
do id ex contin-
tre, vel sorore, quia
filia adoptata b:
sculantei, aut in
pere carnali, iux-
st, quum maritus
oluptatem, vt af-

inuentus hone-
vt ab ea re absti-
tinere spatio 20.
ci, iuxta gloss &
Angelum l: quod
ppositum, quod
ercurit clericum
s causa, modo te-
on liceret ei nisi
ndi, excommu-
obilem, quæ im-
more formosam
arua, quod illata
niam, quam op-

ricum per se, vel
ium clericum in
uia secus si alie-
ere per laicum q.
hū, neq; etiā per
cepto Episcopo
ando nō adesse
excommunicat
et clericos, nisi
& Syluestrum l:
uetudinē sequu-
est excommunica-
uetudo etiā nō
tam e: pœna, in-
quam

quam saltē ordinaria, licet forte non ab extraordinaria, vt post
Decium f diximus.

87 *Vigesima quinta*, qua iuste eijcit ab Ecclesia excommunica-
tum, aut alium diuina officia turbantē. *Vigesima sexta* qua eijcit
ē Sede Apostolica eum, qui sine canonica electione Cardinaliū
eam occupat. *Vigesima septima*, qua pro munere sibi iniūcto in-
cludit, & continet Cardinales conclauī ad eligendum Papam i.

Vigesima octaua, qua vult, & tentat ferire etiam iaculando, &
non ferit: quia errat.

f In d.c. i. d. s.
conf.
g Ca. veniens,
de sen. excō.
& cle. grauis,
iunda glo.
eodem tit.
h Cap. si quis
pecun. 79. d.
i Cap. vbi pe-
riculum, 5.
pxterea, d. q.
ele. ii. 6.

Quos excommunicatos ab hoc canone
absoluit Episcopus.

88 Porro multi possunt ab Episcopo ab hac excommunica-
tione absolui: puta morti propinquus k, mulier cuiuscumque
cōditionis sit l, mēbra sua capus, scilicet claud^o, cecus, & c, iuxta
communem m, ægrotus perpetua, vel diuturna egritudine, ne-
quies iter facere, puta tertiana, quartana, vel podagra n, qui an-
te pubertatē eam incurrit, licet post eā solutionē perat o, sen ex p
qui iudicio Episcopi videretur non posse ad Sedem Apost. veni-
re, iuxta mentem Innoc. q adolefcens cui iter esset discrimini v,
Angelus, quod nullo iure probat, nec Panorm. quem citat, ait s,
pauper arte (qua iter agendo vti non potest) viuens t, quia non
tenetur mendicare, si alias non est mēdicus, alioqui sic: nisi mē-
dicando soleat sibi, & coniugi prouidere, & iter faciendo, id
prestare non possit, iuxta Ioan. Andream, & Panormitanum u,
qui ob inimicitias, vel alia iusta impedimenta iudicio boni viri
Sedem Apostolica n sine periculo vitæ adire nequit x, etiam si
in sua culpa incidit in eay, filius familias, i. qui est in potestate
patris, nō valens ire ad Papam sine prejudicio eius & nisi pater
consentiat, vel emancipetur: seruus, nisi dōminus cōsentiat eius
ad Apost. Sedem profectio, vel manumittatur a, quid quid di-
cat ibidem Panormitanus. vt probat Syluest a. Dixi, *Seruus*, quia
secus est in famulo libero percussore: impotens, aut tam deli-
catus, vt non possit sufferre iter ad eū di Romam, quod arbitrio
Episcopi relinquitur b. Tales enim non sunt mittendi Romā,
sed prius consulendus Papa, & obediendū eius imperio, quid-
quid dicat glossa, nisi fuerit periculū probabile mortis in mora,
quia tunc absoluedi sunt vt alij, qui fuerint in eodē periculo.
89 Ij tamen, & quilibet alij (quibus iustum adest impedimentū
iudicio probi viri, quominus adeant Sedem Apostolicam, vel
Nuntium à latere, qui etiā potest absolue d) possunt absolui
ab Episcopis, quantumuis negent Innocentius, Ancharius, Car-

k Per idem c.
si quis su-
dente,
l Cap. mulie-
res, de sen-
ten. excōm.
m Ibidem.
n Per not. in
d.c. ea nosci-
tur, Roel.
ver. absolue
2. parag. 19.
o Cap. i. & s.
eod. tit.
p Ob. cap. ea
nosciatur, 8.c.
quamuis cum
eis annor. de
sen. excōm.
q In dicto c.
quamuis.
r Verb. excō.
3. cal. i. pa-
rag. 36.
s In dict. c. ea
nosciatur.
t Cap. quod
de iis, & ca.
quamuis, de
sent. excōm.
u In d. cap. ea
nosciatur.
x Ca. de exte-
ro, eod. tit.
y Arg. notat.
a Barr. in l. i.
ff. de ijs qui-
bus, vt iudi. &
Felin. in c. cū
oporteat, de
accu. colum.
4. post Panor.
ibidem.
z Cap. mulie-
res, de sen-
ten. excōm.
& Panorm.

ibid. a Cap. relatum, de sent. excōm. a Verb. absolutio, 4 in su dubio c. b. iust. glos.
euidem c. c. iust. & Pan. & Felin. in eo. c. mulieres, d Cap. ad eminentiam, de sent. ex-
cōm. & c. pedul. de offi. deleg.

dinalis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

e In dia. ca.
quamuis.
f Ibid. neruo.
se.
g Ver. absolu-
tio, 4. dubio
6.
h Iux. c. quā-
tis, c. quod
de his, de
sent. excom.
i Ca. eos qui
de senten.
excom. lib. 6.

dinalise, vt probat Felin. ff & Syluest. g modo pro viribus satis-
faciant, & iurent sublato impedimento se presentaturos apud
Sedem Aposth. qui postea nisi se presentent quam citius com-
mode poterunt, recidunt in eandem excommunicationem i.

Responsio ad quæstiones propositas.

Ad primam vero septem quæstionū hic quæsitaram respon-
deo, quod non solum excommunicatus ob percussione
Clerici, sed etiam ob aliam quamlibet causam, cuius absolutio
est reseruata Sedi Apost. potest absolui ab Episcopo, si ob iultū
impedimentum nequeat eam adire: quia in omnibus genera-
liter loquuntur Felinus, & Syluester k, & in omnibus eadem
ratio idem ius suadet.

k Supra citat.

90 Ad secundam, puta, quanti temporis debeat esse impedimē-
tum, vnius, an plurium mensium, vel annorū? Respondeo quæ-
stionem hanc nouam, & grauem esse, qua mature expensa, vi-
detur primo non esse habendam rationem appulsus, sed disces-
sus, alioqui omnes pene Hispani haberent impedimētum duo-
rum, triumve mensium. Secunda, sufficere impedimētum tanti
temporis, quantum est necessarium à discessu ad appulsus. Tū
quia optat Ecclesia, ne agens id quod in se est, ob impedimen-
tum in excommunicatione moriatur l. Tum quia non videtur
posse determinari tempus aptius omnibus casibus, & conformius
canonibus. Tum quia falso existente impedimento nulla
erit absolutio, & si cessante impedimento non arripuit iter, re-
cidit in eandem excommunicationem m: per quæ duo cessat
occafio fingendi falsa impedimenta, & intentio matris Ecclesię
seruatur.

l Ca. quætrō-
ce, de appel.

m Dist. c. eos.

Ad tertiam, iustum impedimentum esse, habere curam anima-
rum, & iustè timere eas ob suam absentiam notabile damnum
accepturas, nisi posset constitui idoneus Vicarius.

Ad quartam, quod non potest absolui ab Episcopo, qui licet ad
sedem Apostolicam ire nequeat, potest tamen adire legatum,
vel alium eius ad id priuilegio munitum.

Ad quintam, quod iustum habet impedimentum is qui ire nō
potest, licet pro absoluteione mittere possit: non enim ad id ius
eum obligat, sed vult, vt si possit, vadat.

Ad sextam, quod tale impedimentum habet non valens ire
nisi relinquendo in necessitate extrema, vel valde magna, vxorē,
& filios a.

a Arg. c. exco-
rum, & c. pa-
sue, 26. dist.

Ad septimam, quod eiusmodi impeditus absolui non poterit à
simplici sacerdote, etiam si eum Nuntius, vel Episcopus absolue-
re recusent: non enim ad id potestatem habet, nisi in articulo
mortis, in quo simplex sacerdos fit, quoad hoc, summus Ponti-
fex b, & pulchre in Conc. Trid. c. dicitur nullum casum esse re-
seruatum in articulo mortis.

b Arg. di. ca. si
quis suaden-
te.
c. 28. 14. c. 7.

91 Præterea absolui possunt per Episcopum à percussione mediocri, non tamen enormi, Clerici simul viuentes in collegio, & religiosi e, sed hi possunt absolui à suis prælati, Clerici non nisi à suo Episcopo, secundum Panormitanum receptum. *f. Ianitor seu exequutor, merinus, aut alius minister, qui vt custodiat fores, aut cohibeat homines, manus infert Clericis absque intentione lædendi, etsi non sine culpa, & læsio est leuis, aut mediocri g: quamquam si est enormis, solus Papa absoluit: ab incurta vero ob paruam, vel leuem, Episcopus h. Nō intelligitur in hac materia per leuem percussione illa, quæ non peruenit ad peccatum mortale, siquidem ob eam, quæ nō est mortifera, non incurritur excommunication maior, vt supra dictum est i, sed ea quæ est quidem mortifera, at collatione aliarū magis mortificarum est leuis, & non enormis, neque etiā mediocri. Quæ vero sit leuis declaratur per extrauag. k quæ ascribitur Papæ Ioā XXI I. & perperam, quoniam ante eius tempus eam allegauit Hostien. l vbi tamen ait respondisse sibi Innocent. I V. se non fecisse eam: insulsius autem quidam tribuunt Pio I I. cuius exemplum iam diu Roma adducendum curauimus, & cuius præcipua verba sunt hæc: *Perlectis, &c. Respondemus percussione leuem esse pugni, palmae, manus, pedis, digiti, aut lapidis, quæ nullam maculam, neque suzillationem carniū relinquit, neque abscindit membrum, sine effractione dentium, sine auulsione multorum capillorum, sine effusione multī sanguinis. Nolumus tamen dicere, quod huiusmodi leuis percussio, vt pugni, aut unguis, fiat atrox ob multū sanguinis effusionem. Ad iudicandum tamen, quæ læsio sit leuis, mediocri, aut enormis, volumus diligenter perpendi, non solum factum, sed etiam qualitatem eius, & modum percutiendi, & lædendi cum omnibus suis circumstantiis, loci, personæ, & alijs: personæ, si est magister, iudex, prælati, pater, patronus: aut dignitas, percussus iniuste à subdito, aut alio se viliiori, quia ex hoc interdum censentur graues iniuriæ, quæ ex se sunt leues, aut mediocres. Et quia cōditio negotij non patitur integram determinationem huius rei, relinquimus tuo arbitrio, vt declares quæ sit leuis, & quæ enormis iniuria, admonentes, vt potius declares in dubio esse percussione grauem, & ab ea non posse absolueri, quam declarando leuem esse, occasione præbeas lædendi statum Ecclesiasticum. Hucusque sunt verba extrauagantis.**

92 Cui addimus primo, enormem esse percussione, qua quis interficitur, scinditur membrum, aut inutile, vel quali ad tuū munus efficitur, & illam, ob quam factam in alia parte, quā in natiuis, vel alia vnde sanguis facile erumpere solet, defluit multum sanguinis, & illam quæ fit in proprium Episcopum, aut Abbatem, & quæ magno scādalo est populo, vt declarat, & sentit Innocent. III. a Et quamquam idem dicat glossa b de quolibet excessu notorio, & idem asserat Syluester c de ea quæ inferitur in foro, vel audientia publica coram iudice, aut in oculo, aut in facie d, aut in Ecclesia, aut in dormitorio: non tamen credimus id esse

d Ca. quoniam de vi. & honest. cler.
e Cap. monachi, de sen. excommua.
f In d. c. quoniam, eod. l. 2.
g Ca. si vero parag. officia, de sen. excom.
h Cap. peruenit, de sen. excom. vbi text. in gularis.
i Eodem cap. nu. 9.
k Quæ incipit perlectis.
l In c. peruenit, de sen. excom. sub finem.

a In d. c. eua illorum.
b Rufsem c. verb. mutilationem.
c Verb. absolutio, 4. in princ.

mun.
o viribus satis-
ntaturos apud
am citius com-
icationem i.
fitas.
tarum respon-
percussione
uius absolutio
ppo, si ob iultū
nibus genera-
nibus eadem
sse impedimē-
spondeo quæ-
re expensa, vi-
us, sed disces-
dimētum duo-
mētum tanti
appulsum. Tū
b impedimen-
ia non videtur
us, & contor-
dimento nulla
rripuit iter, re-
quæ duo cessat
matris Ecclesie
curam anima-
bile damnum
po, qui licet ad
dire legatum,
n is qui ire nō
enim ad id ius
non valens ire
e magna, vxo-
i non poterit à
opus absolue-
nifi in articulo
mmus Ponti-
calium esse re-

91 Præ

a Secundum
glossam.
e In locis
proxime ci-
sandiis.

f In di. e. per-
uenit.
g Iuxta. Pan.
Ibidem.
h In allegat.
76.
i In consil. 42.

esset verum, nisi quando percussio est in se notabilis, & gignit aliquod magnum scandalum: quia Lupus & Cardinalis e declarant aliquas ex his non esse etiam mediocres, sed leues. Secundo addimus, quod iniuria mediocris est, quæ est media inter leuem & enormem: & quia de hoc certa regula tradi non potest, relinquatur arbitrio Episcopi, & etiam Confessarij, qui habet facultatem Episcopi, iuxta Hostiensem receptum ab omnibus f, vt iudicent habita ratione circumstantiarum, personarum, locorum, & temporum, cauendo ne iudicent leuem eam, quæ enormis est g Tertio, quod Lupus h conclusit esse percussione leuem, à qua posset absolueri Episcopus, colapsum, quem impegit Capellanus quidam perpetuus Aretinæ Ecclesiæ cuidam Canonico in eadem Ecclesia absque sanguinis emissionem: & quod Cardinalis i conclusit percussione duorum clericorum, qui sibi ipsis mutuo pugnos, & pedes impegerunt in itinere, esse leues, à quibus posset absolueri Episcopus.

Excommunicatio tertia reseruata Papa extra bullam Cæna est lata à delegato lapsa anno. Quarta in falsarios. Quinta lata ab Episcopo in habentes Bullas falsas, &c. Sexta in clericos admittentes excommunicatos à Papa, num. 93. Septima, in incendiarios post denuntiationem, &c. Octaua in sacrilegos infringentes Ecclesias, num. 94. Nona, in male eligentes Senatorem Roman. Decima, in clericos soluentes talias, sed reuocata fuit. num. 95. Undecima, in insequentès Cardinales, num. 96. & 97. Duodecima, in vexantes excommunicantium cognatos, &c. num. 98. & seq. Decimatertia, in inquisitores male procedentes, num. 100. Decimaquarta, in religiosos absque facultate administrantes certa sacramenta, num. 101. Decimaquinta, continetur in bulla Cæna, num. 102. Decimasexta, in facientes eligere sepulturas, num. 103. Decimasextima, in eos qui cogunt celebrare in locis interdicitis, num. 104. Decimaoctaua in absoluentes per confessionalia Sixti IIII. Decimanona, in exenterantes mortuos, num. 105. Vigesima, in dantes aut accipientes ob ingressum monasterij. Vigesima prima, in committentes simoniam in ordine vel beneficio. Vigesima secunda, in eos qui ab ordine mendicantium ad alium transeunt, num. 106. Vigesimaquarta, in eos, qui asserunt hoc de conceptione Virginis Matris, num. 107. Vigesima quinta, in delegatos, qui male auctoant alienationes ecclesiasticas, num. 108. Vigesima sexta, in septem genera personarum violantium monastica, num. 109. Vigesima septima, in peregrinantes in Hierusalem absque facultate Papa. Vigesima nona, in Cardinales, qui secreta manifestant, num. 110. Trigesima, in predicantes miracula falsa. Trigesima prima, in Cardinales sede vacante simoniam committentes, num. 111.

106 Consuetudo excusat à pœna, licet non excusat à culpa.

111 Bartholomæus à Carranza Doctor doctiff. Archiepisc. Tolet.

93 Tertia

93 **T**ertis excommunicatio reservata Pape extra bullam Cœna ponitur in cap. querenti a, quod habet delegatum Pape lapsi iam anno ad exequendam suam sententiam definitivam ei concessa, non posse absol- vere ab excommunicatione à se lata ob finitam eius iurisdictionem, & ita absoluit eius superior, qui est solus Pape b.

De off. deleg.

Quarta est in cap. ad falsarios c, quod excommunicat falsarios, de quibus dictum est supra d, quæ quoad aliquos casus non continetur in bulla Cœna.

b Ca. studii-
ri, de off. leg.
& c. sane, de
off. deleg.
c De crim.
fals.
d Bod. e. n. 52.
e De erim.
fals.

Quinta est in cap. dura e, quod reservat Pape excommunicationem latam ab Episcopo in habentes literas falsas Pape, nisi eas intra viginti dies destruant, vel resignent.

Sexta in cap. significavit f, quod reservat Pape absolutionem excom- municationis quam incurrunnt clerici qui scienter & sponte communicant cum excommunicatis à Pape, admittendo eos ad divina officia.

De sen. exc.

Declaratio, quoad hanc incurrendam requiruntur sex, secun- dum Caietanum a. Primum, quod sit clericus: Secundum, quod excommunicatio fiat cum excommunicato à Pape. Tertium,

a Vbi supra
c. 38.

quod ad divina officia admittat. Quartum, quod scienter id faciat. Quintum, quod id faciat sine vilo timore, etiam iniusto,

qui licet non excusaret à peccato mortali, excusaret ab excom- municatione, secundum eundem: contra quem facit, quod ver- bum illud, sponte, in quo se fundat, non probat id, quod ipse

b Arg. c. super
hoc, de renit.
& c. ad audi-
entiam, de ipe
quæ vi.

ait b, ut ex duobus iuris capitibus colligitur, quibus probatur factis sponte fieri dici, quod sine metu iusto fit, etiam si interve- niat aliquis metus levis, & nõ iustus, per quod eius nova opinio tollitur efficaciter, quoad forum exterius, quamvis in interiori

servari posset in tali metu, qui est causa sine qua non fuisset communicatum: quia talis metus quoad illud forum exæquatur iusto, ut dixi supra. Sextum, quod sit excommunicatus à Pape iudicialiter, aut nominatim, secundum omnes, ultra quod hodie

c Per extra-
usq. ad cui-
tando, rela-
tam supr.
eod. c. nu. 15.
d De sen. ex-
com.

requiritur denunciatio e.

94 Septima in cap. tua d, quod reservat excommunicationem latam, & denuntiata in incendiarios.

Declaratio prima, quod d cap. tua, non excommunicat, neque iubet denunciari, ut cap. conquestus: de quo in octava, sed solū, quod denunciati non absolvantur nisi à Pape, & ob hoc non probat esse excommunicatos à iure. Secunda, quod Caietanus e,

e Vbi sup. ca.
22.
f In d. c. tna.
g Dist. c. tuz.
h Ibidem.
i 3. par. tit. 24.
c. 11.
k Clem. 1. de
offic. ord. & de
potestate Ec-
clesiæ, n. 68.
l Bod. e. nu. 5.
m de sent.
excom.

quem pridem sequuti fuimus f, & nunc etiam sequimur, recte dixit nullum esse canonem, qui excommunicet incendarios, etiam Ecclesiarum. licet glossa g communis Panormitani, & alio- rum h, s. Anton i. & Stephanus k, contrarium teneant in incendiario Ecclesiæ, sed sine textu & ratione sufficienti, quæ defendi non potest, nisi id haberet consuetudo, & teneatur, quod illa tolerata, & approbata à prælatis vim habeat legis, vel statuti excommunicantis, per dicta supra l.

Octava in cap. conquestus m, quod habet excommunicatos esse sacri- legos, qui effringunt, & spoliant Ecclesias.

Declaratio

extrabull.
bilis, & gignit
ardinalis e de-
, sed leues. Se-
æ est media in-
gula tradi non
m Confessarij,
sem receptum
mittantiarum,
o ne iudicent
apud h conclu-
pluere Episco-
uidam perpe-
adem Ecclesia
alis i conclusit
lis mutuo pu-
s, à quibus pos-

ms Cœna est la-
uinta lata ab E-
lericos admitten-
, in incendiarios
infringentes Ec-
em Roman. De-
num. 94. Vnde
Duodecima, in
98. & seq. De-
100. Decima-
ntes certa sacra-
lla Cœna, num.
num. 103. De-
terdictis, num.
alia Sixti IIII.
5. Vigesima, in
vesimaprima, in
esima secunda, in
r, nam. 106. Vi-
e Virginis Ma-
male auctorant a-
, in septem gene-
igesimaseptima,
apa. Vigesima-
110. Trigesima,
Cardinales sede

lpa.
episc. Tolet.
93 Tertia

Declaratio prima, quod illud c. non excommunicat, sed præsupponit esse excommunicatos, siquidem iubet denunciari eos ut tales n. *Secunda*, quod duo requiruntur ad incurrendam hanc, scilicet perfringere, & rapere, siue furari: & ob id, qui effringit crucem, sacrarium, aut perpetrat alia similia nefaria scelera, & non furatur, non incurrit eam. Nec sufficit quecumque fractio, puta seræ, vel arcæ, sed requiritur Ecclesiæ, vel forium eius. *Tertia*, quod per Ecclesiam intelliguntur monasteria, hospitalia, & reliqua ædificia pia p auctoritate Episcopi ad id sacrata, & non alia q. *Quarta*, quod is dicitur effringere Ecclesiam, qui effringit, vel effodit parietem, aut frangit fores, diruit seras, & qui impellendo, vel quouis alio modo violento ingressum sibi parat, non autem, qui reserat eas clauem, siue etiam iurripuerit, vel extorsit, siue non, iuxta sententiam omnium. *Quinta*, quod non sufficit denunciatio generalis b.

95 *Nona*, & prima lib. sexti c. excommunicat cum reseruatione eligentes in Senatorem Romanum aliquem Imperatorem, Regem, &c. Comitem, procærem aliquem potentia, aut alium dignitate per insignem, aut fratrem, aut filium eius, &c. & huiusmodi electos, qui sine consensu Papa se intruserunt in illud, & qui præbuerint auxilium, &c. De quo quia est de raro contingentibus, nil amplius.

Decima d, Excommunicat clericos, qui pendunt vestigalia, decimas, vel talias secularibus: sed reuocata fuit à Clem. e

96 *Vndecima f*, excommunicat cum reseruatione eum, qui infectatus fuerit, percusserit, aut ceperit, tamquam inimicus aliquem Cardinalem, aut comitatus fuerit eum, qui hoc patrauerit, aut mandauerit, aut id ratum haberit, aut dederit consilium, vel fauorem, aut sciens receperit, aut defenderit, etiamsi ob ea non esset antiquiore iure excommunicatus: Principem item, & gubernatorem quemlibet, & suos ministros, qui contra prædictos non obseruauerint suam constitutionem intra mensem, postquam sciuerint.

97 *Declaratio prima*, quod hæc extenditur nunc ad Archiepiscopos, & Episcopos per bullam Cœnæ Domini. *Secunda*, quod infectantes, domini, iudices, & officiales negligentes, &c. qui non percipiunt, etiamsi id maxime velint, non incidunt in d. cap. si quis suadente, sed in hoc sic. *Tertia*, quod quidquid dicat Syluester, & quos ille refert g, qui iubet alicui, ut infectetur Cardinalem tamquam inimicum, non incurrit nisi consequuta infectatione, sequuta vero sic: quamuis nulla consequatur percussio, licet qui iubet percutere non incurrat non sequuta percussione, non quidem per rationes Syluestri, sed per dicta supra h: puta quia iussio percussiois prohibetur ut accessorium illi: & ita non sequuta illa iussio non habet effectum: sed iussio infectationis est accessoria illi, & ita illa inseguuta, etsi non sequatur percussio, impleta est iussio eius. *Quarta*, quod excusantur principes, domini, & iudices, si incipiant procedere intra mensem postquam sciuerint, quamuis non fiant processus, neque puniant.

n Arg. ca. pa
foralis, pa
rag. verum
de appel.
o Panor. in c.
fin. de fur. s.
Anto. vbi su
pra cap. 12. &
Caietan. vbi
sup. c. 21.
p Paruor. in
d. c. tua.
q Secundum
eundem c.
conquestus,
argum. ca. ad
hæc, de relig.
domibus.
a Sylu. verbo,
excommun. 7.
caf. 8.

b Lux. dictam
extrausg. ad
euitanda.
c In c. funda
menta, de
el. & l. 6.
d In d. c. cle
ricis de im
munit. eccl.
li. 6.
e Clem. 1. de
immuni. ec
cles.
f In c. felieis
de po. l. 6.

g Vor. excom.
7 caf. 11.

h Eodem c.
m. 51.

anicas, sed præsump-
denuntiar eos vt
currendâ hanc, sci-
b id, qui effringit
necaria scelera, &
necumque fractio,
forum eius. Ter-
eria, hospitalia, &
id sacrata, & non
iam, qui effringit,
ras, & qui impel-
um sibi parat, nō
uerit, vel extorfe-
a, quod non suffi-

re seruatione eligen-
gem, & c. Comitem,
figiam, aut fratrem,
sensu Papa se intru-
e quo quia est de

figalia, decimas, vel
mi infectatus fuerit,
rdinalem, aut comi-
aut id ratum habne-
erit, aut defenderit,
Principem item,
tra predictos non
nam sciuerint.

nc ad Archiepif-
i. Secunda, quod
gentes, & c. qui
n incidunt in d.
d quidquid dicat
ui, vt infectetur
it nisi consequu-
illa consequatur
rat non sequitur
ri, sed per dicta
vt accessorium
atum: sed iustio
quuta, etsi non
yta, quod excu-
at procedere in-
fiant processus,

98 Duodecima i excommunicat eum reseruatione omnes, qui facultatem
tribuerint alicui interficiendi, capiendi, aut vexandi personas aliquorum,
aut eorum facultates, aut suorum, eo quod tulerint sententiam excommu-
nicationis, suspensionis, vel interdicti, contra Reges, &c. aut contra quos-
cumque alios eorum ministros: aut contra alios quoslibet, aut illos, quorum
ratione eiusmodi sententie promulgatae fuerunt, aut eos qui obseruant, aut
qui nolunt communicare cum sic excommunicatis, nisi antequam dicta facul-
tas executioni mandetur, fuerit reuocata ab eis: aut si eius occasione
sunt occupata bona, & intra septem dies non restituant, aut satis-
faciant. Excommunicat etiam eos, qui vsi fuerint tali facultate, aut pro-
prio motu fecerint aliquid ex predictis. Et si duobus mensibus perseue-
rauerint in dicta excommunicatione, non possunt absolui, nisi à Summo
Pontifice.

99 Declaratio prima, quod ex sola datione facultatis non in-
curritur in eam, neque etiam ex eius executione, si ante ex-
ordium reuocetur: neque etiam si post executionem, si ea so-
lum fiat in bonis, & illa intra septem dies restituantur, vt recte
adnotauit Caietan. a Secunda, quod ex Syluestro b colligitur,
quod suo libro deerant illa verba, Et quoslibet alios: quia restin-
git textum ad excommunicationes latas contra solos prædi-
ctos dominos, & eorum ministros, contra verum tenorem hu-
ius textus. Tertia, quod iuste vexando non incurritur ista ex-
communicatio c, iuxta Caietanum: quod nostro iudicio locum
habet etiam quando ob vindictam, & odium vexat, sed non
plus, & alio modo quam iustitia postulat d: & quod omnes fi-
lij, famuli, aut cognati excommunicantis dicuntur sui in hoc
casu, iuxta Ioan. Andream, & communem e, & etiam, nostra
sententia, eius intimi amici, & omnes illi, quorum grauamen
videtur grauanti esse grauamen excommunicantis, & ea de
causa id facit, si quidem negari non potest esse suum grauamen
quoad hanc constitutionem, & eius rationem, quæ eos omnes
comprehendit f.

100 Decimatertia g cum reseruatione excommunicat Inquisitores,
& alios deputatos officio Inquisitionis ab episcopo, qui odio, amore,
aut lucri, vel commodi temporalis gratia contra iustitiam, & suas con-
scientias omittunt procedere contra aliquem vbi fuerit procedendum su-
per huiusmodi prauitate, aut ob easdem causas, & eodem modo impo-
nendo heresim, aut impedimentum officij præfati, præsumunt vexare ali-
quem.

Declaratio, quod ad incurrendam hanc est necesse, vt sit Inqui-
sitor, aut deputatus ad eius officium ab episcopo: quia ipse e-
piscopus solum incurrit suspensionem officij in tres annos h, &
quod non procedat quando, & quomodo debet, aut procedat
vt non debet, & quod hoc faciat contra iustitiam, & suam con-
scientiam, sciens illud esse iniustum, & quod hoc faciat odio,
amore, fauore, aut lucro i: quia non satis esset facere ignoran-
tia, timore, aut ad euitandum scandalum k.

in c. quicum-
que de sen-
excom. l. 6.

a vbi supra,
cas. 36.
b Ver. excom.
7. cas. 12.

c Arg. l. i. ff.
de appell. & c.
vt debitus
hon. eod. tit.
d Arg. c. cum
minister. 23.
qu. 5.
e In d. c. qui-
cunque.

f Arg. l. illud,
ff. ad l. equil.
& c. 2. de
trans. prælat.
g In elem. 1.
in parag. ve-
rum de hæ-
ret.

h Per eundem,
parag. verum.
i Iuxta. Card.
in d. parag.
verum, vbi
text. & Colet.
vbi sup. cas. 3.
k Iuxta. gl. in d.
parag. verum.

a De priuil.

101 Decimaquarta habetur in clem. a & excommunicat cum reſeruatione religioſos, qui ſine licentia expreſſa preſbyteri parochialis præſumunt adminiſtrare clericis, vel laicis ſacramentum vñctionis, aut eucharistiæ, aut benedicere nuptias, aut abſolvere excommunicatos à canone, præterquàm in caſibus à iure, aut priuilegijs Apoſtolicis ſibi conceſſis, aut à ſenſentis promulgatis à ſtatutis prouincialibus, aut ſynodalibus, aut à peccatis à pœna, & culpa.

Declaratio prima, quod ad incurrendam hanc eſt neceſſe, quod ſit religioſus, quamuis non ſit exemptus, neque profellus, iuxta Cardinalem b, & quod non ſit rector, ſeu curatus Eccleſiæ parochialis, quamuis gloſſa dubitet d, vti pridem ſuper ea diximus, quidquid dicat Cardinalis, & Imola.

102 Secunda, quod ſatis eſt, vt in licetia exprimat ſacramentũ cuius cauſa petitur, etiam ſi non exprimentur nomina perſonarum f. Tertia, quod eſt neceſſe, vt faciat aliquid ex quinque hic expreſſis per præſumptionem: & non ſufficit facere id per ignorantiam, vel credulitatem, quod parochus id equo animo feret ſaltem quoad forum conſcientiæ, ſecundũ Cardinalem g, & ea quæ nos diximus ſupra h, & latius in repet. i. Quarta, quod non ſufficit, vt vnus religioſus adminiſtret Eucharistiã alteri religioſo exẽpto. Tũ quia nõ eſt ſubiectus preſbytero parochiæ, quã ſubiectiõnem videtur præſupponere textus eſſe ad hoc neceſſariam, iuxta Caiet. k. Tũ quia ille non eſt clericus, neque laicus, de quo textus loquitur, ſecundum Cardinalem l, quamuis oppoſitũ, ſed non iuſte, teneat Sylueſt. m. Quinta, quod per preſbyterũ parochialem intelligitur rector, quamuis non ſit initiatũ ordine miſſæ n, aut eius vicarius, & epiſcopus, iuxta gloſſã, & eius vicarius generalis p. Sexta, quod incurritur etiã ob adminiſtrationem factã in articulo mortis, iuxta Cardinalem, etiã ſi facit ob defectũ parochi, iuxta Sylueſtrum r. Septima, quod non incurritur ex eo, quod adminiſtret parochiano, qui ait habere ſe facultatem, cum non habeat s, neque eo, quod adminiſtret ſacramentũ pœnitentiæ, aut baptiſmi, ſecundum omnes ibidẽ: neque eo quod abſoluat ab excommunicatione lata ab homine, iuxta gloſſã & cõmunem t. Octaua, quod fratres Minores, & alij, qui participant eorum priuilegia, poſſunt miniſtrare ſecularibus quolibet die, excepto Paſchatis, vt dictum eſt ſupra u.

Decimaquinta in clem. ſi quis ſuadente, de pœn. Nunc facta eſt bulla Cœnæ per S. D. N. Gregorium XII.

103 Decimaſexta x excommunicat clericos, & religioſos, qui violent conſtitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum eligere ſepulturam in ſua Eccleſiã, aut quod non mutabit electam.

Declaratio prima, quod ad incurrendã hãc eſt neceſſe, quod ſit clericus, aut religioſus: & quod inducat ad iurandũ, vouendum, aut promittendũ de electione ſepulturæ, aut non mutandã electam, & quod perſuaſus aliquid horũ faciat: & quod ſepultura perti-

b In d. clem. 1. q. 3. & 4. c. lux. mentem Fel. & eorum quos citat in c. cum quidã col. 1. de iure iur. d in eadem clem. 5. e Ibidem. f Iux gloſſã d. clem. 1. receptam. g In d. clem. 1. q. 18. h Eod. c. n. 71. i Ca. accepta, oppoſ. a. de reſt. ſpol. au. 32. k Vbi ſupra, caſ. 64. l In d. clem. 9. 7. m Ver. exco. 7. caſ. 14. n Arg. c. ſufragantis de elec. o Eiuſdem clem. ver. parochialibus. p Arg. c. 2. d. conſ. 1. 6. q In dicta clem. q. 1. t Vbi ſupra, dub. 3. s Gloſſã & Comm. in d. clem. verb. non habitat. t Ibid. ver. canonice. u Ca. 21. n. 52. x In clem. c. pientes, de pœnit. parag. ho.

pertineat & quod poſſe, iuxta cere ad euet, iuxta 104 De minus tem interditi nis. Et q mis, vel b præcipue e communicat uina officia

Declaratio omnes d prelati Cardinal quod con clam per admonit 105 De uilegio Pa ſcilicet per gionis, caſt ſcientia, cur

Declaratio ſe quoad lia illa de que voto lus textus Decima mortuos ad oſſa carnib iudent.

Declaratio terris in fi ed qui ho liendi in a id faceret ne ſceteat liſiſtus h 106 Vigef pium aliqu

Declaratio gitione ab aut ſine p Et, qui pr

pertineat ad Ecclesiam eius, qui persuadet, iuxta communem, & quod temere faciat non existimando probabiliter id facere posse, iuxta Caiet. b. Secunda, quod non sufficit precari, aut inducere ad eligendam sepulturam, si non promittit, iurat, aut uo-

a In d. parage. fi.

b Vbi supra, cal. 49. c 3. par. tit. 24. c. 51.

d In Clem. graue, de scutu. rem. excomm.

104 Decima septima d excommunicat cum reseruatione nobiles, & dominos temporales, qui cogunt aliquem ad celebranda diuina officia in locis interdictis, siue compulsio fiat persona clericorum, siue eorum consanguineis. Et qui voce praconis, aut sonitu campana, aut ad clangorem tubicinis, vel buccinae, conuocant populum ad audiendum missam in tali loco, praecipue excommunicatos, aut interdictos, & etiam qui prohibent ne ex-

communicati, aut interdicti ab Ecclesia eiciantur, quando peraguntur diuina officia, qui admoniti a sacerdote nominatim nolunt exire. Declaratio prima, quod per tria priora ex his quatuor, soli & omnes domini temporales incurrunt in hanc, quamuis sint prelati, si habeant temporalem iurisdictionem, iuxta glossam, Cardinalem, & Imolam e, per quartum autem omnes. Secunda, quod conuocatio debet fieri aliquo modo ex praedictis, & non clam per nuntios. Et quod excommunicati sint nominatim admoniti f.

e In d. clem.

f Syl. ver. excomm. 7. cas. c. 6. par. 7. g. In extrau. de si domini de poen. & remis.

105 Decima octaua g excommunicat cum reseruatione eos, qui ex privilegio Papae Sixti III. absoluunt ab aliquo istorum quinque votorum, scilicet peregrinationis in Hierusalem, & Romam, Compostellam, religionis, castitatis, nisi in dictis confessionalibus fiat mentio illorum de certa scientia, cum derogatione illius extrauagantis.

Declaratio, hanc extrauagantem nunc nihil, vel parum prodesse quoad contentum in ea principaliter: quia iam confessionalia illa deserunt: sed est notanda ad hoc quod dispensatio quinque votorum in ea contentorum reseruetur Papae, ad quod nullus textus ante hunc in libris iuris Pontifici habebatur.

Decimanona h excommunicat cum reseruatione eos, qui exenterant mortuos ad eos conseruandos, aut eos concidunt in frustra, & eos coquunt, ut ossa caribus denudata deferant, & sepeliant in alio loco, & qui hoc fieri iubent.

h In extrauag. de sepult. intercommunes.

Declaratio prima, quod non habet locum in his, qui moriuntur in terris infidelium, ubi non est sacer locus ad sepeliendum, neque in eo qui hoc facit uiuo, neque etiam mortuo alio fine, quam sepeliendi in alio loco, quamuis in vindictam, & etiam ad uescendum id faceret a. Secunda, quod non incurrit, qui hoc facit cadaueri ne sceteat, aut in anatomia, aut cadaueri regio, ut ab eius populis iustus honor habeatur, Caiet. b. quod in usu habet Gallia.

a Sylu. vbi sup. c. 41. & colligitur ex text.

b Vbi supra, cal. 70. c. In extrau. de simon.

106 Vigesima c excommunicat cum reseruatione eos, qui dant, aut accipiunt aliquid ob ingressum in aliquod monasterium.

Declaratio prima, quod non incurritur per acceptationem, vel largitionem absque pacto, aut ob consuetudinem, vel antiqua iura, aut sine presumptione bono animo: quia bis reperit illa uerba, Et, qui presumunt. Neque per acceptationem cum pacto in uictum eius.

D d d 2

eius.

d Vbi supra, cas. 71.

e Tercia par. tit. 24. c. 70.

f Vbi supra, cas. 44.

g In c. quoniam de simonia.

h In d. c. quoniam.

i In c. cum venerabilis de consuet. c. de nique, d. d.

k In repet. clemen. 1. de offi. ord. in reg. 3. fal. 2.

l Ver. moniales, num. vlt.

m In tract. de red. q. 1. monit. vlt.

n In extra. mag. Pauli 2. de simo.

o Vbi supra, cas. 72.

p C. 19. nu. 106. & ca. 25. n. 12.

q Ca. ho. de simon.

r Vbi supra, cas. 43.

s Vbi supra, c. 66.

t Vbi supra, u. Post. cas. 11.

x De regul. rib. in extra. Martin. V.

y In 4. d. 28. q. 11.

z In extra. mag. de sen. excom.

a In c. nemo de simon.

b In 4. d. 12. q. 3. col. en.

c Verb. ex. 6. c. 15.

d Vbi supra, cas. 46.

e Post. cas. 21.

f In extra. mag. graue, de re. 1. & v. ner. laud.

g Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

h Vbi supra, cas. 88.

i Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

k Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

l Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

m Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

n Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

o Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

p Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

q Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

r Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

s Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

t Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

u Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

v Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

w Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

x Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

y Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

z Eod. c. n. 73. l. 1. & 2.

cuius, qui ingreditur ob necessitatem, iuxta Caietanū d. *Secunda*, quod Innocentius VIII. declaravit, moniales nō incurrere hāc, nisi ob receptionē cum pacto, aut alicuius nō idonee, ob largitionem. Et quod sanctus Antoninus e, quē referūt Syluester f, & Felicula g, ait, quod Martinus V. dixit se nolle hac teneri moniales. *Tercia*, quod consuetudo contraria excusaret à prædicta censura, quamvis nō excusaret à peccato mortali, vt diximus b argumento glossæ singularis i, & eorum quæ Aufredus dicit k. *Quarta*, quod Clemens VII. concessit, vt moniales nullā simonię pœnā incurrerent propter pacta, & conventiones, quas cōtraherent in dotibus monialium, in commodum earum victum, vt habetur in compendio priuileg. l. qua de re latius scripsimus m.

Vigesima prima n excommunicat cum reservatione committentes simoniam in ordine, vel beneficio, & eius mediatores.

Declaratio prima, quod non intelligitur, nisi de simonia, quæ committitur in ordine, & beneficio, secundum omnes: quia de ea tantum agit, quod etiam dicit Caietanus o. *Secunda*, quod nō habet locum in simonia mentali, neque etiam in sola conuentionali, sed in reali, per prædicta p, & latius in commentario q. *Tercia*, quod mandatum positum in ea, vt denunciēt eam scientes, non obligat alios, quam Curiales Romanos, secundum Syluestrum r, neque nunc eos, neque alios, secundum S. Antoninū s: quia non est quoad hoc recepta, Syluester t, & Caietanus u.

Vigesima secunda x excommunicat cum reservatione fratres ordinum mendicantium sine speciali facultate Papæ migrantes ad non mendicantes, excepto ordine Carthusianorum, & etiam admittentes eos. Hæc facit ad Istud Ioan. Maioris a, Carthusia religionum optima.

Vigesima tertia b quam refert Ioan. And. excommunicat cum reservatione omnes eos, qui largiuntur, aut accipiunt aliquid, aut promittunt in Curia Rom. ad obtinendam iustitiam, aut promerendam gratiam alicuius rei. Sed Paludanus d, & Angelus, e & Syluester f, & Caiet. g asserunt fuisse reuocata per Clementem V. fuit autem innouata, & maioribus pœnis aucta per S. D. N. Gregorium XIII. per extrauagantem, quæ incipit, *Ab ipso*, promulgata die 8. Nouemb. an. 1574. quam statim magno commentario donauimus in honorem sanctissimarum, earundemque fortissimarum virginum & martyrum Lucie, & Catharine, intra viginti dies, quibus festa earum distant.

Vigesima quarta h excommunicat eum, qui dixerit peccare mortaliter eum, qui crediderit Virginem Matrem fuisse conceptam in peccato originali, & etiam e contrario eum, qui dixerit peccare mortaliter oppositum tenentem.

Declaratio, quod qui sincero, & solido animo sine alia audacia, vel præsumptione dixerit hoc, non incurrer, iuxta Caietan. i quia ait ausu temerario, & paulo ante præsumeret, & ita dolum, aut certe latam culpam requirit, per supradicta k. Quamquam in Con. Basil. l. fuit declaratum fuisse conceptam sine peccato originali.

ginali. C
lilien. B
ba eius
& ratio
vriusqu
super hac
serentem
operante
originali
pa, sancta
Ecclesiast
bus Catho
& declar
docere. H
ni, & Tr
lium Ba
ranza, ill
uata est
108 Vig
& delega
sticorum s
aut pecuni
sue quo
recepta,
109 V
num b, ex
lium, Mi
neralis, a
proferre i
nunt, aut
sumiam, e
Et eos qui
non esse i
neque pra
tisticis, aut
vel presby
que incom
Minorum
tas prædic
fuerit es a
sumunt re
Pontificis
prius petar
vel clam co
Minores,
Declar

Caetanū d. Secunda,
es nō incurrere hāc,
nō idonee, ob largi-
referūt Syluester f,
olle hac teneri mo-
xcusaret à prædicta
mortali, vt diximus b
æ Aufredus dicit k,
iales nullā simoni-
tiones, quas cōtra-
eārum vicium, vt
atius scripsimus m.

si de simonia, quæ
um omnes: quia de
o, Secunda, quod nō
am in sola conuen-
n commentario q,
nuntiet eam scien-
os, secundum Syl-
andum S. Antoni-
et t, & Caeteranus u.
one fratres ordinum
tes ad non mendican-
rentes eos. Hæc facit
optima.

municat cum refer-
id, aut promittunt in-
lam gratiam alicuius
r f, & Caier. g. gal-
t autem innoua-
regorium XIII per
ulgata die 8. No-
tario donauimus
ortissimarum vir-
intra viginti dies,

ocerit peccare morta-
conceptam in peccato
e mortaliter oppo-

no sine alia auda-
et, iuxta Caeteran. i
& ita dolum, aut
Quamquam in
sine peccato ori-
ginali.

ginali. Quoniam plurimum interest scire, quomodo Conc. Ba-
lilien. B. Virginem sine peccato conceptam esse definiert, ver-
ba eius hic subiicimus. Nos vero diligenter inspectis auctoritatibus
& rationibus, quæ iam à pluribus annis in publicis relationibus ex parte
vriusque doctrine coram hanc sancta Synodo allegate sunt, alijsque etiam
super hac re visis, & matura consideratione prolatis, doctrinam illam dis-
ferentem gloriosam virginem Dei genitricem Mariam præueniente, &
operante diuini numinis gratia singulari, numquam actualiter subiaccisso
originali peccato, sed immunem semper ab omni originali, & actuali cul-
pa, sanctamque, & immaculatam, tamquam piam, & consonam cultui
Ecclesiastico, fidei Catholice, recte rationi, & sacra Scriptura, ab omni-
bus Catholicis approbandam fore, tenendam & amplectendam definimus,
& declaramus, nullique de cætero licitum esse in contrarium predicare, &
docere. Hæc ibi: Qua in re nihil videtur esse Sixti III. declaratio-
ni, & Trid. Conc. contrarium: quale quale tantum illud Conci-
lium Basiliense extiterit, vt assertit Dom. Bartholomæus à Car-
ranza, illustrissimus nunc Archiepiscopus Toletanus m, reno-

uata est tamen præfata extrauagans Tridenti n.
108 Vigesimaquinta o excommunicat cum reservatione commissarios,
& delegatos ad cognoscendum, an illa aut illa alienatio bonorum ecclesia-
sticorum sit in utilitatem euidentem Ecclesie, vel non, qui amore, timore,
aut pecunie ea auctorant. Quamquam Caeteranus hanc non posuit,
sive quod non haberet pro authenticâ, sive quod non esset vsu
recepta, quod ipsum de alijs multis significat a.

109 Vigesima sexta in priuilegijs ordinum relata apud S. Antoni-
um b, excommunicat cum reservatione ingredientiæ monasteria mona-
chialium, Minorum, & Predicatorum sine licentia præfati ordinis, aut ge-
neralis, aut eius, qui ab ipsis ad id habet facultatem. Et qui presunt
proferre in lucem libellos famosos linguae vulgari, vel alia, aut compo-
nunt, aut habent, aut in vulgus emittunt versus, aut cantilenas in in-
famiâ, & detractionem status ordinis Predicatorum, vel Minorum.
Et eos qui presunt predicare, docere, defendere prædictos religiosos
non esse in statu perfectionis, vel non licere eis viuere ex elemosynis,
neque predicare, neque audire confessiones cum licentia summi Pon-
tificis, aut aliorum prelatorum sine licentia Recltorum Ecclesiarum,
vel presbyteri Cardinalis. Et eos qui presunt inferre aliquam,
que incommoda sit, violentiam locis prædictorum Predicatorum, &
Minorum. Et qui in suis monasterijs, vel Ecclesijs detinent aposte-
las prædictorum, nisi eiecerint postquam à monachis ipsorum ordinum
fuerit eis denunciatum, ne eos retineant. Et monachos minores, qui præ-
sumunt recipere ordinis Predicatorum professor absque licentia summi
Pontificis, que faciat expressam mentionem huius indulti, aut nisi
prius petant, & impetrent facultatem suorum priorum, & qui palam
vel clam conantur expellere ex vniuersitate Parisiorum Predicadores, vel
minores.

Declaratio prima, quod septem excommunicationes diuerso-
rum

Ddd 3

rum

m In summa
eiusde Conc.
n Sess. 4. sub
fines.
o Apud Syl.
verb. excom.
7. c. 47.

a Post ead. 11.
b 3. par. tit.
24 c. 70. & Ca-
ier ubi supra,
c. 1. 21.

c Vbi supra.

d Vbi supra.
e lux. eundē.

f Ca. 2. n. 35.
g Vbi supra,
ca. 54.

h Vt habetur
in compendio
ver. absolutio
q n. 2.

a Vt habetur
in d. compen-
dio. verb. 2.
postea, n. 7.
b Vt dicitur
in d. compedio,
ver. absolutio,
2. quoad
seculares, pa-
rag. fin.

c Apud S. An-
ton. & Sylu.
vbi supra.

d In extrau. g.
Iulij. 2. relata
per S. Anton.
vbi sup. c. 10.

e lux. Caiet.
vbi sup.

f In Conc.
Lateranen.
sub Leone X.
f. 8. 9.

g In eodem
Concil.
h Verb. exc. in
fine.

i In fine sum-
mae Concilij
Lateran. sub
Leone X.

k In extrau.
Iulij II. ap-
probata in
did. Concil.
Later. sess. 51.

rum Pontificum in hac continentur, quas S. Anton. refert e. *Secunda*, quod primam non incurrit, qui ingreditur dicta monasteria ignorantia iusta, vel quasi iusta ductus, secundum eundē, & Caietanum d. neque qui ingreditur sciens, sed persuasus iustā esse causam, ob quam ingreditur. *Tertia* e, quod secunda non habet locum contra componentes prædictos libellos in ignominiam ipsorum religiosorum, & non eorum status, per dicta sup. *Quarta*, quod in septimo loco, pro *Parisiensium*, est apud Sylu. uel *g Perusini*, per errorem. *Quinta*, quod mulieres, quæ priuata intentione ingrediuntur monasteria monialium prædictarum, possunt absolui à cōfessarijs sui ordinis per priuilegiū Sixti III. *Sexta*, quod prelati prædictorum ordinum, & eorū qui gaudet priuilegijs Carmelitarū, possunt excommunicare omnes clericos & laicos, qui retinent apostatas sui ordinis a. *Septima*, qui faciunt dictā damnosā violentiā, possunt absolui à cōseruatore, & prælato ordinis in foro conscientie per priuilegium Leonis X. b

110 *Vigesima septima* c excommunicat qui peregrinantur in Hierusalem absque licentia Papa.

Vigesima octaua d excommunicat eos qui appellant à Papa ad futurum Concilium, &c. Sed hæc hoc anno facta est tertia bullæ Coenæ per S. D. N. Gregorium XIII.

Declaratio, quod qui consulit, vt appellet, nō incurrit, si nō appellet, tecus de cōsultente licitū esse appellare e: quia priore casu prohibetur consiliū secundario; posteriore vero principaliter.

111 *Trigesima* g excommunicat eos, quæ prædicant miracula falsa, vel incerta, vel prophetias, quæ non continentur sacra Scriptura.

Sed Caietanus ait h, quem sequitur Frater Bartholomæus meus Carranza Nauarrus, tunc Doctissimus, & religiosissimus Doctor, nunc autem illustrissimus Archiepiscopus Toletanus, censuras huius Conc. non fuisse receptas.

Trigesima prima k excommunicat Cardinales, qui sede Apost. vacante contrauerint, ordinauerint, disposuerint, aut aliquo modo præsumserint facere, vel attentare contra ordinata ab eodem Iulio II. vt sine simonia eligatur Papa.

De excommunicationibus reservatis Episcopis, vel partim Papæ, partim illis, partim neutris.

112 *Excommunicationes reservate Episcopis sunt tres, & alia dua ali- quando, num. 112. & 2. seq.*

Prima in cap. peruenit l, incurta ob leuem percussionem cleri- ci, vel monachi, de qua supra.

Secunda, quam fert episcopus per suum statutum reservan- do sibi

i De senten-
excommuni-
m. Bod. c. nu.
71. & seq.

do sibi a
Tertia
quod in
illam da
dum In
spensati
ditur in
riori, iux
num a:
quingue
Quarta
scienter p
nicatus cy
municatio
Declar
tionem
commissi
cum quo
sciens ill
trauagan
tur scien
cit scient
in solutio
clericum
bus incu
ne multo
ticipatio
Quarta, q
circo, cui
fuerit, ne
113 Qu
eum, qui o
eo, qui ali
mentio,
quo debet
a Sede
dinarijs, a
sis, vel ali
potest.
Declar
bet locu
tur: & se
nuntijs,
soluto ab
habeat t
de, quod
scitari, q

do sibi absolutionem, secundum omnes n.

Tertia est excommunicatio Papalis, cuius absolutio ob ali- quod iustum impedimentum conceditur inferiori: quia illam dare debet Episcopus, & non alius inferior, secun- dum Innocentium communiter receptum o: quia que di- spensatio, vel absolutio reseruata Papæ priuilegio iuris conce- ditur inferiori, videtur concedi Episcopo, & non alij eo infe- riori, iuxta eundem Innocentium p probatum per Panormita- num a: qua eadem ratione excommunicatio prima harum quinque censetur esse reseruata Episcopo.

Quarta partim Episcopalis, partim non b, excommunicat eum, qui scienter participat cum excommunicato in crimine, ob quod est excommu- nicatus cum reseruatione absolutionis ei, cui esset reseruata absolutio excō- municationis ob crimen, in quo participando eam incurrit alius.

Declaratio prima, quod ad incurrendam hanc excommunica- tionem oportet, quod fiat participatio in crimine post illud commissum, & ob id incursum excommunicationem ab eo, cum quo participat, vt dictum est e. Et quod participet cum eo, sciens illum esse excommunicatum, Secunda, quod licet ante ex- trauegantem præfatam, ad euitanda d, sufficiebat, & requireba- tur scientia excommunicationis: ita post eam requiritur, & suffi- cit scientia denuntiationis illius, per ibi dicta. Tertia declaratio in solutionem propositi dubij, quod sicut qui percutit pluries clericum, ita vt appellentur diuersæ percussiones e, singulis vici- bus incurrit excommunicationem: sic qui participat in crimi- ne multoties cum excommunicato, ita vt dicantur iteratæ par- ticipationes, singulis vicibus incurrit excommunicationem. Quarta, quod ab hac debet absolueri idem, qui ab altera f. Id- circo, cui reseruata fuit prior, eidem & hæc erit, & si illa nemini fuerit, neque hæc erit vlli.

113 Quinta etiam partim Episcopalis, & partim non g, excommunicat eum, qui ob articulum mortis, aut aliud iustum impedimentum absolutus ab eo, qui aliter non potuisset, recuperata valetudine, vel sublato impedi- mento, quam cito commode potest, non representat se superiori à quo debet absolui, quo obediat eius mandatis. Et etiam qui absolutus à Sede Apost. aut eius Nuntijs præcipientibus, vt se presentet or- dinarijs, aut alijs iudicibus, quo exequatur sua iussa, vel quo satisfaciat le- sis, vel alijs, ob quos fuit excommunicatus, non facit quam cito commode potest.

Declaratio prima, quod prima pars huius excōmunicationis ha- bet locum in absolutis à quibuscunque, vt ex litera palà colligi- tur: & secunda non nisi in absolutis à Sede Apostolica, aut eius nuntijs, de quibus solum loquitur. Itaque nō habet locū in ab- soluto ab Episcopo, vel alio delegato, iuxta Caietanū h: quāuis habeat nostro iudicio in absoluto à summo Pœnitentiario. Secū- da, quod tēpus intra quod quā cito cōmode potest, tenetur præ- scitari, quoad forū exteri⁹ relinquatur arbitrio boni viri, quoad

n Arg. e. sup. de sen. excō.

o In c. 1. & e. monac. de sent. excom. p inc. 2. de eo qui furr. ord. suscep.

a Ib. & in d. c. monach. & in alijs locis multis ibi per Felin. citatis. b In c. super & c. si concu- bins, de sen. excom.

c Sup. eodem n. 22. d Relatum, n. 35.

e Iuxta d. sup. eodem, c. 6. n. 20. & seq.

f Dic. e. nu. per. g In c. eos, de sen. excōm. l. 6.

h Vbi supra, col. 69. i Arg. l. ff. de iur. delict. c. de causis de off. deleg.

D d d 4

interius

uatis. ton. refert e. Se. ur dicta mona- undum eundē, persuasus iustā d secunda non bellos in igno- status, per dicta m, est apud Syl- res, que priuata n predictarum, legiū Sixti III. corū qui gaudet omnes clericos ptima, qui faciūt ruatore, & præ n Leonis X. b antur in Hierusa. à Papa ad futu- ertia bullæ Cox- acurrit, si nō ap- quia priore casu o principaliter. ardinales reuelan- ab eo datū sit præ- miracula falsa, vel ptura. Bartholomæus religiosissimus us Toletanus, de A post. vacante odo præsumserint I. vt sine simonia Episcopis, vel neutris. es, & alia dua ali- cussionem cleri- tutum reseruand- do sibi

h Arg gl. c. si
gnificati 2. de
homic.

interius autem conscientie absoluti h. Tertia, quod hæc est Pa-
palis, vel Episcopalis, si prima talis erat, & nemini, si prima non
erat reseruata: quia textus habet eandem esse.

De excommunicationibus nemini reseruatis in Decreto, & Decretalibus.

114 Excommunicatio prima nemini reseruata, in seculares non reddentes ius Ecclesiasticis. Secunda, in consentientem electioni de se in Papam malefacta. Tertia, in eum, qui sic suscipit manus administrandi partem talis Episcopatus. Quarta, in scholasticos Bononiæ, qui sic conducunt. Quinta, in imponentes tributa, &c. Ecclesiasticis, nu. 115. Sexta, in certos clericos, qui audiunt leges, aut medicinam, n. 116. Septima, in clericos suscipientes prefecturas seculares. Octaua, in schismaticos. Nona, in capientes bona naufragorum, nu. 118. Decima, in seruantes statuta contra libertatem Ecclesiæ, n. 119.

118 Lex que amissum in mari tribuit, &c. N. iniusta.

119 Libertas Ecclesiastica que, quis eam violat, n. 120.

a In c. admi-
nistratores,
28. q. 5.

b In c. licet
de elect.

c Sup. eodem
c. n. 56. & 57.
d In c. quo-
niam, de off.
ordin.

e Vbi supra,
col. 68.

f In c. 1. de
locat.

g In cod. c.

h In c. non
minus de co-
mun. i. Eccl.

114 **P**rima, que excommunicat Gubernatores, & iudices, qui admoniti ab Episcopis, & alijs Ecclesiasticis, omittunt ius illis reddere, ob negligentiam, vel iniquum animum.

Secunda h excommunicat eum, qui non electus saltem à duabus partibus Cardinalium in Papam, consentit suæ electioni, & etiam recipiens eum in Papam. Hæc non est reseruata Papæ, nisi permixtam habeat heresim credendi duas esse Ecclesias, aut schisma abque illa, & tunc reseruatur per bullam Cœnæ in clausula prima, & secunda c.

Tertia d excommunicat Episcopum, qui in ciuitate diuersarum linguarum suscipit gubernationem eorum, qui sunt suæ, priusquam suscipiat à proprio Episcopo in coadiutorem suum.

Hanc Caietanus e hodie esse parum utilem significauit: quia Papa communiter confert omnes Episcopatus in similibus locis, qui si lustrasset Episcopatus Castellæ, Nauarre, & Galliæ, in quibus alij Vasconice, alij Hispanice, alij Gallice, alij Teutonice loquuntur, id non dixisset.

Quarta f excommunicat doctorem, & scholasticum vniuersitatis Bononiæ, qui conducit domos alterius doctoris, aut scholastici sine eius consensu ante finem termini. Iuxta Innocentium, & communem, contra Hostientem, hæc non habet locum extra Vniuersitatem Bononiæ: & ideo nihil amplius dicimus de ea.

115 Quinta h excommunicat consules, rectores, & potestates impotentis Ecclesiæ, vel personas Ecclesiasticas ralias, vel vectigalia, si admoniti non desistunt, & omnes qui præbent consilium, fauorem, vel auxilium, & eorum successores.

Decla.

reseruat.

quod hæc est Pa-
nini, si prima noa
e.

reseruat in
as.

Seculares non reddentem
electioni de se
i sic suscipit manus
Quarta, in scholasti-
imponentes tributa,
e clericos, qui audiunt
ricos suscipientes pre-
Non, in capientes bo-
ntes statuta contra li-

niusta.

120.

Et iudices, qui admo-
mittunt ius illis redde-

saltem à duabus par-
i, & etiam recipien-
e, nisi permixtam
aut schisma absque
clausula prima, &

te diuersarum lingua-
squm suscipiatur à

a significauit: quia
us in similibus lo-
uarre, & Gallie, in
lice, alij Teutonice

um vniuersitatis Bo-
rolastici sine eius con-
& communem g,
tra Vniuersitatem

ea.
r potestates imponen-
ectigalia, si admoniti
uorem, vel auxilium,

Decla.

Declaratio prima, quod per potestatem hic intelligitur secula-
ris, iuxta Ioan. And. & quod satis est vna admonitio b. Secunda,
quod non incurrit Gubernator, qui vt debuit cōtradixit, etiam
si non relinquat officium, iuxta Panormitanum e, & melius An-
gelum, & Syluest. d & Ioānem Tabiennam e, quamquam Ioan-
nes Andreas oppositum teneat f, & Innoc. dubitet g: siquidem
non peccauit, si contradixit tantum, quantum, & quemadmo-
dum debebat h, & sine peccato mortali, non incurritur excom-
municatio maior i, vt dictum est supra k. Tertia, quod hæc non
incurritur propter tributa omnino realia, quæ clerici debent
ob sua bona, nec ob realia extraordinaria, quæ immediate spe-
ctant ad eorum bona: vt ad reficiendum iter, vel callem, qui est
ante prædium, vel domum suam: sed incurritur propter onera
mere personalia, & mixta, quæ imponuntur personis, & bonis l.
116 Sexta in excommunicat religiosos, qui exeunt à suis monasterijs, vt
audiunt leges, vel medicinam, & audiunt, & non redeunt intra duos men-
ses ad illa. Et clericos qui habent dignitatem, vel personatum, quamuis non
sint presbyteri. Et presbyteros, quamuis omnino nullam habent dignitatem,
neque Ecclesiam parochialem, qui audiunt dictis duobus mensibus.

Declaratio prima, quod hanc non incurrit religiosus, qui audit
intra monasterium, aut extra in eadem ciuitate, degens in ea-
dem, aut egreditur ad audiendum aliquod exordium; vel ali-
quam prælectionem, vel honoris, vel informationis causa, vel
redijt ante prædictos duos menses ad claustrum, iuxta men-
tem Panorm. cui Caietanus n, & alij recentiores consentiunt.
Secunda, quod clerici seculares, quamuis obtineant beneficia,
etiā si sint subdiaconi, vel diaconi, modo non habeant digni-
tatem, vel personatum, non incurritur in eā: quia non loquitur
de illis, iuxta glossam singularem o. Tertia, quod presbyteri, et-
iam beneficium non habentes, & qui habent dignitatem, vel
personatum, quamuis non habeant nisi minores ordines, eam
incurritur, si audiunt duos menses, etiam si non egrediantur è
suis terris, neque domibus, iuxta communem p. Quarta, quod
nemo istorum incurrit eo, quod doceat eam etiam extra do-
mum suam, iuxta Innocentium, & Panormitanum q, quidquid
dicat Syluester r.

117 Septima a excommunicat sacerdotem, qui est Vicarius Vicecomitis,
aut alterius præfecti secularis si admonitus non relinquat præfecturam.

Declaratio prima, quod non incurrit hanc clericus minorum
ordinum, iuxta Panormit. b quidquid Syluester dicat c. Secun-
da, quod incurritur in eam prælati, qui sunt gubernatores, vel
præsidentes Cancelliarum, iuxta Caietanum d. Tertia, quod
non incurrit prælatus, qui habet eiusmodi procuracionem an-
nexam suæ dignitati, aut suo patrimonio, iuxta omnium sen-
tentiam.

Octaua e de schismaticis. Sed hæc hodie continetur bulla Cœ-
næ supra relata.

a In d. c. non
minus:
b Lux. Hoff.
ibidem.
c In c. aduer-
sus eod. tit.
d Verb. excō-
mun. 9. cal. 5.
e Caf. 13.
f Ibidem.
g In c. noue-
rint, de sen-
excom.
h In cap. E-
phesis, 43.
i dif.
l Ca. nemo, &
c. nullus, 11.
q. 2.
k Eod. e. n. 9.
l Lux. Panor.
rece. in d. c.
non minus.
m In c. non
magnopere, &
e. super spe-
culis, nec cle-
vel monach.
& c. i. eod.
tit. l. 6.

n Vt supra,
caf. 50.

o Ca. cum ex
eo verb. lite-
rarum, de
elect. l. 6.

p In dictis
trib. c.

q Vbi supra.
r Verb. excō-
mun. 9. cal. 6.
a In c. cler. ne
cleri. vel mo-
nach.

b In d. c. cle-
c Vbi supra,
caf. 7.
d Cap. 76.

e In c. nulli-
tas, 19. dict. &
c. 3. de iuris.

f. In c. excom.
de raptor.

118 Nona excommunicat eos, qui capiunt bona Christianorum naufragio perdita, & non restitunt eis.

g. Sup. n. 50.

Declaratio prima, quod hæc facta est bullæ Cœnæ per S. D.N. Gregorium XIII. ut patet; quæ tamen etiam tantum accipientes scienter excommunicat, quamvis non videatur comprehendere eos, qui bono animo, aut saltem non malo accipiunt, donec sint in mora restituendi. Secunda, quod neutra incurritur ex sola acceptione bonorum, sine mora, & voluntate (ut ita dicam) restituendi, secundum omnes. Quod est verum attenda decretali, & etiam attenda bulla, nisi acceptio fuerit scienter patet facta: quia tunc illa sufficit, licet sic abique mentione, secundum Panor. h. & Caietanum i, quos sequor ob rationem firmam Caietani, contra Ioan. Andream k, quamvis cum sequatur Sylvester l. Tertia, quod ex his sequitur, quod lex, quæ statuit bona naufragorum esse tribuenda illi vel illi, est iniquissima, quippe quæ afflictio addit afflictionem contra m.

h. In d. c. ex-
comin.

i. Vbi supra,
cas. 33.

k. In d. c. ex-
communicati-
oni.

l. Verb. Ex-
comin. 7. cas.
20.

m. Ca. cum
perensio, 7. q.
2. & l. Diuis,
ff. de of. prz-
sid.

n. In c. noue-
rit, de sen.
excom.

119 Decima non excommunicat eos, qui observari faciunt statuta facta, & consuetudines indictas aduersus libertatem ecclesiasticam, nisi ex libris radant: & eos qui ea faciunt, & scribunt, & potestates, consules, & gubernatores, & consiliarios quorumlibet locorum, ubi eiusmodi statuta seruantur: & qui iudicant secundum illa, & qui ea publica in forma scribunt.

Declaratio prima, quod non incurritur hanc omnes, qui violant libertatem ecclesiasticam, ut nonnulli censuerunt, sed solum qui eam violant per viam statutorum, & consuetudinem contrariam, ut rectè dixit Caietanus o. Secunda, quod non satis est facere non observari, si eradit ex libris intra duos menses, neque non eradere, si observari non facit, iuxta gloss. singulari p, quamquam Sylvest. q. contradicit, & Caietanus dubitat. r. Tertia, quod quidquid dicat Caietan. s. potestates, consules, gubernatores, & consiliarij incurritur eam, quamvis non obierint, neque observari præcipiant, si sciunt, & non impediunt eorum observantiam: quia hæc est aperta sententia textus dicti ca. nouerit. Nec obstat eius ratio, scilicet, quod ex omissione non videtur incurri excommunicatio: quia falsum est a, & impletur contra Sylvestrum tenet b. Quarta, quod qui faciunt observari, vel scribi eiusmodi statuta sincero corde, quia credunt esse salutaria, non incurritur e, maxime si credunt de consilio viri eruditi, & pro idonea scientia, & conscientia prædito habiti d, & glossa singularis quæ est tertia, ex qua Panor. communiter receptus hoc e colligit f. Quinta, quod libertas ecclesiastica est, quam habet Ecclesia vniuersalis, quatenus est talis, in spiritualibus, & temporalibus concessam a Deo, vel Papa, vel Imperatore, iuxta Innocent. g. Sexta, quod qui ordinat contra hanc, vel illam Ecclesiam particularem, non incurrit hanc excommunicationem, nisi illa etiam pertineat ad hanc Ecclesiam vniuersalem. Septima, quod non sufficit aliquid esse contra societatem humanam, ut dicatur esse contra libertatem ecclesiasticam: vnde h non

o. Vbi supra,
cas. 11.

p. Ca. grauem,
de sent. ex-
comin. &
Commun. in
d. c. nouerit.

q. Verb. ex-
comin. 9. cas. 10.

r. Vbi supra.
f. Dist. cas. 31.

s. Per clem. 1.
parag. verum
de heret.

t. In c. 27.

u. Iuxta Inno.
in d. c. noue-
rit, in fin.

v. Arg. notis-
sorum, in c. 1.
de conslit.

w. Ibidem.

x. Cap. capel-
lan. de scrijs.

y. In d. c. noue-
rit, col. 2.

z. In c. sn. de
comin. ec-
cles. l. 6.

non dicitur
deicis p
sumitur e
fia, sed qu
singula r
120 Off
bertate
aut alicu
quale est
ne, vel de
quæ emū
dū, Non
primis m
moderat
iuxta Ca
spondeat
nus lucre
sed per a
Arist. n d
tenus die
telligend
vel salu
Felin. &
excomm

E

121 Ex
qu
et
n
ci
I
ci
et
t
n
g
n
s
p
n
d
li

reseruat.

Christianorum naustra

cenæ per S. D.N. tantum accipien- videatur compre- n malo accipiunt, neutra incurritur voluntate (vt ita di- verum attempta de- uerit scienter pa- nonitione, secun- ob rationem fir- muis cum sequa- odlex, que statuit, est iniquissima, a m.

unt statuta facta, & tiam, nisi ex libri s, consules, & guber- iusmodi statuta ser- ia in forma scribunt, omnes, qui vio- enuerunt, sed fo- consuetudinem a, quod non satis tra duos menses, ta glossi. singula- rietanus dubitat. tes, consules gu- muis non obser- r non impediunt tentia textus di- od ex omissione um est a, & ipse- ui faciunt obser- quia credunt el- t de consilio vii pre dito habiti d, or. communiter elesiastica est, quam tualibus, & tem- ore, iuxta Inno- vel illam Eccle- municationem, niuersalem. Se- cietatem huma- alticam: unde h non

non dicitur, quod statuere, ne laici coquāt, molant; aut vēdant clericis panē, &c. esse contra libertatem Ecclesiæ, sed quod præsumitur esse: quia per se nō tangit Ecclesiā, quatenus est Ecclesia, sed quatenus est congregatio hominū, vt sunt alix, quod est singulare dictum Caietani, quod alias dicto c. vlt. addidimus. 120 Octaua, quod ad hoc vt aliquod statutū dicatur contra libertatem Ecclesiasticā, debet esse factū intentione derogādi ei, aut alicui rei eiusmodi, quod ex sua natura aduersetur eidem: quale est statuere, ne Ecclesijs, vel ecclesiasticis dētur eleemosynę, vel decimę, vel vt vectigal, gabellā, seu scissam soluāt de his que emūt sibi, & nō ad negotiandū, seu ad causa lucri reuendēdū. Nona, quod nō est huius generis statuere, ne in funeralibus, primis missis, vel nuptijs extra modū offeratur, neque fiat immoderata cōiunctia, neque sumptus cere, lusus, & reliquæ pōpę, iuxta Caiet. h licet Tabienna l contradicat, cui per prædicta rē- spondeas. Quamuis enim hoc fiat Ecclesiæ, & ecclesiastici mi- nus lucrentur, tamen hoc factum suapte natura nō cō refertur, sed per accidēs, quod non consideratur m, vt & late traditur per Arist. n declaratū per B. Thomam o. Decima, quod ca. vlt. p qua- tenus dicit, quod laici non possunt statuere de funeralibus, in- telligendum est de his, que sua natura diriguntur ad Ecclesiam, vel salutem animæ mortui, vel ad cultum diuinum, vt sentit Felin. & q expressit Caiet. r & non de alijs. Vndecima, quod hæc excommunicatio hodie est reseruata Papæ, vt patet supra a.

i In d. cas. 38. & 37.

k In d. cas. 34. l Cas. 20. m Arg. l. si quis ne can- sam, ff. si certa. per. c. quia diuersitate, de concess. przbend. n Lib. 2. de physico audie- tu. o Ibid. lea. 9. p De rebus eccles. q In c. eccles. col. 38. de constitut. r Vbi supra. a Num. 61.

Excommunicationes lib. Sexti Decreta- lium nulli reseruata.

121 Excommunicatio vndecima nulli reseruata, & prima Sexti in eos qui secreto mittunt, &c. Cardinalibus quando sunt in conclauis ad eligendum. Duodecima, in dominos, &c. qui in electione Papæ non faciunt obseruari, &c. Decimatertia, in eos qui molestia afficiunt electores, eo quod non elegerint optatum ab eis, num. 122. Decimaquarta, in nonē vsurpantes ius custodiendi aliquam Ecclesiam sede vacante, &c. nu. 123. Decimaquinta, in directorem electionis montium, qui hoc, vel illud facit, nu. 124. Decimasexta, in eum, qui procurat suum conseruatorem, &c. Decimasep- tima, in facientes se metu absolui à censuris. Decimaoctaua, in sim- gentem aliquid, quo iudex vadat ad mulierem, nu. 125. Decima- nona, in compellentes submittere bona ecclesiastica, nu. 126. Vige- sima, in inuētores nouarum religionum, num. 127. Vigesima- prima, in exigentes ab ecclesiasticis portoria, num. 128. Vigesima- secunda, in sic impediētes iurisdictionem ecclesiasticam, num. 129. Vigesimatertia, in dominos, qui prohibent subditis ne ven- dant, neue emant à clericis, &c. nu. 130. Vigesimaquarta, in re- ligiosos temere habitum deserentes, n. 131. Vigesimaquinta, in re- ligiosos

ligiosos ad studia sine licentia euntes, &c. 133. Vigesima sexta, in doctores docentes religiosos. Vigesima septima, in sepelientes hereticos, n. 134. Vigesima octava, in iudices non auxiliantes contra hereticos, &c. n. 135. Vigesima nona, in interficientes per assassinos, n. 136. Trigesima, in permittentes sceneratores, n. 136. Trigesima prima, in dantes represalias contra ecclesiasticos, num. 136. Trigesima secunda, in negligentes persequi iniurias Cardinalibus, num. 136.

126 Tempus decem annorum est longum tempus.

126 Monitio extrajudicialis non debet esse necessario trina.

128 Mercator quis, qualis non est monasterium asportans terram, &c.

130 Lex, quod nemo vendat prædium nisi tributario, valida.

132 Religionis habitum quis relinquit, quando peccat mortaliter, & est excommunicatus, 133.

133 D. Franciscus à Nauarra olim prior Ronceualis, post Archiepiscopus Valentinus laudatus.

134 Religiosi doctor qui excommunicatus.

134 Index non auxilians contra hereticos, ut excommunicatus.

136 Assassinus quis sit proprie, & quis improprie.

136 Represalias quis concedat contra clericos.

a Ca. ubi periculum de elect. cod. l. parag. nulli.

121 **V**ndecima a excommunicat omnes, qui mittunt literas, vel nuntium, vel clam loquuntur Cardinalibus inclusis conclauis ad eligendum Papam.

b In d. parag. nulli.

Declaratio prima, quod non obligat ipsos Cardinales, qui sunt intus. Secunda, quod quamquam Archidiaconus b, quem sequuntur Ioan. Andreas, Dominicus, & Francus cum alijs, dicat, vnumquodque horum trium secreto faciendum esse ad incurrendum: contextus tamen eius id de solo tertio significat, quod ante dicit Caietanus.

c In d. c. ubi periculum, parag. practica.

Duodecima c excommunicat Dominos, Gubernatores, & quoscumque alios magistratus, seu officiales ciuitatis, ubi creandus est Papa, qui diligenter obseruari non fecerint omne id, quod eo tempore faciendum esse statuitur in illo cap. Huius declarationes missas facimus: quia raro, & in paucis locis sunt necessariae.

d In c. sciant eundem, de elec. l. 6.

122 Decima tertia d excommunicat omnes, qui per se, vel alios presumpserint vexare aliquam personam ecclesiasticam, vel alia loca pia, eo quod rogati, seu alias inducti, eum, pro quo rogabantur, seu inducebantur, eligere noluerint, vel consanguineos eorum, &c.

e Caiet. ubi sup. c. 34.

Declaratio prima, quod ad incurrendam hanc necesse est ut interueniat grauamen spolijs, vel iniusta persecutio, & quod id fiat, quia noluit eligere eum, pro quo fuit rogatus vel suus: & quod persona eligenda sit ecclesiastica: & quod grauamen, seu molestia fiat rogato, vel eius consanguineo, vel Ecclesie, monasterio, vel pio loco e. Secunda, quod ex hac inferitur nos bene respondisse cuidam domino, eum non incurrisse hanc, quod pretermisisset largiri elemosynas consuetas cuidam Ecclesie, quia non fuisset

fuiſſet electus in ea is, quem optaret. Tertia, quod per spoliū intelligitur quacumque acceptatio quorumlibet bonorum mobiliū, vel immobilium, occulta, vel violenta, iuxta Archidiaconum in d. c. ſciant cuncti. Quarta, quod id ipſum, quod dicitur de electione, dicendū eſt de præſentatione ſpectante ad perſonam Eccleſiaſticam, ſed non ad laicam, iuxta gloſſam finalem f. & idem de cōfirmatione, inſtitutione, & poſtulatione, iuxta Dominicum receptum. 123 Decimaquarta g excommunicat eos, qui uſurpare conantes noue ius cuſtodiende, & ſeruanda alicuius Eccleſiæ vacantis, præſumunt capere aliqua bona illius.

Declaratio prima, quod duo ſunt neceſſaria ad incurrendam eam, ſcilicet vt velint uſurpare tale ius, & vt capiant bona, ita vt alterum ſine altero non ſufficiat h. Secunda, quod qui hoc facit, eo quod ad eum pertinet ex fundatione, vel antiqua conſuetudine, vel præſcriptione, non incurrit, per finem illius cap. Tertia, quod noue uſurpare dicitur, qui nondum poſſedit 40. annos, iuxta gloſſam a.

124 Decimaquinta b excommunicat accerſitum in directorem electionis moniaſium, non temperantem à rebus, ex quibus naſci, vel ali potest diſ-

Declaratio prima, quod nihil refert, an is ſit religioſus, aduocatus, prudēs vir, vel ſcēmina, iuxta gloſſ. receptā c. Secunda, quod hic colligitur, quantū errent, qui exiſtimant moniales S. Clare, & cuiuſenimque alius religionis, nō poſſe accerſere aliquā perſonam extraneā, ſcientia, & conſcientia ad id idonea præditā, cui fidant ad faciendam ſanctam, & canonicam electionem ſuę Abbatiffę, cum poſſint vocare medicos, chirurgos, latomos, fabros lignarios, & alios miniſtros ad res neceſſarias: cū canonica electio ſit maxime neceſſaria monaſterio, & recte factu difficillima, in qua tanta ſeſe offerunt dubia, vt pauci, quamuis ſint conſummata canonum peritia, eam ſic dirigāt, quin ſuper aliquo errent. Verum eſt tamen ceteris paribus, quod ſatius eſſet vocari in directorem eiufdem ordinis virum, quā extraneum. Tertia, quod vt recte Dominicus ibi ait, non incurrit hanc, qui intereſt electioni non accerſitus in directorem, neque qui excitat, vel alit diſcordiam facta iam electione, iuxta Caiet. d

125 Decimaſexta e excommunicat partem incitantem conſeruatore ad procedendum in eis, quæ non continent apertam violentiam, vel iniuriam, & quæ requirunt altiore indagine.

Hæc nō incurrit, qui nō eſt pars in iudicio, neque ſi eſt, & procurauit, ſed iudex nō proceſſit, per dicta ſupraſ. Neque cū conſeruator datur cū clauſula, vt poſſit cognoscere etiā de eo quod requirit altiorē indagine, vt cōmuniter hodie conceditur. Quæ vero noue de hac re induxit Conc. Trid. videre licet ibidem g.

Decimaſeptima h excommunicat eos qui vi, aut metu conſequentur abſolutionem vel reuocationem ſententię excommunicationis, interdicti, vel ſuſpenſionis.

f In d. c. ſcī.
g In c. gener.
li. de elec. l. 6.

h Caiotanus
caſ. 38. & an-
te ipſum Do-
minic. in d. c.
conqueſtus de
for. comp.
a Eiufdem c.
verb. de no-
uo.
b In c. indem-
nitatibus, pa-
rag. poſtrem.
de elec. l. 6.
c In d. parag.
poſtremo.

d Vbi ſupra,
caſ. 80.
e In c. ſ. de
off. deleg. l. 6.

f Eo. c. n. 57.

g Seſſ. 14. n. 5.
de reform.
h In c. 7. de
his quæ vi.
li. 6.

Decla-

li refer.
3. Vigefimaſexta,
ma, in ſepelientes
non auxiliantes con-
ter ſcientes per af-
rennatores, n. 136.
eccleſiaſticos, num.
qui iniurias Cardi-
rio trina.
rtans terram, &c.
o, valida.
et mortaliter, & eſt
illis, poſt Archia-
amunicatus.
rie.
nt literas, vel nun-
ſis conclauſi ad eli-
dinales, qui ſunt
aus b, quem ſe-
cum alijs, dicat,
m eſſe ad incur-
ſignificat, quod
es, & quolibet a-
ſt Papa, qui dili-
re faciendum eſſe
cimur: quia ra-
vel alios præſum-
ia loca pia, eo quod
ducebantur, elige-
neceſſe eſt vt
utio, & quod id
us vel ſuaſus: &
grauamen, ſeu
Eccleſię, mona-
ur nos bene re-
e, quod præter-
Eccleſię, quia non
fuiſſet

Declaratio prima, quod non satis est iniicere metum, si absolutio non fuit impetrata *i*. *Secunda*, quod nil refert, an sententia sit iusta, vel iniusta *k*, neque quod sit lata à iure, an ab homine *l*, neque an ipse excommunicatus faciat hoc, an alius *m*. *Tertia*, requiritur ut timor sit iustus, sicut sentit gloss. penult. *n* & communis ibidem: quamquam oppositum dicat Caiet. o quod videtur tenendum quoad forum conscientiae, per posita *p*.

Decimaoctava a excommunicat eum, qui fingit casum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipse vadat ad accipiendam testimonium alicuius *femina*.

Sed nihil refert, quod qui fingit, sit ipsemet iudex, neque quod iudex sit clericus, aut laicus, modo profectio personalis iudicis perficiatur: sed non erit excommunicatus, si ipse non fingi fecit, iuxta communem opinionem *b*, & Caietani *e*.

126 *Decimanona* d excommunicat omnes, qui compellunt prelatos, & alias personas ecclesiasticas ad submitendum perpetuo, vel in longum tempus Ecclesias, bona immobilia, aut iura earum laicis in casibus iure prohibitis, & accepta referentes illis tanquam superioribus, patronis, vel defensoribus. Et qui aliquid horum habentes per aliquem contractum licite factum, vsurpant plusquam per illum illis est permittum, & admoniti ab eo non desistunt.

Declaratio prima, quod ad incurrendam hanc est necesse intervenire omnes qualitates in ea tactas: & ideo iuxta gloss. eam non incurrit, qui hoc facit ad breue tempus, quod iuxta communem est illud, quod est minus decē annis *f*, quidquid gloss. dicat *g*. *Secunda*, quod admonitio secundae excommunicationis debet esse trina *h*. Quamquam nostra sententia vna est satis, per gloss. celebrem *i*, & resolutionē Panormitani, & Decij *k*, que habet monitionem extraiudicalem, quam non facit iudex ad excommunicandum, sufficere vnicam, & etiam eam quae fit in iudicio alteri, quam partibus litigantibus: & hæc est extraiudicialis, quae non fit partibus litigantibus, neque ad ferendam excommunicationem, quod glossam decepit, sed ad incurrendum à iure statutam. *Tertia*, quod hic modus submissionis appellatur in Castella commenda, & quibus fit, commendatarij, ut apparet ex lege *l*, quae sub alijs poenis ad prohibet.

127 *Vigesima* m excommunicat eos, qui instituunt novum ordinem religionis, aut accipiunt novum habitum illius, & mendicantes, excepti quatuor ordinibus, qui absque facultate speciali Papae recipiunt aliquem ad suum ordinem, & qui acquirunt novam aliquam domum, vel locum, aut vendunt ex acquisitis.

Declaratio prima, quod non incurritur hæc, eo quod aliquis, vel aliqua accipiat aliquem novum habitum, ut per se solitarius degat in sua domo, vel in alio loco, iuxta gloss. singularē *n*, quam commendat Panor. o modo non instituat ordinem vivendi in societate. *Secunda*, quod nostra sententia Caietanus *p* prætermittit hanc: quia visum illi fuit eam collectam fuisse à doctoribus ex quadam

f Archi. ibi.
k Gloss. ibid.
l Caieta. vbi
sup. cas. 41.
m Gio. & cō-
mun. ibid.
n In verb.
vim, eiusdem
cap.
o In d. cas. 4.
p Ca. 17. n. 5.
& 30. & me-
lius c. 23. nu.
57.
3 In cap. 2. de
iud. lib. 6.
b In d. cap. 2.
e Vbi supra
cas. 59.
d In cap. 2. de
reb. eccl. nō
aliens. lib. 6.

te Illius cap.
f l. fin. ff. si a-
ger, vediga.
vel emphyt.
& gl. elem. 1.
de reb. eccl.
& Dec. con-
sil. fin. 1. par-
g Ca. 2. de reb.
eccl. l. 6.
h iuxta gl. &
Syluest. ver.
excom. 9.
cas. 19.
i Cle. 1. par. 3.
1. verb. requi-
sierit, de hxr.
k In c. cum
causa de off.
delegat.
l Tit. 1. l. 1.
ord. Castella.
m In c. 1. d.
relig. domib.
li. 6.

n In eod. ca.
verb. habitū.
o Consil. 5. l. 2.
p Cap. 5.

quadam
cat, quae
128 Vig
vel alieno
pedagogum
quas non
Decl
uest. b fe
verba, P
exigūtu
cis, dictū
cite exig
exigantū
fulciri d
sexta cla
onera ab
clausula
indirecte
petunt
dē clausu
tur, nos
portorij
tū, seu v
incurran
dum est,
caturā, q
qui emi
do: nec c
chidia, &
habet ve
inde feri
quē sequ
cos, si de
illā legē
storū m
ultimo. q
eccles. de
nū *k*. Sex
dē ob id
ventibus
ci sunt
tallias, v
currunt
129 Vig
indices ecc
de qua s
130 Vig

quadam extrauagante relata per eum ibidem: vbi hoc significat, quæ non extenditur ad tot.

128 *Vigesima prima a excommunicat eos, qui per se, vel alios, suo nomine, vel alieno exigunt ab Ecclesijs, vel Ecclesiasticis personis portorium, siue pedagium, & ducatum per se, vel alios pro suis personis, vel suis rebus, quas non deserunt causa negociandi.*

Declaratio prima, hæc hodie contineri in bulla Cœnæ, iuxta Syluestri. b sed quia, vt recte declarauit nostro iudicio Caiet. per illa verba, *Portoria prohibita*, ibi non includuntur portoria, quæ licite exiguntur à laicis, sed quæ illicite petuntur tam à laicis quàm clericis, dictum Sylu. limitandum est, vt non procedat quoad ea, quæ licite exiguntur à laicis, qui nō sunt priuilegiati, quamuis illicite exigantur à clericis, & laicis immunibus. Neque videtur posse fulciri dictum Sylu. ad intelligendum illud generaliter, vt loquitur

secta clausula *c*, quatenus excommunicat eos, qui exegerint aliqua onera ab ecclesiasticis, etiã sponte concedentibus: quia nostra sententia illa clausula loquitur de oneribus impositis petitis, & rogatis saltē indirecte ratione prouentuum ecclesiasticorum, & non de ijs que petuntur vt ab alijs quibuslibet laicis, prout significatur in eadē clausula, & in eius declaratione. *Secunda*, quod ex hoc infer-

tur, nos bene cōcepisse responsionē negatiuā in illo dubio, An portorij exactores, seu publicani, qui exigunt à clericis portorium, seu vectigal, siue gabellā, seu scissam in casibus prohibitis, incurrant excommunicationē Cœnæ, sicuti hanc? quia dicendum est, quod non. *Tertia*, quod ille solus dicitur exercere mercaturā, qui emit, vt vendat absque mutatione eius: non autem qui emit in suos vsus, & postea per accidens vendit non mutando: nec qui emit, vt vendat mutatum in aliā formam, iuxta Archidia, & cōmunem *d*. *Quarta*, quod monasteriū, vel clericus, qui

habet venā ferrariam suam, & exportat eam in alias terras, vt inde ferrū conficiat, & vēdat, non debet vecturā, iuxta Feder. e que sequitur Anchar. svt nec deberet suos prouētus ecclesiasticos, si deueheret, vel sui patrimonij, iuxta Cynū receptū *g*, per illā legē *h*: quamquā deberet, si emeret venā, & aliorū, & ministrorū manibus cōficeret, iuxta Ancha. *i* contra Federicū in hoc ultimo. *Quinta*, quod locatores, & agricolæ parciarj prædiorum eccles. debent soluere pro sua parte, iuxta Dominicū, & Perusinū *k*. *Sexta*, quod qui accipiunt guidagia, seu ducatus, seu mercedē ob id, quod ducant, & portoria à clericis, & Ecclesijs persoluentibus sua sponte, non incurrunt hanc, iuxta omnes, sed pauci sunt qui sic soluant, iuxta Caiet. *l* Qui vero recipiunt fictas

tallias, vel vectigalia illis imposita, quamuis sponte soluant, incurrunt eam, quæ continetur in bulla Cœnæ, de quo supra *m*. *129* *Vigesima secunda a excommunicat impediētos iurisdictionem, & indices ecclesiasticos ample. Sed quia id amplius facit bulla Cœnæ, de qua supra b*, eius rationem omittimus.

130 *Vigesima tertia c excommunicat eos, qui habent dominium, & prohibent*

a In c. quamquam, de Conf. l. 6.

b Verh. exco. 9. cal. 21.

c Positæ supra eod. ca. no. 61. di. 2.

d In d. c. 1. fr. cit. c. i. j. c. i. 22. d.

e Consi. 207.

f In d. c. quāquam.

g In l. omnes c. de episc. & cler.

h In parag. priuileg.

i In d. c. quāquam, num. 5.

k In d. c. quāquam.

l cas. 39.

m Eod. c. nu. 61.

a In c. quāquam do immun. eccles. l. 6.

b Eod. n. 69.

c In c. fin. de immun. eccles. lib. 6.

reservatis.

metum, si absoluerit, an sententia sit e, an ab homine, an alius m. Tertia, penult. n & com. Caiet. o quod vi per posita p.

asum, vel fraudem a testimonium alicuius

net iudex, neque defectio personalis ratus, si ipse non & Caietani c.

pellunt prelatos, & tuo, vel in longum is in casibus iure pro us, patronis, vel de em contractum licite m, & admoniti ab eo

e est necesse inter iuxta gloss. e eam quod iuxta com. quidquid gloss.

ommunicationis tia vna est satis, ni, & Decij k, que on facit iudex ad in eam quæ fit in iæc est extrajudi que ad ferendam

sed ad incurren submissionis ap commondatarij, rohibet.

nouum ordinem re cantos, exceptis que recipiunt aliquem ad uia, vel locum, aus

eo quod aliquis, e per se solitarius singularē n, quam inem viuendi in nus p prætermi à doctoribus ex quadam

300 De excommunic. Sexti nulli reseruat.

prohibent subditis, ne vendant, vel emant quidquam personis ecclesiasticis, neque molant frumenta, neque coquant panes, neque prestent alia officia.

Declaratio prima, quod per dominium, intelligitur temporarius, secundum omnes. Secunda, quod non est necesse, ut de hoc statuto caueant, sed sufficit ut imperent subditis. Tertia, quod, ut supra dictum est e, hoc ex se non est contra libertatem ecclesiasticam, sed contra societatem vite humanæ: præsumitur tamen fieri contra eam, ut dicit textus singulariter, quia præsumitur quod intentio est vexare eam. f. Quarta, quod statuere, ut nemo vendat sua prædia ei, qui non confert in communia vectigalia, non est ex se contra libertatem ecclesiasticam; quia intelligendum est, ita ut non comprehendat clericos: quamquam posset esse ob prauam intentionem, & iniustam extensionem.

131 Vigesima quarta h excommunicat religiosos, qui temere relinquunt habitum sui ordinis.

Declaratio prima, quod hæc non incurritur ob honestam dimissionem: qualis est, quæ fit iusta de causa. i. Secunda, quod neque etiam incurritur ob quamlibet dimissionem temerariam: quia quamlibet dimissio absque rationabili causa est talis: quia necessario vti debet religiosus suo habitu in omni loco k, saltem de honestate, iuxta S. Antoninum l: & quilibet talis non est peccatum mortale, cum dimissio ad currendum, vel iaculandum lapidem, non sit talis, iuxta Paludanum m. Tertia, quod non incurritur etiam ob quamlibet dimissionem temerariam mortiferam: quia non incurritur ob dimissionem, ut expeditius fornicationi indulgeat, Syluester n, credens recte id, quod Paludanus o prima facie huic contrarium dicit intelligi de eo, qui relinquit, ut dissimulatus ad fornicandum vadat. Quarta, quod incurritur ob dimissionem, quæ fit ad vtendum alio ad scelus aliquod mortiferum, aut in tantum tempus, aut ob talem causam, & rationem, quod iudicio boni viri dicatur dimisisse habitum, ut probat Syluester. Quinta, quod ex hoc sequitur, quod non incurritur ob dimissionem, si non accipit alium, neque etiam ob acceptionem alterius adeo exiguo spatio, ut vix sit notabile iudicio boni viri, ut dicatur reliquisse, siue relinquat illum intra monasterium, siue extra in aliquo hospicio, vel extra: ut qui relinquit hilari aliqua leuitate, vel ob lætum festum primæ missæ, vel nuptiarum, vel doctoratus, vel alterius rei similis, secundum sententiã Cardina. a. Sexta, quod incurrit etiam, qui non dimittit omnino, sed gestat occultum, iuxta glos. singularem b, etsi oppositum teneat Panormit. c cuius opinio videtur vera, cum adeo non occultat, quin familiares cognoscant eum esse religiosum: glossa vero, quãdo abscondit sic, ut non appareat talis familiaribus, ut optime innuit Caiet d. Et est consuetudo canonicis simplicibus regularibus in Hispania, qui cõmuniter gestant paruum habitum super sagulis veste talari obrectis. Dixi, Simples, quia ordinum militarium, quales sunt Diui Iacobi, & Christi, deferunt alia insignia

d Domi. ibi.
e Eod. c. num.
119.

f Caiet. vbi
supra. cas. 31.
& 37.
g Dom. ibid.

h In c. 2. ne
cle. vel mo.
nach. l. 6.

i Glos. c. si
quis ex cler.
cis, de vit. &
hon. h. cler.
k Ca. viduz
20. q. 1. c. san.
& moniales,
23. c.
l 2. part. tit.
24. c. 53.
m In 4. d. 12.
q. 3. col. 10.

n Verb. ex-
communicat.
9. cas. 2. notat.
o
p Vbi supra.

a In clem. 2.
de vit. & ho.
nest. cler. q. 3.
b In d. clem.
2. verb. ex-
communicat.
c In c. Deus
qui, de vit. &
honest. cler.
d Cas. 61.

signa i
religio
piendu
immed
pusg, &
tum a f
132. C
se vi, v
aut quid
iam cum
quenni
pretend
bitum sp
mittatur
genus g
raur a
ferendi
Vige
dia, etia
ioru pa
133. D
ad ade
tia sui p
incurri
sui ord
dicitur
Caiet. l
tia supe
nasteri
incurri
profici
charium
& cõm
teneat
esse qu
sine lic
Rebuff
vt eius
chidia
cum à
poneb
fuisse
chij, se
lustrib
tuetud
suã reg
tea Ma

sonis ecclesiasticis,
estent alia officia.
tur temporariis,
Te, vt de hoc sta-
Tertia, quod, vt
rritatem ecclesia-
esumitur tamen
quia presumitur
atueret, vt nemo
nunia vestigalia,
g; quia intellige-
tamquam posset
sionem:
temere relinquunt

honestam dimif-
da, quod neque
merariam: quia
talis: quia neces-
oco k, saltem de
is non est pecca-
iaculandum la-
quod non incur-
riam mortifera:
tius fornicationi
aludanus o prima
relinquit, vt dif-
incurritur ob di-
hiquod mortife-
am, & rationem,
u, vt probat Syl-
incurritur ob di-
ob acceptionem
udicio boni viri,
monasterium, si-
eliquit hilari ali-
e, vel nuptiarum,
m sententiã Car-
titit omnino, sed
ppositum teneat
eo non occultat,
am: glossa vero,
iliariibus, vt opti-
s simplicibus re-
paruum habitum
es, quia ordinum
deferunt alia in-
signia

signa in vestimentis exterioribus, quibus internoscuntur pro religiosis. Septima, quod incurrit, qui dimittit etiam ad accipiendum alium alterius religionis, iuxta communem, quamuis immediate sumat illum, iuxta Syluestrum e, & Caiet. sicut Lopusg, & Dominicus h oppositum teneant, detorquentes textum à suo proprio sensu.

132 Octaua, quod Conc. Trid. i statuit, quod nullus regularis pretendens se vi, vel metu ingressum religionem, vel ante etatem debitam professum, aut quid simile, volensque habitum quacumque de causa dimittere, aut etiam cum illo sine licentia superiorum discedere, audiatur, nisi intra quinque menses tantum à die professionis, ac tunc non aliter, nisi causas, quas pretenderit, deduxerit coram superiore suo, & ordinario. Quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & nullo privilegio suae religionis gaudeat. Nullus etiam regularis cuiusvis facultatis vigore transferratur ad laxiorem ordinem, neque detur cuiquam regulari facultas occulte ferendi habitum suae religionis.

Vigesima quinta k excommunicat religiosos, qui vadunt ad aliqua studia, etiam theologica, sine licentia sui praelati, aut cum ea, sine consilio maioris partis conuentus.

133 Declaratio prima, quod solentiori licentia indiget religiosus ad adeunda studia, quã alia negotia, quia ad hæc satis est licentia sui praelati, & ad illã nõ sine sui conuentus. Secunda, quod nõ incurrit hanc, qui proficiscitur ad alium locũ, vbi est conuentus sui ordinis, & est studiũ literarum ad studendũ, eo quod magis dicitur mutare conuentum, quam ire ad studium literarũ, iuxta Caiet. l. Tertia, quod nõ incurrit, qui proficiscitur cum sola licentia superioris praelati, à quo pendet licentia habitãdi extra monasteriũ, vt in ordinibus mendicantiũ. Quarta, quod neque etiã incurrit abbas, vel prior superior ob id, quod ad literarũ studia proficiscatur sine licentia sui superioris, & cõuentus, iuxta Ancharium, quẽ sequũtur ibi Ioan. Andr. Dominicus, & Angelusa, & cõmunis, quamuis Perusinus ibidem dubitet, & Syluester b teneat oppositum: quod per locum à speciali probatur, hic non esse quem excommunicatum eo solo, quod exeat monasteriũ sine licentia praelati non dimisso habitu, licet contrariũ asserat Rebuffus c. Quin & videtur ex ressum d, monitionẽ p̄requiri, vt eiusmodi exiens sine licentia excommunicetur, quã opinio Archidiaconi obseruata fuit Tolosẽ erga illustrissimũ D. Franciscum à Nauarra, qui, cum hoc Manuale Hispano sermone componebamus, erat Reuerendissimus Episcopus Pacensis, cũ antea fuisset prior maior celeberrimi Monasterij simul, & Xenodochij, seu hospitalis generalis B. Marię nostrę Roncevallis, qui illustribus virtutũ, eximiarũ literarum, & admirabilis vitę, & cõsuetudinis ornamenti, & insignibus in illud vsque tẽpus semper suã regiam stirpem honestauit, atque decorauit, quẽ tunc Cęsarea Maestas Archiepiscopus Valentinum designauit, declarã

e Verb. exco.
9 cas. 25. q. 6.
f Vbi supra.
g Alleg. 34.
h In d. c. 2.
i Sess. 25. c. 19. de reg.

k In d. c. 2. nõ cleric. vel monic. li. 6.

l Vbi supra, q. 61.

a Verb. exco. cas. 27.
b Verb. exco. 9. c. Sine rex. in praxi benef. de dispens. cum reg. n. 7. d. In extra. viam de regular.

exterioris dignitatis accessione incrementa interiora heroicarum eius virtutum, quæ diuino munere in dies magis ac magis illustriores fiebant, & ferebantur in cælum, vbi iam a multis annis, vt par est credere, tam feliciter fruuntur Christo, quam sanctè vixit in terra, cui viuenti, vt magno tempore suauissime conuixit, vtinã liceat post fata mea, quæ longe ab esse nequeunt, beate conuiuere æternum, Amen.

e In d. c. 2. 134 Vigesima sexta c. excommunicat Doctores, qui docent leges, aut medicinam religiosos, qui reliquerunt suum habitum, aut detinent eos arroganter in suis scholis.

Declaratio, quod quatuor faciunt hanc incurrere, scilicet, quod auditor sit religiosus, & audiat leges, vel medicinam, & id fiat relicto habitu, & quod doctor id sciat, eumque doceat, vel arroganter detineat in scholis, iuxta Caietanum f., quamuis Archidiaconus g., & Ioan. Andreas, & Syluester h. teneant non esse necesse, vt relinquat habitum: quia licet auditio non relicto habitu sufficiat, vt doctor incurrat aliam excommunicationem latam per cap. nuper i. contra participantes cum excommunicato in crimine, ob quod est excommunicatus: vt participat doctor, qui prelegit leges, vel medicinam religioso, postquam ob auditorem incurrit excommunicationem: non tamen sufficit ad incurrendam hanc, quæ requirit habitus dimissionem.

f In d. ca. 61.
g In d. c. 2.
h Ver. excom.
9. ca. 26.

i Et c. si concubin. de sen. excom.

k In c. 2. de heret. l. 6.

Vigesima septima k. excommunicat eos, qui scienter presumunt sepelire in loco sacro hæreticos, credentes, & eorum receptores, defensores, & fautores, & prohibet absolutionem, quousque suis proprijs manibus è sepultura extrahant, & foras mittant.

Declaratio prima, quod qui sunt hi credentes, & qui sunt implicite, & non explicite hæretici, dictum est supra a. Secunda, quod tam laicus, quam clericus hanc incurrit b.

a Num 55.
b Io. Andr. in d. c. 2. quem sequitur Pezuz. cum commun.
c In c. inquisitione de heret. l. 6.

135 Vigesima octaua c. octo excommunicationes complexa, excommunicat omnes habentes iurisdictionem temporariam, non obdientes Episcopis, & inquisitoribus in requirendis,prehendendis, & custodiendis hæreticis, credentibus, defensoribus, ac fautoribus: & qui non perduxerint illos ad Curiam, & loca ad qua requiruntur, & qui non prehenderint predictos, postquam eorum brachio seculari fuerint traditi, ad puniendum illos sine mora, & eos, qui postquam prehenderunt, dimittunt sine licentia Episcopi, vel inquisitoris: & eos qui aliquo modo cognoscunt, vel iudicant de crimine hæresis, & qui directe vel indirecte impediunt episcopos, aut inquisitores in illorum processibus: & eos, qui ad aliquid predictorum præbuerint auxilium, consilium, vel fauorem.

Declaratio prima, quod hæc non est reservata, sed illi contra quos datur, toties incidit in eam, quæ est bullæ Cœne, quoties se faciunt fautores huius pestiferæ gentis d: & probatur per clausulam primam bullæ positam supra e. Secunda, quod si episcopus iuberet vnum, & inquisitor contrarium, debet supersederi, iuxta Ioan. Andream f.

d Caiet. vbi supra, ca. 2.
e Bull. c. n. 55. & 56.
f In d. c. vt inquisitione.

teriora heroicar
s magis ac magis
iam a multis an
illo, quam sancte
uauissime conui
nequeunt, beate

docent leges, aut me
t detinent eos arro

ere, scilicet, quod
cinam, & id hat
e doceat, vel ar
quamuis Archi
cant non esse ne
o relicto habitu
icationem lacam
municato in cri
ipat doctor, qui
nam ob auditio
en sufficit ad in
onem.

præsumunt sepelire
res, defensores, aut
prijs manibus è se

& qui sint impli
a. Secunda, quod

complexa, excom
m, non obdient
rehabendendis, &
autoribus: & qui
miruntur, & qui
io seculari fuerint
ui postquam pre
uisitorum: & eos
heresis, & qui
sitores in illorum
uerunt auxilium,

, sed illi contra
Cœne, quoties
obatur per clau
od si episcopus
uperfederi, iux

136 Vigesima nona g excommunicat omnes eos, qui per assassinos inter
ficiunt aliquem Christianum, aut iubent interfici, quamuis non sequatur
mors, aut receperint, defenderint, vel celauerint.

Declaratio, non incurrunt hanc, qui faciunt interficere ob pe
cuniam, quamuis huiusmodi interfectores vulgus Italicum ap
pellet assassinos, quia non sunt proprie tales: illi enim soli sunt
certi quidam pagani ditionis cuiusdam domini, ita persuasi, vt
putent præcellens opus esse interficere, quem suus dominus iu
bet, quomodocumque, & quacumque de causa iubeat, & non
esse omittendum, quamuis ob id occumbere oporteat, vt glos.
Ioan. Andr. & Archidiaconus sentiunt h, & Aretinus i, vbi non fuit
ausus tueri contrariam opinionem.

Trigesima k excommunicat Clericos, qui non sunt Episcopi, ob
vnumquodque ex quatuor, scilicet, quod permittunt versari in suis ter
ris sceneratores publicos, alienigenas, vel quod non expellunt eos ex il
lis, vel quod locant illis, vel alio prætextu concedunt domos ad vsuras
exercendum.

Declaratio prima, in excommunicationem duorum priorum
casuum incurrunt solum Clerici, qui sunt Domini, in posteriores,
quilibet, vt annotauit Caietanus l. Secunda, quod per alienige
nam intelligitur, qui non est natus in illa terra, neque est filius
orti in ea: quia dicit alienigena, & non oriundus, iuxta commu
nem. Tertia, quod nihil refert an scenerator sit Iudæus, vel Chri
stianus, quoad hoc, iuxta Dominicum, & Perusinum a. Quarta,
quod non satis est dare domum in habitationem, vel in hospi
tium, nisi concedat ad scenerandum actualiter, vel virtualiter,
iuxta sententiam communem b.

Trigesima prima c excommunicat eos, qui concedunt, vel extendunt
reprehensivas ad ecclesiasticos, vel eorum bona, nisi intra mensem à concessio
ne, vel extensione reuocauerint.

Declaratio prima, quod hæc locū habet tam in reprehensivis, quæ
iuste conceduntur contra gentem, vel ciuitatem, vnde est Cleri
cus, vel Ecclesia, quam in his quæ iniuste: quia textus generali
ter edicit, & eadem est ratio quoad hoc. Secunda, quod concede
re pertinet ad superiorem, qui concedit, & extendere ad inferio
rem, cui conceduntur d. Tertia, quod qui concederet reprehensivas
contra bona alicuius Clerici propter sibi debita, iudicans hoc
conuenire, non incurreret hanc, iuxta Archidiaconū, quæ Ioan.
Andreas, Dominicus, & Perusinus probant, quod validis ratio
nibus confirmat Caietanus e. Quarta, quod propter debita Cle
rici vnius Episcopatus, non possunt concedi contra bona alte
rius Clerici eiusdem Episcopatus f.

Trigesima secunda g excommunicat omnes Principes, & alios Domi
nos, & iudices non obseruantes tenorem illius statuti contra percutientes,
vel insequentes hostiliter aliquem Cardinalem.

Quæ hodie videtur facta bullæ Cœnæ, vt supra h.

Ecc 2

Excom.

g In c. 2. de homic. l. 6.

h In d. es.
i In confis. antepen. col. 26.
k In c. 2. de viur. l. 6.

l Vbi supra, cas. 52.

a In d. c. 1.

b Ibidem. c In c. 1. de iniur. l. 6.

d Gloss. d. c. 2. verb. extendit.

e Vbi supra, c. 31.
f Gl. eiusdem c. verb. conce
di.
g In c. felicit, de poenit. l. 6. parag. qua
propter.
h Eod. c. n. 67.

Excommunicationes Clementinarum nulli reservatæ.

- 137 Excommunicatio trigesimatertia non reservata, & prima clem. in frangentes sequestrum, vel impediens, &c. Trigesimaquarta, in sepelientes in loco interdicto. Trigesimaquinta, in religiosos, qui sibi appropriant decimas, num. 138. Trigesimasexta, in religiosos adentes aulas ad nocendum, num. 138. Trigesimasextima, in Monachos habentes arma in Monasterio, num. 139. Trigesimoctava, in impediens visitationem monialium, num. 140. Trigesimanona, in imitantes Statum beguinarum, num. 140. Quadragesima, in contrahentes matrimonium in sex casibus, num. 141. Quadragesimaprima, in inquisitores pecuniam accipientes, &c. num. 142. Quadragesimasecunda, in facientes statuta ad solvendum vsuras, num. 143. Quadragesimatertia, in mendicantes accipientes domos, num. 144. Quadragesimaquarta, in religiosos dissuadentes decimas, n. &c. 145. Quadragesimasexta, in religiosos non servantes interdictum, num. 146. Quadragesimosextima, in impugnantes literas Pape electi, num. 147. Quadragesimoctava, in interpretantem clementinam, Exiui, num. 147. Quadragesimanona, in bizochos, aut beguinos, num. 148. Quinquagesima, in imprimentes libros sine examine, num. 148. Quinquagesimaprima, in impediens nuntiorum, nu. 149. Quinquagesimasecunda, in alienantes, vel locantes bona ecclesiastica, num. 149. Quinquagesimatertia, in mulierum raptores, &c. Quinquagesimaquarta, in cogentes ad matrimonia minus libera. Quinquagesimaquinta, in cogentes ad virginem, &c. ingredi monasterium, &c. Quinquagesimasexta, in impediens virginum sanctarum vel accipiendi voluntatem, &c. Quinquagesimasextima, in concedentes locum ad duellum, &c. Quinquagesimoctava, in committentes duellum, &c. Quinquagesimanona, in dantes consilium in causa duelli, & illius spectatores. Sexagesima, in non habentes pro authentica libros sacrorum biblicorum, &c. Sexagesimaprima, in mulieres ingredients claustra monasteriorum. Sexagesimasecunda, in male tractantes ministros inquisitionis. Sexagesimatertia, in scientes, & non revelantes iniurios Cardinalibus. Sexagesimaquarta, in capientes fructus beneficiorum primi anni, &c. Sexagesimaquinta, in moniales exeuntes monasteria, &c. Sexagesimasexta, in capientes Christianos in servos. Sexagesimaseptima, in non parentes inquisitioni generali, nu. 150.

137 Sequestra infringens cur hodie excommunicatus.

138 Decimas ob retentas quis religiosus incurrat excommunicationem.

139 Religiosus adiens Regiam ad nocendum prelato, vel monasterio.

139 Cans-

re seruat.

narum nulli

ita, & prima clem. in
 Trigesima quarta, in
 ta, in religiosos, qui
 anafexeta, in religiosos
 Trigesima septima, in
 im. 139. Trigesima
 am, num. 140. Trige
 mum. 140. Quadra
 x casibus, num. 141.
 am accipientes, & c.
 tes statuta ad soluen
 in mendicantes osci
 rta, in religiosos dis
 aquina, in negligen
 masexta, in religiosos
 dragesimo septima, in
 Quadragesimo octa
 mum. 147. Quadra
 148. Quinquagesi
 148. Quinquagesi
 Quinquagesimo se
 estastica, num. 149.
 es, & c. Quinqua
 minus libera. Quin
 & c. ingredi mona
 pedientes virginum
 Quinquagesima
 & c. Quinquagesi
 Quinquagesimo
 lius spectatores. Se
 ros sacrorum biblio
 gredientes claustra
 tractantes ministros
 , & non reuelantes
 in capientes fructus
 quinta, in moniales
 a capientes Christia
 arentes inquisitioni
 us.
 communicationem.
 to, vel monasterio.
 139 Cane-

- 139 Canonicus regularis arma gestans excommunicatus.
- 140 Visitationem monialium impediens, est excommunicatus.
- 142 Inquisitores ob acceptam pecuniam quomodo excommunicati.
- 144 Religiosus quis loca ad habitandum accipiens excommunicatus.
- 145 Religiosus quis dissuadens, vel non suadens decimas, est excommuni-
catus.
- 146 Religiosi non seruantes interdictum Ecclesie matrici excommuni-
cati.
- 147 Papa simul ac electus, est confirmatus à Deo.
- 147 Glossare clementinam, Exiui, de verb. sign. an prohibitum.
- 148 Impressio, & editio librorum vt prohibita.
- 149 Legati qui impedit receptionem, est excommunicatus.
- 149 Locat qui bona ecclesiastica vltra 3. annos an excommunicatus.

137 **T**rigesimatertia a excommunicat eos, qui capientes fructus be-
 neficij impediunt, vel infringunt sequestrum inductum super
 beneficio ab ordinario ob latam in curia Romana vniam sententiam de iuri-
 tudine super possessione, vel proprietate eiusdem.

Declaratio, quod visum fuit Caietano b hunc casum raro con-
 tingere: quod aliquando mirum nobis fuit, cernentibus quoti-
 die sequestra poni, & infringi, & impediti, donec aduertimus
 sequestra huius temporis non poni ab ordinarijs, de quibus
 loquitur hic textus, sed ab ipsis auditoribus Rotę, auctoritate
 Pape, & sic hodie non incurritur hæc lata à iure, sed alia quam
 fert iudex, qui decreuit sententiam.

Trigesima quarta c excommunicat sepelientes aliquem in loco sacro
 interdicto in casibus non permisis, aut interdictos nominatim, vel excom-
 municatos publicos, aut vsurarios manifestos.

Declaratio prima, quod incurrunt hanc clerici exempti, & non
 exempti, laici, & emine d, etiã si iussu prelati hoc faciant e. Secun-
 da, quod incurrunt sepelientes in Ecclesia f: quamuis textus non
 loquatur nisi de sepelientibus in cœmeterio: non tamen de se-
 pulcis in agris, & locis profanis, etiam si sint cõiuncta sacratibus g.

Tertia, quod omnes, & soli illi videtur hodie quoad huc effectum
 publici excommunicati, vel nominatim interdicti, qui pro talibus
 sunt denunciati, per extrauagantem ad euitanda h, quamquã glo. 7.
 eiusdem cle. & doctores super illam, & Panormitanus, Felinus, 35.
 & alij aliud dicant. Quarta, quod vsurarius manifestus dicitur
 quoad hoc, qui notorie sine palliatione, siue simulatione inter-
 esse, vel alio d contractum foenerat, secundum mentem cõmu-
 nem, quã exprimit Caietanus k.

Quinta, quod solus qui sepeliunt, k
 & collocant corpus in sepultura, incurrunt hanc, & nõ qui effe-
 runt, vel prosequuntur, aut diuina officia peragunt l, quãuis so-
 lus baiulus sepeliret, iuxta Caietanum: quod videtur defendi posse
 per adducta supra: quãuis glossa singularis cum cõmuni refra-
 getur m, eo quod cõstitutio esset ludibria: pro qua facit limi-
 tatio quẽdã ibi tacta, & fundata in c. significauit o. At quis audeat
 dicere

dicere mille prosequeres funus excommunicari, vno solo baiulo sepulture inferre, quod consequeretur ex glossa. Sexta, quod neque sepelientes incurrunt, nisi scienter & presumptue id faciant: & ita qui crederent eos fuisse absolutos, aut dedisse cautionem iustam, non incurrerent eam a. Septima, quod horum absolutio sine debita satisfactione est iniusta, & nulla: quia prefata Clem. habet, vt sine illa nullatenus absoluator, quae dictio nullitatem ipso iure inducit b.

138 Trigesima quinta c excommunicat religiosos quoscumque, qui nualium, aut alias decimas Ecclesijs debitas ad eos ex aliqua causa legitima non spectantes appropriare sibi presumpserint, aut qui exquisitis coloribus, & doli vsurpant, & eos qui non permittunt, vel prohibent solui decimas Ecclesijs animalium suorum familiarium, vel pastorum, vel aliorum, quae suis commiscant, aut animalium, quae in fraudem Ecclesiarum in multis locis emunt, & tradunt venditoribus, vel alijs tenenda, aut terrarum quas colendas alijs tribuunt, si requisiti ab ijs quorum interest, non desistant intra mensem, aut si quod contra praedicta presumpserint vsurpare, non restituerunt competenter intra duos menses Ecclesijs laesis.

Declaratio prima, quod hanc incurrunt quilibet religiosi, quavis sint ordinum mendicantium, sed non laici, neque Clerici seculares d, neque religiosus translatus ad Ecclesiam secularem, quia non est simplex religiosus e, neque etiam, nostro iudicio, incurreret suspensionem quam incurrunt alij religiosi, qui habent beneficia regularia, per dicta supra, per quandam decisionem Felini g. Secunda, quod nemo eam incurrit eo solo, quod non soluit, nisi appropriet, vsurpet, aut prohibeat, vel non permittat h. Tertia, quod non incurrunt qui hoc faciunt credentes eas pertinere ad sua beneficia per priuilegium, vel prescriptionem: quia textus habet, presumpserunt, & ita requiritur doli. Quarta, quod sufficit vna requisitio k.

139 Trigesima sexta l excommunicat religiosos simplices, qui petunt aulas Principum animo vocendi suis praelatis, aut monasterijs.

Declaratio, quod haec incurritur ab eo qui praedictum facit, quamuis proficiscatur in aulam cum facultate siue licentiam.

Trigesima septima n excommunicat monachos, qui sine facultate Abbatibus habent arma in ra claustra monasteriorum.

Declaratio prima, quod non incurrunt hanc Canonici regulares o, ne q, qui habent lapides, & baculos p, quicquid dicat Pa-normit. q non quia non sint proprie arma, sed quia non fuit legis intentio intelligere de illis, & quia per se non sunt bellica, quamuis per mentionem fieri possint talia, per ea quae late diximus r, & tactu est supra s: incurrunt tamen qui habent cassides, thoraces, & alia arma defensiva, quae ex se sunt talia, secundum communem. Secunda, quod claustrum est locus vnde exire non licet sine facultate a. Tertia, quod non incurrit, qui per negligentiam, igno-

a Coletan. vbi supra.
b lux. gloss. sing. clem. 1. de sequel. possess.
c in clem. 1. de decim.

d Gloss. 1. e. iustem clem. e syu. verb. excom. 9. ca. 36.
f Eod. ca. nu. 301. in excom. clem. 1. de priuileg.
g In c. tua, 1. de iureiur.
h Gloss. recep. ibi, ver. prohibuerunt.
i Per dicta. in repet. accepta, de rehit. ipol. oppos. 8. n. 12. & seq.
k Gloss. verb. facta eiusdem clem.
l In clem. ne in agro, parag. quia vero, de statu monach. m G. in ver. ipso facto, recepto. com. mun. in d. par. rag. quia.
n In eadem clem. & co. parag.
o Glo. 2. re. ce. 1. eiusdem clem.
p Glo. 3. eiusdem clem.
q In d. clem. 2. in repet. c. ita quorundam, not. 11. n. 13. de iur. 2.
r Num. 12. s Mart. ibid.

ignorant
dedi ha
ad resit
rum 4, n
nit cum
140 Tr
siator
moniti
Declar
diment
unt, qua
Trige
guinarum
xilio, &
Declar
S. Dom
aliqua c
torum,
fuerint.
141 Q
guinitat
malibus
males, a
& inter
Declar
glossa p
eiusmo
princip
tur ob
vel cur
tis imp
diat va
nec in
& sine
uerbiu
loco e
ignora
Quarta
lis exce
fitus e,
per co
la, & E
de con
ciente
ranti
an lex
trahit

reſeruat.

ari, vno ſolo baiu-
gloſſa. *Sexta*, quod
orgumptiue id fa-
s, aut dediffe cau-
s, quod horum ab-
nulla: quia præfa-
uatur, quæ dictio

quoſcumque, qui no-
s ex aliqua cauſa le-
riunt, aut qui ex
on permittunt, vel
o familiarium, vel
mullum, quæ in frau-
venditoribus, vel a-
unt, ſi requiſiti ab ijs
quod contra prædicta
er intra duos meſes

bet religioſi, quã-
ci, neque Clerici
etiam ſeculare, m,
noſtro iudicio,
religioſi, qui ha-
quandam deciſio-
rit eo ſolo, quod
peat, vel non per-
faciunt credentes
a, vel præſcriptio-
equiritur dolus.

ſimplices, qui pe-
tis, aut mona-
prædictum facit,
ſiue licentiam.
ſine facultate Ab-

Canonici regula-
nicquid dicat Pa-
quia non fuit le-
non ſunt bellica,
r ea quæ late dixi-
i habent caſſides,
t ralia, ſecundum
s vnde exire non
ni per negligentiã,
igno-

ignorantiam iuris; vel obliuionem ſine praua intẽtione offen-
dedi habet eiufmodi arma, etiam in cubiculo b, neq; qui habet
ad reſiſtendum ſuo Abbati, quem probabiliter timet ſe inuaſu
rum, neque qui habet in alio monaſterio: neque qui foris ve-
nit cum illis in monaſterium, niſi in eodem ſeruauerit d.

140 *Trigeſimoſexta* e excommunicat eos, qui præſumunt impedire vi-
ſitatores monialium in eo quod ſtatuitur à concilio ſ. ſi à viſitatoribus ad-
moniti non ceſſant.

Declaratio, quod hæc admonitio fieri debet poſito iam impe-
dimento, & non ſat eſt ea, quam ante nonnulli viſitatores faci-
unt, quamquam ſatis eſt, vt ſit generalis gloſſa recepta ibidem.

Trigeſimanona g excommunicat fœminas, quæ ſequuntur ſtatum be-
guitarum, vel de nouo reſtituunt, & religioſos, qui eas inuuant conſilio, au-
xilio, & fauore.

Declaratio, quod non includuntur hæc moniales tertij ordinis
S. Dominici, neque S. Franciſci, neque fœminæ, quæ ſine regula
aliqua degunt in ſuis domibus, vel ſuorum patrum, vel cognat-
torum, vel aliorum, cœlibes inſeruientes Deo, vt ab ipſo aſſilatae
ſuerint, iuxta Caietanum h.

141 *Quadrageſima* i excommunicat eos, qui ſcienter in gradibus conſan-
gunitatis, vel aſſinitatis conſtitutione canonica interdictis, aut cum mo-
nialibus contrahere matrimonialiter non verentur, nec non religioſos, mo-
niales, ac clericos in ſacris ordinibus conſtitutos matrimonia contrahentes,
& inter eos ſcienter eadem celebrantes.

Declaratio prima, quod hæc ligat ſeptẽ genera hominũ, quãuis
gloſſa prima k recepta dicat ſex: quia omittit clericũ, qui ſciens
eiufmodi celebrat contractũ. *Secunda*, quod interpretatio Caiet.
principalis l huius Clem. eſt obſcurior ipſa, & quod nõ incurri-
tur ob matrimoniũ cõtractum cũ Iudæa, Sarracena, vel Pagana,
vel cum affine ſpirituali, vel cũ qua intercedit publicæ honetta-
tis impedimentũ, vel aliud quodlibet, quamuis ſit tale, vt impe-
diat valorem matrimoni, niſi in ſolis prædictis ſeptem caſibus:
nec in iſtis, niſi quando ſine iuſta diſpenſatione contrahitur m,
& ſine conditione, ſi Papa diſpenſauerit n. *Tertia*, quod illud ad-
uerbium, ſcienter, tres priores caſus tantũ reſpicit, & in ſeptimo,
loco eius ponitur ſciens: quia in alijs non eſt communiter locus
ignorantię: vbi tamen eſſet, idem iuris foret, vt ſentit gloſſa a.

Quarta, quod à pœna iſtius clem. ſola ignorantia facti probabi-
lis excuſat, ſecundum gloſſam b, quam dixit ſingularem Præpo-
ſitus e, contra quam tenui prælegendo illam Salmantice, & nu-
per cõſulendo in ſacro Pœnitentiarię prætorio, cum Ioan. Imo-
la, & Bonifacio d. Tum quia dicta clem. nõ loquitur ſimpliciter
de contrahente, ſed de contrahente ſcienter, & lex puniens fa-
cientem aliquid ſcienter, requirit dolum e, à quo quilibet igno-
rantia, etiam craſſa excuſat f. Tum quia alioquin nihil reſeruit:
an lex diceret ſimpliciter, qui contrahit, vel qui ſcienter con-
trahit, quod eſt contra mentem omnium. Tum quia certum eſt
quod

b Cai. caſ. 63.

c Card. ibid.
d Gloſſ. in
vert. venentes
eiufdẽ clem.
e In clem. at-
tendentes, pa-
rag. h. de ſtat.
monach.
f In d. clem.

g In clem. 1.
de relig. do-
mibus.

h Vbi ſup.
ca. 6. & com-
mun. in d.
clem.
i In clem. 1.
de conſang.

k Eiuſdem
clem.

l Vbi ſupra,
caſ. 47.

m Iuxta di-
ctam gloſſ.
n Couar. in
epit. c. 3. in 7.
a Ver. contra-
hentes, eiuf-
dem clem. rec.
ſub fin.
b Ver. ſcienter
c In c. ex par-
te 1. col. pe-
nulti. de appe-
d Super ean-
dem.
e l. ſed ſi lege
para. ſcire ſe
de petit. h. z.
red.

f Igitur, ſ.
de leauf. & l.
plagij. G. ad
legẽ Flau. de
pl. g. vbi g. l.
hoc dicit ca.
caus in id. g.
l. i. ſ. leges. 26.
ver. iuuat.

quod quacumque ignorantia quis aliquid faciat, vere nō facit scilicet, & ita vere nō continetur lege lata contra facientē scienter, quāvis quoad forū exterius aliud interdū præsūmi possit, sed hic de foro conscientie agimus. Tū quia quęcumque ignorantia, quę non est tantum comes, sed etiam causa, sine qua nō fieret actus, diminuit de culpa illius, secundū S. Tho. receptū g.

g 1. 2. q. 74. art. 1.

h Gloss. sing. d. cle. verb. contrahere.

Ca. 24. n. vlt. per præfatum Conc. explicatum in ca. 22. n. 28. & in di. cap. 22. n. 43. l in d. verb. scienter.

Ca. 22. n. 51. n. 2. q. 96. art. 4. o in clem. 2. de hæret.

Caieran. in sum. verbo, excomm. cas. 4. b. Ca. totum, 3. q. 3. & gl. in d. clem. 1. c. Secundum gloss. in ver. satisfecerit, in d. clem. 2. d. lbi in ver. officij, e. Ca. 23. n. 66. f in clem. 1. de viur.

Quinta, quod non incurritur contrahendo sponsalia, siue Matrimonium per verba de futuro, neque ob id, quod rē habeat ante illa h, neque postea, si eā habuerit sine voluntate maritali, secus si cū hac habuerunt, incurritur: in quo casu intelligēda est dicta glossa, quę est vera secundū antiqua iura, non post Conc. Trid. in locis vbi legitime publicatū est, secundū quod hodie nulla sponsalia possunt transire in Matrimonium per copulam, quia nullum est validum nisi fiat saltem coram parochio, & duobus, vel tribus testibus, vt dictum est supra i: cui hoc addēdum erat, sicut & huic loco addēdū est, quod supra habetur k. Sexta, quod ad incurrendam hanc non sufficit, quod scientia supradictorum impedimentorum superueniat post cōtractum, licet sufficiat ad peccatum, si non separentur, secundum glossam cōmuniter receptam l. Septima, quod qui præbent consilium, auxilium, vel fauorē ad id, vel mandant, non incurritur hanc, quę contra solos contrahentes Matrimonium, & clericum celebrātem datur, vt patet ex verbis: quāquam per cōstitutiones synodales solet extendi etiā ad testes. Octaua, quod qui contrahit Matrimonium ob timorem, qui in alijs contractibus foret iustus, non incurritur, per supradicta m, licet peccaret mortifere, etiam ducendo consanguineam in tertio vel quarto gradu: quia talem transgressionem iustus timor non excusat à mortali, iuxta Caietanum n. 142 Quadragesima prima o excommunicat omnes Inquisitores, & Commissarios suos, aut Episcopi, vel capituli sede vacante, qui prætextu sui officij illicite sumunt pecuniam aliquam, & qui scientes confiscant bona ecclesiastica.

Declaratio prima, quod per Commissarium potest intelligi Vicarius Episcopi a, & per pecuniam quelibet res, quę illa æstimari potest b. Secunda, quod est casus Episcopalis, sed precedere debet satisfactio, & alias nō valeret, quia adimit potestatem dicendo, quod non possint absolui sine ea: quod est verum, quando potest satisfacere c, nisi in articulo mortis. Tertia, quod non est soluenda pœna ultra id, quod fuit acceptum, vt valeat absolutio, iuxta glossam d, quę probat quandam conclusiōnem singularem supra positam e.

143 Quadragesima secunda f excommunicat omnes officiales civitatum, vicumque appellantur, qui faciunt, scribunt, vel dictant statuta, vt solvantur vsurę, vel quod solui nō possint repeti: & eos qui iudicant vsuras esse soluendas, aut non esse repetendas solutas, & qui ad id potestatem habentes, non eradunt e libris talia statuta, vel consuetudinem vim eorum habentem.

Declaratio

Declaratio prima, quod duo requiruntur ad incurrendum hanc: scilicet, quod sint officiales civitatum, & quod faciãt aliquid ex sex predictis in ea prohibitis g: & ideo, qui sententiã scribit, eã

Secunda, quod nõ incurritur statuẽdo, vt nemo accipiat pro vsu- ra, nisi tantum quid pro viginti in mensẽ, iuxta glõs. singula- rẽ l. per quam iam pridẽ defendimus quandã legem Lusitanã.

144 Quadragesima tertia m excommunicat omnes religiosos mendican- tes, qui accipiunt novas domos, vel noua loca in habitationem, aut commu- tant, vel alienant acquisita ante Concilium Lugdunense aliquo titulo.

Declaratio prima, quod non incurrit hanc, nisi qui est mendi- cans, & præsumat facere aliquam rem ex his tribus per præ- dictam clem. coniunctam prædicto ca. ob id non incurritur, qui re- linquunt, vel mutant accepta post Concilium n: quia illud re- linquere, & mutare ad hos solum refertur, iuxta Anchar. & Do- minicum o. Secunda, quod neque etiam incurrit, qui ad finem, vt sit eremita, accipit, vel construit sibi aliquam domum remo- tam à populis, vt probatur p, vel ob aliam causam, quam ad ha- bitationẽ antiquam, iuxta Dominicum, & communem q. Terti- a, quod Papa Iulius II. de quo in supplemento r, concessit Mi- nimis, vt non obstante hac prohibitione, possint recipere quas- libet domos, & ædificare basilicas, siue eremitoria, & loca in suam habitationem, sine alia facultate Apostolica, & per conse- quens omnes qui eisdem priuilegijs gaudebunt, vt gaudent fratres Minores obseruantie per participationem. Quarta, quod etiam possunt ministri prouinciales obseruantie per priuile- gium Leonis X. a occurrente necessaria causa transferre, vel

mutare Ecclesias, tam fratrum, quam monialium, ab vno loco in alium, & conuertere priora loca ad vsus humanos, vt melius videbitur conducere eiusmodi locis, & monasterijs, sic vt ma- teria ædificiorum adhibeatur ad alteram Ecclesiam.

145 Quadragesima quarta b excommunicat religiosos, qui concionantur, vel alias dicunt aliquid ad auertendos audientes a soluendis decimis debitis Ecclesie.

Declaratio prima, quod tria requiruntur ad incurrendam hãc, scilicet, quod sit religiosus, quod habeat intentionem auer- tendi, & quod decimẽ debeantur Ecclesie. Addimus quartum, vt audientes sint qui eas debent, vt palam colligitur ex eodem textu. Secunda, quod nullus religiosus excluditur ab hac, siue sit, siue non sit mendicans d, & quod nulla religiosa, nullus laicus, neque clericus secularis comprehenduntur, secundum Guiliel- mum receptum communiter e.

Quadragesima quinta f excommunicat religiosos, qui de industria nullam conscientie scrupulum incutiunt in confessionib. pœnitentibus de solutione decimarum, & postea non expiata hac negligentia, cum commode pos- sent, præsuntur concionari.

Declaratio prima, quod quinque requiruntur ad incursionem huius

g Caiet. vbi supra cas. 51. h Gloss. rece- in dict. elem. verbo iudex. i De sen. ex- com. k Lod. ca. nu. 19 in prin. l In d. clem. ver. facere. m In clem. cupientes, de pecu.

n De quo, d. ca. 1. o Ibidem.

p Ibid. sub. fin. q In d. ca. Fel. 2. com- cess. 27.

a In dict. sup- plementis, fol. 92. con- cess. 277.

b In d. elem. cupientes.

c Caiet. vbi sup. cas. 65.

d Gloss. verb. religiosi, re- cept. in dicta clem.

e Ibid. & gl. prædicta. f In d. clem. cupientes.

iat, vere nõ facit
ra facientẽ scien-
præsumi posset,
uecumque igno-
causa, sine qua nõ
S. Tho. receptũ g.
nfalia, siue Matri-
d rẽ habeãt ante
ate maritali, secus
elligẽda est dicta
post Conc. Triid.
quod hodie nulla
er copulam, quia
ocho, & duobus,
oc addẽdum erat,
erur k. Sexta, quod
ia supradictorum
n, licet sufficiat ad
m cõmuniter re-
a, auxilium, vel fa-
quã contra solos
t bĩatẽ datur, vt
nodales soler ex-
it Matrimonium
stus, non incurre-
etiam ducendo
ia talem trãsgres-
xta Caietanum n.
quisitores, & Com-
qui prætextu sui of-
s confiscant bona ec-
tost intelligi Vi-
es, quã illa æsti-
alis, sed præcede-
limit potestatem
quod est verum,
ortis. Tertia, quod
epum, vt valeat
ndam conelusio-

officiales ciuitatum,
tane statuta, vt sol-
os qui iudicant vsu-
qui ad id potesta-
suetudinem vim co-

Declaratio

Ecc 5 huius

§ 10 De excommunicat. nemini refer. in extra.

huius. *Primum*, quod sit religiosus. *Secundum*, quod fuerit negligens in onerando scrupulo cōscientiam pœnitētis in confessione, vt solueret decimas. *Tertium*, facere hoc scienter, & nō purgare illam negligentiam, cum commode posset. *Quartum*, cōcionari absque purgatione illius. *Quintum*, quod non sit religiosus monasterij quod accipit decimas. *Secunda*, quod ad hāc non est necesse præcedere requisitionem: quia id non colligitur ex litera, & notat Cajet. g. quamquam Syluester sentiat oppositum h.

g. Cas. 66.
h. Ver. excom.
9. cas. 46.
i. In elem. de
seo. excom.

146 *Quadragesimasexta* i. excommunicat religiosos, qui non seruant interdictionem, vel cessationem à diuinis, quam seruat ecclesia Cathedralis, vel matrix, vel parochialis oppidi.

Declaratio prima, quod in hanc non incidunt laici, neque clerici, sed solum religiosi: & hi sic, siue sint mendicantes, siue non h, si sciunt obseruationem interdicti. *Secunda*, quod nō habet locum in interdicto, vel cessatione speciali, sed solum in generali. *Tertia*, quod habet locum, etiam in interdicto, vel cessatione inualida, siue nulla, ratione præcedentis appellationis, vel alia m. *Quarta*, quod nō satis est illud obseruari à nonnullis canonicis, si portuarij, vel alij capellani non seruant illud, & celebrant publicè. *Quinta*, quod quādo non est in oppido Ecclesia Cathedralis, neque matrix, & sunt multæ parochiales diuisæ, necesse est ab omnibus eam obseruari ad huius incurSIONem a, quamuis parochialis, intra cuius fines situm est monasterium, obseruet b. *Sexta*, quod quamuis religiosi teneantur obseruare quod matrix obseruat, etiam si nullū sit, non tamen sunt immunes ab obseruatione validi, licet à matrice non seruetur. Imo incurret nisi seruentur pœnas per aliquos textus positas d. *Septima*, quod habet locum in omnibus interdictis, & cessationibus generalibus positis à iure, vel ab homine quacunq; auctoritate, vt bene determinat Bonifacius e contra aliquas limitationes Cardinalis, & Imolæ. *Octaua*, quod Conc. Trid. statuit, quod censuræ, & interdicta nedum à sede Apost. manātia, sed etiam ab ordinarijs promulgata mandante Episcopo, à regularibus in eorum Ecclesijs publicentur, atque seruentur.

h. Glof. verb.
2. eligioli, d.
cl. em. recept.
i. Glof. ibid.
vi. r. b. sciuerit.
m. Glof. a.
cl. e. probata.
ce. muniter.
& singulari.
re. secundum.
R. uen. ibid. s.
a. Glof. cum.
f. omni. eius.
d. m. elem.
v. r. b. matrix.
b. Card. Pa.
u. r. & Im. m.
contra Steph.
in d. elem.
c. Glof. tele.
& recep. in
ver. obserua.
re, & verb.
obijcere, d. c.
elem. 1.
d. Cap. fin. de
excess. præla.
e. auctoritate
e. Episcoporu
de priuileg. s.
e. In d. elem.
col. 10.
f. s. c. 12.
de regul.
g. 3. par. tit.
24. c. 68.
h. In c. e. ante
eolum. 5. de
recept.

147 *Quadragesimasextima*, in extrava. fin. de sent. excom. inter communes, que ibi tribuntur Clem. V. & à B. Antonino g. Bened. III. & à Felino h. excommunicat impugnantes literas electi Pape antequam coronentur.

Declaratio prima, quod ratio extrauagantis est, quia eodē momento, quo canonicè Papa eligitur, confirmatur à Deo immediate, & eandem habet potestatem, quam post coronationem i. *Secunda*, quod nō habet locum in eo, qui ob iustum timorem fuit electus, per textum singularem h, iuxta Panorm. l. dicentem hoc procedere, quando iniectus fuit timor in electione illius, vel illius, & non quando vnus ex illis, vel ex illis, sed idem esse in hoc casu probat Fortunius. m.

Quadragesimoctaua, in extrava. Nicolai relata per S. Antoninum

3. Cap. in no.
mine, 23. d.
& In d. cap. in
nomine.
i. In d. c. licet
col. 7. & in c.
cū terra. col.
3. de elect.
in l. 1. de vit.
s. illat. 21.
col. 2. in. 310.

num n. ex
rat regula
Declar
XXII. qu
asserit se
affirmar
qui qu
certo m
neque g
commu
interpre
quam vi
& non e
148 Q
est pro tri
Quinq
cat eos, q
vel facien
Declar
videtur,
Later. p
supra a:
Conc. T
nemo in
nomine
per ord
giosus:
tum, &
nisi det
repona
an recep
uationi
mæi Ca
fuerunt
impress
Regia v
premi,
designa
magna
gerens
nente p
cipio h
149 Q
gati &
sunt m
nisi eo q
Hec

quod fuerit negli-
entis in confessio-
ner, & nō pur-
t. Quartum, cōcio-
non sit religiosus
ad ad hāc non est
colligetur ex hec-
iat oppositum b.

qui non seruant in-
sa Cathedrali, vel
aici, neque cleri-
antes, siue non h,
quod nō habet lo-
lum in generali,
vel cessatione in-
ionis, vel aliam
nullis canonicis,
id, & celebrant
Ecclesia Cathe-
s diuisa, necesse
onem a, quam-
asterium, obser-
obseruare quod
unt immunes ab
r. Imo incurre-
sitas d. Septima,
effationibus ge-
q, auctoritate, vt
mitationes Car-
uit, quod censu-
sed etiam ab or-
gularibus in co-

excom. inter com-
g Bened. III. &
ape antequam co-
quia eodē mo-
urā Deo imme-
coronationem i-
ultum timorem
orm. l dicentem
electione illius,
llis, sed idem et-

per S. Antoni-
nura

num n, excommunicat commentantes Clem. exiui, de ver. sign. qua decla-
rat regulam S. Francis.

Declaratio, nec suspensa fuit per quandam extrauag. Ioannis
XXII. quam S. Antoninus o, quem sequitur Sylue. & Tabienna
asserit se vidisse, & quod Cardinalis eam refert p: tamen non
affirmat hoc, sed quod Papa Nicolaus III. excomunicat omnes,
qui quandam suam declarationem q interpretati fuerint, nisi
certo modo r, de quo, nescio cur nullus alius facit mentionem,
neque glossa s, qua colligit omnes casus li. 6. & quod illam ex-
communicationem suspendit Ioan. XXII. & quod nemo vetuit
interpretationem d. clem. Quamobrem credimus suspensione,
quam vidit S. Antoninus fuisse excommunicationis d. ca. exijt,
& non eius, que data fuit contra interpretantes d. clem.

148 Quadragesima nona relata à Caiet. videtur esse eadem, qua posita
est pro trigesima nona, ideo eam omitto.

Quinquagesima in Concil. Lateran. sub Leone X. sess. 10. excommuni-
cat eos, qui aliquem librum, vel quamlibet aliam scripturam impriment,
vel facient imprimi sine approbatione certarum personarum.

Declaratio, quod Caietano, & Fratri Bartholomæo Carranzæ
videtur, neque hanc, neque reliquas censuras positas in Conc.
Later. postremo obstringere, quia nō sunt receptæ, vt dictū fuit
supra a: quamuis pars solēnitatis huius seruetur in Hispania, &
Conc. Trid. decreuerit sub iisdem pœnis d. Conc. Later. quod
nemo imprimat, vel imprimi faciat librū de sacris rebus absq;
nomine auctoris, neque vedat, neque habeat nisi examinatum
per ordinariū, neque sine facultate sui superioris, si fuerit reli-
giōsus: & idem statuit de eo, qui edit librum aliquē manuscrip-
tum, & amplius, quod qui habuerit, cēsebitur pro auctore eius,
nisi det aliū, & approbatio tradetur in scriptis, idque gratis, que
reponatur in principio libri, quod nescimus, an sit receptū, vel
an recipietur: quia videmus libros impressos siue illius obser-
uationis solēnitate, insignium virorū Dominici Soti, Bartholo-
mæi Carranzæ, & Ambrosij Catharini, qui eidē Cōcilio inter-
fuerunt. Quamquā nunc in recentibus editionibus cernimus
impressos cum dicta solēnitate. In Regno tamē Castellæ lege
Regia vsu recepta requiritur, & sufficit licentia Cōcilij Regis su-
premi, cuius auctoritate examinatur prius ab aliquo viro in id
designato, quod etiam seruati audio in Regno Franciæ, cum
magno Reipubl. fructu. In vrbe autem Vicarius, aut eius vices,
gerens, remittit videndum Magistro sacri Palatij, quo decer-
nente posse imprimi, Typographus imprimit, præfixa in prin-
cipio libri sola clausula de licentia superiorum, aut equipollenti.

149 Quinquagesima prima ab excommunicat omnes, qui impediunt, ne Le-
gati & Nuntij P. p. recipiantur, vel ne exequantur mandata ob que
sunt missi, non obstante quocumque consuetudine non mittendo Legato,
nisi eo qui petitur, &c.

Hęc quamquam virtute huius extrauagantis non est reserua-
to, est

n 3. part. de
24. c. 69.

o vbi supra.
p in prin. di.
clem. Cardi.
q Ca. exijt, de
verb. sign. l. 6.
r Vt patet in
fin. d. c. exijt.
s Cap. eos, de
sent. excom.

a Eodem c.
n. 111.

b In extrau.
super genit.
joan. 22. de
consuet.

812 De excommunicat. nemini refer. in extra.

a Num. 67.
d In extrau.
Pauli 11. q. 1.
de reb. ecclief.
non alien.

a Verb. alie-
natio, q. 13.
b In repet. c.
fin. de cōsue-
tud. fal. 23.
c Vbi supra,
ca. 75.

d Capit. 1. ne
pziat. vic.
fuz.

e Sess. 24. c. 11.
de for.

f l. codicillis,
parag. infti-
tur. ff. deleg. 2.
a Conc. Trid.
fess. 24. c. 6. de
reform. matr.
b Ibidem.

c Conc. Trid.
vbi supra c. 9.

ta, est tamen quatenus includitur in bulla Cœnæ, de qua supra e.
Quinquagesima secunda d excommunicat omnes qui alienant, vel locant
in plures quam tres annos bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesia-
rum extra cas. iure permiffos, & qui prædicta bona percipiunt.

Declaratio prima, quod hæc extrauagans non vetat alienatio-
nem in casibus permiffis à iure, & quod in nihilo fuit recepta,
iuxta Sylu. a & quod consuetudo valet contra illam, iuxta Ro-
chum de Curr. b Secunda, quod Caiet. c dicit, quod in aliquibus
locis ad nihil, in aliquibus ad aliquid est recepta. Et quod in
hac re Confessarius inquirere debet de consuetudine, ad inter-
nosendum quem, & quanti debeat condemnare.

150 Tertia, quod idem per eandem rationem debet perpende-
re iudex fori exterioris. Et credimus nullibi esse omnino rece-
ptam, quia in nullo loco est vsu recepta priuatio beneficiorum,
quam incurri iubet ipso iure ab alijs, qui fuerunt minores, quàm
Episcopi, vel Abbates, intra sex menses, si perseuerant in dicta
alienatione: & quod in Lusitania non videtur recepta, quoad
locationem in solos tres annos: quia passim videmus fieri loca-
tiones in quatuor. Quarta, quod iam pridem nos Salmantica
tulimus sententiam, qua iudicamus ex probatis coram nobis,
irritam & nullam fuisse quandam locationem in plures, quam
in tres annos factam, Clericum autem, qui eam fecit, non de-
buisse iudicari excommunicatum iuxta antiquum ius d, neque
per consequens irregularem, eo quod celebrasset post illam lo-
cationem absque absolutione: & sic credimus in paucis locis
esse receptam, quoad pœnas extrinsecas, quamquam in multis
est recepta, quoad dispositionem principalem, & pœnam in-
trinsecam nullitatis, alienationis, & locationis factæ in plures,
quam tres annos. Quinta, quod Conc. Trid. e statuit, quod nullæ
locationes beneficiorum anticipatis solutionibus factæ valeant
in præiudicium successorum, quocumque indulto, vel priuilegio
non obstante, ne huiusmodi locationes in Romanâ, Curia, vel
extra confirmentur. Non liceat etiam iurisdictiones ecclesiasti-
cas, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in spiri-
tualibus locare, nec conductoribus, per se, aut alios eâ exercere.
Locationes vero rerum Ecclesiasticarum, etiam auctoritate A-
postolica confirmatas, S. Synodus irritas decernit, quas à 30.
annis citra ad longum tempus factas Synodus prouincialis, vel
deputandi ab ea in damnum Ecclesiæ, & contra Canonicas
sanctiones contractas fuisse iudicabunt. Per longum vero tem-
pus intelligitur decem annorum, etsi varient glossæ f.

Quinquagesima tertia, in mulierum raptores, ac illis cōsiliū, auxiliū, &
fauorē præbentes, qui etiã sint perpetuo infames, & dignitatum incapaces.
Et si fuerint Clerici, de proprio gradu decidat a, & teneatur raptor mu-
lierem raptã, siue eam duxerit, siue non, decenter iudicis arbitrio dotare b.
Quinquagesima quarta, in eos, qui quouis modo subditos suos, vel quos-
cunque alias, cogunt minus libere matrimonia contrahere c.

Quin-

de qua supra. alienant, vel locant in pretiosa Ecclesia recipiunt.

verat alienatio nihil fuit recepta, illam, iuxta Romanum in aliquibus. Et quod in crudine, ad inter-

debet perpendere omnino recepto beneficiorum, ant minores, quam fuerant in dicta recepta, quoad idem fieri lo-

nos Salmanticae coram nobis, in plures, quam fecit, non deum ius d, neque post illam locis in paucis locis quam in multis, & poenam in facta in plures, quod nulla us facte valeant, vel privilegio ana Curia, vel ones ecclesiasticos ea exercere. auctoritate Arnit, quas a 30. provincialis, vel tra Canonicas gum vero tem-

ollif: filium, auxilium, & itatum incapaces. ceatur raptor m- arbitrio dotare b. eos suos, vel quos-

Quin-

Quinquagesima quinta, in eos, qui quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem, praterquam in casibus iure expressis, ingredi monasterium, vel suscipere habitum, aut profiteri, quique consilium, auxilium, vel fauorem in id dederint, vel praesentes ei actus scienter fuerint d.

Quinquagesima sexta, in eos, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem vel accipiendi, vel profitendi, quoquo modo sine iusta causa impederint e.

Quinquagesima septima, in concedentes locum ad monomachiam, vel duellum in terris suis inter Christianos, & iurisdictione, ac dominio Civitatis, & loci, in quo, vel apud quem fieri permiserint, quod ab Ecclesia obtinuerint, privantur: & si feudalia sint, directis dominis statim acquiruntur f.

Quinquagesima octava, in eos, qui duellum commiserint, & eorum patrinos, cum bonorum proseriptione, ac perpetua infamiae, ac homicidij poena. Et si in ipso conflictu decesserint, perpetuo careant Ecclesiastica sepultura g.

Quinquagesima nona, in eos, qui consilium in causa duelli dederint, vel illius spectatores fuerint, non obstante quocumque privilegio, & c. h

Post haec anno proxime praeterito 1582. Nonis Decemb. S. D.N. Gregorius XIII. addidit praefato Concil. Trid: haec verba: Statuimus omnes illos, qui ex condito statuto tempore, & in loco convento monomachiam commiserint, etiamsi nulli patrini, sociiue ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullae provocatoriae literae, aut denuntiationis chartulae praecesserint, censuris, & poenis omnibus a dicto Concilio propositis teneri, perinde ac si publico, & consueto abusu singulare certamen iniuissent. Volentes etiam locorum dominos, si certamen ex condito huiusmodi permiserint, aut quantum in se fuerit non prohibuerint, omnesque illud fieri mandantes, instigantes, auxilium, consilium, vel fauorem dantes, equos, arma, pecuniam, commeatum, & alia subsidia scienter ministrantes, aut ex composito spectatores, vel socios quouis modo sese praebentes, eisdem censuris, & poenis subiaccere, etiamsi illi qui ad locum destinatum pugnaturo accesserunt, impediti pugnam non commiserint, si per ipsos non steterit, quo minus illa committatur. Haec tenus verba eius. Ex quorum illo, Statuimus, colligitur hanc additionem continere ius novum a, consequenter non includere praeterita b.

Sexagesima, in non habentes pro authenticis omnes lib. sacrorum Bibliorum iuxta vulgatam editionem, exceptis 3. & 4. lib. Esdrae, aut etiam constitutiones Apostolicas scienter contemnentis c.

Sexagesima prima, a Pio V. lata, excommunicat cum reservatione omnes mulieres, etiam Ducissas ingredientes claustra monasteriorum etiam monialium, virtute facultatum Apostolicarum, quas reuocat, & concedentes licentiam, comitantes, & recipientes, & praelatos, ac monachos eas introducenses, vel admittentes suspendit d.

Adde his primo, id quod scripsimus, scilicet, per praedictam

d Conc. Trid. sess. 25. c. 18. de reg.

e Ibidem.

f Conc. Trid. sess. 25. c. 19. de reform.

g Ibidem.

h Ibidem.

i In extra. quae incipit, ad tollendum.

a Arg. glof. recep. in c. vt litigan. ver. Statuimus, de off. ordin. l. 4. b Cap. fin. de constit. c Conc. Trid. sess. 4. decre. de canon. scrip. d Lib. suarum constitutio. num. fol. 41. e In commen. c. Statuimus, n. 60. l. 2. q. 3.

extrauag.

814 De alijs excommunic. nemini reseruat.

extrauag. solum excommunicari ingredientes monasteria monialium virtute licentię Apostolicę, sed Pium V. declarasse mentem suam fuisse includendi etiam ingredientes sine licentia.

f Per extrau. quę incipit. Vbi gratia.

Adde secundo, quod S. D. N. Gregorius XIII. anno 1575. idibus Iunij, reuocauit omnes facultates ingrediendi monasteria concessas quibuscumque personis, etiam contemplatione Imperatoris, &c. cum omnium derogatione amplissima: nulla tamen mentione facta de intrantibus sine tali facultate: sed credendum est eandem mentem ei fuisse, quę Pio V. & ita seruare sacram Pœnitentiarum.

g Ca. 5. sess. 25. de regulari. h Per extrau. quę incipit. Dubijs quę.

Adde tertio, quod idem sanctissimus quando supra auxit eam ad intrates cū licentia Episcopi, vel aliorum Prælatorum, quam possunt dare per Con. Trid. g exceptis necessitatibus vigentibus.

Adde quarto, quod idem sanctissimus anno 1581. 23. Decemb. h extendit eam ad Episcopos, & alios Prælatos, quibus tributa est facultas ingrediendi monasteria, ne vtantur ea, nisi in casibus necessarijs, & à paucis, ijsque senioribus, ac religiosis personis comitati.

i Per extrau. quę incipit. Si de protegendis, edita anno. 1569.

Sexagesima secunda, eiusdem Pij i, excommunicat, & punit perinde ac hereticos, omnes quicumque ex Inquisitoribus, aduocatis, procuratoribus, Notarijs, alijsq; ministris prædicti officij, vel Episcoporum id munus in sua diœcesi, aut prouincia obuentium seu accusatorem, denuntiatorem, aut testem in causa fidei quomodocumque productum, vel euocatum occiderint, verberauerint, deiecerint, seu perterrefecerint, quique Ecclesias, aedes, aliasque res, siue priuatas officij, aut ministrorum expugnaverint, inuasertint, incenderint, expilauerint, aut libros, literas, auctoritates, exemplaria, regesta, protocola, exempla, scripturas, aliaue instrumenta, siue publica, siue priuata, ubicumque posita combusserint, diripuerint, seu interuerterint, seu ex incendio, aut direptione, aut alio quocumque modo illa exportauerint, seu qui in conflagratione, expurgatione, aut direptione etiam intermissiue capiendi, siue comburendi, siue supprimendi causa fuerint, siue res, aut personas seruari defendiue prohibuerint, quique carcerem, aut aliam custodiam, seu publicam, seu priuatam effregerint, vinculum extraxerint, seu emiserint, capiendum prohibuerint, captiue eripuerint, receperint, occuluerint, seu facultatem fugiendi dederint, seu iusserint id fieri. Qui cœtum concursus fecerint, siue vt aliquid prædictorum fieret, homines accommodauerint, siue alias consilium, auxilium, aut fauorem publice, vel occulte in quolibet prædictorum scienter præstiterint, licet nemo occisus, nemo verberatus, nemo extractus, emissus, vel creptus, nihil expugnatum, nihil effractum, succensum, direptumue, nullum denique damnum re ipsa sit secutum a.

a Eod. l. fol. 128. b Per extrau. quę incipit. In felicitati anno 1569. c Eod. li. fol. 150.

Sexagesima tertia, eiusdem Pij b, extendit excommunicationem cap. felicitati, de pœnis, li. 6. ad scientes quomodocumque crimen in Cardinales commissum, vel committendum, & non reuelantes illud opportune Papæ, vel ordinario, &c. c

Sexagesima quarta excommunicat cum reseruatione personas accipientes pri-

ut priuilegi...
ani bene...
facientes...
Sexages...
moniale...
tatu, excep...
lueris fide...
Sexages...
tantes in...
quere liber...
Sexages...
nullis excep...
libus Roma...
viris fide...
marunt an...
licus Phil...
nis requi...
viti que M...
151 Suspi...
po...
153 Suspi...
154 Suspi...
E...
gi...
mo...
15...
co...
m...
C...
151 C...
Calderin...
appellati...
sed hic a...
flicæ: que...
hibetur ex...
tem, in cer...
indice, vel...
est censu...
ferri, ni...
cam ext...
xif, eam...
excluden...

ut privilegio, vel consuetudine aliquid ex fructibus primi, vel ulterioris anni beneficii vacantis, & interdicat Capitula, & suspendat episcopos idem facientes, non autem includit loca pia d.

Sexagesima quinta, eiusdem Pij e, excommunicat omnes Abbatissas, & moniales exeuntes a monasterij, quacumque de causa, etiam infirmitatu, excepta magni incendij, vel agritudinis, leprae, vel epidemiae probatae literis superioris, & episcopi f.

Sexagesima sexta, eiusdem g, excommunicat eos, qui Christianos habitantes in terris occupatis a Turcis, capiunt in seruos, & nolunt eos relinquere libere cum bonis suis h.

Sexagesima septima, eiusdem, excommunicat omnes dominos totius orbis, nullis exceptis, non parentes illustrissimis Cardinalibus, inquisitor, generalibus Romae, in pertinentibus ad officium S, Inquisitionis k, quam, ut a viris fide bonis audio, suo Imperatorio, & regio exemplo confirmarunt ante paucos dies Imperator Rudolphus, & Rex Catholicus Philippus II. mittendo ad urbem ad praedictae inquisitionis requisitionem duos de crimine haereticos, quae res utriusque Monarchae magnae glorie fuit.

De suspensione, quid, & quotuplex.

151 Suspendio quid, an peccatum, excommunicatio, irregularitas, vel depositio, nu. 152.

153 Suspendio vera non tollitur sola poenitentia, & est triplex, nu. 154.

154 Suspenditur ipso iure clericus notorius fornicarius, eligens talem in Episcopum, ordinatus sine licentia, vel extra tempora, vel sine legitima etate, n. 155. An in duello pugnans, excommunicans sine monitione, vel sine scripto, capiens fructus vacantis Ecclesiae, num. 156. Conseruator excedens, iudex Ecclesiasticus male iudicans, concurrentibus. 4. admittens ad sacramenta tempore interdicti mendicantium Praelatus admittens professionem ante annum. Clericus vestem versicolore m deferens. Religiosus sic alienus, n. 157. Ordinatus cum pacto non petendi alimenta, nu. 158.

151 Circa haec dico primo, quod suspensio generaliter accepta, iuxta mentem iurium a, & etiam doctorum, praesertim Calderini b, est prohibitio usus, officij, vel facultatis alicuius: nam & appellatio dicitur suspensio c, & petitiorum per possessorem d: sed hic accipitur specialiter pro tertia specie censurae Ecclesiasticae: quae definitur esse censura, qua alicui personae Ecclesiasticae prohibetur exercitium sui officij, vel beneficii Ecclesiastici, in totum, vel in partem, in certum tempus, vel in perpetuum, quoad partem ob suam culpam a iudice, vel a lege. Dixi, censura, pro genere: quia omnis suspensio est censura, non contra e: & ad significandum quod non potest ferri, nisi ab habente ordinem, & iurisdictionem Ecclesiasticam exteriorem, ad quam pertinet ferre censuras (ut supra dixi, eam definiens g.) Dixi, qua prohibetur personae Ecclesiasticae, ad excludendas prohibitiones aliorum exercitiorum, vel ab illis factas

Eod. l. fol. 184.
e Per extrau. que incipit: de con. edita 1569.
f Eod. l. fol. 191.
g Per extrau. que incipit: licet omnib. h Eod. l. fol. 191.
i Per const. euz incipit sanctissimus. k Eod. l. fol. 166.

a Cisterciensis gloss. & alij in elem. cupientes, & in rub. de sen. excom. & c. fin. adversus, de haeret. b De eccle. interdicto, memb. 1. c Ca. venientes, de iure in. d Capastoralis, de caus. possess. e Ca. quae. de verb. sign. f Eod. c. n. 1. g Arg. e. d. d. 2. de elec.

reservat.

monasteria mo. V. declarasse me. es sine licentia. anno 1575. id. diendi monaste. contemplatione amplissima: nulla ali facultate: sed e Pio V. & ita ser.

supra auxit eam alatorum, quam tibus vigentib. 81. 23. Decemb. s, quibus tributa ur ea, nisi in casti. ac religiosus per.

punit perinde ac tu, procuratoribus, porum id manus in denuntiatorem, aut uocatum occiderint, Ecclesiasticas, alias anoverint, inuasert, tes, exemplaria, rementia, sine publica, erint, seu interuer. que modo illa ex portireptione etiam in. li causa fuerint, siue arcerem, aut aliam nctum extraxerint, uerint, receperint, ferint id fieri. Qui rum fieret, homines fauorem publice, vel eet nemo occisus, ne. hil expugnatum. ni. e damnum re ipsa sit

unicationem cap. se in Cardinales com. oportune Papa, vel personas accipien. tes pri.

factas alijs personis profanis, aut Ecclesiasticis, alio respectu, quã quia sunt Ecclesiasticæ. Dixi, *vel in perpetuũ, quoad parẽ*, quia prohibitio totius exercitij, officij, vel beneficij in perpetuũ, est depositio, vel priuatio, & nõ suspensio, iuxta Cardin. *h* & sentit Panorm. *i* & Bonifacius *k*. Dixi, *ob suam culpam*; quia licet suspensio ob qualẽcumque culpam mortale ferri possit, secundũ Arcetinum *l*, imò, & ob venialem, secundum Caiet. *m* non potest tamen sine vlla propria, cuius sit pœna *n*: nam quæ ob senectutẽ, lepram, debilitatem, vel aliam causam fit *o*, licet possit dici generaliter suspensio, non tamen est stricte censura, de qua loquimur. Vnde sequitur primo, quod prohibitio, siue suspensio confessarij à celebrando, non est proprie suspensio: quia non est facta ab habente iurisdictionem, quæ est vera ratio, cur contraueniens illi non fit irregularis, secundum glossam receptam *p*.

152 *Secundo dico*, quod quidquid fere omnes incogitantes dicant, licet prohibitio, qua mortali peccato infectus prohibetur celebrare, vocetur generaliter suspensio *a*, non est tamen talis stricte accepta. Tum quia suspensio non est peccatum, sed eius pœna, iuxta omnes. Tum quia peccatum mortale antiquius est iuribus canonicis, quorum inuentum est suspensio. Tum quia non est censura, qualis est suspensio.

Tertio dico, quod neque excommunicatio maior, neque minor est suspensio. Tum quia est species diuersa censuræ. Tum quia non vetat exercitium Ecclesiasticum quatenus est tale, sed quatenus est species communicationis humanæ Christianæ.

Quarto dico, quod quamuis quodlibet peccatum mortale, & excommunicatio minor suspendant à perceptione sacramentorum, in hoc sensu, quod percipiendum peccetur mortaliter, non tamen incurritur irregularitas: quia non contrauenitur suspensioni prout est species censuræ, sed solum prout est prohibitio resultans ex natura illorum.

Quinto dico, quod neque irregularitas, neque depositio verbalis, neque degradatio realis, est suspensio, licet Innoc. *b* & multi alij appellent eas suspensionem: quod verum est capiendum verbum *suspensio* generaliter, non stricte, vt hic capitur *c*. Tum quia sunt priuationes, vel inhabilitationes, quæ priuant officio, vel inhabilem faciunt omnino ad ordinem obtinendum, vel exercendum. At suspensiones solum sunt impedimenta exercitij, iuxta mentem Panormitani *d*, & communem.

153 *Sexto dico*, quod illa diuisio suspensorum Panormitani, & aliorum, scilicet, quod quidam sunt quoad se solum, alij quoad alios solum, alij & quoad se, & quoad alios, licet communis sit & vera, accipiendum vocabulum *suspensum*, generaliter, nõ tamen accipiendum, vt hic, pro impedito per suspensionẽ speciem censuræ Ecclesiasticæ, per proxime dicta de peccato mortali, & de excommunicatione minore. Et quia exemplũ tertij mēbri, quod afferunt de sacerdote peregrino, qui deuotionis causa potest celebrare

h In clem. 7. parag. excommunicationum, nu. 6. de priu.

i In clem. 7. de iud.

k In clem. cupientes, de pœn. n. 43.

l In c. cum non ab homine, de iud.

m In summa, verb. suspensio.

n Arg. c. 1. de constit.

o Iuxta c. tuas, & c. d. rectoribus, & c. fin. de cler.

p In c. 1. de iud. tit. 1. 6.

q In c. 13. cui. de sen. exco.

r 6. post Specul. de dispensatione, parag.

s In c. fin. de cohabit. cler.

t & ca. fin. de cler. excom.

b In c. fin. de excess. priuileg. c. Cap. quærenti de verbo sign.

d In d. c. 27. si n. 7. de iud. c. In c. si celebrat. de cler. excom. n. 4.

celebrare quidẽ p sine pe

Septim qua hic uocand siasticu Regẽ.

154 O simul e tis ad il magnã ne. A iu & ante

conting pendit torium notoria iuxta g huiusm irregul

lõge di nis sui tione d tas dele currit a

sio, & v solo Pa 155 S

piscopum ribus p Decla

tamqu eos, qu Impera qui elig bus Ep

Terti tempu gularem

Decl cap. vel opposi non co bona f est, vt l. gnifica

cap. vel

oppositi non co bona f est, vt l. gnifica

cap. vel

oppositi non co bona f est, vt l. gnifica

celebrare in occulto, & non in publico, non est idoneum: si quidē peregrinus non peccans, non incurrit suspensionem, quę sine peccato à iure non imponitur, vt recte dixit Cajetanus g.

Septimo dico, quod neque vlla suspensio laici est suspensio, de qua hic agimus, & per consequens, neque suspensio officij aduocandi etiam in foro Ecclesiastico: quia nō est proprie Ecclesiasticū, neque suspensio facultatis dandi gradus concessę per Regē, vel Imperatorē, quidquid sentiat glossa a, & Tabienna b.

154 *Octauid dico*, quod suspensio est triplex, officij, & beneficii simul c. officij tātum, vel partis eius, & beneficii, vel rei pertinetis ad illud tantū, vt colligitur ex exemplis positis per glossam magnā, & finalē d. Est item duplex, lata à iure, & lata ab homine. A iure ipso facto ferūtur multe, quas tangit prædicta glossa, & ante omnes Angelus e in ordine redigit. Quā uero (omissis raro contingentibus) prima in ca. nullus f, & alijs multis capitulis suspendit presbyterum, diaconū, vel subdiaconum fornicariū notorium, donec pœnitent g, ita quod sicut ipso iure incurritur per notoriam fornicationem, ita ipso iure tollitur per pœnitentiā, iuxta glossam receptam h, de qua plura supra i, vbi dicitur, quod huiusmodi fornicarius vtens ordine suo ante pœnitentiā, fit irregularis: quia infringit censurā suspensionis. Et nota, quod lōge differt prohibitio, qua huiusmodi fornicarius vitur ordinis sui vsu, à prohibitione, qua infectus crimine magno depositione digno, & notorio prohibetur: quoniā hæc est irregularitas de lebilis ab Episcopo, cui cōtraueniens peccat, sed non incurrit aliam irregularitatem, de qua supra k: illa vero est suspensio, & vera censura, cui contraueniens incurrit irregularitatem à solo Papa de lebilē, distinctam à suspensione sic violata, de qua l.

155 *Secunda in suspendit triennio à beneficijs clericos eligentes in Episcopum eum, qui non est legitimus, vel legitima etate, scientia, & moribus præditus.*

Declaratio prima, quod comprehendit etiam eos, qui eligunt tamquam compromissarij n. *Secunda*, quod non comprehendit eos, qui eligunt in aliam dignitatem, neque laicos, vt reges, & Imperatores, qui præsentant in Episcopos, neque Cardinales, qui eligunt Papam o, quia solum loquitur de clericis eligentibus Episcopum.

Tertia p suspendit eos, qui sine legitima facultate, vel etate, vel extra tempus legitimum, ordinem sacrum accipere præsumserint, & facit irregularem ordine vtentem.

Declaratio prima, quod ob ignorantiam illius extrauag. & per cap. vel non est compos q, quod non suspendit, sed iubet suspendi, oppositum dixerunt serē omnes cum glossa r. *Secunda*, quod non comprehendit eum, saltem quoad solum conscientię, qui bona fide, & simplicitate existimans se legitimum, ordinatus est, vt late diximus s: quia textus habet, *præsumserint*, quod significat dolum, secundum doctrinam Cardinalis a.

Declaratio prima, quod ob ignorantiam illius extrauag. & per cap. vel non est compos q, quod non suspendit, sed iubet suspendi, oppositum dixerunt serē omnes cum glossa r. *Secunda*, quod non comprehendit eum, saltem quoad solum conscientię, qui bona fide, & simplicitate existimans se legitimum, ordinatus est, vt late diximus s: quia textus habet, *præsumserint*, quod significat dolum, secundum doctrinam Cardinalis a.

Declaratio prima, quod ob ignorantiam illius extrauag. & per cap. vel non est compos q, quod non suspendit, sed iubet suspendi, oppositum dixerunt serē omnes cum glossa r. *Secunda*, quod non comprehendit eum, saltem quoad solum conscientię, qui bona fide, & simplicitate existimans se legitimum, ordinatus est, vt late diximus s: quia textus habet, *præsumserint*, quod significat dolum, secundum doctrinam Cardinalis a.

f Cap. ma de cler. peregrin. g Ver. suspensio.

a Dict. cler. capientes. colum. 2. b Ver. suspensio, in princ. c Ca. tuam. d Clem capientes, de pœnit. e Ver. suspensio, an. 2. f Cap. prax. 22. dist. & cap. p. se. scitatus. bus, q. 2. g Et cap. si qui sunt 22. dist. h In d. cap. i Ca. 25. n. 77.

k Cap. 25. num. 73. l In d. cap. 25. n. 77. m In cap. cū iuuentis par. rag. fin. de elect. n Cap. si compromissarius eod. tit. lib. 2. o Arg. interpretatio. ne, si. de pœnit. ca. pœnit. de pœnit. d. c. p In extrauag. cum ex sacro rum Pj 11. q D. tempor. ordin. r Clem generalē de etate. & qu. & in d. c. vel non est compet. S. Auton. in 3. part. tit. 14. c. 16. Maior in dist. 24. q. 1. S. in repet. ca. accepta de rest. spol. op. 2. a num. 32. s In cle. 1. q. 28. de priuile.

818 *Suspendere quis, & quomodo, &c.*

156 Quod idem ausi fuimus dicere ibi de eo, qui temerario quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate, per pœnitentiã in purgato peccato, exercuit ordinem, existimans sibi licitum esse: quamquam ad illud vsque tempus non fueramus ausi affirmare.

h Est in c. 1. de cler. pug. In ducl. c. Ver. suspensio ver. 13. d. Ibidem. e In d. c. 1. f In c. sacro de sent. excomm. g Bod. c. nu. 10. & 11. h In c. 1. de sent. excomm. lib. 6. i In ca. quia sene de cler. lib. 6. k Clem. statum de elec. l In c. præ. n. sent. de off. ordin. li. 6.

Quarta b suspendit clericum qui pronocat ad duellum, vel acceptat pronocationem, & in arcam descendit, iuxta Syluestrum c, & Tabiennam d: sed non est verum: quia textus e solum dicit deponendum fore.

Quinta l suspendit vno mense ab ingressu Ecclesie eum, qui excommunicat absque monitione, que debet esse talis, qualẽ supra diximus.

Sexta h suspendit ab ingressu Ecclesie, & diuini officij eum, qui excommunicat, interdicit, aut suspendit aliquem solo verbo sine scripto, aut expressa causa illius, vel non dat copiam requisitus.

Septima i suspendit à quolibet officio, & beneficio capitula, & singulares personas, que vacante sede Episcopali, vel collegiata; usurpant sibi aliqua bona, qua reliquit vita sanctus, aut collecta fuerunt tempore vacationis. Quod locum habet etiam in redditibus sigilli, & in quolibet alio emolumento k.

175 Octaua l suspendit Episcopos, & superiores eorum ab ingressu Ecclesie, & inferiores ab officijs, & beneficijs, qui usurpant aliquid ex redditibus dignitatum, & Ecclesiarum vacantium, & illis subditurum, quos reliquerunt mortui, vel collecti fuerunt durante vacatione, nisi habeant speciale privilegium, vel consuetudinem prescriptam ad hoc.

m In c. fi. de off. deleg. l. 6.

Nona m suspendit vno anno ab officio conservatorem sedis Apostolicæ, qui sciẽter cognoscit causas, que nõ sunt notorie. Quod intelligendũ est de his, que cõcedũtur sine clausula, quod possit cognoscere etiam de alijs, cum qua ante Conc. Trid. concedebantur: per illud tamen statutum fuit n, vt esset longe restrictior vsus.

o In c. 1. de re iud. li. 6.

Decima o suspendit vno anno à suo officio iudicem Ecclesiasticum, qui contra ius, & suam conscientiam aggrauat partem gratia, vel sordibus. Sed debent concurrere quinque, vt hæc incurriatur. Primum, quod non sit Episcopus p. Secundum, quod aggrauer contra iustitiam. Tertium, quod faciat contra conscientiam. Quartum, quod sit iudex: quia non satis est, quod sit merus executor, vel arbiter. Quintum, quod faciat pretio, amore, timore, vel cõdio, vt ex glossa recepta colligitur.

p Gl. ibi verbo ordinaris arg. e. quam periculosam de sen. exco. l. 6. a In c. spirit. coporum de priuileg. l. 6. b Sup. c. 25. nu. 94. c In ca. non solu, & c. cõ. sitione de reg. l. 6. d In cle. 2. de vita & honest. cler.

Vndecima a suspendit ab ingressu Ecclesie (quosque satisfaciant) eos, qui admittunt ad diuina officia, aut sacramenta, aut Ecclesiasticam sepulturam excommunicatos, aut interdictos publicos. Que tamen, vt dictũ est b, locum non habet nisi contra exemptos, iuxta communem, contra gloss. eiusdem capitij.

Duodecima c suspendit eos qui admittunt aliquem ad professionem ante finitum annum probationis in aliquo ordine mendicantium.

Decimatertia d suspendit in sex menses clericos beneficiarios, qui gestant vestes paruas, vel coloribus distinctas, & sacro ordine initiatos, qui

qui non gestant
Non a
vel doct
causam
Decin
mistrat
prebend
tuli, si ha
Hanc
ctus g. l
ctum el
158 L
patrimo
dinatur a
do ab eo.
Decla
suspend
missi, g
petitur
nus, Sec
donat i
sum sine
tia, quod
ad titulu
ti, non c
effectur
talis ren
per ea, q
& Agn
Decima
religio su
quoad ho
Hec p
proffess
S. D. N.
Ex sedis
quater
est, qui
ferunt c
nem de
ratus, on
piscopi
Quart
altera a
gularita

qui temerario & candida sum-
ercuit ordinem,
d vsque tempus

um, vel acceptat
eiturum e, & Ta-
am dicit depo-

am, qui excommu-
upra diximusg.
fficiis eum, qui ex-
sine scripto, aut

itula, & singu-
a, vsurpant sibi
unt tempore va-
as sigilli, & in

rum ab ingressu
vsurpant aliquid
& illis subdita-
arante vacatione,
nem prescriptam

n sedis Apostoli-
od intelligendū
sunt cognoscere
debantur: per
tior vsus.

Ecclesiasticum, qui
atia, vel sordi-
curratur. Pri-
ggrauer contra
am. Quartum,
s executor, vel
ore, vel edio, vt

satisfaciant) eos,
lesiasticam sepul-
amen, vt dictū
iuxta commu-

ad professionem
licantium.

ficiarios, qui ge-
ordins initiatos,
qui

qui non sunt beneficiarij, & minoribus insignitos, qui cum prima tonsura
gestant tales vestes, inhabiles efficiunt ad beneficia in idem tempus.

Non autem incurrit illam qui ob celebrationem nuptiarum,
vel doctoratus, vel alicuius alterius similis festi, aut aliam iustā
causam gestat, iuxta Cardinalem e.

Decimaquarta suspendit quoslibet religiosos, qui habent aliquam admi-
nistrationem, & alienant aliquam rem ad eam pertinentem, etiam solum
præbendo alicui ad vitam absque necessitate, aut absque facultate sui capi-
tuli, si habet, vel sui prælati, si non habet capitulum.

Hanc non incurrit, qui in modicum tempus locant fru-
ctus & licet incurrat aliam excommunicationem h, vt supra di-
ctum est i.

158 Decimaquinta suspendit Papaliter, qui sacris initiatur sine
patrimonio cum pacto non petendi ab Episcopo victum: & qui or-
dinatur ad præsentationem alicuius beneficiarij, cum pacto nihil peten-
do ab eo.

Declaratio prima, quod per eandem rationem nostra sententia
suspenditur, qui ordinatur cum patrimonio, vel alimentis pro-
missis, vel donatis ab aliquo, pactus antequam ordinaretur se nõ
petiturum postquam ordinatus fuerit, qui casus est valde quotidiana,
Secunda, quod qui post ordinationem remittit vel retro-
donat ius, aut patrimonium quod illi fuit donatum, vel promissum
sine pacto ante ordinationem factum, non incurreret l. Tertia,
quod qui ordinatur cum facultate sui Episcopi, impetrata
ad titulum patrimonij donati, & ante ordinationem renuntia-
ti, non censetur nostra sententia ordinari absque facultate, quoad
effectum incurrendi aliam suspensionem supra positam m: quia
talis renuntiatio facta antequam ordineretur non videtur valere,
per ea, quæ omnes dicunt n, etiam si esset iurata, iuxta Felinum,
& Agnarium, contra Parormitanum, hanc tamen incurrit.

Decimasexta suspendit Episcopum ordinantem absque titulo clericum
religiosum ordinis, in quo solum fit votum temporale religionis: quia is
quoad hoc reputatur secularis.

Hæc Pij V. constitutio, qua inter alios religiosi Societatis ante
professionem ad sacros ordines promoveri prohibebatur, per
S. D. N. Gregorium XIII. reuocata fuit per bullam quæ incipit:
Ex sedis Apostolica, editam anno 1573. die ultimo Februarij,
quatenus illa eisdem religiosos attingebat. Concessumque ijs
est, qui in eadem Societate tria vota simplicia religionis emi-
serunt (quæ hic temporalia dicuntur) ante solemnem professio-
nem de licentia Præpositi Generalis ad sacros etiam presbyte-
ratus, ordines promoveri posse: Proinde hæc suspensio, quæ E-
piscopales promoventes incurtere poterat, penitus est sublata.

Quarto dieo, quod rursus est duplex suspensio, altera à diuinis,
altera ab alijs a: & quantum differat harum altera quoad irre-
gularitatem transgressorum, dicitur infra.

Fff 2

Quis

e In di. clement. q. 3.
f In clem. 1. de reb. eccl. non alien.

g Per final. illius clem. h Extraord. 2. de reb. eccl. non alien. i eod. c. fin. 149. k in c. penult. de simonia.

l Arg. gl. sing. c. eius de prob. & glo. memorabilis c. si Episcopus. cod. tit. lib. 6. m Nu. 115.

n In d. c. penult. o In constitutionibus Pij V. fol. 407.

2 Vt colligitur, ex c. 2. parag. fina. de sen. extol. 6. & c. 1. de re. iud. eod. l. c. et annotat.

Quis, cur, & quomodo potest suspendere, & suspendi, & absolui, & que pœna contrauentis.

- 159 *Suspendere, & suspendi quis potest: requiritur monitio scripta, & peccatum, non certa verba.*
 160 *Suspensio ab vno non est ab alio: & sic à iurisdictione non est ab ordine, nec contra, & à beneficio non est ab ordinibus, vel iurisdictione: nec que ab officio est à beneficio, nu. 161.*
 161 *Generalis non incurritur ab Episcopo, qua forma tollitur, 162.*
 162 *Absolueri quis potest à suspensione lata à iure, vel ab homine.*
 163 *Suspensionis transgressor quis irregularis, & vt peccet participans.*

159 **C**irca hoc dico sequentia. *Primo*, quod cōmuniter omnes, & soli illi qui possunt excommunicare, possunt etiā suspendere: & quāuis omnis Christianus possit excommunicari, solæ tamen personæ Ecclesiasticæ possunt suspendi, per definitionem suspensionis supra b posita: & quod suspensio scripto ferenda est, sicut excommunicatio c: & quod debet præcedere monitio suspensionem, quādo ponitur ob contumaciā, quāuis non, quando in pœnam, iuxta Innocentium d receptum per Panormitanum, & communem e: & quod ob quodlibet peccatum mortale, imo & veniale, potest quis suspendi, vt dictū est.

Secundo dico, quod vt excommunicatio lata post legitimam appellationem est nulla, & inualida, sic suspensio, & vt appellatione non suspendit excommunicationem præcedentem, sic neque suspensionem a.

160 *Tertio dico*, quod suspensus à quibusdam actibus non est suspensus ab alijs nō annexis eis. Ex quo sequitur, quod suspensus à iurisdictione, nō est suspensus ab ordine, qui est diuersus ab ea b, neque contra, suspensus ab ordine, est suspensus à iurisdictione, neque suspensus à beneficio, est suspensus ab ordine, neque à iurisdictione, que ei conuenit alia ratione, quam beneficij, à quo est suspensus. Neque suspensus simpliciter ab officio, censetur esse à beneficio quoad ea, que dantur non interessenti diuinis officijs, modo suspensio non sit tā diuturna, vt tacite, vel expresse habeat vim priuationis e, quidquid dicat Cardinalis, & Imola, post Gasparē: quia multa ad beneficium pertinētia potest facere suspensus ab officio clericali, qualia sunt regere, & gubernare illa, que ad se attinent, & que nō sunt diuina officia.

Per que nuper respondi beneficiarium suspensum, ideo quod presbyter factus fuit ante annum 25. cœptum, non perdidisse fructus beneficij: quia per illam transgressionem suspenditur tantum ab officio.

161 *Quarto dico*, quod suspensus ab ingressu Ecclesię tantum potest excommunicare, & absolueri: quia adhuc retinet iurisdictionis vsū d: & quod quis, eo quod sit suspensus à beneficio, nō est ab

b Hod. esp. num. 151.
c Cap. 1. de sen. excom. lib. 6.
d In ca. fin. de excel. prelat.
e In cap. reprehensibilis de appel.

a Domin. cū cōmuni, in c. 1. par. 2. & hęc de sent. excom. li. 6. per ca. ad hęc quomōdo de appel. & ex. is cui, par. tag. fin. de sent. exco. li. 6. b Ca. 2. qua, de consec. eccle. vel al. ta, & c. transf. missum, de elec. cū ois anno.
c Iux. Bonifa. in d. cle. cupientes, à num. 31. vbi hoc latissimè probat.

d Ca. facr. de sent. excom.

do, &c.
adere, & suspē-
aduenientis.

ur monitio scripta, &

isidione non est ab
ordinibus, vel iuris-

nu. 161,

ma tollitur, 162.

re, vel ab homine.

ur peccet participans.

d cōmuniter om-

care, possunt etiā

lit excommunica-

suspendi, per defi-

id suspensio scripto

debet præcedere

contumaciā, quam

receptum per

quodlibet pecca-

pendi, vt dictū est.

post legitimam

nsio, & vt appella-

cedentem, sic ne-

n actibus non est

itur, quod suspen-

qui est diuersus ab

suspensio à iurisdi-

sione, quam benefi-

placiter ab officio,

ur non interesset

diuturna, vt tacite,

uid dicat Cardina-

ficium pertinētia

alia sunt regere, &

unt diuina officia.

ensum, ideo quod

n, non perdidisse

nem suspenditur

u Ecclesie tantum

ac retinet iurisdi-

us à beneficio, nō

est ab

est ab officio, neque suspensus ab officio tantum, est à benefi-
cio: & vt suspēsus ab officio, & beneficio simul, est ab utroque,
iuxta omnes, sic suspēsus ab officio, aut beneficio diuim, à nul-
lo illorum est, iuxta Panormitanū receptum contra glossam e.

Quinto dico, quod non incuriunt hanc censuram latam gene-
raliter à iure Episcopi, nisi fiat mentio specialis illorum, licet
secus de excommunicatione f.

Sexto dico, quod suspensio terri, & tolli potest quibuslibet
verbis id significantibus: quia nulla sunt prescripta in formam
substantialem suæ lationis, vel solutionis: quamquam in ablo-
lutione necessarium est iusiurandum, vt in excommunicatio-
nis absolutione g. licet communiter quando est certa suspensio

docti vtantur hac forma. *Absoluo te à vinculo suspensionis, quam*
incurristi ob talem, vel talem causam, & restituo te pristinae executioni:
& si est dubia, hac: *si teneris aliquo vinculo suspensionis, quo te possum*

absoluere, absoluo te, iuxta sententiam Syluestri h. aliquantulum re-
formatam: & quod suspensio tam lata ab homine, quam à iu-
re, quæ certo tempore, aut facto, aut omissione facti alicuius

terminatur, tollitur lapsa tempore, vel adueniente termino,
ipso facto, absque vlla absolutione, secundum glossam a rece-
ptam communiter, & putatam singularem à Panormitano b,

quæ tamen habet alias similes.

162 *Septimo dico, quod à suspensione lata ob contumaciā, & nō*
in poenam delicti absolute sine termino, & reservatione, siue
iure communi, siue particulari, confirmata, vel nō confirmata

per Papā, potest absolueri Episcopus, & eius vices gerens c, vt
tradit Innocentius cōmuniter quoad hoc receptus d: & quod à
lata in poenā alicuius delicti etiā à iure, non potest absolueri

Episcopus, siue sit temporaria, siue perpetua, quidquid dicant
glossæ e, licet cōmuniter recipiantur in suis locis, vt probat ef-
ficaciter Panor. f. vbi eum sequitur Aterinus, & Felinus, altius

ibi rē perpendens, quam in d. c. nuper g, vbi aliud dicit, eo quod
non satis perpenderit dicta Panormitani recepti ab omnibus,
qui ea diligenter expendunt, quod non fecerunt aliqui, vt

Sylu. h. & alij, qui sibi ipsis contradicunt, dum sequuntur Panor-
mitanum tenentem contrarium eius quod ipsi. Potest tamen
in ea dispensare, si posita fuit ob adulterium, aut alia minora

delicta, secundum eundem Panormitanum i. Dixi, à iure, quia à
suspensione absolute posita ab homine regulariter non potest
absolueri, nisi quicquid tulerit, aut eius superior, aut successor k. Ma-

le autē exceperunt à regula prædicta, quæ habet suspensos à iure
ob contumaciā posse absolui ab Episcopo, clericos, & religio-
fos, qui administrant sacramēta, aut sepulchra hæreticis, aut ac-

cipiunt elemosynas ab illis: quia textus cap. excommunicamus 2. l.
quo nituntur, nō loquitur de suspensis ab officio, sed de priua-
tis, & de suspensione irrogata in poenā, & nō ob contumaciam,
& de poena reservata. Male etiam excipiunt exauctoratū, siue

e Cap. Iato-
res, de cleri.
excom. min.
f Cap. quam
periculosum
de sen. exc.
lib. 6. cum
glos. & ei
anot.

g Ca. super
cod. ca. vene-
rabilis, de
sent. excom.

h Ver. abso-
lutio 6. du-
bio 2.

a In clem. 1.
verb. donec.
de decim.

b In c. 1. de
iud. not. 6.

c Arg. c. nu-
per, de sen.
excom. & me-
lius c. ex li-
teris de cost.

d In ca. 2. de
solut.

e Clem. 1. de
hære. parag.
pen. ver. ex-
co. & ex-
pient. c. parag.

feterum ver-
bo suspensus,
delect. lib. 6.

g In ca. 2. de
solut. & c.

h tam literis,
de testibus.

i Et in c. pa-
nor. h. præ-
terea de offic. or-
dan.

k Ver. sus-
pensio, q. 8.

l in d. c. tam
literis, & c. 2.
de solutio.

m iuxta not. in
c. at h. parag.
de adulteris
de iud.

n Arg. c. pa-
nor. h. præ-
terea de offic. or-
dan. ubi F. in de
offic. deleg.

o Parag. fin.
de hæret.

m Eod. cap.
num. 152.
n Iuxta. c. gra.
ue, de prab.

o Arg. c. 2.
de maior.
p Libro 6.
de sen. exc.
& c. l. de re
iuxta. eodem
lib.
q Vtrobique

n Cap. fin. de
exce. prab.

b Cap. c. 22.

c Per ibid.
di.

d Ca. si cele.
brat de cler.
ex. com. min.

e In ca. 1. de
sent. ex. com.

degradatum, aut depositum realiter, cum neque hic, neque depositus verbaliter, sine suspēsi, per dicta supra m. Male etiā excipiunt suspensum ob collationem beneficii factam indignis: quia illa suspensio irrogatur in pœnam, & non ob contumaciã.

136 *Octavo dico*, quod omnis, qui violat suspensionem strictè acceptam pro vna specie trium censurarum Ecclesiasticarum, peccat mortaliter o, & incurrit irregularitatem, si violat eã, exercendo aliquẽ actum peculiarem alicuius ordinis, siue maioris, siue minoris, per capit. x. p & q Innocentius receptus cõmuni er dicit, quod illa duo capita non solum habent quoad hoc locũ in casibus, in quibus loquũtur, sed etiam in omnibus alijs violentibus suspensionẽ: quia non fuit mens eorũ conditoris, qui fuit ipsemet Innocentius III. quidquam nouẽ inducere in illis, sed declarare secũdũ antiquas actiones canonicas, de quibus meminit textus, eam incurri. Dixi, *aliquem actum peculiarem ordinis*, quia secus si exerceret alium, etiam Ecclesiasticũ, & ad officia diuina pertinẽtem, qualis est psallere etiam in choro cũ alijs, canere respõsa defunctorũ, vel litanias, baptizare sine solẽntate, vt alius laicus, & alia id genus, quę non sunt peculiariter alicui ordini deputata. Illa autẽ dicuntur deputata alicui ordini, quorum faciendorum specialis potestas traditur in ordinatione: vt in presbyterio potestas cõsecrandi, baptizandi, solẽnter dicendi collectas in choro: in diaconatu potestas canendi solẽnter Euangelium: in subdiaconatu canendi solẽnter epistolam, in acolytatu ferẽdi cereos, &c. Dixi, *etiã minoris*, quia violãs exercendo solẽnter actum deputatũ ordini minori, ita incurrit, ac exercens deputatum maiori, secũdũ Innocẽtium, & communem a. Reperij sepe *solẽnter*, quia facies aliter aliquod horum, vt cantans epistolam, ferens cereos, vel vrceolos tamquam alius laicus, non incurrit, secũdum omnes.

Ex quo *infertur primo*, quod verius est, Episcopũ celebrantem in apparatu Põtificali incurrit irregularitatẽ: quia id est actus peculiaris ab alijs ordinis Episcopatus, quem esse verum ordinẽ distinctum ab alijs significasse Concil. Trident. dictum est b.

Secundo infertur, quod psallere in choro non facit irregularitatem: quia non est peculiare vlli ordini vero: licet enim videatur peculiaris Psalmistatui, siue primæ tonsuræ, tamen illa non est verus ordo c.

Tertio infertur, quod suspensus à perceptione sacramentorum, quamuis peccet mortaliter in percipiendo ea, non tamẽ est irregularis d: quia perceptio non est officium diuinum, neque opus peculiariter ordini alicui addictum.

Quarto infertur, quod suspensus ab eorum collatione, dando illa non rãquam ad suum ordinem pertinentiã, sed vt aliusquilibet laicus, non incurrit eam, iuxta Hostiensem e.

Quinto infertur, quod sacerdos suspensus ab officijs sacerdotalib⁹ administrãdo in ordine inferiori nõ peccat, neq; est irregularis.

Sexto

Sexto inferitur, quod suspensus à beneficio non peccat eligendo, si ius eligendi non competat ei ratione illius f.

f Ca. cum en-
a. 1. parag. ff.
de elec.

Septimo inferitur, quod suspensus ab officio peccat, sed non incurrit irregularitatem eligendo, & acceptando electionem de se factam a, & excommunicando, & conferendo beneficia b.

a Ca. cum di-
lectus, de
consecra-
tione, glo.
b Cap. quia
diuersa, de
consec. praeb.
c In d. elem-
cupientes.
d Ca. 25. nu.
147.
e Iuxta. c. ad-
ijcimus, 16.
q. 1.
f Vbi supra

Octavo inferitur, quod licet suspensus ab officio predicandi celebrando non peccet, nec fiat irregularis, secundum Panormitanum, & communem c, concionando tamen peccat, & est irregularis, secundum opinionem, quam sequimur supra d, quod actus predicandi est lege diuina vel humana, vel consuetudine actus peculiariter diaconatus deputatus: quia licet institutione diuina sit soli sacerdotio peculiaris e, lege tamen, & consuetudine humana videtur deputatus diaconatus, ut tandem Caietanus f concludit: quando saltem solemniter uti ex officio suo tamquam sacerdos predicat.

Nono inferitur, quod sicut tenemur veritate excommunicatum in omnibus, per supra dicta g, ita suspensum in eo à quo est suspensus: & non vitando in diuinis officijs, & in actibus deputatis suis ordinibus peccamus mortaliter, si est denunciatus, alias non, per extrauagantem ad euitanda h, & per latius dicta alibi.

g Cap. eod. n.
26. & seqq.

h Relatum
sup. nu. 35.

Interdictum quid, & quotuplex.

164 Interdictum hic non generaliter, sed specialiter sumitur, quo conueniat, & differat ab excommunicatione, & suspensione, num. 165.

i Cap. 1. pa-
rag. labores,
de Pcen. d. 6.
k Inst. de in-
terdict. in 1.
prin.

166 Interdictum triplex, & quid vnumquodque includat, nu. 167.

l Vt in repe-
c. dilectus, de
appell. dixi.
m In tract. de
eccl. inter-
dic. membra.
n. col. 1.
o De off. or-
din. & cap.
quamuis, eo-
titul. 6.
p In d. e. di-
lectus, nu. 18.
q Vbi supra,
col. 2.

167 Circa hec dico sequentia. Primum, quod ut interdicere significat prohibere i, sic interdictum generaliter dicitur, quolibet prohibitio: sed hic accipitur speciatim pro vna trinum censurarum Ecclesiasticarum: quod k cautius definitur potest, quam à Calderino l, esse censura Ecclesiastica, qua prohibentur diuina officia, sacramenta, & sepultura actiue, & passiue, exceptis aliquibus. Dixi, censura Ecclesiastica, pro genere, quo distinguitur à cessatione à diuinis, de qua in c. irrefragabilis m, quæ non est censura Ecclesiastica: quia non est nisi ipsa ommissio officiorum diuinorum, iuxta Panormitanum n. Reliqua adduntur ad differentiam inter interdictum ex vna parte, & inter excommunicationem, & suspensionem ex altera, quæ tres conueniunt in nouem, iuxta Calderinum o receptum per communem, Dominicum, & Perusinum p, Syluestrum, & Tabienam q, & per complures alios alibi.

q In d. c. 1.
parag. tupe-
ri de sen. ex-
com. lib. 6.
r Verbi in-
terdictom.
s Ca. quæ ren-
de verb. sign.
t Cap. 1. de
sen. excom.
lib. 6.

Conueniunt enim primo, quod quolibet earum est censura Ecclesiastica a. Secundo, quod quolibet in scriptis debet ferri, & cum causa in eis expressa b. Tertio, quod nullam earum suspendit appellatio subsequens, & quamlibet annulat præcedens c. Quarto, quod

u Ca. 15. cui
parag. in eod.
tit. lib. 6. & c.
ad huc quo-
mā, de appel.

d Cap. repre-
hensibilis, de
pocel.
e Cap. 2. de
const. li. 6.
& c. quom-
quam, de cō-
sibus eo lib.
f Cap. ita ut
mus, iunct. e
figur. de sen.
excom. lib. 4.
g Cap. pato-
ralis, parag.
verum de ap-
tunc. d. c. is
cui.
h Ca. venera-
bili, & ca. ex
tenore, defen.
excom.
i Cap. 1. de
verb. sig. li. 6.
k Cap. cū ab
Ecclesiā de
off. or. in.
l Vbi supra
mōb. 1. col. 3.
m Dicitur ad
h. c. quoniam.
n ibi.
o Ibidem
p Ca. quia
periculum
de sen. exco-
lib. 4. c. glo.
q Ca. Rom.
para. in vi-
ueritatem,
de ser. exco.
libro 6.
r Cap. quia
sepe, de ele-
tion. lib. 4. c.
si sent. de sen.
excom. eod.
lib.
s Cap. hū de
sent. excom.
eod. lib.
t Dicitur e si
sent.
u Clem. 1. de
decim. verb.
donec.
x In c. 1. not.
6. de iudic.
a Vbi supra
mōb. 2.
b In ca. pre-
fenti, de sen.
excom. lib. 6.
c Ver. inter-
dictum, t.
para. 1.

d Dicitur si
sententia.

quod quamlibet debet præcedere monitio *d*, cum fertur ob contumaciam, & non cum in pœnam *e*. *Quinto*, quod quamlibet est nulla, cum fertur sine canonica monitione ab excommunicatore contra participantes excommunicatis à se *f*. *Sexto*, quod quamlibet impedit à diuinis, excepta illa suspensione, quæ non fit ab eis *g*. *Septimo*, quod in absolute omniū iuratur *h*. *Octauo*, quod nulla earum contra receptos in filios speciales Pape ab ordinario ferri potest *i*. *Nono*, quod quælibet est à superiore seruanda *k*, imo, & à ferente quousq; eam tollat, Calderinus *l*. 165 Differunt autem *primo*, quod excommunicatio directe priuat cōmunicatione, quatenus est communicatio humana: Suspendio priuat directe vsu facultatis Ecclesiasticæ: Interdictū vero priuat directe sacramentis, & diuinis officijs. Dixi, *directe*; quia indirecte, & per consequentiā priuant etiam cōsequentijs directe prohibita. *Secundo*, quod excommunicatio non potest suspendi, & aliæ sic *m*: quamquam idem esse de excommunicatione dixit Dec. n. quæ per multa fundamenta sequimur. *Tertio*, quod Episcopus non incurrit suspensionem, neq; interdictum latum à iure, nisi exprimat in eo, excommunicationē vero sic *p*. *Quarto*, quod vniuersitas non potest excommunicari *q*, suspendi autē, & interdicti sic *r*. *Quinto*, quod excommunicati nūquā admittuntur ad diuina officia, alij vero sic interdum *s*. *Sexto*, quod excommunicatio, & suspensio non feruntur nisi ob culpam propriā, & maior ob mortalem, & minor, & suspensio, etiam ob venialem, interdictū tamen etiam ob alienam *t*. *Septimo*, quod absolutio excommunicationis semper requirit aliqua verba; suspensionis vero, & interdicti non, quando feruntur quousq; certū quid fiat: quia sufficit, vt illud fiat glossa putata singularis, u quæ tamen habet alias quatuor similes citatas à nobis alibi *x*. 166 *Secundo dico*, quod interdictum est triplex, locale tantum, personale tantum, locale, & personale simul. Locale tantū, quo solus locus interdicitur: quod rursus est duplex, generale, quo interdicitur locus vniuersalis, vt regnū, prouincia, episcopatus, ciuitas, oppidum, pagus, aut parochia. Et speciale, quo interdicitur aliquis locus particularis, vt Ecclesia, & non desinit esse tale, eo quod comprehendat multa loca, modo sint particularia, quale est, quod interdicit multas Ecclesias, etiam si interdicit omnes ciuitatis, episcopatus, prouinciæ, regni, aut quotquot sunt in mundo, iuxta Calderinum *a* receptum per Dominicum, Perusinum, & communem *b*: singulare autem, quod addit Angelus *c*, est species interdicti particularis minime necessaria. Interdictum personale tantum est, quod interdicit personas tantū: quod etiam est duplex, scilicet generale, quod interdicit aliquam vniuersitatem hominum, vt populi, regni, prouinciæ, ciuitatis, oppidi, collegij, aut pagi *d*: & speciale, siue particulare, quod interdicit personas singulares, vnam, aut multas, certas, aut incertas, vt quod interdicit hoc, vel illud facientem. Interdictum

dictum locale. & personale simul est, quod interdicat locum, & personas simul: & quod interdicat locum, & populum, & tales, vel tales personas: exemplum quotidianum est in interdicto, quod appellant ambulatorium, quo interdicatur aliqua persona, & locus ubi est, vel fuerit, quamdiu ibi fuerit, aut etiam certo tempore postquam recesserit, de quo, quatenus est locale, iudicandum est, ut de locali tantum: & quatenus est personale, ut de personali tantum e. Quibus addimus, vnum quodque illorum posse diuidi in simplex, & mixtum, hoc est, generale tantum, aut particulare tantum, aut generale, & particulare simul. De quo quatenus est generale, iudicandum est, ut de generali, & quatenus particulare, ut de particulari f.

167 Tertio dico, quod interdictum generale loci non includit populum nec personas eius: neq; interdictum generale populi alicuius loci comprehendit eum: itaq; quando est interdictus vnus locus, qui sunt in eo, & non fuerunt causa interdicti, possunt audire, & dicere in alio loco diuina officia, & dare, & accipere sacramenta, & alij aliorum oppidorum non possunt hoc facere in illo loco interdicto, cuius illi sunt. Et quando interdicatur solus populus, illi qui sunt eius, non possunt audire, neque ibi, neque alibi: & exteri possunt audire ibi & in eo potest celebrari patentibus ianuis, exclusis eius loci hominibus, perinde ac si non esset interdictus g. Rursum interdictum cleri alicuius loci non comprehendit locum, neque populum, & habitatores eius laicos: neque e contrario interdictum populi comprehendit clericos h. Cuius rei nouam rationem tradidimus i post Decium k: quamuis interdictum cleri videatur includere religiosos, & religiosas, conuersos, & conuersas, nonuitos, & nouitias, secundum Dominicum l, & Calderinum m. Item interdictum ciuitatis includit suburbia, & edificia prope moenia a: que vero edificia dicenda sint talia, relinquitur arbitrio iudicis. b Interdictum etiam Ecclesie, licet speciale tantum, includit sacella, & cœmeterium contigua, alia non c. Interdicta vero Ecclesia, non censentur interdicti clerici eiusdem: neque contra interdictis clericis, censetur interdicta eorum Ecclesia d.

Quis, cur, & quomodo potest interdiceret, & interdicti.

- 168 Interdicit communiter, qui excommunicat, & suspendit, & contra.
- 169 Interdictum fertur ob culpam alienam, sed non ob culpam debiti, & ponitur ipso facto à iure his casibus, num. 169. & que opera prohibeat, num. 170.

168 Quarto dico, quod cõmuniter, qui potest excommunicare, & suspendere, potest etiã interdiceret: & qui potest excommunicari, & suspēdi, potest etiã interdici. Et vniuersitas que non potest excommunicari e, & locus, qui non potest suspendi f, potest interdici g. Et quamquam aliud est populus,

e Arg. l. que de totz, ff. de rei vend.

f Arg. d. l. que de tota & c. pastoralis, par. 129. item c. totum, de of. sic. deleg.

g Di. ca. si sententia cũ ei annotat. h Di. ca. si sententia. i In ca. 2. de prab. k Ibi, & in c. eccles. de constit. col. 4. l In d. cap. si sententia, in fin. prin. m Vbi supra membr. 2. a Ca. si ciuit. de sen. exco. li. 6. b Glo. ibid. c Di. cap. si ciuitas. d Arg. c. per exemptionē, de prin. li. 6.

e Ca. Roman. parag. in vniuersitatem de sen. exco. li. 6. f Vt supra dictum est. g Di. ca. si ciuitas & d. c. si sententia.

h Arg. c. de-
niquo, 7. q. 1.
& l. propone-
batur, ff. de
iud.
i Di. cap. si
sentent. vbi
id affirmant
Dom. & Per.
k Extrauag.
proinde, de
sen. excom.
l Vbi supra,
memb. 1. c. 9.
m In c. pre-
senti, de sen.
excom.
n De potest.
eccl. cas. 10.
o Cap. quan-
quam de cen-
sib. lib. 6.
p Clem. 1. de
penit.
q Extrauag.
super gentes
de consuet.

a Ca. si sen.
de sen. ex-
com. lib. 6.

b Di. elem.
x. de penit.
c In c. 1. de
sepult. lib. 6.
d Lux. glo. c.
is cui de sen.
excom. lib. 6.
& commun.
e 3. par. tit.
29. c. 2. par. 2.
f La. d. c. is
cui.
g Ca. qui su-
det, 1. q. 1. &
In. in c. an-
per de sen.
excommun.
h In d. c. is
cui.
i Vbi supra,
col. 1. 6.
k Arg. eorum
quæ sup. cod.
c. num. 34.
diximus de
excom.
l Di. cap. is
aut, c. m. ei
annot. & c.
presenti. 5.
quæst. 1.

vel vniuersitas, & aliud particulares eiusdem *h*, interdicto tamē illo censentur interdicti omnes eius particulares fontes, & in-
fontes *i*: quia potest vnus interdicti propter culpā alterius, licet
nō excōmunicari, vel suspendi, vt prædictum est: quamuis sem-
per debeat interuenire culpa propria, vel aliena, vt feratur in-
terdictum: nec sufficit culpa non soluendi debitum, vt feratur
interdictū generale auctoritate ordinaria, vel delegata sine spe-
ciali Pape in adato *k*: quāuis particulare Ecclesie ferri possit, iux-
ta Cald. *l* & Dominicum *m*, non tamen parochia, quamuis per
incogitantia, nostro iudicio, contradixerit Stephanus *n*, interro-
gatus olim Salmanticae, an infans lactens, & amēs includantur
in interdicto? Respondi, includi, nec esse admittendos ad diuina:
quia, vt prædictum est, sine culpa propria quis potest interdici.
169 *Quinto dico*, quod fertur generale ipso facto contra vniuer-
sitate, quæ facit solui portoria illicita clericis *o*, & contra eā,
quæ facit, vt capiatur, percutiatur, vel in exilium mittatur suus
Episcopus *p*. Et contra eam, cuius dominus impedit ingressum,
aut negotia nuntij Apostolici *q*. Ino & in omnibus casibus, in
quibus iure fertur interdictum locale generale, ob delictum
populi, in eisdem fertur etiam generale personale contra suum
populum: quamuis non, quando fertur ob delictum solius do-
mini, si non exprimat *a*: fertur etiam particulare locale Eccle-
siae in aliquot casibus, scilicet, quando vniuersitas facit, vt capia-
tur, percutiatur, vel mittatur in exilium suus Episcopus *b*. Et
quando clerici, aut conuentus Ecclesiae, nolunt restituere cor-
pora, aut monumenta eorum, quos in ea sepelierunt, eo quod
inducti ab eis iurauerunt se electuros sepulturas *c*.

170 *Sexto dico*, quod interdictū personale particulare solū inclu-
dit personas nominatas, & actus in eo expressos, & qui inclu-
duntur in illis. Si vero nulli exprimat, omnes qui verat in-
terdictis cōtētur inclusi. Vnde interdicto simpliciter Petro, om-
ne illud, quod interdictū prohibet, veratur illi. Interdicto autem
eo, quoad ministrū altaris, reliqua omnia potest facere, quo-
ad ingressum vero Ecclesiae, omnia diuina officia illi prohibē-
tur intra illā: quia includuntur in prohibitione ingressus illius:
& nulla extra illam: quia potest facere domi, vel in tabernacu-
lo *d*, aut in sacello nō erecto auctoritate Episcopi, perinde ac si
nulla re esset interdictus, iuxta S. An. & ante illum Cald. secu-
dum quæ approbatum ab Ancharano, Dominico, & Perusino *f*,
cui est interdictus ingressus Ecclesie, bene potest introire in eā,
& orare quando non aguntur diuina officia, vt glōf. singularis
dicit de excōmunicato *g*, quāuis multi contra sentiant, sed ma-
le: non potest tamen audire diuina officia, iuxta Dominicū, &
communem *h*, quidquid dicat Calderinus *i*, sed nostra senten-
tia potest transire per eam, etiā quando illa sunt: quia id non
est audire *k*. Quorum ratio est: quia prohibitio ingressus Eccle-
siae solum respicit diuina officia, ne ea faciat, vel audiat in ea.

Quæ

Quæ p

171 Im

172 Off

173 M

174 Cle

174 A

175 Int

179 Im

182 Int

187 Int

171 S

ultura

colligitu

tione int

tur omni

iori, siue

pulo sub

Acolyro

peragit

ordinanc

ficia, qua

172 O

h diuina

breuariu

num offi

rum: siq

salibus,

bita tem

ctuum, q

tus noui

dinata in

num, &

horas c

173 No

etiā in E

Quæ prohibeatur interdicto, & tēpore interdicti.

- 171 Interdicto vetantur omnia diuina officia, sacramenta, & sepultura, præter expressa.
- 172 Officia diuina quæ, & permissa quomodo in interdicto generali, num. 174.
- 173 Missa vna singulis hebdomadis licita in interdicto speciali.
- 174 Clerici etiam atheni admittuntur ad diuina tempore interdicti, & an contagiati.
- 174 Aqua benedicta vt benedicenda, & vsui adhibenda tempore interdicti.
- 175 Interdicto in loco, & etiam in Ecclesia clerici recitant horas, num. 176. & vt campana pulsatio, Episcopi benedictio, & sacramentalium vsus liceant, n. 177. Confessio itē, & alia plurima, 178.
- 179 Interdicta quæ privilegia particularia relaxant, & 2. seq.
- 182 Interdictum iure suspenditur quatuor festis, & an alijs hoc privilegio, & 2. seqq.
- 187 Interdictum non denuntiatū nō obligat, neque nullum, & quando tale, & validum, violando qui laici, & moniales peccant.

171 § Epitimo dico, quod per quodcūque interdictum prohibetur omnia diuina officia, sacramenta, & ecclesiastica sepultura (exceptis his, quæ expresse, vel tacite permittuntur) vt colligitur ex cap. non est, & alijs a, & notatis in eis, & ex definitione interdicti b. Ex quo sequitur, quod regulariter prohibentur omnia exercitia specialiter deputata alicui ordini, siue maiori, siue minori, vt dicendi epistolam solemniter cum manipulo Subdiacono, & Euangelium Diacono, offerendi vtreolos Acolyto, dicendi missam, aut agendi hebdomadarium, quando peragitur matutinum, aut aliæ horæ canonicæ Presbytero, & ordinandi Episcopo: quia omnia talia exercitia sunt diuina officia, quæ est ratio noua, & firma, non perpena ab alijs.

172 Octauo dico, quod male definiuerunt Angelus c, & aliqui alij diuina officia in hac materia, esse officia diuina in missali & breuiario contenta: quia neque omnia in illis ordinatū est diuinum officium, nec omne diuinum officium est in illis ordinatum. siquidē multa sunt ordinata in Pōtificiali, & multa in missalibus, & breuiarijs, quæ non sunt diuina officia prohibita tempore interdicti. Qualis est benedictio mensæ, & fructuum, qualis baculi, & sacculi ad peregrinandum, & habitus nouitiorum. Possunt autem recte definiri esse officia ordinata in dictis tribus libris, aut in alijs legitime ad vsum ordinum, & aliorum sacramentorum, vel sacramentalium, aut ad horas canonicas.

173 Nono dico, quod potest dici vna missa quaque hebdomada etiā in Ecclesia specialiter interdicta, ad renouandum sanctum sacramen-

a De spon. & c. in de ex. cel. prel. & c. quod in te, de pen. & remiss. c. res. pon. de sen. excom. c. quoniam, & c. in. cod. tit. lib. 6. b Supra, nu. 164.

c Verb. interdictum, 2. par. 4.

do potest.

interdicto tamē res fontes, & in spā alterius, licet quāuis sem. a, vt feratur in bitum, vt feratur delegata sine spe. fieri possēt, iux. iā, quāuis per hauus n. interro. nēs includantur ndos ad diuina: potest interdicti. o contra vniuerso, & contra eā, m mittatur suus pedir ingressum, ibus calibus, in e, ob delictum ale contra suum ctum solius do. are locale Eccle. s facit, vt capia. Episcopus b. Et re. itiuere cor. erunt, eo quod s.

ulare solū inclu. os, & qui inclu. qui vetatur in. iciter Petro, om. interdicto autem est facere, quo. cia illi prohibē. ingressus illius: el in tabernacu. pi, perinde ac si lum Cald. secu. eo, & Perusinos, t introire in eā, e glōf. singularis ceant, sed ma. ta Dominicū, & d nostra senten. nt: quia id non ingressus Eccle. l audiat in ea.

Quæ

a Ca. permit-
 timus de sen-
 tent. excom.
 e Iuxta Ho-
 stien. ibidem.
 f Ca. fin. pa-
 rag. adieci-
 mus, de sent.
 excom. lib. 6.
 a Iux. gl. d.
 parag. addu-
 cim. verb. in-
 terdict.
 b In d. c. fin.
 verb. ecclesi.

z In eod. c. ff.
 Feder. confi-
 79. Angel.
 verb. interdi-
 ctio, 5. parag.
 3. & Syl. verb.
 interdict. 5.
 q. 1.
 d Ca. 1. de
 cler. coniug.
 lib. 6.
 e Arg. ca. fin.
 de conuict.
 f Arg. eorum
 quae inf. nu.
 277. dicitur.
 g Iux. elem.
 1. cum suis
 gl. de sent.
 excom.
 h Vbi supra.

k Iux. men-
 tem text. ca.
 alma mater,
 & omnium
 doctorum.
 l Cardin. d.
 memb. 6.
 col. 20.
 m Arg. c. fin.
 de sepul. & c.
 a nobis, 2. de
 sent. excom.
 n In c. quod
 in te, de poen.
 & remiss.
 o De irreg.
 col. 14.
 p Di. mem.
 6. col. 12.

t Ver. inter-
 dictu, 6. q. 2.

sacramentum, quod asseruatur infirmis, cum moderacione ver-
 culi sequentis d, & etiam plures quam vna, si necessitas infirmorum
 id postularet e. Et quod possunt celebrari omnia diuina officia
 in loco generaliter interdicto, sicut prius ianuis clausis, voce sub-
 missa, non pulsatis campanis, & exclusis excommunicatis, & in-
 terdictis f, expulsis ite non habentibus priuilegium iuris com-
 munis, aut specialis a. Dixi, *In loco generaliter interdicto*; quia in
 interdicto specialiter non habet locum, iuxta glossam receptam b.
 174 Et quamuis Ancharanus dicat, quod talia officia diuina
 debent fieri per solos clericos, & monachos illius Ecclesiae, vel
 monasterij, & non per alios, cuius opinio obseruabatur meo te-
 pore in Gallia, vbi pauca interdicta ponuntur: sed contrarium, scilicet,
 quod omnes clerici maiorum, & minorum ordinum, etiam
 primae tonsurae, vndeunque, & cuiuscumque, Ecclesiae, nisi fuerint
 causa interdicti, possunt admitti ad dicendum, & audiendum illa,
 tenet Io. And. Dominicus, & Philippus, & alij e, quod seruatur
 in tota Castella, vbi feruntur infinita interdicta, & etiam in Lusitania,
 vbi feruntur pauciora, etsi plura, quam in Gallia: sed cleri-
 ci coniugati non sunt de horum numero: quia quidquid dicit
 Margarita confessorum, non gaudent nisi duobus priuilegijs,
 d e quibus non est hoc, & consequenter, quoad hoc habetur pro
 laicis, vt iam pridem respondimus Salmanticae, quamquam si
 esset consuetudo praescripta, qualis fertur esse in Aragonia, va-
 leret illis e, etiam si esset introducta per errorem iuris f. Et adeo
 quidem excludendi sunt non habentes priuilegium, vt non sint
 admittendi ad oblationem, quae fieri solet in medio missae, ne-
 que sit eis porrigenda pax, neque aperienda fenestra, neque
 ramentum, per quam intueri possunt corpus Domini nostri g. Ne-
 que sacerdos potest benedicere aquam absque, praedicta modifica-
 tione: neque benedicta illa inspergere populum absque illa an-
 te missam, cum antiphona, *Asperges, &c.* sicuti solet, iuxta Cal-
 derinum h. Quamquam credimus populum posse sumere aquam
 benedictam, cum ingreditur Ecclesiam, & clericum dare ei, ra-
 quam laicum sine peccato, quia quid sentiat idem Calderinus,
 i quia id nullibi prohibetur. Et vox debet esse ra submissa, quae
 foris non audiatur, vel saltem proferatur ea intentione, vt non
 audiatur, & cum debita cautione: quia hoc excusaret peragen-
 tes officia, quamuis ab aliquibus curiosis audirentur contra eo-
 rum voluntatem: siquidem tam clare est proferenda, vt alij ab
 alijs possint audiri in choro k. Possunt tamen accipere funera-
 lia l, & alias oblationes factas pro defunctis, quamuis sepelian-
 tur extra locum sacrum, & illi essent interdicti, si decesserunt
 poenitentes: siquidem potest, & debet rogari pro eis m.
 175 Decimo dico, verum esse id, quod Salmanticae respondimus,
 & defendimus, sequentes mentem Hostien. n cum cap. illud
 prelegeremus contra Villadiegum o, & satis contra Cald. p & An-
 gelum, & Syluestrum a, scilicet, quod in tempore generalis inter-
 dicti

dicti non
 sunt sua
 domi, &
 audiant
 quamui
 intra Ec
 ras ita l
 tres die
 a populo
 clauum
 quid dic
 intentio
 moderat
 derabar
 ter non a
 solent au
 est ne au
 cus tene
 nam in le
 horum f
 176 Vnde
 diana, &
 mense g
 prohibet
 aut alior
 prohibea
 illis ipfis
 interdict
 dicta in i
 litania, a
 confrat
 care, neq
 tate sacer
 ducere p
 etiam cu
 tis n, neq
 re laici fa
 neque re
 familia: q
 sint sepe
 officio d
 & si sepe
 dia. Cleri
 co sacro
 sint conu
 gatus cu
 te interd

moderatione verificas infirmorum
 officia diuina officia
 clausis, voce tub-
 munitatis, & in-
 gium iuris com-
 terdicto; quia in
 ossam recepta b.
 lia officia diuina
 ius Ecclesie, vel
 uabatur meo te-
 ed cotrariu, scilicet
 ordinum, etiā
 lesie, nisi fuerint
 audiendum illa,
 e, quod seruatur
 & etiam in Lusitania
 Gallia: sed clerici
 quidquid dicat
 obus priuilegijs,
 hoc habetur pro
 e, quamquam si
 in Aragonia, va-
 m iuris f. Et adeo
 am, vt non sint
 medio missae, ne-
 enestra, neq; fo-
 g. Ne-
 g. dicta modifica-
 n absque illa au-
 solet, iuxta Cal-
 sumere aquam
 teum dare ei, tā-
 em Calderinus,
 tā submissa, que
 tentione, vt non
 usaret peragen-
 entur cotra eo-
 renda, vt alij ab-
 accipere funera-
 amuis sepelian-
 , si decesserunt
 ro eis m.
 e respondimus,
 cum cap. illud
 tra Cald. p. & An-
 generalis inter-
 dicti

dicti non solū vnus, sed etiam duo, tres, & plures recitare pos-
 sunt suas horas in campo, ianuis, quae non sunt, non clausis, &
 domi, & in cubiculo clausis illis, & etiam non clausis, modo nō
 audiantur ab alijs non habentibus priuilegium ad audiendū,
 quamuis audiant aliqui per transitum, & casu. Et quod etiam
 intra Ecclesiam potest quis solus nō clausis ianuis recitare hor-
 ras ita submissis, vt à nemine alio à se audiatur: & ita duo, vel
 tres diuisi in aliquo sacello, aut tam submissis, aut tam seiuncti
 à populo, vt audiri nequeant, & à fortiori intra vnum sacellum
 clautum, quāuis ianua Ecclesiae, vbi illud est, sint aperta, quid-
 quid dicant Hostiensis, Ioannes Andreas, & Cardinalis b: quia
 intentio iurium, quae permittunt diuina officia cum praedicta
 moderatione in Ecclesijs, non est excludere alia loca, vt pon-
 derabat Villadieg. c. imo à fortiori includere illa, vbi regulari-
 ter non audiuntur ab alijs, permittendo ea dici in Ecclesijs, vbi
 solent audiri: & principalis scopus prohibendi diuina officia
 est ne audiantur à laicis d, cum non obstante illo quisque cleri-
 cus teneatur dicere suū officiu e. Dixi, tempore interdicti generalis,
 nam in loco specialiter interdicto non esset licitum quidquam
 horum facere, neque clausis ianuis, neque apertis f.

176 Vnde dico, quod nō prohibetur oratio matutina, meri-
 diana, & vespertina, quae vocantur Ave Maria, neque benedictio
 mensis g, neq; quae Episcopi iter facientes concedunt. Neque
 prohibetur lectio, neq; declaratio psalmorum, aut euangeliorū,
 aut aliorū similium, quae in diuinis officijs dicuntur, cum non
 prohibeatur praedictio h, neq; oratio priuata in Ecclesia, etiam
 illis ipsis, quorum causa positum est interdictum, licet illi sint
 interdicti personaliter i, neq; dare, neque accipere aquā bene-
 dictā in ingressu Ecclesie: neq; cantus laicorum, etiam si cantet
 litaniam, aut psalmos, & laudes Dei, aut eius Sanctorum in suis
 confraternitatibus, etiam intra Ecclesiam k, neque excommuni-
 care, neque absolueri excommunicatum absque stola, & solēni-
 tate sacerdotali, iuxta Innocent. l. & Calder. m neque etiā intro-
 ducere puerperā in Ecclesiam ad reddendum Deo gratias in illa,
 etiam cū confessione generali absque stola, & ornatu sacerdotis
 n, neque consequenter confessio generalis, quam solent face-
 re laici sacerdotio, neq; adoratio crucis in die Veneris sancto p,
 neque recommendatio animarum defunctorum q, neque alia
 similia: quia non sunt diuina officia. Et quamuis laici non pos-
 sint sepeliri in loco sacro tali tempore, neque extra illum cum
 officio diuino, licet sublato interdicto deferri debeant ad illū,
 & si sepeliantur in illo durante interdicto, non sunt extrahen-
 dia. Clerici tamen seruantes interdictum, possunt sepeliri in lo-
 co sacro absque solemnitate, quia id eis permittitur b, quāuis
 sint coniugati, si consuetudo praescripta habet, vt clericus coniu-
 gatus cū vnica & virgine, perinde possit interesse diuinis tēpo-
 re interdicti, ac alij non coniugati, alias nō, iuxta dicta supra e.

Ad quae

b Ind. e. quod
 in te.
 c Vbi supra.
 d Arg. d. cap.
 quod in te, &
 d. c. alma ma-
 ter.
 e Gloss. re-
 cep. c. 1. de
 cler. excom.
 facit. glos. or-
 din. c. illud,
 eo. tit. & cap.
 presbyterum
 23. dicti.
 f Arg. glo. de
 e. alma, verb.
 ecclesijs,
 g Chald. vb.
 sup. col. 16.
 h Ca. respon-
 sio, de sentem
 excommun.
 i Iust. Mo-
 nal. recepta
 per Angel.
 verb. inter-
 dictum, 6. pa-
 rag. 14.
 k Card. vbi
 supra, mem.
 6. col. 10.
 l In ca. si de
 excess. praelat.
 m Vbi supra.

n Cas. vbi
 sup. col. 3.
 o Idem ibid.
 col. 14.
 p Idem ibid.
 col. 15.
 q Calder. vbi
 sup.
 r Iust. gl. 76.
 ceptam, ca. à
 nobis verb.
 forma, de
 sent. excom.
 b Dict. cap.
 quod in te.
 c Eod. cap.
 num. 174.

Ad quæsitum, an dictum Calderini de litanijis habeat locum in clericis? Respondeo habere: quia litanie cum cantu, vel sine cantu absque solemnitate consueta crucis leuante, superpelliciorum, & ordinis procedendi, de quibus loquitur Calderinus, licet tam clericis, quam laicis: cum prædicta vero solemnitate neutris, licet minus clericis quam laicis: quia hæc sunt diuinum officium, ille vero nequaquam d.

¶ per dia.
supra.
e Cald. ubi
sup. membr.
5. col. 16.

f Calderi. d.
memb. 6. col.
16. receptus
communiter
in c. fin. de
sent. excom.
lib. 6.

g Dict. mem.
6. col. 6.

h Memb. 6.
col. 16.

i Consil. 3.
col. 1. & 3.

k Vbi supra,
col. 14. & 15.
& seq.

l Calder. d.
col. 15.

m Vbi in
terdictum,
q. 1.

n Eod. cap.
num. 181.

o In dict.
conf. 3. & Cal
der. ubi sup.
a Memb. 6.
col. 19.

b Esprit. non
est, de spons.
c Quoniam,
de sen. ex. 6.
lib. 6.

d Ca. recepti.
fi. de elec.
dist. 4.

e Ca. respō.
so, de sent.
ex. omnium.

f Dict. cap.
quoniam.

g Dict. cap.
non est.

177 *Duodecimo dico* quod non possunt pulsari campana neque campanula ad horas canonicas e, quamuis sic ad alios fines, veluti ad Aue Maria prædictū, aut ad ostendendū reliquias, aut notificandū horas, aut prædicandū, aut ad aliud quod non sit officium diuinū f. Vnde fortassis originem duxit Salmaticensis consuetudo pulsandi ad interdictum (hoc est ad notificandū illud) horis quibus finienda erat pulsatio, ad primā, & ad vesp̄as. quæ tamen etsi nostra sententia iam excuset à pœna, & à pœcato, ob id quod potuit sua antiquitate effectum interdictorū quoad hoc minuerē, tamen non excusasset in exordio, neque in modo excusaret, vbi primum inciperetur, quia esset manifesta fraus, vt ad aliud propositum dixit Calderinus g. Neque etiam potest Episcopus tempore interdicti publice benedicere solēniter cum baculo, & versu, *Ad iutorium nostrum*, &c. secundum Calderinum h, neque benedicere Abbatem, neque Abbatissam, neque consecrare calices, altaria, virgines, neque benedicere corporalia & alia ornamenta ad dicendum missam, neque vela monialium, neque ipse, neque parochus possunt benedicere aquam, vt declarauit bene Federicus i, & Calderinus k. neque candelas in die Purificationis, neque palmas, & ramos in Dominica palmarum l, neque missam, quam sicca dicunt, sine consecratione, syluest. m quia sunt diuina officia. Dixi, *Publice*, quia clam ianuis clausis, &c. bene possunt, iuxta eundem, quia non sunt, vt ille dicit, sacramenta, sed diuina officia ad faciendā quedā sacramentalia: & ideo etiā fieri possunt in festis, in quibus tollitur interdictū, de quibus infra n, iuxta Federicū o.

178 *Decimotertio dico*, quod sola & omnia illa sacramenta, & sacramentalia, quæ ius, aut priuilegium exprimit, aut tacite permittit, sunt permittita in loco interdicto siue interdictū sit generale, siue speciale, iuxta Calderinum: quale est sacramentū baptismi pro paruulis b, & etiā pro adultis c: qualia sunt catechismus, & exorcismus, & vnctio olei, & chrismatism, siquidē in baptismo iubentur hæc fieri d: quale est etiam sacramentū cōfirmationis e, & cōsecratio chrismatism, quæ ad id, & baptismum est necessaria f, & eadē ratione cōseruatio olei baptizandorum. Quale est sacramentū pœnitentiæ pro infirmis, & etiam pro sanis g, qui non fuerint excōmunicati, neque interdicti, neque fuerint causa interdicti sua culpa, neque consiliū, neque fauorem, neque auxiliū præbuerint delicto, ob quod fuit positū. Siquidē hi nequaquam sunt admittendi ad sacramentū pœnitentiæ, nisi

facista.

arijs habeat locum
e cum cantu, vel sine
eure, superpellicio-
nitur Calderinus, si-
ra vero solemnitate
quia hac sunt divi-

ari campana, neque
is sic ad alios dices,
dendū reliquias, aut
ad aliud quod nō sit
xit Salmanticensis
st ad notificandum
primā, & ad vespe-
ret à poena, & à pec-
catorū interdictorū
t in exordio, neque
quia esset manifesta
us g. Neque etiam
e benedicere solē-
um, &c. secundum
s, neque Abbatif-
nes, neque benedi-
um missam, neque
us possunt benedi-
& Calderinus, & ne-
almas, & ramos in
n sicca dicunt, si-
a officia. Dixi, Pa-
unt, iuxta eundem,
diuina officia ad fa-
offunt in festis, in
, iuxta Federicū o.
a sacramenta, & fa-
nit, aut tacite per-
interdictū sit gene-
est sacramentū ba-
alia sunt catechis-
tis, siquidē in ba-
sacramentū cōfir-
, & baptismum est
i baptizandorum.
is, & etiam pro sa-
interdicti, neq; fue-
, neque fauorem,
uit positū. Siquidē
ntū poenitentię, nisi
sacista-

satisfaciant prius si possunt, sin minus, prabeant idoneā cau-
tionem, iurando se daturos operam fideliter, vt satisfiat per
se, aut per alios i. Quale est etiam Eucharistia, siue viaticū k,
solum in articulo mortis l, & sic non potest dari sanis, quamuis
sint clerici, & religiosi, iuxta Calder. m & Philippum n.

179. Quod verum est, nisi haberent priuilegia, quibus nō præ-
iudicaret bulla S.D.N. Gregorij XIII. transcripta infra o, licet
secundum ius commune possint sumere, quādo celebrāt: quale
est celebrare semel in hebdomada ad renouandum sanctissimū
Sacramentum p: quale etiā pulsare campanā, quando fertur
ad infirmos, & etiā ostēdere ipsum in reditu vbi mos est q, par-
tim quia videtur iustū & decorū, partim quia nō est de actibus
prohibitis per interdictum cōspēctus S. Sacramēti, nisi in mis-
sa. Quale est etiā sacramētū matrimonij s, etiā inter interdictos
personaliter, & specialiter, iuxta Card. t sed non est talis bene-
dictio nuptiarum, iuxta Hostien. u receptum per communē x,
& Calder. y Non est etiam tale sacramentū extreme vnctionis z
etiā quoad clericos: quia quamuis sint priuilegiati quoad se-
pulturam, non tamen quoad extremā vnctionem, iuxta Ioan.
And. n neque religiosi potest dari extrema vnctio, secundum
ius commune. Neque etiam est tale ordinare in loco interdi-
cto, iuxta Innocēt. b neque extra illum, si ordinator, vel ordina-
tus sint interdicti personaliter, Panorm. c & melius Cald. d

180. Decimoquarto dico, quod priuilegium audiendi diuina offi-
cia tempore interdicti, cum prædicta moderatione, non valet
ei, qui fuit causa eiusdem, aut cuius culpa, aut fraude fuit posi-
tum, aut commissum delictum, ob quod fuit positum: ei autem
qui hoc non commisit, si est persona singularis, valet, non solū
pro se, sed etiam pro suis familiaribus domesticis, qui nō sunt
fraudulenter recepti, ad audiendum, aut celebrandū cum illo a,
sed si est collegium non valet, nisi collegis b.

181. Et quanquam in alijs materijs per familiares, & domesti-
cos intelligātur mulier, filij, nepotes, serui, & famuli illi subiecti,
qui ratione potestatis paterne, vel dominiij degunt cū illo e, in
hoc tamen casu nō sumitur tā late, iuxta Ancharanū d: & sic no-
stro iudicio, in hoc casu illi tantum intelligendi sunt familiares
domestici alicuius, qui eū de more comitatur. Hęc enim am-
pliatio huius priuilegij fit ne inutile sit, vtposset esse, nisi sic am-
pliaretur ad multos, qui sine comitatu nō possunt honeste ad
Ecclesiam ire, aut celebrare in ea, iuxta glossam solemnem, que
penultima est e, & commendata ad pulchram conclusionē per
Decium f. Et sic clericus qui habet vnū famulum laicum, potest
dicere missam in Ecclesia seruiente illo, siue receperit ante in-
terdictum, siue post, & in eius locum, si egrotaret, vel abesset,
posset sumere aliū etiam n. ere laicum, Calderinus g. Adde etiā
quod priuilegia cōcessa aliqubus religiosi, vt tēpore interdi-
cti possint admittre ad diuina officia suos cōsuetos, intelligū-
tur de

h Diā c. fi.
i Diā. c. fin.
para, illis.
k Diā. cap.
quid non re.
l Gloss. d. c.
si recepta.
m In d. mē-
bro 6. col. 22.
n In d. c. fin.
para. ad iici-
mus & para.
seq.
o Nu. vlt.
p Ca. permit-
timus, de scē-
tent. excom.
q Calde. vbi
sup. membro
6. col. 19.
r Diā. cap.
quoniam.
s Gloss. diā.
cap. fin.
t Diā. mem-
6. col. 21.
u In d. cap.
non est.
x Ibidem.
y Di. memb.
6. col. 21.
z Diā. cap.
quod in re.
a Diā. cap.
quod in re.
b In d. cap.
non est.
c Ibidem.
d Memb. 7.
col. 22.

a Ca. licet ps-
rag. cum con-
ceditur de
priuileg. l. 6.
b Diā. cap.
licet.
c Iuxta gl. &
determina-
tionē Arer.
& Et in in c.
in literis de
testibus.
d Cap. licet.
e Di. c. licet.
f In c. cum
ordinem, de
rescri. col. 2.
g Vbi supra
memb. 6.

alios apparatus altaris, vela, & omnia alia, quæ fieri possent secreto predicto tempore, de quibus supra f. Et quamquam alias nobis visum fuit, quod die corporis, & Conceptionis, & eorum octavarum, non poterant peragi, nisi officia diuina eorum festorum, ponderantibus illud verbum, *Huiusmodi officia*, quod est in dicta extrauagante Martini V. & Eugenij III. quia tamen mens auctoris videtur fuisse suspendere quoad illos dies tantum, quantum suspendebatur à iure quoad predictos quatuor dies, & etiam amplius: siquidem suspēdit quoad octauas: & quia videtur sic eam interpretari consuetudo, dicimus permissum esse in illis omne id, quod permittitur in prefatis quatuor festiuitatibus, & etiam in omnibus aliorum Sanctorum predictorum ordinum, in ecclesijs, in quibus suspenditur.

XVII Decimosextimo dico, quod nemo tenetur nostra ætate seruare interdictum aliquod, nisi denuntiatum, vt supra dictum est de suspensione a, & de excommunicatione b, per extrauagantem *ad euitanda*, cuius tenor de verbo ad verbum refertur supra c. Nec quando interdictum est in se nullum, & nullitas est sufficienter publicata, exceptis religiosis, qui debent illud obseruare, si Ecclesia matrix id obseruat, vt dictum est supra d. Interdictum autem est nullum regulariter in eisdem casibus, in quibus excommunicatio, de quibus supra e.

Decimooctauo dico, quod laicus non dicitur violare interdictum vlli, quauis sit validum, & denuntiatum, audiendo missam, vel alia diuina officia in loco interdicto, etiã ab eo qui dicendo ea peccet, & quauis audiat cum aliquo personaliter interdicto, iuxta Caiet. f. exceptis quatuor casibus, in quibus peccaret, quauis non incureret irregularitatem. *Primo*, cum ipsemet est interdictus personaliter, etiã si interdictum sit generale oppidi eius, quidquid ille dicat g. *Secundo*, cum expresse, vel tacite est causa, quod illa dicatur, rogando, iubendo, aut prebendo ad id causam sua presentia, & auditione: quia faciētes, & cōsentiētes, & c. *h Tertio*, cum dicit talia officia, qualia dicendo violarent clerici i, vt sentit Calderinus k, affirmas quod tali casu potest puniri per iudicē ecclesiasticum, quia delictum est ecclesiasticum. *Quarto*, cum mentiendo asserens se esse clericum minorum, aut habere priuilegium, intraret ad audienda diuina officia vetita, vbi dicebantur clausis ianuis.

Decimonono dico, quod monachi, & moniales, qui nullum ordinem habent, peccant mortaliter faciendo officia prohibita clericis: quia merētur includi ob id in alijs monasterijs strictioribus quo faciunt penitentiam l: & licet non incurrant irregularitatem, sunt tamen ineligibiles actiue, & passiue, iuxta Calderinum m. Et à fortiori clerici, qui violant interdictum peccāt mortaliter, quantumlibet dubitet Caiet. n & censentur violare quoad hunc effectum, quoties faciunt quod illis est prohibitum per interdictum personale, & quoad effectum incurrendi irregularitatem, illis tantum vicibus quibus supra dictum est o.

Ggg

De

f Eod. c. 117.
 77.
 a Eo. c. n. 17.
 b Nu. 15. & 35.
 c Eod. c. n. 32.
 d Eo. c. n. 146.
 e Eod. c. n. 4.
 f Verb. interdicti violat. parag. pen.
 g Ibid.
 h Arg. c. 1. ad Rom. & c. 1. de offic. del. & facit optime gl. sing. cle. in fin. de priuileg. i Arg. ration. c. 1. pastoralis parag. 1. de clerici. excom. min.
 k In d. membro 6. col. 10.
 l Di. c. pastoralis.
 m Di. memb. 6.
 n Vbi sup.
 o Cap. 25. no. 8. & 26.

De cessatione à diuinis.

188 Cessatio à diuinis quid, & est duplex, & in hū differt ab interdīcto.
 189 Cessatio qualis, & cur ponatur post interdīctum.

188 **V**igesimo dico, quod cessatio à diuinis est quedam desistentia à diuinis officijs, & ab administratione sacramentorū, iuxta mentem Innocentij, & cōmunis a: quæ est duplex, generalis, quæ fit in loco vniuersali, vt ciuitate, oppido, aut parochia, & particularis, quæ in particulari, vt in Ecclēsia, aut ecclesijs. Quo fit, nō esse centum, quod asserit auctor compendij priuilegiorum b, allegans in hoc duos doctores Salmanticenses, scilicet, cessationem à diuinis generalem, & interdīctum generale esse idem, contra mentem Calderini c, & Cardinalis d, vbi Bonifac. e declarat. Tū quia, vt supra f dixi, cessatio non est censura, & interdīctum sic. Tum quia secundum Innocentium g receptum ibi per Antoninum, Panormitanum, Perusinum, & Præpositum, qui transgreditur cessationem à diuinis etiam particularem, non est irregularis: & qui transgreditur interdīctum, quamuis sit generale, licet quod optime probat Bonifacius h post Cardinalem, & Imolā, licet Ioan. And. i quem sequutus fuit Angelus k, teneat contrarium, sed male, vt demonstrauimus Salmantice l. Tum quia ipse Angelus m fatetur cessationem particularem, non esse idem, quod interdīctum particulare, neque facere sui transgressorē irregularem n, ob idque qui habet priuilegium audiendi diuina officia tempore interdīcti, non poterit tēpore cessationis o, neq; qui habet priuilegium audiēdi tempore cessationis generalis, poterit tempore specialis, quamuis verum sit, quod interdīctū generale, & cessatio generalis æquatur quoad modificationem prædictam p, & quoad rigorem prædictæ clem. q

189 Rogati vero cur ponatur sepe cessatio post excommunicationē, & interdīctum, quibus non est paritum, si interdīctum est fortius illa: Respondeo, quod hoc non fit, nisi à summo Pōtifice: & quod ille non ponit cessationē generalem post interdīctū generale, sed aliud interdīctum speciale, aut cessationē specialem, quæ aufert celebrationem diuinorū officiorum etiā clausis ianuis, &c. Caterum quādo feruntur simul interdīctum, & cessatio specialis, ponderandæ sunt diligenter literę, & secundum eas iudicandum. Tum quia transgressor censetur irregularis e ratione, qua est interdīctū, & nō ea qua est cessatio, per prædicta. Tū quia interdīcta, & cessationes posita à summo Pōtifice nonnumquam sunt strictiora, nonnumquam vero laxiora, quā communia: tantum enim, & nō plus obstringunt, quantum ille vult, secundum omnium sententiam. Alia de cessatione vtilia, sed concessarijs non vsque adeo necessaria, tradit nouissime vir eruditissimus, & clarissi. Alphon. Alvarez Guerrerus Præses Regius in Regno Neapolitano, in suo laude dignissimo Iuris Pontici-

a In c. dilectis, de appē. & c. irrefragabili de offi. ordin.

b Verb. interd. 1. parag. 17.

c Vbi supra, memb. 3.

d In clem. 1. parag. in cessationis, de sen. excom.

e Num. 4.

f Eod. ca. nu. 164.

g In d. c. irrefragabili n. 4.

h In d. c. dilectis, n. 3.

i In d. clem. 1. n. 90.

j In c. si canonicus de offic. ordin. l. 6.

k Verb. cessatio.

l Repetentes dictum c. dilectis.

m Verb. cessatio.

n Cas. is qui de sen. excom. l. 6.

o Arg. c. priuilegia, 3. d. & c. porro & c. sane de priuileg.

p Di. c. alma.

q 1. de sen. excom.

Pōtificij, ac Cæsarei Speculo, varia eruditione referto a. Qui ta-
 men potius referre, quā probare videri debet Phil. Francum b,
 dicentē, cessationem generalem positam ab habente potestātē
 eam ponendi, vim interdicti ad inducendam irregularitatē ha-
 bere, quum paulo ante cum communi cōtrarium recte teneat.
 190 Porro, vt quod ad numerū vltimum huius ca. retuleramus,
 hic opportunius expediamus, multa super interdictorū suspen-
 sione priuilegia sunt à Sede Apost. concessa religiosis, quorum
 summā hoc in loco in vulgari scripseramus, sed quia putam⁹ ea
 esse sublata per c. Conc. Trid. consulto etiam super hoc S. D. N. c
 eam prætermittimus, desiderantes, vt Sanctitas eius faceret illis
 facultatē suspendendi interdicta in diebus tantū, & nō Octauis
 Sanctorum sui ordinis, modo eandem faceret etiam parochis,
 quoad dies Sanctorum suarū Ecclesiarum patronotum, quam
 puo faciet, si humiliter petatur. Dixi, *In diebus tantum*, ne nimis
 eneruetur neruus cēsurae ecclesiasticæ. Dixi, *modo*, & c. vt seruetur
 æqualitas & concordia, quæ, vt post Sallustiū d ait Hieron. etiā
 parue res crescunt, vt discordia magnæ dilabuntur. Nō arbitror
 tamē eis sublata priuilegia super necessitate, vel modo præsen-
 tandi ordinarijs Confessarios, quia credimus, quod per præfatū
 ce solū tolluntur eis priuilegia contraria iuribus cōmunibus, e
 quæ in capitibus præcedētibus eiusdē tituli iubentur seruari, &
 in nullo illorū iubetur seruari ius cōmune præsentadi præfatos
 Confessarios, sicut ius cōmune de interdictis seruandis iubetur
 seruari, & alia in aliquibus alijs. Qua ratione idem dicendū est
 de alijs priuilegijs concessis eis contra alia iura communia, quæ
 non iubentur in illis seruari. Et hæc quidem de tribus censurarū
 ecclesiasticarū speciebus, puta excommunicatione, suspēsiōne, &
 interdictō dicta sufficiant. Veniamus nunc ad irregularitatem.

De irregularitate, & de eius multiplicitate, & regulis generalibus.

- 191 Irregularitas quid, humanum inuentum est, tollitur manente peccato, & est quintuplex, nulla mentalis tantum, num. 192.
- 193 Irregularis nemo in dubio iudicandus in foro exteriori, sed sic in interiori.
- 194 Irregularitatem non duplicat celebratio, nec tollit bulla communis.

191 **P**rimo dico, quod nomen *irregularitas* est parum Latinum,
 & generaliter acceptum significat id quod aliquem ex-
 tra regulam ponit, quia componitur ab in, pro non, & regula-
 ris, secundum omnes. Sed irregularitas accepta, vt in hac mate-
 ria sumitur, definiiri potest ex mente canonum, & Innocentij a
 communiter recepti, paulo cautius quam definiat Specula-
 tor b, & Villadiegus c, Nicolaus d, S Antoninus e, & Alua-
 nus f, & alij alibi, esse impedimentum inductum à iure canonico, directe
 impediens

Ggg 2

differt ab interdicto.

quædam desistentia à
 inentorū, iuxta mē-
 generalis, quæ fit
 ochia, & particula-
 lijs. Quo fit, nō ef-
 ilegiarum b, alle-
 licet, cessationem
 esse idem, contra
 fac. e declarat. Tū
 e interdictum sic.
 m ibi per Antoni-
 um, qui transgre-
 in, non est irregu-
 is sit generale, sic:
 nale, & Imolā,
 s k, teneat contra-
 l. Tum quia ipse
 non esse idem,
 si transgressorē ir-
 audiendi diuina
 cessationis o, neq;
 ationis generalis,
 quod interdictū
 modificationem

m. q
 st excommunica-
 si interdictum est
 à summo Pōtifi-
 m post interdictū
 cessationē specia-
 iorum etiā clausis
 interdictum, & ces-
 ere, & secundum
 etur irregularis ea
 cessatio, per prædi-
 a summo Pōtifice
 vero laxiora, quā
 unt, quantum ille
 e cessatione vtilia,
 adit nouissime vir
 Guerrerus Præfes
 dignissimo Iuris
 Ponti.

a Ca. 37 de
 ecclesiastico
 interdicto.
 b In c. n. ca-
 nonici, de
 offi. ordin.

c Cap. 12. &
 postremum,
 de reg. iur. 29.

d Sallust. in
 bello lugur.

e Fin. de reg.

f In d. c. 12.

a In c. nisi n.
 7. de renun.
 b De disp. pa-
 rag. iuxta.
 c De irreg. co-
 lum. 1.
 d De irreg.
 e 3. part. tit.
 28. c. 1.
 f De plan. ecc.
 cle. 1. 27. 48.

336 De irregularitate, quid sit, & eius spec.

impediens acceptionem ordinum Ecclesiasticorum, aut aliquem usum eorum quatenus sunt ordines, etiam post pœnitentiam. Dixi, impedimentum, pro genere, & inductum à iure canonico, ad significandum non esse inuentum iuris naturalis, neque diuini. Dixi, directe impediens, ad differentiam excommunicationis, suspensionis, interdicti, & aliorum impedimentorum canonicorum, quæ quamquam ordines, & eorum usum impediunt, quatenus sunt communicatio, aut sacramenta, aut beneficia ecclesiastica, non tamen quatenus sunt ordines, saltem directe. Dixi, aut aliquem usum acceptorum, quia aliqua irregularitas impedit acceptionem, & non usum acceptorum, & aliqua vnum usum, & non alium g, vt statim dicitur. Dixi, post pœnitentiam, ad maiorem eius naturæ declarationem, & ad significandum posse quem abfolui à peccato, quo irregularitas incurritur, emanante ipsa, secundum Cardinalem h, quidquid innuat extrauagans 1. de priu.

g Cap. 2. de cler. gro.

h In clem. dudum, par. g. ac deinde q. 8. de sepult. i Ca. ad iudiciã, de homi.

k parag. 1. de consecr. d. 1. l. in prio. ver. irregular.

m Co. quart. ti, de ver. sign. n In d. parag. iuxta.

o In l. de pñ. Eccles. l. 1. ar. 24. arg. c. fin. 15. q. 1. p. Ca. is qui, de sen. excõ. li. 6.

a Nr. 226. b In c. ad audientiam, de homi.

c De homie. d De irregul. colum. 43. e In c. si quis autẽ, de pñ. d. 7. a. n. 35.

Ex quo sequitur primo, quod recte dixit Innocentius i, omnem irregularitatem inductam esse à iure canonico humano, quãuis aliqua eius origo in veteri testamento fuisset, secundum men- gloss k

Secundo, quod incaute Syluester, & Tabienna l significauerunt irregularitatem esse suspensionem, & plus aliquid. Tum quia irregularitas non est censura ecclesiastica, suspensio vero sic m. Tum quia est species pœnæ multum differens ab illa.

Tertio, quod incautius Speculator n significat omnem exco- municatum, & suspensum, aut interdictum esse irregularem.

192 Quarto, quod iuxta mentem textuum (omissis multis modis diuidendi Doctorum) irregularitas diuidi potest in quinque species, quæ manât ex quinque defectuum generibus, scilicet, sacramenti, corporis, animæ, lenitatis perfectæ, & delicti, quamquam Aluarus Pelagius dixit esse innumerabiles o: quod verum esse potest accipiendo eam generalissime, sed non accipiendo specialiter, vt prædictum est, quia in solis casibus iure expressis incurritur p.

Quinto, quod prima regularum, quibus regulanda est irregularitas est, quod nulla earum incurritur sola voluntate facienti, nisi fiat id ob quod imponitur, & ideo nulla est mentalis, vt infra dicitur a.

193 Secundo dico, quod vt Panormitanus b receptus per cõplures recentiores dixit, in foro exteriori nemo in dubio irregularis iudicãdus est, quamuis in interiori secus, in quod est aptus textus in cap. significasti 1. c. Interius autem reputatur non solũ forum pœnitentiæ, sed etiam consilij, secundũ Villadiegũ d. Cuius differentie ratio non est, vt diximus e, quod in rebus dubijs nõ sit accipienda pars securior, sed quod nemo potest facere absq; peccato id, de quo dubitat an sit peccatũ, nec ne, & quod nullus iudex debet condemnare aliquem, de quo dubitat an debeat condemnari nec ne, propter ibi allegata, monstrãdo, quod

Inno-

aut aliquem vsum eo.
Dixi, impedimentum,
ficandum non esse
directe impediens, ad
nis, interdicti, & a-
quamquam ordi-
nt communicatio,
on tamen quatenus
em vsum acceptorum,
em, & nō vsum ac-
m g, vt statim dice-
naturæ declaratio-
ni à peccato, quo ir-
lum Cardinale, h,

ocentius i omnem
co humano, quāvis
t, secundum men-

na l significauerunt
aliquid. Tum quia
spensio vero sic m,
ns ab illa.

ficat omnem excō-
ffe irregulare.

omissis multis mo-
potest in quaque
generibus, scilicet,
a, & delicti, quam-
biles o: quod verum
sed non accipiendo
sibus iure expressis

Anton. a & contra textum tere expressum bibi, si tamen cul-
pa lites, & causa. c Tum quia est contra omnem vsum Ecclesie
hactenus seruatum. Tum quia communis efficaciter colligi-
tur ex d Concil. Trid. cuius verba sunt: Liceat Episcopis in irregu-
laribus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus,
excepta ea qua oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis
ad forum contentiosum, dispensare, & in quibuscumque occultis, etiam
Sedi Apostolica reseruatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in dice-
si sua per se ipsos, aut vicarium ad id specialiter deputandum in foro con-
sueti grauis absolueret, imposita pœnitentia salutari. Idem & in heresis
crimine in eodem foro conscientie, eis tantum, non eorum Vicarijs sit per-
missum.

gulanda est irregu-
voluntate facienti,
est mentalis, vt in-

ceptus per cōplures
n dubio irregularis
quod est aptus tex-
atur non solū fo-
Villadiegū d. Cuius
in rebus dubijs nō
potest facere absq;
ec ne, & quod nul-
quo dubitat an de-
monstrādo, quod
Inno-

Innocēt f non dixit, quod ei Panormitanus, & alij imponunt.
194 Tercio, quod licet irregularis, qui celebrat, antequam obti-
neat dispensationem, peccat mortifere g, nō tamen incurrit no-
uam irregularitatem. Tum quia Innocentius h recepitus id di-
cit primo de irregulari ob defectum corporalem, aut illegitimi-
tatis. Tum quia paulo post idem asserit de irregulari ob magni
crimini notorietatem. Tum quia ratio eius, scilicet, quod id
iure non cauetur, & quod Sedes Apostolica, quando dispensat
cum præfatis irregularibus qui celebrarunt, solum dispensat su-
per irregularitate, quam ante celebrationem incurrunt, militat
in alijs. Tum quia firma ratio dictorum Innocentij, quam nec
ille, nec alius aduertit, est quod, vt supra diximus, irregularitas
non est vera suspensio, nec censura Ecclesiastica, & ita celebras
illa iteritus nullam violat censurā, nec aliquid aliud, cuius vio-
latio nouam infligat irregularitatē, & illa non incurritur, nisi cū
exprimitur, vt mox diceretur.

Quarto, quod potestas absoluendi à peccatis ad dispensationē
irregularitatis non extenditur, Dominicus, & Alexander per il-
lum textum i, neque potestas que per bullas Pape ad absoluē-
dum, vt recte dixit Villadiegus k, & probatur latius infra l.

Quinto, quod nemo sit irregularis, nisi in casibus à iure expres-
sis. Sexto, per quam responderetur questioni circa hæc proposite,

videlicet, quod irregularitas quamlibet occulta, tantum nocet
quoad forum conscientie, quantum publica, & eque necessaria
est dispensatio in vtraque. Nec obstat, quod Castrēlis m loquens
de illegitimitate occulta contrarium teneat. Tum quia nouum,
& sine textu, & efficaci ratione dictum contra communem,
Anton. a & contra textum tere expressum bibi, si tamen cul-
pa lites, & causa. c Tum quia est contra omnem vsum Ecclesie
hactenus seruatum. Tum quia communis efficaciter colligi-
tur ex d Concil. Trid. cuius verba sunt: Liceat Episcopis in irregu-
laribus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus,
excepta ea qua oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis
ad forum contentiosum, dispensare, & in quibuscumque occultis, etiam
Sedi Apostolica reseruatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in dice-
si sua per se ipsos, aut vicarium ad id specialiter deputandum in foro con-
sueti grauis absolueret, imposita pœnitentia salutari. Idem & in heresis
crimine in eodem foro conscientie, eis tantum, non eorum Vicarijs sit per-
missum.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

Ad quæ sitū autē circa hoc dico, eum qui tacita irregularitate
occulta ordinatur, & impetrat beneficium, debere occulte dis-
pensationē impetrare, & si scienter accepit possessionem, quia
per id incidit in intrusionem, que fecit eū inhabilem ad illud,
iuxta citata per Felinum e, debet facere mentionē de illa in im-
petratione à Papa, vel certe impetrare habilitatem ab eo, & po-
stea clam collationem ab ordinario, modo non fuisset reserua-
tum Pape, quando obtinuit illud, quod nuper consulimus.

f In d. e. ad
audiendam.
g Arg. ca. fin-
temp. ord. & c.
inquisitionis,
de accus.
h In c. si cele-
brat. nū. 3. de
cler. excoia.

i In c. minor
co. d.
k Vbi supra
in fin.
l Nu. 254.

m Li. 2. de te-
ge pœn.

a In c. 1. de
fil. presbyt.
b Ca. nisi pa-
reg. persona
c De renun-
tiat.
d Ca. 6. sed.
24.

e In c. in
nost. corok d.
refertba

838 De prima specie irregularitatis ex bigamia.

f Dia. c. 6.
g Rod. c. 6.
h Ex d. c. 6.
i 7bi supra.

Septimo, colligitur ex f Conc. Trid. quod in omni irregularitate descendenti ex delicto occulto, & non deducta in iudicium, excepta ea quae descendit ex homicidio voluntario, potest Episcopus dispensare. Ex quo g nota primo, quod difficilior impetratu est dispensatio super irregularitate occulta homicidij, & mutilationis iustorum, quam iniustorum non voluntariorum: quia illa a solo Papa potest haberi, vt clare colligitur h, hac vero etiam ab Episcopo. Secundo, nota textum expressum contra Castresem i, ad hoc quod omnis irregularitas descendens ex crimine quamlibet occulto, indiget dispensatione, licet hec dari possit hodie ab Episcopo. Tertio, quod per illud non datur Episcopis vlla potestas dispensandi super vlla irregularitate occulta, descendente aliunde quam ex delicto, & consequenter, neque super illegimitate, vt dicitur infra k.

k Nu. 201.
n C. acutius, 26. d. glof. vna, cad. d.
b In summa eiusdem d.
c De bigamia. Verb. Sacramentum.
e Dic. c. vna.
f Ca. propositi, 82. d. g. Dic. c. vna.
h In ca. 2. de bigamia.
i Quae in novissimo rubricatis est prima eiusdem tituli, decisio ne 447. in nouis.
k De d. pen. parag. iuxta n. 6.
l Di. c. de bitu. m Di. c. deinde, & c. acutius, 26. d. n Cap. maritum, 33. d. o Glo. recep. in d. c. fin. de bigamia, & c. 2. de cler. conjug. p Ca. si cuius, 34. d. q Glo. recep. in d. ca. si cuius, panor. in c. si vir. de adult. r Ca. quot. quot. 27. q. 1. & c. h de bigamia.
s Ver. bigamia. parag. 9.
t Ver. bigamia. in prin. u 3. par. tit. 23. c. 1.

De prima specie irregularitatis ex bigamia.

195 Bigamia quid, est triplex, & qualibet iuris humani, de lebilis a Papa, & similitudinaria etiam ab Episcopis, quae non contrahitur a laico contrahente nulliter cum vidua, & 2. seq.

195 Dico primo, quod bigamia est status coniugati cum duabus coniugibus, siue ante, siue post baptismum ductus a, de qua secundum glossam b fuit statutum, vt esset impedimentum ordinum, ob quatuor, scilicet, quod bis coniugatus non potest apte significare vnionem Iesu Christi cum Ecclesia vnica sua, & sancta sponsa, iuxta cap. debitum c, cuius glossa recepta d id late declarat, & quod excellentia Sacramenti ordinis hoc meretur e, & quod est signum incontinentiae f, & quod ad persuadendam auctoritatem auctoritatem adimit g.

Secundo dico, quod triplex est bigamia, scilicet, vera, interpretatiua, & similitudinaria, iuxta glossam receptam h, quam sequitur ibi Antoninus, & alij. & dixit antea Rota i, & declarauit Speculator k. Vera est eius, qui habuit, & cognouit duas vxores veras, alteram mortua altera l, quamuis vtramque, vel alteram antequam fuisset Christianus, habuisset m. interpretatiua est, quam incurrit is qui fingitur duas vxores habuisse: qualis est contrahens cum vna sola, sed vidua, aut cum corrupta per alium n, secus si per se o. Idem si cum virgine, quam post commissum adulterium ab ea cognouit p, quamuis per ignorantiam id contingeret q: qualis est etiam contrahens cum vna validum matrimonium, cum alia inualidum, aut cum duabus de facto, cum neutra valide, ob aliquod impedimentum viuentibus ambabus, aut cum vna, mortua altera. Similitudinaria est, quam incurrit ordine sacro insignitus, vel voto solemniter adstrictus cum aliqua etiam vnica contrahens, & consummas r, licet illa sit virgo, vt sentit Angelus s, cui consentiunt Syluester t, & S. Antoninus u. Primo, per d. cap. quot. Secundo,

Secundo, bus, vel cum opum solue sacro nec laico dua, si dimer clulum contrah quae pe dinum cap. fin obstat in eo p stat d. c. pressa, quoto, iam si gitur e annex 196 T re, aut etiam quod contra contra Quae ua, au mus f 197 Q posse & 3. muni nis in ducta gna c & fin Se ad or res, i quar rum sed n Se pus Caro

Secundo, quod licet neque de iure, neque facto contrahat cum duabus, vel una corrupta valide, tamen habet affectum contrahendi cum opere subsequuto, posteaquam per ordinem sacrum, vel votum solemne contraxit similitudinariae cum Christo. Dixi, *Ordine sacro insignitus, vel voto solemni adstrictus*, ad significandum, quod nec laicus, nec minoribus tantum initiatus, contrahens cum vidua, siue corrupta, inualide, siue nulliter propter aliquod impedimentum efficitur irregularis, ut in sacra Pœnitentiaria nuper conclusum fuit. Tum quia nullo iure id cauetur, & irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis x. Non obstat Rota y, quæ per cap. finale z, tenuit contrarium in clerico minorum ordinum: quia non aduertit integram rationem decidendi illius cap. final. esse prædictam, quæ cessat in tali clerico. Tum quia non obstat cap. nuper: a quia loquitur de presbytero, & verb. clericis in eoposito addit Innocentius *constitutis in sacris*. Nec etiam obstat d. capit. fin. quia loquitur de subdiacono, nec ratio in ea expressa, scilicet, quod habuit affectum contrahendi opere subsequuto, quia non est integra, sed integranda, suppleto (& quia iam similitudinariae contraxerat cum alia) quæ suppletio colligitur ex ipso textu, non frustra loquente de subdiacono, cui est annexum votum solemne castitatis b.

196 Tertio dico, quod non incurrit quis sine matrimonio de iure, aut facto contracto, eo quod habeat concubinas etiã multas, etiam si eas coniugatus cum vna sola virgine haberet, neque eo quod cum desponsata alteri per verba de presenti matrimonium contrahat, modo adhuc illa virgo esset d, neque etiam si cum multis contraheret, si non haberet copulam, nisi cum vna tantum.

Quarto dico, quod qui matrimonium cum muliere scurrili, serua, aut cum publica fabularum aëtrice contrahit, non est bigamus si erat virgo, quamquam mortua illa non debet ordinare. 197 Quinto dico, quod quidquid aliqui dicant, pro certo habetur, posse Papam cum bigamis dispensare ad ordines, ut ait Innocentius & S. Thomas g, quem sequitur Ancharanush, & Rota i, & communis habet in omni bigamia posse Papam dispensare: quia omnis irregularitas solo iure humano introducta est, licet fuerit inducenda à Paulo k, quãuis in vera non soleat neque possit sine magna causa ordinaria potestate dispensare l, in interpretatiua vero, & similitudinaria solet, & iuste potest, saltem cum iusta causa.

Sexto dico, quod nemo alius à Papa in vera, vel interpretatiua ad ordines sacros potest dispensare, iuxta omnes, neque ad minores, iuxta Ioan. Andrea n, Ancharanum & Philippum m, quamquam S. Thom. n & Syluester o oppositum dicant, & Rota p, quorum opinio admitti posset quoad usum ordinum susceptorum q, sed non ad accipiendum novos.

Septimo, quod super similitudinaria, si illa erat virgo, Episcopus dispensare potest r, quod ibi tenent Panormitanus cum Cardinali, Preposito, & communi.

x Ca. is qui, de sen. exc. l. 6.
y Decif. 1. de bigamia.
z Eiusdem tit.
a Eod. tit.

b C. à multis de stat. & qual.
c Cap. pen. de bigami. & c. fin. 34. d.
d Ca. debitum de bigam.
e Cap. si quis viduam, 2. 24. dist.
f In cap. de biga. & ca. ad audientiam, de homic.
g In quolib. 4. art. 13.
h In cap. 1. de bigam.
i Quæ in noue rubricatis est prima eiusdem tit. decif. 447.
k Cap. lector cum gl. 34. di. 1. iuxta Ror. in prædicta dec. 447.
l In ca. 1. de biga. li. 6. vbi bonus textus, & ibi ponunt.
m In 4. di. 27. o Ver. bigam. q. 9. 6.
p In d. deci. 447.
q Arg. d. e. lector.
r Cap. 1. cum gl. qui cleri. vel vouent.

Ggg 4

De

ex bigamia.
nisi irregularita.
sta in iudicium,
ario, potest Epi.
difficilior impe.
ra homicidij, &
voluntariorum:
igitur h, hac ve.
xprium contra
descendens ex cri.
ne, licet hec d. ni
d non datur Epi.
laritate occulta,
equenter, neque

bigamia.

mani, de lebilis à Pa.
ne non contrahitur
seq.

ati cum duabus con.
s a, de qua secun.
natum ordinum,
potest apte signi.
ca sua, & sancta
a d id late decla.
oc meretur e, &
ersuadendam ca.

vera, interpreta.
quam sequitur
eclarauit Specu.
nas vxores veras,
l altera antequã
est, quam incur.
st contrahens cum
secus si per se o.
dulterium ab ea
eret q: qualis est
a, cum alia inua.
lilde, ob aliquod
na, mortua alte.
sacro insignitus,
nica contrahens,
gelus s, cui con.
r d. cap. quatuor.
Secundo,

De secunda specie irregularitatis ex defectu corporali.

198 Irregularitas ex quali defectu membrum, vel visus nascatur: & quæ quoad unum officium, & non quoad aliud. In qua solus Papa dispensat, n. 199. & 200.

201 Irregularitas illegitimitatis quos notat, & à quo tollitur.

202 Irregularis quis minor, eger, obsessus, lunaticus, furiosus, hermaphroditus, n. 203. seruus, infamis, & abstemiis, 204.

198 **D**ico primo, quod defectus cuiuslibet membri principalis contingens ob culpam inducit secundæ speciei irregularitatem a, quamuis membrum sit occultum, neq; facultatem vtendi ordine impediatur, vt sunt pudenda b: quamuis quis sibi non abscindat, sed alius sua culpa, quia iussit, aut rogauit, aut quia rei illicitæ dans operam id casu perdidit c, aut in poenâ alicuius delicti ab inimicis fuit illi abscissum, vt ait Hostiensis d, quem sequuntur Ioan. Andreas, & communis determinauit de eo cui maritus mulieris, cum qua fuit deprehensus, pudenda abscidit, & à fortiori, si iure à iudice abscissa fuere e.

Secundo dico, quod etiâ defectus partis membri, quam ipse per indignationem abscidit, eam inducit f, quamuis facultatem naturalem bene celebrandi non adimat, si est notorium, quod per indignationem, & impatiētiam fecit, & alias non, iuxta Anon. & Cardin. g quamquam de eo Villadiegus dubitet h, & possunt conciliari dicendo, quod non est irregularis ob defectum membri, sed ob notorietatem peccati, quod se abscindendo commisit i. 199 Tertio dico, quod neq; imbecillitas membri, neq; eius defectus contingens absq; propria culpa (nisi impediatur celebratio) irregularitatem efficit: qualis est illius, cui cōsilio medici, aut chirurgi propter valetudinem, aut ab infidelibus, aut ab inimicis sine sua culpa abscinditur: qualis illius, qui natus fuit sine pudendis, aut post per vim à parentibus, aut alijs castratus. Qualis claudicatio eius, cui scipio in altari non est necessarius k. Qualis macula oculi, quæ non priuat visu, neque notabilem deformitatem tribuit l. Qualis gibbus, & nimia magnitudo alterius, aut vtriusque oculi, si non sint notabilis deformitatis.

Quarto dico, quod verum videretur, quod iam pridem respondi, scilicet, quod quauis monoculus sit irregularis m, non tamen qui caret visu oculi dextri, qui alijs videretur sanus, & sinistro quantum satis est ad bene celebrandum cernit, licet glossa n idem de carente oculo, & de carente eius visu videatur centuisse, etiam si integer appareat, secundum Alexand. o & Vuendel. a quod tunc potest de oculo sinistro, quem stylus Romanus oculum canonis appellat, cum est necesse videre eo, vt canonem missæ sine indecora, & nimia faciei ad populum conuersione legere possit, alias secus. Quod nuper consulimus ei, qui visu dextri oculi tantum

a Ca. 1. sena-
gelica, 55. d.
b Ca. si quis
absciderit, &
c. seq. 55. d.
c Arg. e. pres-
byt. c. conti-
nētur de
homic.
d In summa
de corpor. vi-
tia. parag. Et
quæ & in c.
e x parte co-
rit.
e Ca. si. de
temp. ordin.
f Ca. qui par-
tem, 55. d.
g In c. si. de
corpore vi-
ciat.
h Vbi supra,
col. 32.
i Dic. 5.

k Gloss. c. si
quis in inhr-
mitate, 55. d.
l Cap. 2. de
corp. viciat.

m Di. c. sena-
gelica.

n In c. 2. de
verb. signifi-
c. 6.

o In c. hincet-
iam 149. d.
p In 4. d. 15. n.
x. col. 12.

tantum valebat, vt sine tali conuersione legere posset: magis enim deformitas, quam defectus visus videtur in hoc expensus: & ideo caput si euangelica, disponens de carentia oculi, quæ grauem inducit deformitatem, non extendendum ad carentiã visus, quæ eam non facit b.

200 Quinto dico, esse errorem vulgi, dicere oportere eum, cui abscissa iunt virilia, ea arefacta, aut in puluerem redacta secum gestare ad celebrandum e, & Hostien. d dicit melius etiam fore, quod nonnulli neque virilia gestarent, cuius falsum dictum est verum, quando ob illud non essent irregulares.

Sexto dico, quod quilibet defectus, aut imbecillitas cuiuslibet membri, quæ inhabilem facit ad celebrandum, saltem sine notabili horrore, deformitate, aut scandalo, irregularem efficit, siue incurrat culpa, siue sine ea e, quæ est regula Panor. f quam dixit singularem Villadiegus g: quod ipsum de membro superuacaneo, aut nimis grandi dicendum h. Quis autem defectus, aut deformitas si talis, determinabit Episcopus, iuxta Innoc. i per cap. 2 receptum per Cardin. & Anton. & non confessarius, neque alius prælatus eius qui est ordinandus, quamuis sit religiosus, Syluester l.

Septimo dico, quod defectus, aut excessus membri, qui aliquem efficit inhabilem ad exercendum aliquod officium ecclesiasticum, efficit irregularem ad illud, non autem ad illud, secundum Panormitan. m per illum textum. Exemplum de clerico, qui eo quod membro aliquo captus sit non potest missare, sed sic poenitentes absolueret, & aliqua alia officia exercere. Quod verum nobis videtur, quando non incurrisset eum sponte, aut sua culpa, iuxta Villadiegum n: & probatur per supradicta, quoad iam ordinatos, non autem quoad ordinandos o, quod etiam sensit eruditissimus R. D. Synachus p.

Octauo dico, quod in illa irregularitate solus Papa dispensat, secundum Innoc. q receptum a Ioan. Andrea, & Antonino r, licet Villadiegus s, & Syluest. t & aliqui alij contrarium teneant.

210 Nono dico, quod defectus natalium, siue, vt ita dicã, illegimitas, qui ad defectum corporalem redigitur, includit omne illegitimorum genus a, & omnes facit irregulares b, quauis eorum defectus occultus sit, & publice habeantur pro legitimis: quales sunt multi, quos coniugate ex adulteris habuerunt, adeo quidem, vt qui scit, aut credit per dictum matris se talem esse, legitimationem occultam debet petere, quæ facillè illi conceditur, iuxta Antonin. post Hostiensem v: quamuis matri adulteræ credere si nolit, non teneatur, iuxta eisdem d, & dicta supra e.

Decimo dico, quod in hac irregularitate solus Papa ad ordinem sacrum, dignitatẽ, & beneficium curatum dispensat, sed ad minores, & vnam beneficium simplex potest etiã Episcopus f, & professio religionis ad omnes ordines g, nõ tamen vt possit esse prælatus, aut prælata h, etiã cum dispensatione Episcopi, secundum

b Arg. c. odia de re iur. l. 6. c. Vrait gl. ling. recepit in c. cunnichus, 55 di. d In c. fin. de corpor. v. ita. e c. pen. de c. si. de corp. v. ita. f In c. 2. de cler. 2gro. g De irreg. col. 39. h Arg. gl. d. c. qui partem. i In c. 1. de corp. v. ita. k Eiusdem tituli. l Ver. corpor. v. ita. q. 1. m In c. 2. de cler. 2gro. n Vbi sup. col. 39. o Arg. c. si. de corp. v. ita. & not. ibi per gl. & arg. c. 2. de cler. 2gro. & not. ibi per Pan. & gl. in c. solum, de ver. sign. p In trad. de irreg. c. 2. & alij locis. q In c. 1. de re iud. l. 6. & in c. 2. de corp. v. ita. r In c. signi. de corp. v. ita. s Col. 49. t Verb. corp. v. ita. q. si. a Gl. e. nisi cũ pridem de re nunt. verbo manserit &c. per venerabilem, parã. quod autem qui filij sunt legit. b Ca. 1. & fin. de de fil. presby. e In d. c. 1. d Ibidem. e C. 16. a nu. 45. & alij sup. per hoc vide sup. n. 194. f C. 1. & 2. de fil. presb. l. 6. g Ca. 1. de fil. presbyt. h Pal. in 4. d. 43. q. 2.

s nascatur: Et quæ
qua solus Papa dis-
tollitur.
riosus, hermaphro-
4.
mēbri principalis
speciei irregu-
neq; facultatem
nui quis sibi nõ
ogauit, aut quia
n poenã alicuius
stiensis d, quem
inauit de eo cui
adenda abscidit,
i, quam ipse per
s facultatem na-
porum, quod per
on, iuxta Anton.
iter h, & possunt
defectũ mēbri,
ndo commisit i.
neq; eius defe-
diat celebratio-
ilio medici; aut
s, aut ab inimi-
natus fuit line
castratus. Qua-
essarius k. Qua-
rabilem defor-
itudo alterius,
nitatis.
dem respondi,
nõ tamen qui
inistro quãtum
a n idem de ca-
uissit, etiam si
a quod tenet
culum canonis
a missæ sine in-
e legere possit,
ta dextri oculi
tantum

¶ Vbi supra, col. 39.
 k Verb. nul-
 fatenus.
 l fin. clem. vt
 hi qui verbo
 nullo modo,
 de atar. &
 quali.
 m Vbi supra,
 col. 30. facit
 c. fi. de temp.
 ord. l. 6.
 n Ca. 25 n. 68.
 o In c. si quis
 suadente, 17.
 qu. 4.
 p Iuxta, d. c. si
 quis suadete,
 & c. 2. de foro
 coper. & cle.
 vlli qui, de
 testat. & quali.
 verb. consti-
 tutus iuxta
 gl. clem. fin.
 de atar. &
 qualis.
 q Iuxta, gl. &
 Cardin. ibi.
 r Sess. 23. c. 12.
 de refor.
 s Ca. cu per-
 cussio, 7. q. 1.
 & c. de recho.
 & c. ex parte
 de cler. regro.
 t Arg. l. illud
 ff. ad l. Aquil.
 & c. 2. de tras-
 lat. prelat.
 u Arg. notat.
 in c. at si cle.
 parag. 1. de
 iudi. & Villa.
 vbi supra, col.
 48.
 x Ca. in lite-
 ris, 7. q. 2.
 y De planct.
 Eccles. l. 1. c.
 48. litera F.
 z Per not. in
 d. c. at si cle.
 & Villa. vbi
 supra, col. 48.
 c Arg. parag. fi.
 15. q. 1.
 d 33. d. & c. il-
 lud c. nihil, 7.
 q. 1. & c. pe-
 mult. 7. q. 2.
 e Di. c. illud,
 & d. c. nihil.
 f 3. par. tit. 28.
 c. 5. & Villa-
 dieg. col. 42.
 vbi supra.
 g Iuxta eun-
 dem ibidem.
 h Argum. ca.

dum Villadiegum i, & efficaciter probatur per cap. 1. de fil. pres-
 byt. k adiuncta glossa l, quatenus habet, per verba illa (Nullo modo
 tolli potestatem dispensandi Episcopis.)
 202 Undecimo dico, quod ætatis defectus, qui etiam ad defectum
 corporalem reducitur, dum durat, irregularem facit, iuxta Vil-
 ladiegum m. Quæ vero ætas in ordinando requiratur dictum est
 supra n. Et quamquam ordinatus ante legitimam ætatem cha-
 racterem accipiat (licet sit infans, & ordinetur presbyterio, iux-
 ta Archidiaconum o) non tamen ordinum executionem, neq;
 priuilegia ad eam pertinentia, quamuis sic ad characterem spe-
 ctantia, qualia sunt canonis & fori.
 Duodecimo dico, quod in hoc defectu solus Papa dispensat q,
 quamuis sit religiosus, non obstantibus priuilegijs, quæ viden-
 tur exclusæ per Conc. Trid. r
 Decimotertio dico, quod lepra, quæ etiam ad hunc defectum cor-
 poralem redigitur, irregularitatem inducit, & non solum susce-
 ptionem ordinum, sed vsum susceptorum impedit, quod ipsu
 in qualibet alia corporis infirmitate, quæ notabile scandalu ordi-
 num vsui præbet, videtur dicendum, saltem quoad actus in
 quibus id facit t, & in hac solus Papa dispensat u.
 203 Decimoquarto dico, quod qui patitur epilepsiam, quam qui-
 dam appellant epilætiæ, alij morbum caducum æ, arripitius
 item, energumenus, aut à demone obsessus est irregularis, iuxta
 Aluarum a, qui dicit epilepsiam duplicem esse (quod ille philo-
 sophice declarat) & quod solus Papa super ea dispensat b, & adeo
 est irregularis, vt semel hoc morbo infectus, nunquam amplius
 possit ordinari, quamuis omnino sanus appareat, neq; qui iam
 ordinatus est, si sepe decidit: neque etiam si raro, modo ipumas
 ore vomat, celebrare potest, alias sic, vt colligitur ex cap. commu-
 niter, & duobus sequent. d adiuncto socio præparato ad perfici-
 endam Missam inceptam, si forte morbo corripereetur e, excep-
 tis obsessis à demoneibus, qui nunquam celebrare debent, vt
 sentit S. Antoninus f, & quod dicitur de epileptico, idem de a-
 mente, lunatico, & furioso g dicendum est.
 Decimoquinto dico, quod hermaphroditus, qui est vtroque sexu
 præditus, non est capax characteris, si sexu fœmineo magis quã
 virili præster, & licet sit eius capax, si magis virili, quam fœmi-
 neo pollet, non debet tamen ordinari h, secundum S. Anto-
 ninum i receptum: quia est monstrum, & in hac solus Papa dis-
 pensat k.
 204 Decimosexto dico, quod est irregularis seruus, sic vt nõ possit
 sine facultate sui domini ordinari, & si cum illa ordinatur, fit li-
 ber, illovero ignorate, vel contradicente, manet seruus sicut an-
 tea, si non initietur nisi minoribus. Et si initietur subdiaconatu,
 vel diaconatu se liberare potest, dato alio seruo æquali sui lo-

illiteratos, 36. d. & ca. si. di. 49. i Vbi supra c. 16. para. 5. k Ber prædicit.

co, aut

co, aut iusto pretio soluto. Ad presbyterium autem promotus, manet liber dato suo peculio, aut redimendo se, si peculium non habet, & si nec illud habet, nec hoc facere potest, satisfaciet praestando domino obsequia non indecentia presbytero, iuxta S. Antoninum l.

Decimosextimo dico, quod infamis tam facti quam iuris infamia est irregularis m, in qua, cum nascitur ex infamia iuris, solus Papa dispensat, iuxta Villadiegum n, nisi quando Episcopus dispensat super delicto, ad quod sua facultas se extendit, accessorie infamiam demit, iuxta glossam singularem o, cui similis in cap. Domino p, & ea que post Decimum dicimus q: in ea vero, que nascitur ex infamia facti, qualis est illa que nascitur ex crimine graui notorio, etiam Episcopus dispensat r. Quin etiam penitentia iusta, & emendatione vitæ interdum aliqua tollitur, quia omnis res per quascumque causas componitur, per easdem dissoluitur s.

Decimosextimo dico, quod qui vinum non potest bibere, quin et vomat, est irregularis a, cum quo etiam Papa non posset dispensare, nisi teneatur eum posse dispensare, vt qui celebrat, non sumat sub vtraque specie b, de quo tractare hic non conuenit: nõ videatamen, cur is non possit promoueri ad ordines minores, cum non teneatur communicare sub specie vini, etiam si seruetur cap. peracta c, quo glossa illa mouetur.

De tertia specie irregularitatis ex aliquo defectu animæ.

205 Irregularis quis Idiota, Neophytus, & infidelis, & quis dispensat.

205 Dico primo, quod idiota, siue illiteratus, penitus ignarus literarum, est irregularis d, de quo late dixi in prælectione. Nunc autem addo Concil. Trident. f quod videtur facere, irregularem, etiam ad primam tonsuram eum qui nescit legere & scribere, & ad quatuor minores, eum qui saltem Latinam linguam non intelligit.

Secundo dico, quod raro, aut numquam in hoc defectu directe Papa dispensat, quamquam sic indirecte, dispensando super ætate necessaria ad discendum, vt dixi g: de amentia vero, & defectu iudicij continuo, vel interpolato supra h meminimus.

Tertio dico, quod defectus fidei irregularem facit, ita vt qui non est baptizatus, non est capax ordinis i, quamuis sit catechumenus, & factus: quia character ordinis præsupponit characterem baptismi, iuxta Ioan. Andrea, & communem k: neq; baptizatus ordinatur, licet capax, si est hæreticus, aut fautor hæreticorum, quamuis

I Vbi sup. e. 6. parag. 6. & colligitur ex c. 1. 2. & 3. & cap. nulli, & c. ex antiquis, & c. frequens, 54. d. & 101. tit. de seruis non ordin. m Cap. infamib. c. i. gloss. & nota. c. i. per Franc. de reg. iur. l. 6. & c. 2. iuncta gloss. de ordin. cogn. & c. iph. Apost. 2. q. 7. n Vbi supra, col. 50. o Ca. Euphemium, parag. 1. 2. q. 3. p 50. dist. q In c. at si, parag. 1. de iud. r Vt dictum est sup. s Ca. 1. de reg. iur. & c. testimonium, de testib. & glo. c. primum, 25. d. in fin. a Glo. sing. de c. iph. Apost. b Contra c. comperimus, de consecr. d. 2. & c. illiteratos, 23. d. c. fin. de temp. ordin. l. 6. c De cons. d. 2. d Ca. illiteratos, 26. d. e Ca. si quando, de recrip. excep. 12. f Sess. 23. c. 4. de reform. g In d. prælect. c. si quando, de recrip. excep. 19. h parag. proximo. i Ca. 1. & c. veniens, de presbyt. non baptiz. k In d. c. 2.

er cap. 1. de fil. pres-
erba illa (Nullo modo
etiam ad defectum
em facit, iuxta Vil-
quiratur dictum est
mam etatem cha-
r presbyterio, iux-
requisitionem, neq;
d characterem spe-
s Papa dispensat q,
uilegijs, que viden-
hunc defectu cot-
x non solum susce-
mpedit, quod ipsu
tabile scandalu or-
em quoad actus in
fat u.
epiam, quam qui-
cum x, arreptius
est irregularis, iuxta
le (quod ille philo-
a dispensat b, & adeo
nunquam amplius
areat, neq; qui iam
aro, modo ipumas
itur ex cap. commu-
eparato ad perfici-
rriperetur e, excep-
ebrare debent, vt
leptico, idem de a-
ui est vtroque sexu
emineo magis qua
virili, quam femi-
ecundum S. Anto-
hac solus Papa dis-
uus, sic vt nõ possit
illa ordinatur, fit li-
net seruus sicut an-
erur subdiaconatu,
eruo æquali suo lo-
r prædi d. 7.
co, aut

844 De irregularitate ex homicidio iusto, &c.

i e. si quis omnem, 1. q. 7. &c. 2. parag. hæretici, de hæret. l. 6. in Di. parag. hæretici, &c. statutum, 2. eod. & l. n. Ca. 1. & 2. 48. d. & c. constituit, 7. q. 4. o Arg. c. eam te, de rescrip. vbi Fel. o. 2. a Argu. eoru, que supra proximo, parag. di. iuni, & notatur in parag. 1. c. ar. h. de iudic. b In ca. cum adeo, n. 10. de rescrip. c In d. c. si quando ex- cep. 10.

quamuis sit iam conuersus l. neq; etiam filius hæretici, qui talis excessit vsque ad secundam generationem per lineam virilem, aut vsque ad primam per foemineam m. Neque Sarracenus, Iudæus, aut paganus, Neophytus, siue recenter conuersus, aut baptizatus n. Dixi, recenter conuersus, & non nouus Christianus, quia vulgus nouos Christianos appellat etiam ab hinc plus decem, viginti, triginta, & quadraginta annis conuersos, in quibus hoc locum non habet o, & minus in eorum filiis, quos etiam praua nonnullorum consuetudo nouos Christianos appellat; quamuis statutis aliquarum Ecclesiarum à Sed. Apost. confirmatis aliud statutum sit.

Quarto dico, quod in his irregularitatibus defectus animæ solus Papa dispensat n, neque ille satis bene potest in defectu iudicij continui, vt sentit Baldus b, neque in defectu baptismi quia ea iure naturali; aut diuino in eo, qui est ordinandus, requiruntur, iuxta illa, que adduximus c.

De quarta specie irregularitatis ex homicidio iusto, ob defectum perfectæ lenitatis.

- 206 Deformare hic capitur pro occidere, vel mutilare circa irregularem ex homicidio, & seq.
- 209 Irregularis est ex defectu perfectæ lenitatis, omnis, & solus qui, & 210 & ita iudex, accusator, testis, &c. qui fuerunt causa deformationis secuta, nu. 212. & 214.
- 211 Causa propinqua deformationis quid, & quotuplex, & multa illata, & seq.
- 211 Intentio virtualis specialior necessaria ad irregularitatem instam quam iniustam.
- 213 Irregularis deformans ob defensionem parentem, & patris, &c. non autem denuntians, &c. num. 214. & quid adiuuans Chirurgum deformantem, num. 218.
- 215 Irregularis non est sic dans arma horis iuuans, pugnans, &c. contra Aluarum Pelagium. Et qui ferens ligna, parans funes, & alia ad deformandum, & seq.
- 217 Dispensare nequit Episcopus cum irregulari iusto, & cum male ordinato, num. 241.

Dico primo, quod hæc oritur ex occisione, vel mutilatione membri hominis in casu licito: quia visum est Ecclesie non posse eum satis referre lenitatem, atque mansuetudinem D. N. Iesu Christi (qui propter nos suum proprium sanguinem fudit, & morti se tradidit) qui occidit, vel mutilat etiam licite, per dicta S. Thomæ d.

Secundo dico, quod illa sola pars hominis dicitur membrum, que officium per se distinctum habet, vt manus, pes, auris; quare digitus non est membrum, sed pars membri, iuxta Bartolum recepium,

d 2. 2. q. 10. art. 2. e Arg. c. fingul. 89. d.

receptum
quatur Se
cepta, n
qualia ip
ille, cui v
non est in
cum an
quod b h
abscilla
innuitur
membra
ducit, sci
officium
& adiuro
in suo off
tur. Tum
pro eo fa
non est v
parte gen
paecos ar
membrum
mittit e,
Sexto, q
irrogans
brum, in
sex casus
pro regu
hanc cor
sum id te
nec vllus
Tertio
interfice
cindere i
secundu
Calderin
207 Con
quantur
rens, quo
mutilate
Pro quo
alium in
dum: qu
nimbric
solum n
trahite
quos ip
cum qu

receptum f, quē firmiter sequimur contra Caiet. g licet eum sequatur Sotus h. *Primo*, quod à cōmuni opinione, præsertim recepta, non est discendum sine textu, aut ratione necessaria, qualia ipsi non afferunt. *Secundo*, quod Caietan. confitetur, quod ille, cui vnus digitus abscinditur, sine quo bene celebrare potest, non est irregularis, & consequenter non perdidit membrum, cum amissio membri apparenter irregularem faciat a. *Tertio*, quod b habetur, quod habens abscissum vnum digitum habet abscissam partem membri, & non ipsum membrum. Et alibi e innuitur habentem à quo plures digitos nō habere è quo plura membra. *Quarta*, quod falsum est id quod Caietanus pro se adducit, scilicet, quod vt sit membrum, non est necesse vt habeat officium distinctum ab alijs mēbris, & satis est quod sit socius, & adiutor in illo officio faciendo: quia etiam pars digiti manū in suo officio iuuat, attamen nō est membrum, vt ipsemet fateatur. Tum quod cap. i. d ab ipso citatum, potius pro nobis, quam pro eo facit: quamquam neutram partem probat. *Quinto*, quod non est verum id quod assumit, scilicet, testiculos hominis sine parte genitali membrū per se facere: quia quamuis qui sua culpa eos amisit, nō possit ordinari, non tamen ex eo sequitur esse membrū: nā non potest ordinari qui sua culpa partem digiti amittit e, quam tamen non esse membrum ipsemet confitetur. *Sexto*, quod nullus æquus iudex iudicare auderet, quod statutū irrogans magnam aliquam pœnam in abscidentem alteri mēbrum, includat digitum abscidentem: nam & Felinus sponēs sex casus, in quibus digitum habentem pro membro, oppositum pro regula ponit. Monemus tamen nullam esse glossam, quæ hanc conclusionem Bartoli expresse teneat, licet doto fuerit visum id tenere glossam clement. i. g quæ tamen nihil tale habet, nec vllus nostrorum eam in id citauit.

Tertio principaliter dico, quod quamuis paria sint quoad hoc, interficere, & mēbrum abscindere b, non tamen sunt paria abscindere illud, & debilitare, etiam a deo, vt nihil eo facere possit, secundum Cardinalem, Panormitanum, & Præpositum i post Calderinum k. quia saltem excusat à deformitate. *207* Contra quod tamen facit, quod idem Panormit. l quem sequuntur Angelus, Syluest. & quidam alij, contrariū tenent, asserens, quod clemen. i. m quæ de hoc loquitur, pro diuersis ponit mutilare, & truncare, & quod per mutilare intellexit debilitare. Pro quo facit, quod Bonifac. n ait quod irregularis est, qui facit alium irregularem, id est, inhabilem ad sine scandalo celebrandum: quæ duo assumpta esse falsa iam pridem probauimus Conimbrica. Tum quia præfata clemen. i. non habet truncare, sed solum mutilare, vt palam est. Tum quia o irregularitas non cōtrahitur, nisi in casibus à iure expressis, è quibus non sunt illi, quos ipsi de suo addunt. Tum quia iura statuentia irregularem eum qui occidit, aut mutat, oppositum de debilitante signifi-

f In l. 1. ff. de publ. ind. g 2. q. 95. a. h Li. 2. q. 5. a. i. de iust. & iur. i Iur. c. de quibus, 20. & loan. And. recept. in c. 1. de constituc. a Iuxta omnium dictem. b In l. item dicitur, ff. de milit. edit. c In l. nō sunt liberi, ff. de statu mon.

d De corp. vitiat.

e Ca. qui partem, 55. d. & c. 1. de corpor. vitiat. f In d. c. cum illorum, de sen. excom.

g De homicid.

h Clem. 1. de homicid. i In c. 1. qui cler. vel vident. k Ibidem. l In d. c. cum illorum. n Ead. clem. 1. col. 6.

o Vt supr. dictum est, n. 194. & 197. per c. is qui de sent. excom. l. 6.

cant.

io iusto, &c.
s hæretici, qui talis
er lineam virilem,
ue Sarracenus, lu-
conuersus, aut ba-
s Christianus, quia
hinc plus decem,
fos, in quibus hoc
quos etiam praua
appellat; quam-
ost. confirmatis a-
fectus anima so-
test in defectu iu-
defectu baptismi
ordinandus, re-

homicidio
nitatis.
re circa irregularem
is, & solus qui, &
uerunt causa de for-
lex, & multa illata,
gularitatem instam

, & patria, &c.
adsumans Chirur-
gnans, &c. contra
arans funes, & alia
o, & cum male or-
e, vel mutilatio-
uia visum est Ec-
atque mansuetu-
n proprium san-
el mutat etiam
ur membrū, quæ
es, auris e; quare
iuxta Bartolum
receptum,

a Arg. e. non me, de pre- sum. & l. cum prator. ff. de iud.

b Ca. r. de fil. presbyt.

c Cap. tantis, Danieli 21. d. & c. omni- potens, de accu- sat.

d Ca. licet vr- geri, 1. q. 1.

e Arg. coram quz habetur in c. de fabri.

f de confect. d. 1. & in c. in quadam de celeb. miss.

g In c. gaude- mus, de di- uort.

h In clem. 1. n. 12. de ho- micid.

i In summa 21. d. & in d. c. si quis vi- dum.

k In d. c. gau- demus.

l Vbi supra, c. l. 54.

m Cap. acu- tius, 26. d.

n Di. c. si quis viduus.

o Vbi sup. col- lat. 44.

p Intra n. 219.

q De qua d. n. 219.

r Ca. si quis a medicis, cum 5. seq. 55. d.

s Num. 217.

t Num. 219.

u Arg. c. de oc- cidendis, 23. q. 5. & gl. sing. c. de cetero, de homi.

v Arg. c. de oc- cidendis, 23. q. 5. & gl. sing. c. de cetero, de homi.

w Arg. c. de oc- cidendis, 23. q. 5. & gl. sing. c. de cetero, de homi.

x Arg. c. de oc- cidendis, 23. q. 5. & gl. sing. c. de cetero, de homi.

y Arg. c. de oc- cidendis, 23. q. 5. & gl. sing. c. de cetero, de homi.

z Arg. c. de oc- cidendis, 23. q. 5. & gl. sing. c. de cetero, de homi.

cant a. Tum quia generans filium extra matrimonium, irregu- larem facit b, non tamen est ob hoc ipse irregularis, & iudex furem furti damnando, facit eum irregularem c, ipse tamen ob hoc non est irregularis. Tum quia membrum aridum yeie est membrum .vt habetur d, si cuius manus arida est, membrum quidem est, licet inefficax.

208 Quarto dico, quod ad maiorem breuitatem ytemur hoc ver- bo deformare, loco illorum verborum occidere, & mutilare membrum, & non abs re, quia yterque potest dici deformatore: Mutilator quidem, quia tollit formam figure accidentalem, Occidens au- tem, quia tollit formam substantialem e.

209 Quinto dico, quod omnis & solus ille est irregularis huius speciei, qui iam baptizatus, hominem deformat in casu licito, alio quam infirmitatis, aut dat causam propinquam deformati aliquem, aut saltem, vt citius deformatur, quam alias fuisset deformatus, extra necessitatem inuitabilem sue vitæ defendende. Dixi, iam baptizatus, quia per mor- tem iustam anteriorem irregularitas non incurritur, secundum Panormitanum, & Præpositum g, Cardinalem h, quem secuti sumus cum gloss. i & Innocentium k, & Villadiegum l: non quia infidelis sit incapax omnis irregularitatis: est enim capax biga- miæ m: sed quia iura solum constituerunt hoc de actibus bap- tizatorum n. Per quod soluitur argumentum, quod ad oppositum tenendum Villadiegus induxit o. Dixi, deformat, quia nisi deor- matio sequatur, non incurritur.

210 Dixi, hominem, ad includendum eum, qui deformat Sarrace- num, aut alium infidelem, & excludendum eum, qui solū corpus mortuum, aut antequam animetur, deformat, ob dicenda p. Dixi, in casu licito, quia qui in alio hoc facit, hanc irregularitatem non incurrit, sed aliā peioris speciei, scilicet, delicti q. Dixi, alio quam infirmitatis, quia deformitas ob illam inducta deformatore irreg- ularem nō facit, neque deformatum, si per hanc facultas recte celebrandi non adimatur r: quorum tamen nullum loquitur de deformatore, sed solū de deformato. Quod autem idem sit: di- cendum de deformatore, colligitur ex dicendis infra s. Dixi, aut est causa generaliter, ad includendum quatuor causas, scilicet, effi- cientem, materialem, formalem, & finalem, de quibus infra t.

211 Dixi, propinqua, quia non sufficit esse remotam u: causa vero propinqua, quoad hoc, est dictum, vel factum licitum directum sufficienter in deformationem inde secutam. Dixi, licitum, quia illicitū causat irregularitatem speciei sequentis. Dixi, directum, quia oportet vt sit tale quod tendat in deformationem ex se, siue suape- te natura, vel intentione operantis, vt est ictus mortifer, etiam sine intentione occidendi, vel contra, ictus ex se non deformato- rius cum intentione deformati. Dixi, sufficienter, quia non suffi- cit qualicumque: nō enim sufficit directio, qua minimus ictus ex se dirigitur in deformationem, neque directio per quamli- bet generalem intentionem, qualem habet, qui præbet arma

ma militi- liter exere- sine inten- sic causa extra neces- oppositum nouum en- neat ven- anverus c- tatem eun- tur esse in- modo, nisi- tare pote- peccatum quoad vi- lenferunt- dicitur su- munem, c- nū k. Dixi- etiā si alia- fieret ali- tus, occid- vel non n- pepedit, i- fuit secut- 212 Ex qu- iudex iust- notarius,- stū scribi- teras, qui- reū tale d- condemn- assessor, & vel dant- Secund- ber, vt se- gressorer- incurrer- Tertio- lenti se f- gularis, e- cessarian- ma, sed i- glossa se- 213 Quas- nem iust- lo iusto,

monium, irregularis, & iudex
 a c, ipse tamen ob
 a aridum yeie est
 l, membrum quidem
 ytemur hoc ver-
 mutilare membrum,
 ator: Mutilator
 em; Occidens au-
 irregularis huius
 a su licito, alio quam
 aliquem, aut saltem,
 extra necessitatem
 m; quia per mor-
 tuiur f; secundum
 n h, quem securi
 egum l; non quia
 enim capax biga-
 de actibus bapti-
 quod ad oppositu
 t; quia nisi de for-
 format Sarrace-
 , qui solū corpus
 dicenda p. Dixi,
 gularitatem non
 q. Dixi, alio quam
 e formatore irre-
 anc facultas recte
 um loquitur de
 tem idem si: di-
 s infra s. Dixi, aut
 usas, scilicet, effi-
 e quibus infra t.
 tam u: causa vero
 icitum directum
 Dixi, licitum, quia
 dixi, directum, quia
 ē ex se, siue suap-
 s mortifer, etiam
 non deformato-
 er, quia non suffi-
 a minimus ictus
 ctio per quam li-
 , qui prabet ar-
 ma

ma militi ad bellum iustum generaliter, & qui hortatur genera-
 liter exercitū ad prelium iustum, & ad victoriam, etiā iuuando
 sine intentione speciali deformādi. Dixi, saltem, quia sufficit, vt
 sit causa vt deformatur citius quam alias deformaretur. Dixi,
 extra necessitatem inevitabilem; quia hæc excusat a, quāuis ante illā
 oppositum tenuit S. Thom. b eo quod nondū per illam hoc ius
 nouum erat inductum, vt opinatur Caiet. c licet illa non conti-
 neat verba ius nouum denotantia: sed parui refert an nouum,
 an verus contineat. Idem autem esse de deformante ob necessi-
 tatem euitandæ mutilationis, dixit Cardinalis d. Ille vero dici
 tur esse in prædicta necessitate, qui neque fuga, neque vilo alio
 modo, nisi interficiendo, aut deformando aggressorem, eam vi-
 tare potest e: quia licet regulariter quis non teneatur fugere ad
 peccatum vitandum, ne aggressorem interficiat, tenetur tamen
 quoad vitandam irregularitatem, vt recte Panor. declarauit f, &
 senserunt glossę g: quia hæc sine peccato incurritur h, non tamē
 dicitur fuga posse vitari, cui ipsa est periculosa, secundum com-
 munem, quam sequitur Felin. i, & etiā Bonifacius post Zenzeli-
 nū k. Dixi, secutam; quia sine illius cōsecutione alia nō sufficerēt,
 etiā si alia pœna sanguinis irrogaretur l. Dixi, inde, quia non suf-
 ficeret aliunde: nam si captus a iudice, contra quem sum testa-
 tus, occideretur ab alio, quam a iudice, vel ab eo alia de causa,
 vel non moueretur per meum dictum, quia non vidit, vel flocci
 pepēdit, non essem irregularis, quippe quod ex meo dicto non
 fuit secuta mors.
 212 Ex qua regula sequitur primo, quod est irregularis huius speciei
 iudex iuste procedens, accusator, aut promotor fiscalis, testis &
 notarius, qui sententiā scribit, aut pronūtiat, aut testimonia te-
 stitū scribit, aut legit quando publicatur, scribens, aut dictans li-
 teras, quibus iubetur deformatio, agens, aut procurans contra
 reū talē deformationem patientem, etiā pro eo, qui vicit cum
 condemnatione talionis, per quam accusatus fuit deformatus,
 assessor, & quilibet alius officialis a: omnes enim hi deformat,
 vel dant causam propinquam deformandi, per prædicta.
 Secundo sequitur, quod non est irregularis, qui alteri arma præ-
 bet, vt se, alias se defendere non valentem defendat, si ille ag-
 gressorem deformat: quia quum per seipsum deformato non
 incurreret b, a fortiori non incurreret faciendo id per alium c.
 Tertio sequitur, quod ē contrario qui dat arma proximo va-
 lenti se sine illis defendere, & ille occidat inuadentem, est irre-
 gularis, quia tota regula conuenit ei, quum non det illa ad ne-
 cessariam suę vite defensionem: & a fortiori si non daret illi ar-
 ma, sed ipsemet illis occideret eiusmodi inuadentem, vt tenet
 glossa fere ab omnibus recepta d.
 213 Quarto, quod est irregularis, qui deformat aliū ob defensio-
 nem iustam vitę alterius, etiam patris, aut matris, etiam in bel-
 lo iusto, etiam in casu in quo, nisi ipse id faceret, ciuitas obsessa
 capere.

a Iux. elem.
 1. de homic.
 b 2. 2. q. 64. 2.
 c ad 3.
 c Ibid.
 d In d. cle. 1.
 9. 3.
 e Iux. gl. ele.
 1. & c. iucepi-
 mus, eod. tit.
 f In c. olim,
 n. 27. de rest.
 ipol.
 g Dist. cle. 1.
 verb. non va-
 lens, & c. sus-
 cepimus eo.
 tit. verb. in-
 terimetur.
 h Vt supra
 dictum est.
 i In d. c. sus-
 cepimus.
 k In d. c. cle.
 c. n. 75.
 l Iux. d. sup.
 n. 192. & glo.
 recep. in c. li-
 aliquis de
 homic.
 a Ca. aliquan-
 to, 51. d. & c.
 clericis, & c.
 sententiam
 ne cle. vel
 monach. & gl.
 summa, 51. d.
 & clem. 1. de
 homic.
 b Per fin. d.
 elem.
 c Arg. e. pe-
 nul. de hom.
 d In d. elem.
 verb. suum
 sollerter ab il-
 la expetunt.

e Ca. 15. n. 2.
& post alios
circa ibi, &
latius in c. o.
lim. r. de re-
f. spo.
f Di. cle. r. cū
glo. fere ab
omnib. recep-
ta, de homic.
Calet. 3. 2. q.
40. ar. 2.
g In l. vt vin.
ff. de iust. &
iur. col. 9.
h In c. si vero
de sent. exc.
i Ca dilecto
de sen. exco.
l. 6. c. quanta,
eo. tit. in an-
tiqu.
k Eod. c. n. 9.
l Num. 206.
m In dicta
clom. vbi gl.
recepta fere
per omnes
hoc tenet.

a Ca. 12. & in
repe. cinter
verba, 1. q.
3.
b Vt sup. di-
ctum est.

e In c. senten-
tia, ne cleric.
vel monach.
d Secundum
eand. gloss.
recept.
e Secundum
Panorm. ibi.
f Cap. 25. nu.
1. o.
g Verb. cleric.
4. parag. 1.
h Verb. cler.
in parag. 4.

caperetur, aut exercitus iustum bellū gerens fugaretur: & à forti-
tiori, qui ob iustā defensionē sui honoris, & bonorū, aut proximi,
deformat, licet id iuste faceret, quod fieri posse dictum est: e-
quia solus ille, qui necessitate inuitabili suę personę deformat,
ab illa excusatur f. Nec obstat, quod doctissimi? Fortunius g op-
positum tenuit, quem aliqui secuti sunt, moti eo, quod nō in-
currit excōmunicationem, qui clericum propter defensionem
necessariam proximi percussit, iuxta Innocēt. receptum h. Quod
certum est licere, imo & interdum oportere proximum defen-
dere i. Non inquam, hæc obstant: quia excōmunicatio generalis
non incurritur sine peccato mortali, vt supra h dictū est, irregu-
laritas autem sic, per dicta l: & quia non sufficit iustā esse detor-
mationem, quo non inducat irregularitatē: & quia sequeretur,
quod qui defendendi honoris, aut bonorū causa in casu licito
interficat, nō foret irregularis, quod asserere esset mille decisio-
nes in theoria & praxi receptas sine ratione sufficienti mutare
cōtra textum fere expressum m. Dixi, iustam, quia qui ob iniustā
defensionem, aut in bello iniusto hoc facit, non est irregularis
huius speciei, sed sequentis hac deterioris, & difficilioris dispē-
sationis: nullam tamen illarum incurrunt, qui iudicibus denun-
tiant proditores, homicidia, & alia delicta, cum protestatione
se hoc facere solū, vt impediuntur ne fiant, & non vt aliqua pec-
na saltē deformatante puniantur, etiam si sint clerici eiusmodi
denuntiantes, vt supra diximus, modo extra confessionē sciat:
quia licet clericus, qui alium ob alienas iniurias coram iudice
etiam cum prædicta protestatione accusat, irregularitatem non
vitet, si iudex accusatum deformat b, non tamen incurreret, si ad-
euitāda mala, quæ imminēt, eos denuntiet cum prædicta pro-
testatione, præsertim ad id conscientia eum perstringente, per
locum à maiori. Quamquam etiam laici, qui hoc faciunt sine
prædicta protestatione huius speciei irregularitatem incurrunt,
licet non peccent: & clerici beneficiarij, vel ordine sacro initia-
ti alterius speciei deterioris, quia peccant.

214 Quinto infertur, quod eam non incurrūt laici, vel clerici, qui
deserunt ad iudicem crimen, quod non meretur deformatio-
nem, licet captum ob illud, iniuste, vel ob alia aliunde ad eum
delata deformat: modo nō tenerentur credere id euenturum:
quia non præbent prædictam causam propinquā, neque suffici-
quod intersint deformationibus, quæ per iudicis sententiam
fiunt, iuxta glossam Panormitanum, & communem e, nisi inter-
sint, auctoritatem, vel auxilium præbendo, sed tantum nil di-
cendo, aut faciendo, quo deformatio fiat, aut anticipetur, quā-
uis clerici d peccent, si eis intersint sine causa rationabili, vt cō-
solandi, aut confitendi condemnatum e. Quod nostro iudicio
restringendum est ad clericos sacrorum ordinum, & beneficia-
rios, per supradicta f, & Angelum g, & Syluestrum h.
215 Sexto infertur, quod clericus præsens bello iusto etiam ad-
hortan-

hortando ad victoriam generaliter, & percutiendo multos proprijs manibus, & efficiendo, ut commilitones eius ope, & hortatu multos occidant, non fit irregularis, ſi per ſe non deformat: quia non dat cauſam propinquam deformandi ſupra definitam, cum non faciat actum ſpecialim ad deformationem directum quoad percuffos ab alijs: & licet faciat talem quoad percuffos à ſe, illi tamen non ſunt deformati: ſecus, ſi per ſe deformat: quia licet neceſſitas defendendæ patriæ, parentum, cognatorum, aut alius proximi à peccato excuſet, non tamen ab irregularitate, per proxime dicta.

Septimo inferitur, quod ex hoc colligitur ratio, cur interdum præbere lanceam, aut enſem, balliſtam, aut ſcopletum, nõ faciat aliquem irregularem, & interdum ſic: & interdum præbere ante prælium non, & in eo ſic: quia interdum dando illa eſt cauſa propinqua, & interdum non, & ita interdum inducit irregularitatem, interdum non: non enim facit talem eum, qui non dat principaliter ad deformandum, licet det generaliter ad bellandum, præliandum, & vincendum, ut paſſim dant patres, patrii, cognati, amici, & domini Eccleſiaſtici, & ſeculares, ut colligitur ex Panormit. & communi a, & S. Antonino b, & alijs ſupra citatis: neque etiam c qui dat balliſtam, aut ſagittas ſagittarijs, ut faciant in hoſtes, ſine tamen intentione ſpeciali, ut deformat, ſed generali, ut vincant: nec eadem ratione qui ſcopletum, aut globulos præbet, & à fortiori, nec qui dat lanceam, enſem, & alia arma quibus rarius quis interficitur, neque qui hortatur milites, ut animoſe, & fortiter aggrediantur prælium iuſtum, ut Deo, iuramento, Regi, & Imperatori ſuis ſatisfaciant, neque etiam, qui in ipſo prælio cohortatur, ſic dicens: præliamini, vincite, iuxta communem d.

216 Octavo inferitur verus intellectus c. quod in dubijs e, quatenus habet ſacerdotes qui ad præliandum incitant in bellis, eſſe irregulares, & gloſſa f dicētis irregularem eſſe, qui ad præliandum dat arma, ſi eis aliquis interfectus fuerit, & communis g cõcludentis, qui in prælio ad interficiendum incitat, eſſe irregularem, quamvis bellum iuſtum ſit ex parte ſua, & illius dicti Innocētij approbati communiter ibidem, ſcilicet, eum qui balliſtam, aut ſagittas præbet ei, quem credit interfecturum, ſi interficit, eſſe irregularem, quamvis bellum iuſtum ſit: intelligi enim debent de incitante, vel dante arma cum prædicta intentione ſufficienti ad conſtituendum cauſam propinquam deformationis.

Cõtra hæc tamen omnia plurimũ vrget *primo*, quod intentio actualis, ſiue expreſſa, & virtualis, ſiue tacita æquiparantur b. Et qui incitat, iuuat, aut præbet arma ad præliandum, & vincendum hoſtes, virtualiter videtur velle, ut percutiant, mutilent, & occidant eos, vel aliquẽ eorũ, quum id non poſſit contingere moraliter niſi ea faciendo, & qui vult conſequens, vult neceſſariũ antecedens i. *Secundo* vrget, quod qui hortatur ſuos in prælio

quod non dat cauſam propinquam ad deformationem directam quoad percuffos ab alijs: & licet faciat talem quoad percuffos à ſe, illi tamen non ſunt deformati: ſecus, ſi per ſe deformat: quia licet neceſſitas defendendæ patriæ, parentum, cognatorum, aut alius proximi à peccato excuſet, non tamen ab irregularitate, per proxime dicta.

a In d. c. ſententiam.
b 2. par. tit. 28. c. 2. par. 5.
c ſux. Inno. in d. c. ſententiã.

d In d. c. ſententiam.
e De præp.

f Ca. ira quorundam de iudic.
g In d. c. ſententiam.

h In l. cum quis, ff. de reb. cred. & c. quemadmodũ de iureiur.
i l. 2. ff. de iuriſd. omni. iud. c. præterea de off. det. leg.

H h h

in iuſto

iniusto secuta deformatione fit irregularis ea sola ratione, quod videatur virtualiter deformare. *Tertio* virget, quod dupliciter vult quis aliquid, scilicet in sese, vel in causa sua: & quod sufficit velle in causa homicidium ad incurrendam irregularitatem. *Ad* soluendum hæc, & constituendum definita supra in hoc dicto, & septimo, & octavo cottrollario eius prædictis, quæ nullibi satis resoluta legimus, adhibito multo studio, & diuino fauore per sacra implorato in vigilia S. Matthæi anno 1556 ea occurrerunt, vnâ cum consideratione, quod non omne, quod sufficit ad dandam causam propinquam, & habendam intentionem sufficientem deformandi quoad deformationem iniustam, vt incurratur irregularitas, sufficit ad dandam causam propinquam, & habendam sufficientem intentionem occidendi, quoad occisionem iustam, vt eadem incurratur. Tū quia qui iubet aliquē percuti baculo iniuste, etiâ expresso modo ne interficiat, si iustus interficit, est irregularis: quia dat propinquam causam, & habet intentionem ad id sufficientem. *At* prælatus qui ciuitati, cuius iurisdictionem temporariam habet, gubernatorem præficit, vt iustitiæ munera exequatur, non videtur dare causam propinquam, nec habere intentionem sufficientem vt interficiat, quâquam expresse id non prohibeat, cū tamen certius sit illū gubernatorem aliquem morte eodē naturum, quam iustum percutere, occisurum. Tum quia opem ferens, & assistens etiâ sine armis iniuste præliantibus, dat talem causam, & habet talem intentionem sufficientem, vt post Innocentium *c* supra dictū est: qui tamen assistit iuste præliantibus, nō *d*, etiam si assistat armatus *e*, etiam si horretur *f*, nec etiam si percutiat *g*. Per quam respondetur tribus argumentis prædictis, quod assumpta in eis sunt vera quidem regulariter, sed fallunt in his, quæ spectant ad hæc irregularitatem: quia sicut speciale est in ea, vt pro actu etiam iustissimo imponatur, ita speciale est, vt ad id requiratur causa ita propinqua, & intentio adeo specialis, vt dictum est.

217 Nono, consequitur hæc omnia modus excusandi ab irregularitate prælatos, & clericos, qui non solum solent interesse bellis sacris, & pijs, cum suis subditis, & militibus, sed etiam exhortari eos ad præliandum, & vincendum, sine tamen intentione speciali ad deformationem per alios, & sine deformatione ab ipsismet facta, quamquam nulla probabilis excusandi eos ratio occurrisset Aluaro Pelagio *b*: modus item excusandi ab ea clericos, & fratres Lusitanos, qui magno zelo fidei Christianos, & non minori animo suos in Indijs contra Sarracenos, & paganos horant solent, in armibus crucem gestantes, & aciem ipsam præcipientes, qui non irregulares, sed regularissimi sunt.

Decimo facit, quod est irregularis huius speciei, qui vt consequatur indulgentias, fert ligna, quibus hæreticus vratur, si ex eis factis cooperatus fuit ad occidendum, alias nō, iuxta S. Antonium *i*, & comanem. Quæ consequitur, quod quando antea stran-

k Pro quo est
e. presbyteri
& c. contine-
batur cum
multis alijs,
de homic.

a Ca. su. de
homic. l. 6.

b Ca. prælati
de hom. l. 5.

c Ca. pen. de
homic.

d Cap. igitur
cum sequ.

e 23. q. 8.

f Ca. contine-
batur de cler.

g Ca. 3. eo. ti.

h De plane,
eccl. art. 42.

i 3. par. tit. 26.
c. 2. par. 5.

folā ratione, quod
 quod dupliciter
 ua: & quod sufficit
 irregularitatem h
 ta supra in hoc di
 dictis, quę nullibi
 & diuino fauore
 o 1556 ea occur
 tne, quod sufficit
 m intentionē sū
 m iniustam, vt in
 sam propinquam,
 endi, quoad occi
 a qui iubet aliqū
 interficiat, si iustus
 n causam, & habet
 qui ciuitati, cuius
 torem præficit, vt
 e causam propin
 vt interficiat, quā
 certus sit illū gu
 quam iustum per
 assistens etiā sine
 & habet talem in
 a supra dictū est:
 msi assistat arma
 g. Per quam ref
 od assumpta in eis
 nis, quę spectant
 t in ea, vt pro actu
 t ad id requiratur
 vt dictum est.
 usandi ab irregu
 n solent interesse
 bus, sed etiam ex
 e tamen intentio
 deformationē ab
 excusandi eos ra
 excusandi ab ea
 elo fidei Christiā
 ra Sarracenos, &
 antes, & aciem p
 larissimi sunt.
 iei, qui vt conse
 us vratur, si ex eis
 iuxta S. Antoni
 ando antea stran
 gulan.

gulantur heretici, quam vrantur, non fieri irregulares eos qui
 huiusmodi ligna detulerunt, neque etiam quando viui vruntur,
 si ligna iacta fuerint mortuis iam illis.

Vndecimo facit, quod sit irregularis comitans iudicem tan
 quam notarius, sacelles, aut custos damnati ducti ad mortem,
 aut deformationem: vendens item, vel commodans scalas, fun
 nes, enses, sagittas, ballistas, aut alia instrumenta ad sagittis con
 figendum, ad laqueo suspendendum, iugulandum, aut
 aliud membrum decidendum.

Duodecimo, qui capit, aut indicat furem, aut reum, vt à iudice
 capiat, & qui etiā suę utilitatis causa tradit, aut cōqueritur de
 aliquo apud iudicem sine protestatione, ne procedat ad defor
 mationē: quia omnes isti sūt causa propinqua deformationis,
 in casu licito, & ita irregulares. Dixi, etiam suę utilitatis causa; quia
 si causa alienę, tantū id faceret, etiam cum protestatione, fieret
 irregularis. *b.* Quod autem protestatio non solum verbo, sed etiā
 mente debeat fieri, quoad forum conscientię, dicitur infra *c.*

Decimotertio, quod etiam est irregularis hortans condemna
 tum, vt ad moueat caput ad stipitem, aut cippum, aut ascendat
 scalas, aut faciat aliquid aliud ex quo acceleretur deformatio.
 Et qui acuit gladium, aut præparat funes, aut instrumenta, quo
 citius, & minori cum dolore fiat executio, iuxta mentem S.
 Anton. *d.* & omnium aliorum.

218 An autem adiuuans Chirurgum ad secandum iuste mem
 brū fiat irregularis, quęstio noue mora est. Pro cuius parte affir
 mante facit, quod adiuuās iudicem iuste iudicantem occidere,
 vel mutilare sit irregularis, per prædicta. Ergo eadē ratione ad
 iuuans Chirurgum iuste mutilantem incurrit eam. Sed tenenda
 est pars negatiua. Tū quia rem, quę culpa caret, in damnū voca
 ri non cōuenit. Et quod præfatus actus iuuādi est bonus, iuxta
 illud Apostoli *f. Alter alterius onera portate.* Tum quia nullo iure
 cauetur, quod iuuans Chirurgū incurrat irregularitatē absque
 sua culpa, propter mortem, vel mutilationē *g.* de iuuante autem
 iudicem sic *b.* Et ad oppositum, cui nullibi responsum memini,
 responderetur, negando, in vtroque casu eandem rationem idem
 ius dicere, quoniā iudex damnans aliquem, vt mutiletur, & is,
 qui eum quoquo modo ad mutilandum reum iuuat, licet mo
 ueatur ad id virtute iustitię, finis tamen eorum est vindicare, &
 ueatur ad id virtute iustitię, finis tamen eorum est vindicare, &
 actum, terrorem, & horrorem incurientem facere, vel ad illum
 iuuare. Chirurgus autem volēs mutilare, & qui eum iuuat, mo
 uentur misericordia, & pietate ad sanandum agrotum: & Ec
 clesia induxit irregularitatem ob homicidium, & mutilationē
 ad assimulandum Christo miti, & mansueto, ministros eius,
 quo mites essent, & nō crudeles, nec similes crudelibus, quales
 sunt etiam, qui iuste occidunt, vel mutilant, iuxta cap. *non est*
crudelis, qui crudeles iugulat, sed crudelis ideo vocatur, quia crudelis pa
trantibus esse videatur. Nam lauro suspensus patibulo crudelem iudicem

non 127 3
 131 non 102
 132 non 102
 133 non 102
 134 non 102
 135 non 102
 136 non 102
 137 non 102
 138 non 102
 139 non 102
 140 non 102
 141 non 102
 142 non 102
 143 non 102
 144 non 102
 145 non 102
 146 non 102
 147 non 102
 148 non 102
 149 non 102
 150 non 102
 151 non 102
 152 non 102
 153 non 102
 154 non 102
 155 non 102
 156 non 102
 157 non 102
 158 non 102
 159 non 102
 160 non 102
 161 non 102
 162 non 102
 163 non 102
 164 non 102
 165 non 102
 166 non 102
 167 non 102
 168 non 102
 169 non 102
 170 non 102
 171 non 102
 172 non 102
 173 non 102
 174 non 102
 175 non 102
 176 non 102
 177 non 102
 178 non 102
 179 non 102
 180 non 102
 181 non 102
 182 non 102
 183 non 102
 184 non 102
 185 non 102
 186 non 102
 187 non 102
 188 non 102
 189 non 102
 190 non 102
 191 non 102
 192 non 102
 193 non 102
 194 non 102
 195 non 102
 196 non 102
 197 non 102
 198 non 102
 199 non 102
 200 non 102
 201 non 102
 202 non 102
 203 non 102
 204 non 102
 205 non 102
 206 non 102
 207 non 102
 208 non 102
 209 non 102
 210 non 102
 211 non 102
 212 non 102
 213 non 102
 214 non 102
 215 non 102
 216 non 102
 217 non 102
 218 non 102
 219 non 102
 220 non 102
 221 non 102
 222 non 102
 223 non 102
 224 non 102
 225 non 102
 226 non 102
 227 non 102
 228 non 102
 229 non 102
 230 non 102
 231 non 102
 232 non 102
 233 non 102
 234 non 102
 235 non 102
 236 non 102
 237 non 102
 238 non 102
 239 non 102
 240 non 102
 241 non 102
 242 non 102
 243 non 102
 244 non 102
 245 non 102
 246 non 102
 247 non 102
 248 non 102
 249 non 102
 250 non 102
 251 non 102
 252 non 102
 253 non 102
 254 non 102
 255 non 102
 256 non 102
 257 non 102
 258 non 102
 259 non 102
 260 non 102
 261 non 102
 262 non 102
 263 non 102
 264 non 102
 265 non 102
 266 non 102
 267 non 102
 268 non 102
 269 non 102
 270 non 102
 271 non 102
 272 non 102
 273 non 102
 274 non 102
 275 non 102
 276 non 102
 277 non 102
 278 non 102
 279 non 102
 280 non 102
 281 non 102
 282 non 102
 283 non 102
 284 non 102
 285 non 102
 286 non 102
 287 non 102
 288 non 102
 289 non 102
 290 non 102
 291 non 102
 292 non 102
 293 non 102
 294 non 102
 295 non 102
 296 non 102
 297 non 102
 298 non 102
 299 non 102
 300 non 102

e Cap. 1. de
 constit
 f Ad Gala. 6.
 g Ca. ad aures
 de xrat. &
 qual. & c. re.
 de homicid.
 cum eis ad
 noc. per In
 noc. recep.
 h Ca. senten
 tiam sangui
 nis, ne cleric.
 vel monach.

852 De irregularit. ex homic. iniusto, &c.

8 23. 9. 5.

putata, chirurgus autem, & qui iuuant illum misericordia, & pietate moti, nec sunt crudeles, nec similes crudelibus, & ita longe diuersa ratio induxit Ecclesiam ad constituendum iudicem, etiam iuste iudicantem, & iuuantem eum irregulares, quam Chirursum, & eum iuuantem. Pro quo facit primum dictum suprah. Ex quibus inferitur idem esse iudicandum de medico, & iuuante illum, quod dictum est de Chirurgo, & eum iuuante, quoniam nec illi, nec iuuantes illos absque culpa incurrunt irregularitatem: cum culpa autem sic e.

6 Nu. 206.

e Vt Innoc. communiter recepit. ait in d. c. ad aures & c. tua, arg. Illicitas, p. rag. sicuti, ff. de othe. praes. d. Infn. 240.

Sexto principaliter dico, quod in hac irregularitate solus Papa dispensat, sed longe facilius, & ex minore causa, quam in sequenti, quae ex actu illicito nascitur: licet post Conc. Trid. in illa, si est occulta, dispenseret Episcopus, & in hac non, vt d. dicitur.

De quinta specie irregularitatis ex homicidio iniusto, vno ex delictis, vnde illa nascitur.

219 Irregularis per deformationem illicitam est omnis, & solus ille, &c.

219 Cause sunt quatuor, efficiens, formalis, materialis, & finalis.

220 Causa propinqua deformationis noue definita, & seq.

222 Irregularem facit omnis deformatio illicita mere intenta, & nulla mere casualis, mixta vero facit contentum in hac regula. 28. corollarijs ornata de monacho, Chirurgo, abortiente, vulnerante, & deformante, ministrante arma, iuuante, & hortante, accusante sine protestatione, detinente furem, alente seram, magistro castigante, ludente illicite, Clerico venante, cordigero equitante, & de adulterante, vsque ad, nu. 229.

233 Mandans vel consulens hoc, differunt, nec refert, an cito, an tarde executio fiat, & seq.

219 **D**ico primo, quod quoad hunc effectum paria sunt occidere, & mutilare, siue abscindere membrum: non tamen debilitare, vt dictum fuit supra e: & vt ibi, ita hic vtetur verbo deformare pro occidere, aut mutilare, seu membrum abscindere.

2 Nu. 206. & 207.

Secundo dico, quod deformatio est triplex, mere voluntaria, mere casualis, & mixta. Mere voluntaria est deformatio intentata, seu voluta in se iuste, vel iniuste: qualis est quam quis intendit facere iuste, vel iniuste, per se, vel per alium, iubendo, consulendo, aut cooperando, vel iuuando, testimonio, vel patrocinio, ferro, veneno, aut alijs modis, aut deducendo ad locum vbi deformatur, aut procurando, vt faciat aliquid, ob quod deformatur. Mere casualis est non intenta, seu voluta in se, neque in causa ad eam sufficienter ordinata: qualis est mors, quam infert fulmen eo loco illi, qui sine talis deformationis perquisitione ad eum iuit, vel missus fuit.

Illud

illa enim neque est volita in se, neque in causa ad illam sufficienter ordinata. Mixta est, quæ non est intenta, vel volita in se, sed sic in causa sufficienter in illam ordinata, qualis est facta à seruo iusso palo cedere alium citra deformationem, & testificatio in causa sanguinis nolentis deformationem. Illæ enim non sunt intentæ, siue volitæ in se, sed sic in causa sufficienter in eam ordinata, vt bene declarat S. Thom. a

Tertio dico, quod sicut ad soluenda dubia occurrerit circa irregularitatem quartæ speciei posuimus vnâ regulam, ita nunc ad soluenda dubia circa hanc tradimus alterâ, scilicet, quod omnis, & solus ille est irregularis hac specie irregularitatis, qui discretus, & baptizatus, seipsum, aut alium hominem illicite deformat, aut causam propinquâ illicitâ illius, aut suæ anticipationis præbet. Dixi, discretus, quia infans, & furiosus, qui nûquam habuit iudicium, aut amisit illud ante deformationem, eam non incurrit b. Dixi, baptizatus, quia prius facta non sufficit c. Dixi, deformat, ad includendum occidentem, & mutilantem, sed non solû debilitantem, etiam sic, vt sine scandalo non possit celebrare, vt proxime diximus. Dixi, seipsum, quia cum nemo sit dominus suorum membrorum d, etiam irregularitatem incurrit, qui seipsum illicite deformat e, quamuis id sancta intentione faciat, vt qui se castrat, quo melius castitate colat f.

Dixi, aut alium hominẽ, quia non satis est deformare embryonem nondum anima rationali animatũ g, aut cadauer ea destitutũ h. Dixi, illicite, quia qui ob morbum consilio Chirurghi abscindi facit, aut abscindit aliquod suum, aut alienũ membrum, hanc irregularitatem non incurrit i, quamuis aliam quæ ex defectu corporali nascitur, incurret, si ob eam fieret inhabilis, aut deformis ad celebrandũ sine scandalo, per supra dicta k. Dixi, causa, generaliter, ad comprehendendum quatuor causas, quæ sunt efficiens, materialis, formalis, & finalis, iuxta Aristotelẽ l, & nos collegimus dudum m, & tradit Marianus in hoc proposito n, & consequenter ad includendũ eum, qui est causa efficiens deformitatis, qualis est qui eam facit, iubet, mandat, ratificat, vel iuuat, & eum qui est causa materialis illius: qualis est, qui dat arma, aut dedit aliquem ad locum, vbi sunt inimici parati ad deformandum ipsum; & eum qui est causa formalis, qualis est, qui instruit, docet, aut consulit; & eum qui est causa finalis, qualis est qui præmium, aut receptionem deformatore pollicetur. Dixi, propinquam, quia non sufficit, quod sit causa remota a, qualis est de se omnis armorum fabricatio. Dixi, illicitam, quia irregularitas huius speciei, quæ oritur ex deformatione illicita, numquam sine peccato saltem veniali nascitur, vt statim dicemus.

20. Causa vero propinqua illicita deformationis potest defini-ri esse dictum, aut factum illicitum directum sufficienter in deformationem inde secutã, declarando partes eius, vt supra b, excepto, quod non requiritur intentio tam specialis ad incurrendum ex causa illicita, de qua hic, quam ad incurrendum ex licita, de qua

H h h 3

ibi, vt

a 2. 2. q. 64. art. 2.

b Clem. 1. de homic.

c Ca. si quis viduam, 50. d. & per d. sup. a. 207.

d l. liber homo, ff. ad l. Aquil. c. corin. g. de sen. exco.

e Ca. si quis absciderit, & hi. qui 55. d.

f D. c. hi. qui-

g Ca. sicut ex tuarum, de homic. quod vero, & c. Moyses, 32. q.

h Archid. c. si quis, 15. q. 8.

i Ca. si quis a medicis, & c. si quis infirmitate, 55. d.

k Eod. ca. n. 200.

l Li. 2. Physic. m Ex pl. i. de cretallum. n In d. c. ad iudiciam, q. 42. de homic.

a Per gl. sing. c. de cetero, de homi. recepim per omnes.

b Nr. 217.

o, &c. misericordia, & delibus, & ita uendum iudicium irregulares, cit primum dandum de mego, & cum iuue culpa incur-

ate solus Papa, quam in sc. Trid. in illa, vt d. dicitur.

homici- e illa

o solus ille, &c. & finalis.

seq. intentia, & nulla regula. 28. corol. vulnerante, & de- te, accusante sine agistro castigante, ante, & de adul-

, an cito, an tarde paria sunt occi- brum: non ta- ita hic vtetur seu membrum

voluntaria, me- natio intentata, quis intēdie fa- do, consulēdo, atrocino, ferro, bi deformatur, netur. Mere ca- ausa ad eã suffi- mē eo loco illi, t, vel miss^o fuit. illa

¶ Nuro. 221.
 ¶ De dispens.
 parag. iuxta,
 n. 12. & 13.
 ¶ In c. ienten-
 tiam. ne cler.
 vel monach.
 f. Vbi supra,
 col. 22.
 ¶ 3. part. tit.
 28. cap. 2.
 parag. 5.

h De homi.
 & c. fin. eod.
 tit. lib. 6.
 i Eod. tit.

¶ Ca. lator, e.
 dilectus, c. ex
 literis, 1. & 2.
 ¶ e. Ioan. de ho-
 mic. & c. pro-
 laris, eod. tit.
 l. 6.

¶ Ca. cu mi-
 nister, 23. q. 5.
 ¶ glo. f. uncti-
 rext. c. 1. de
 collat. de leg.
 a Contra l. si
 creditor, & l.
 que fortuitu,
 C. de p. g. 28.
 b In gl. pen.
 c. mo. de ho-
 mic. l. 6.
 e In d. l. de
 commodat. & c.
 fin. de depo-
 sit.

d In c. fin. de
 homic. l. 6.

e Arg. l. ff.
 de iur. de li-
 ber. c. de cau-
 sis, de off. de
 leg.
 f Lib. 5. q. 1.
 ar. 9. de iur. &
 iur.
 g De homi.

ibi, vt declaratur. Dixi, *sua anticipationis*, ad includendum eos, qui dicunt, aut faciunt aliquid, sine quo deformatio quidem sequeretur, sed non tam cito, iuxta Speculatorem d, Panormitanum e, Villadiegum f, & s. Antoninum g.

Ex hac regula sic declarata *infertur primo*, quod prima deformatio intentra, & voluta in se semper inducit irregularitatem.

Secundo infertur, quod nulla secunda, scilicet mere casualis inducit illam, quia neque est in se, neque in sua causa voluta.

221 *Tertio infertur*, quod omnis, & sola deformatio mixta leuata ex opere illicito lege iustitie, quod est causa propinqua eius, inducit irregularitatem huius speciei, *ca. tua. ca. suscepimus h*, que de opere in se illicito loquuntur, & cap. *continebatur*, & cap. *presbyterum i*, quæ de opere licito illicite facto agunt. Dixi, *lege iustitie*, nõ enim sufficit, quod sit iniustũ lege charitatis: nõ iudex, qui iuste secundum legem iustitiæ iubet homicidam occidi, licet forte id faciat animo vindictæ priuatæ, vel etiam, qui erat Clericus beneficiarius, qui licite non poterat esse talis iudex, neque miles, qui occidit in bello iusto hostem, malo tamen animo, non est irregularis hac specie irregularitatis, sed tantũ specie præcedentis defectus lenitatis, quæ est facile dispensabilis.

Dixi etiam, *sola*, quia nulla deformatio casualis, que ex opere licito licite facto nascitur, facit quem irregularem huius speciei k. Non dixi, vt alias, *de opere licito illicite facto*, quia opus licitum illicite factum illicitum est l. Dixi, *quod est causa propinqua eius*, quia non sufficit, quod sequatur ex illicito, nisi sit causa eius propinqua, qualis est deformatio fulminis ictu facta eius, qui male iussus aliquo ibat, quia illa mala iussio neque de se, neque per intentionem directam in illam est causa propinqua ipsius, per prædicta: sicut & culpa præcedens casum fortuitum non efficit, vt fortuita imputentur a, nisi illa culpa diriga. ut sufficienter ad illum, vt in hac ipsa specie singulariter dicunt Ancharius, & Francus b: nam & tunc demum culpa præcedens casum nocet commodatario, cum illa aliquatenus ordinatur ad illum, iuxta mentem omnium c. Mula enim commodata periens in itinere ictu fulminis, non perit commodatario, licet propter eius culpam in ludendo, vel fornicando non transijt prius locum, vbi fulminauit; quia culpa illa non fuit sufficienter directa in illum casum d: & ideo mandans percutere citra mortem, si mandatarius occidat, fit irregularis, quia percussio culpabiliter mandata sufficienter dirigitur in mortem. Quid autem dicatur sufficienter directum, boni viri arbitrio terminandum est e.

222 *Quarto infertur*, pro resolutione eorum, que cõtra hæc adduci possunt ex Soto f, & alijs infra citandis, dicendum esse, quod non est aptus, nec verus intellectus, quem pro certo dat Soto *ca. tua g*, scilicet, quod Monachus, qui vtendo chirurgia ad solam pietatem curat vulnus, & aperit, ex quo infirmus exponens se vento cõtra præceptum eius moritur, non est irregularis, & si

ob

ob

ob

ob

ob

ob lucru
 Anagnia
 quamuis
 Tum qu
 alienum
 multum de
 gruebat: &
 fuit defo
 palam co
 ob solam
 Quarto
 tus contr
 tum prob
 to securi
 ris h, id p
 firmum h
 quando d
 est iure ex
 dicta duo
 tratio sem
 lidum a, v
 sunt text
 regularis
 qui iuste
 causa fuit
 ment, qu
 necessari
 disceden
 ab hac irr
 manent,
 221 Sexto
 vel cadau
 Nec qui p
 facultas i
 tem ab or
 h que qua
 funditur
 abortiuit
 se censere
 Septimo
 & plurim
 sciendend
 membrũ
 decenter
 quod licet
 videatur
 irregular

cludendum eos, oratio quidem oram d, Panormi-

od prima defor- irregularitatem. mere casualis in- causa volta.

natio mixta leca- propinqua eius,

a suscipimus h, que batur, & cap. pres-

nt. Dixi, lege infli- ritatis: na iudex,

cidam occidi, li- letiam, qui erat

esse talis iudex, malo tamen ani-

is, sed tantu spe- ile dispensabilis,

que ex opere li- e huius speciei k,

a opus licitum il- propinqua eius, quia

uia eius propin- a eius, qui male

de se, neque per- nqua ipsius, per-

urum non effi- ca ur sufficienter

nt Ancharius, & ens casum nocet

ur ad illum, iuxta eriens in itinere

propter eius cul- prius locum, vbi

enter directa in a mortem, si ma-

culpabiliter ma- tem dicatur suf-

idum est e.

cotra hec addu- ndum esse, quod

certo dat Sotus chirurgia ad fo-

firmus expones t irregularis, & si

ob

ob lucrum curat, sic. Tum quia Ioan. Andreas, Panormitanus, Anagnias, & Felinus dicunt in utroque casu esse irregularem, quamuis in altero casu, quam in altero facilius dispensetur. Tum quia textus aperte dicit illum monachum exercendo alienum officium sibi vetitum peccasse, ibi: Licet ipse monachus multum deliquerit, officium alienum usurpando, quod sibi minime congruebat: & ita ex opere illicito sufficienter ad id tendenti secuta fuit deformatio. Tum quia textus in illis verbis, si tamen, &c. palam concludit necessariam fuisse illi dispensationem, etiamsi ob solam pietatem curasset.

Quinto inferitur, quod nimis audacter videtur dixisse idem Sotus contra omnes Canonistas, imo, & Theologos non esse textum probantem, quod ex deformatione casuali ex opere illicito secuta fiat quis irregularis. Tum quia c. dilectus, & ca. ex literis h, id probant a contrario sensu, quod licet, ut ipse ait, sit infirmum logicis, iurisconsultis tamen firmissimum est, saltem quando defumitur ad probandum illud, cuius contrarium non est iure expressum k, ut in proposito contingit. Tum quia pre- dicta duo ca. dilectus, & ex literis, non solum probant id a contrario sensu, sed etiam a cessante ratione, & causa, quod est validum a, ut palam est ea perpendenti. Tu denique quia plurimi sunt textus, quibus pro regula statuitur, quod qui deformat, irregularis est h, & adeo quidem, ut videatur includere etiam eos, qui iuste, & sancte, directe, aut indirecte deformat, aut illius causa sunt. Quin multi, & in his S. Thomas c, contra casum clem- entis, iudicauerunt esse irregularem etiam deformantem ob necessariam suae vite defensionem. Cum ergo a regula non sit discendum, nisi iure, aut ratione in id cogente e, cumque ius ab hac irregularitate non eximat, nisi casu citra culpam de- formantem, regula prefata probata relinquatur.

Sexto inferitur, quod deformans embryonem inanimatum, vel cadaver exanimatum, non est irregularis, per dicta supra. Nec qui propinat mulieri, aut viro potum, quo eis generandi facultas impeditur: quia non deformat g: neque qui praegan- tem abortire facit, antequam foetus anima rationali annuetur h, que quadragesimo die masculo; & octuagesimo foemine in- funditur i. Si vero nescitur, an foetus abortiuus quem mulier abortiuit post diem quadragesimum, sit mas, an foemina, debet se censere irregularem qui eius causa fuit k.

Septimo inferitur, quod non est irregularis, qui vul, erat pluries, & plurimum, etiam cum maxima sanguinis effusione, etia ab- scindendo aliquas partes membrorum, modo non abscindat membru, nec vulneratus moriatur, etiamsi maneat inhabilis ad decenter celebrandum: quia non deformat. Monemus autem, quod licet auris, siue cartilago illa sensum auditus exornas no videatur esse membrum, eius tamen carentia videtur inducere irregularitatem, ob deformitatem, quam in parte adeo edita, &

De homici-
i. l. i. ff. de of-
fic. iud. cui
mandat est
iurisdic. & c.
Anastolice, de
his, qui sunt
a p. r. l. i. ff.
con. l. i. ff. de
iust. & no-
bis, l. i. ex sent.
excom. & gl.
c. non fecisti
de for. e. d. p. c.
l. ad i. g. e.
p. r. e. q. u. m.
p. r. e. q. u. m.
p. r. e. q. u. m.
cessante, de
appellat.
b. Ca. miror e.
si quis vidua,
c. clerico, co.
de his co. d.
c. contingen-
tur & c. pres-
byterum, de
homicid.
c. 2. r. qu. 64.
art. 8.
d. De homic.
e. Gloss. l. om-
nis definitio,
ff. de reg. iur.
& in rub. de
p. r. e. q. u. m.
e. r. cep. peroma-
n. s. a. l. o. r. d.
f. Num. 29.
g. C. h. si quis
de homic.
h. Ca. sicut ex-
tuarum, de
homicid.
i. l. i. ff. de
in prin. d. g.
k. Arg. c. ad au-
dientiam, de
homic.

¶ Arg. 1. qui partem, 55. d. m in parag. iuxta de dispensat. n. Ca. significasti, 2. de homicid.

¶ Ut singulariter probant e. presbyteri, c. ad audientia de homicid.

¶ Tux. gloss. c. ita quorundam de iudic. fundatam, in e. quod in duobus de pen. b. Tit. de dispensat. para. iuxta verf. 56. c. In e. pen. de homicid.

¶ d. 2. 206.

¶ e. 2. 2. q. 40. art. 1. f. Eod. ca. n. 215. 216. & 227.

¶ Sup. n. 206.

publica inducit l. quod colligitur ex iure, & ex eo, quod paulo ante diximus, per illud quod Speculatori placuit m.

Octavo infertur, quod non est irregularis, qui iuste aliquem percutit, & non occidit, licet ab alijs sine ipsius culpa occidatur n, aut moriatur culpa medici, aut malo regimine, aut morbo superueniente: quia illa mors non est sequuta ex eius opere illicito: secus tamen est de iniuste percussione: nam etiam si percussio non sit mortifera, est tamen causa, quod alius eum interficiat, aut incidit ob illam in morbum, quo moritur etiam culpa medici, vel malo regimine: quia quoad hoc paria sunt interficere, & iniuste percutere, ex quo mors sequatur, etiam sine alia culpa percussoris o. 224 *Nono infertur*, quod non est irregularis, qui non occidit, nec mutilat, licet debilitet membrum, adeo ut nequeat celebrare, per supradicta.

Decimo infertur, quod est irregularis huius speciei praebens arma ad bellum iniustum euntibus, si quis in eo deformatur a, & a fortiori si ipsemet perlietur. Imo, & quidquid dicat Speculator, b & nonnulli alij, nos opinionem Innocentij, Panormitani, & communis c certam putamus, scilicet, quod qui in praelio, vel alia quacumque rixa interfunt, illis, ex quorum parte sunt iniusta, auxiliando, vel fauendo, sunt irregulares, si aliquis in eis deformatur, siue interfint armati, siue inermes, siue deformat, siue non, siue ob id timor inimicis augeatur, siue non: quamuis non, qui interfunt ad dissuadendum praelium, & suadendam pacem, licet inde non nihil animi suorum parti, & non nihil timoris aduersis redderetur. Neque etiam qui interfunt ijs, qui iuste bellum gerunt, etiam ad fauendum, modo suis manibus non deformat, etiam si animo deformati percussant, & ex percussione postea sequatur deformatio culpa percussi, vel medici: quia hoc differt iusta percussio ab iniusta. Adde etiam, quod qui suis manibus interficiunt in iusto bello, non sunt irregulares huius speciei, sed illius quae nascitur ex defectu perfectae lenitatis, de qua supra d, si sunt laici, nec si sunt clerici, si in ita ipsis pugnae tanta est necessitas, ut excuset a peccato, quamuis non ab irregularitate, ut contingere potest, iuxta notata per Caiet. e & tractatur supra f.

225 *Undecimo infertur*, quod est irregularis huius speciei laicus, vel clericus, qui alium in iudicio iniuste criminis meritis mortem, aut deformitatem, accusat, si ea sequatur. Et qui inimico indicat ubi sit, quo iter teneat, quomodo inueniet quem querit ad deformatum iniuste, si illud sequatur. Iudex item condemnans iniuste, & omnes eiusmodi condemnationi scienter fauentes. Dixi, iniuste, quia quamuis laicus, qui iuste accusat, sententiam fert, vel exequitur, cum omnibus ad id auxilium praebentibus sit irregularis alterius speciei, ut dictum est g, non tamen huius, quae est deterior, & difficilius dispensationis quam illa, excepto clerico ordinis sacri, qui hoc facit etiam iuste accusando sine protestatione praedicta, quia facit actum illicitum, iuxta regulam S. Tho.

S. Thom.
226 Du
necalter
dex veni
iudicio, c
vt iudex
ro cōcō
Archidia
no: c. si au
tiq. etiam
Ioan. An
consului
quamqu
Andr. fq
minici, &
quia ipse
nes id, q
lūtatem,
incurrit
concurri
defertur
talis, qua
enim non
qualis est
tamen in
ex defec
tiato, vel
accusand
227 Dec
illicite ri
cum def
ciant, iu
communi
nato seq
Decimo
mi suę a
tē, aut v
aliquem
Cardina
re illicite
228 Dec
rurgus, v
dacia, or
tur, alias
centij, &
culpa, au
firmus c

eo, quod paulo
it m.
re aliquem per-
pa occidatur n,
at morbo super-
pere illicito: se-
ercussio non sit
ciat, aut incidit
medici, vel malo
, & iniuste per-
percutientis o.
ur non occidit,
equat celebra-

iei præbens ar-
formetur a, & à
cat Speculator,
ormitani, & cõ-
prælio, vel alia
nt iniusta, auxi-
eis deformatur,
nt, siue nõ, siue
ais non, qui in-
m pacem, licet
ris aduenit red-
oellum gerunt,
formant, etia si
e postea sequa-
hoc differt iusta
manibus inter-
peciei, sed illius
a supra d, si sũt
est necessitas,
rate, vt contin-
supra f.

speciei laicus,
s meritis mor-
ui inimico in-
quẽ querit ad
condemnans
enter fauentes.
t, sententiã fert,
ntibus sit irre-
a huius, quẽ est
, excepto cle-
ando sine pro-
iuxta regulam
S. Tho-

S. Thomæ h, unde sequitur deformatio.

226 *Duodecimo infertur*, quod non est irregularis huius speciei, nec alterius, qui ad recuperandum sua detinet furem quoad iudex veniat, aut eidẽ tradat, neque qui furti sibi facti accusat in iudicio, quãuis suspendatur, modo expresse protestetur, se nolle vt iudex illi irroget pœnam sanguinis a, & alias sic, etiam in foro cõscientiẽ, licet id ei vere displiceat, vt colligitur ex glossa, & Archidiacono b, & affirmat Calderinus probatus ibi à Perusino c: si autem vere placeat, fiet irregularis, quoad forũ conscientiẽ, etiam si scripto, aut verbo protestetur contrariũ, secundum Ioan. Andream, Dominicum, & Perusinum d. Et ideo nõ semel consulimus, quibus id contigit, vt dispensationem obtineret, quamquam Felinus e contrariũ significet, allegando ibi Ioan. Andr. f: qui tamen in meo libro id nõ dicit, neque in libris Domini, & Perusini g, qui eum pro nostra parte allegat, & bene, quia ipse remittit se ad Hostiensem h, vbi copiosius quam omnes id, quod nos asserimus tenet. Nec obstat, quod per solã voluntatem, aut intentionem sine opere exteriori irregularitas nõ incurritur, vt supra dictum fuit i: quia in proposito cũ voluntate concurrat accusatio, aut querimonia exterior, quã ad iudicem defertur, & deformatio illam consequuta, & protestatio nõ est talis, qualem ius requirit ad excusandum ab irregularitate: ius enim non requirit protestationem mendacem, & fraudulentã, qualis est præfata: in nullo enim casu mētiri permittitur k. Hęc tamen irregularitas non est huius speciei, sed præcedentis, quã ex defectu perfectæ lenitatis nascitur, nisi in clerico sacris iniatiato, vel beneficiario, qui peccat sic detinendo, tradendo, aut accusando sine dicta protestatione, vt dictum est.

227 *Decimotertio infertur*, quod est irregularis huius speciei, qui illicite rixatur, aut certat cum alio, si eius amici superuenientes eum deformat, etiam si absque aliquo eius consensu id faciant, iuxta Ioan. And. l receptum à Panormitano, Felino, & communi, quia ex eius opere illicito in id aliquo modo ordinato sequuta est deformatio.

Decimoquarto infertur, quod est irregularis huius speciei, qui domi suę alit, aut custodit ferã aliquam bestiã, vt leonẽ, elephantẽ, aut vrsũ, & est in culpa soluendo, vel tenendo solutam, vt illa aliquem deformat: secus si non est in culpa, secundum Innoc. Cardinalem, & communem m: quia quum est in culpa, ex opere illicito sequitur deformatio, non autem, cum non est in ea.

228 *Decimoquinto infertur*, quod est irregularis huius speciei chirurgus, vel medicus, cuius dolo, ignorãtia, aut negligẽtia, aut audacia, omittendo suã artis regulas, ictus, vel egrotus deformatur, alias secus, iuxta mentem Speculatoris receptam n, & Innocentij, & omniũ o. Custos item infirmi, qui dolo, aut notabili culpa, aut cõtra consiliũ curãtis præbet, aut facit aliquid quo infirmus deformatur saltem citius, non autẽ si id faciat bona fi-

H h h 5

de, sine

h 2.2. q. 66.

att. 7.

a C. prælati
de homic. l. 6.
b In d. c. præ-
lati.
c Colum. 2.d In d. c. præ-
lati.e In postu-
lati, de ho-
mic. l. 6.f In c. 2. de
hom. l. 6.

g In d. c. 2.

h In summa
de hom. parage
qua pœna, à
verbo, si ve-
rum.i Nu. 192. per
c. fid. 3. q. 10.k Ca. 1. 22. q. 2.
2. c. super cod.
de viur.l In c. Petrus
de homi.m In d. c. ad
iudiciam.n Vbi supra,
n. 11.o In c. tus, de
homic.

de sine culpa notabili, licet in aliquo errauerit, & potest se liberare scrupulo consilio Doctorum, qui si etiam dubitant, irregularem se debet putare, iuxta Speculatorem a.

a Vbi supra, n. 13.

b Vbi supra.

229 *Decimosexto infertur*, quod est irregularis, secundum Speculatorem b receptus, qui cum non sit medicus, neque chirurgus, sagittam, aut aliud telum corpori infixum percusso euellit, ut citius moriatur, vel si ob id celerius moriatur, quam alias moreretur: & etiam qui ad aliam partem infirmum vertit, ut citius moriatur, & qui aliquid horum iubet, rogat, aut consulit, & ob id citius moriatur, alias non.

c Clem. 1. de homicid. d. p. r. d. i. a. clem.

230 *Decimosextimo infertur*, quod non est irregularis infans, neque dormiens, neque furiosus alium deformas e. Infans autem quoad hoc dicitur minor septennio, secundum glossam d. quod certum est quoad forum exterius, quoad forum autem interius, videtur iudicandus talis maior eo, si nondum natus est iudicium sufficiens ad peccandum, & non minor eo, si nondum natus est illud, ut colligitur ex Ioan. And. & Panormitano e, Imola, & Bonifacio f, ubi fuit defectus iudicij, quod presumitur post septem annos, & non ante. Et quamuis Zenzelinus receptus per Cardinalem, & Ioh. Colonensem, & Villadiegum g, & Sylu. h dicat, quod est irregularis qui ebrius iudicio carens deformas, quia causa fuit illius, cum se inebriauit: nobis tamen nunquam placuit quoad omnino ebrium, & extra iudicium positum. Tum quia furiosus quamuis sua culpa furat, siue insanat, non est irregularis deformando k. Tum quia multi inebriantur extra suam culpam. Tum ob duodecim argumenta, que adhibet Major l, ad probandum, quod ebrius non peccat in eo, quod extra iudicium manens facit. Tum quia neque qui dormiens deformas fit talis, etiam si deformet quem vigilans deformare intendebat, ut m communis declarat. Et magnopere letatus fui, cum primum hoc Bonifacium tenere vidi n: quamquam communis opinio procedere potest in ebrio, qui iudicium omnino non amittit, & quoad forum exterius, si tanta ebrietas non probaretur, & etiam quoad forum interius, in eo qui sciens solere se inebriatum sumere arma, & alios percutere, sua culpa inebriatus fuit, ut Marianus annotauit o, quia facit opus illicitum ordinatum ad id consuetudine ipsius. Quod ipsum dici potest de dormiente, & furioso, qui interdum ad se redit, si admoniti se dormientes, aut furentes capere arma, & percutere alios; sunt in culpa; non prouidendo tempori, quo dormierint, vel fuerint, ne talia faciant, a paritate, siue identitate rationis d.

e In c. 2. de delictis p. r. eorum.

f In d. clem.

g In traq. de irregul. co. l. i. m. 28.

h Ver. homicid. 3. q. 4.

i Ca. inebriauerunt.

k Iuxta gloss. e. si quis insanens, 1. q. 7. & Card. in d. clem. 1. q. 6.

l Imol. in gloss. 2. l. in 4. d. 15. q. 8.

m In d. clem.

n In d. clem. n. 26.

o In c. ad audientiam, n. 55. de homic.

p l. illud, ff. ad l. Aquil. & c. 2. de trans. p. r. l. a.

q Arg. e. si quis vldam, 50. d. e. periculo, de p. r. n. d. 1.

231 *Decimooctauo infertur*, quod sit irregularis iniuria affectus, si eius amici iniuriantem deformant, rogati, vel iussi ab ipso: & etiam si eo sciente, & non contradicente id faciant, alias secus.

Decimonono infertur, quod est irregularis, qui auertit aliquem a liberando alio ab iniusta deformatione b, quia ex ipsius opere illicito ad eam ordinato sequuta est: quamquam nemo sit irregularis

irregular
id non se
medicus
dies no
tem, nec
nisi sit iu
num d:
sio oper
ad restit
232 Ex q
aliquod t
desidero
toninum
Angelus
quod An
nium, qu
de excem
forum ex
233 Vige
coluit ali
statim, si
reuoctur
amicitie,
m & villa
cussione a
petij sup
sed pericu
opere suo
exercitum
expressa.
huius (pe
bata supra
tam, qua
duobus co
sa b, quidq
fuit alteri
mandare
autem pro
mandatur
iuxta Pan
distat, quo
tenetur pe
ius, cui co
consilio su
benti. Ex
qui me pr
absentis, q

irregularis ex sola complacentia, quod deformatur alius, quia id non sequitur ex ea, licet in eo peccet. Nec consequenter medicus, qui non vult curare infirmum, qui ob id moritur, nec diues non pascens, vel non vestiens fame, vel frigore morientem, nec qui cum potest, non defendit quem alij deformant, nisi sit iudex, aut qui suo officio ad id tenetur, iuxta S. Antonium d: quia non sequitur ex opere illicito iustitiæ lege, & omis-

sio operum charitatis etiam obligantis ad mortale, non obligat ad restitutionem damni, nec ad pœnas irregularitatis e. 232 Ex quo sequi videtur, non esse irregularem eum, qui omittit aliquod trium predictorum facere, etiam si omittat voluntate, & delideno mortis eius, cui subuenire omittit, secundum S. Antonium f, quamvis Syluester oppositum teneat g, & ante illum Angelus h, sed sine ratione, & textu idoneo, quia cap. *quanta i*, quod Angelus adducit, & est fortissimum fundamentum omnium, quæ allegari possunt, non loquitur de irregularitate, sed de excommunicatione, & magis inducit præsumptionem quoad forum exterius, quam veram dispositionem, vt diximus k.

233 *Vigesimo inferitur*, quod est irregularis qui iubet, mādatur, vel cōsultat aliquem deformari illicitè, sequuta deformatione l, siue statim, siue multo post id faciat, antequā iussum, vel mandatum reuocetur expresse, aut tacite per restitutionem inter eos primæ amicitie, ita vt in notitiā iussi, vel mādaturij veniat, iuxta Innoc. m & Villadiegū n. Idem de iubente, mādante, vel cōsultente percussione alicuius citra deformationem, ea sequuta o. Dixi, & repetij supra, *illicite*, quia secus si licite, quidquid sylu. p subtiliter, sed periculose dicat. Tū quia nunc non sequitur deformatio ex opere suo illicito. Tū quia ex dicto Syluestri inferretur, eū, qui exercitum ad præliandū, & vincendum absque alia intentione expressa, vel virtuali interficiendi cohortatur, esse irregularem huius speciei, cū tamen nō sit etiā speciei præcedentis, per probata supra q. Idē de ratificante deformationem suo nomine factam, quā antequā fieret mandare poterat: quia ratihabitio his duobus cōcurrentibus mandato cōparatur a, pro quo facit glossa b, quidquid ibi Archidiaconus dicat, & alias non: vt si factum fuit alterius nomine, aut suo, cum esset infans, aut furiosus, qui mandare non possunt, iuxta Ioan. Andr. & Panormitanū c. Hæc autem procedunt, siue is contra quem consultitur, iubetur, vel mandatur, deformatur, siue consultus, iussus, vel mandatarius, iuxta Panormitanum d. Inter consulentem autem, & alios hoc distat, quod consulens non satisfacit reuocando cōsiliū, quia tenetur persuadere contrarium: nam cōsiliū datur gratia eius, cui consultitur, qui non tā cito credit ei qui contrariū priori cōsilio suadet, quam iussus, vel mandatarius mandanti, vel iubenti. Ex quibus colligitur, fuisse irregularem illum Clericum, qui me pridē consultuit, dicens se consuluisse coniugi cuiusdam absentis, quæ facta erat prægnans, certum modum abortiendi, quod

e Glo recep. d. c. si quis viduam.

d 3. par. tit. 28. c. 2.

e Per d. c. 24. n. 5. & intrac. d. c. eccles. q. 3. monit. 3.

f 3. par. tit. 28. cap. 2. in princip.

g Verb. homie. c. 2. q. 5.

h Ver. homie. c. 1. par. 2. 17.

i De sen. ex. comm. n.

k Sup. c. 24. l Ca. si quis vidua. 50. d.

m In c. ad au. dien. h. m. de hom. commu. niter. recep. ibid.

n Vbi sup. col. 22.

o Ca. fin. de homie. l. 6. & glo. recep. ibi. de m.

p Ver. hom. 28. q. 4.

q Nu. 275.

a Ca. ratihab. bitionem, iuncto ca. ratum, de reg. iur. l. 6. & c. cum quis de sen. exc. eod. lib.

b In c. omnes, 17. q. 4.

c In c. 1. de cōuers. in fid. d. In d. c. ad audientiam.

o iusto. & potest se libe. dubitant, irregu. secundum Specu. eque chirurgus, cussio euellit, vt quam alias mo. uertit, vt citius t consultit, & ob laris infans, ne. e. Infans autem offi d. quod cer. tem interius, vi. tus est iudicium nondum natus ano e, Imola, & mitur post sep. us, receptus per am g, & Sylu. h. rens deformat, tamen nūquam m positum. Tū niat, non est ir. titur extra suam dhiber Major l. uod extra iudi. ens deformat, mare intende. tatus fui, cum am communis quino non a. non probare. ens solere se in. lpa inebriatus icitum ordina. potest de dor. moniti se dor. e alios, sunt in. vel furuerint, s d. iuria affectus, pssi ab ipso: & nt, alias secus. uertit aliquem ex ipsius ope. uam nemo sit irregula.

quod consilium postea pœnitentia ductus reuocauit, sed illa verita maritum regredientem, exequuta consilium, abortiuit.

234 *Vigesimalimo infertur*, quod non est irregularis, qui scit tractari de alicuius deformatione illicita, & non significat illud ei (quamuis peccet mortaliter) si nec dicto, nec facto ad id iuuet, quidquid dicat Syluester *e*, per dicta superius *f*: est tamen qui interest pugne iniuste, auxiliando, incitando, aut exhortando suos, aut animos contrarijs imminuendo, & etiam custodiendo vestimenta, aut sarcinas eorum, qui ad preliandum iniuste proficiscuntur.

235 *Vigesimo secundo infertur*, quod magister castigans discipulū non fit irregularis, etiam si moriatur, si circumspēcte faciat, alias secus *g*, & Clericus ludens cum Clerico, aut laico, qui decidens suo se cultello deformat, sine alicuius notabili culpa, nō fit irregularis, si licito ludo licite ludebat, alias secus *h*. Et quod tecta reficiens, aut aliquos lapides in alium locum iaciens, aliquem deformans, est irregularis, si dicto aut signo debite non prœmonnit illac transituros, alioqui secus *i*. Et quod iaciens lapides in fues, aut alia animalia aliquē deformans, est irregularis, si admittit culpam non satis circumspēcte id faciendo, alias non *k*: & quod Clericus venans, aut ballista se exercens, aliquem casu deformans, est irregularis, iuxta Angelum *l*, & Syluestrum *m*: quod intelligendum est de venatione, aut exercitio illi illicitis, non autem de licitis: non enim omnis venatio, nec omne ballistæ exercitium est illicitum illi, vt illi præsупponunt *n*.

Vigesimo tertio infertur, quod Clericus introducens meretricem per tecta in domum suam, si decidens moriatur, vel abortiat, fit irregularis: si vero introducat per viam planam, & idem cōtingat, minime, quia licet vtrumque opus sit illicitum, & ex vtroque sit secuta deformatio casualis, prius tamen est sufficienter ordinatum ad eam, & posterius non. Et quod circumuersans campanam, cuius tintinnabulum solutum aliquem deformat, non est irregularis, si non fuit in culpa male ligandi tintinnabulum, alias secus, vt quia erat campanarius ad id obligatus *o*.

236 *Vigesimo quarto infertur*, quod iocans, aut saltans cū grauida muliere, quæ ob id abortit, non est irregularis, si licite id facit, vt frater, propinquus, aut amicus honestus: secus si illicite, vt amator obscœnus, aut Clericus, aut monachus, cui eiusmodi saltatio esset prohibita *p*. Et quod Monachus, vel Clericus beneficiarius, aut ordine sacro initiatus, videns furem furripientem, vociferatur, *latro, latro*, secuta deformatione, est irregularis huius speciei, si animo, vt deformaretur, clamauit, aut credens, quod superuenientes eum deformaturi erant, vel ad iudicem vt deformaretur ducturi, alias non *q*. Laicus autem, vel alius Clericus idem faciens, esset irregularis præcedentis speciei.

Vigesimo quinto infertur, quod est irregularis, qui dormiēdo suffocat infantem in eodem lecto illicite à se positum, alias secus. Quando

a Verb. homicidii, l. 9. § 10. § 20. c. n. 233.

g Ca. presb. de homic. *h* Ca. lator, & c. continebatur, de homicid.

i Arg. l. si putator, ff. ad l. Aquil. & c. si duo, & c. clericus, 50. d. *k* Gl. dist. d. c. cler.

l Verb. hom. n. 2. parag. 13. *m* Eodem ver. q. 7. *n* Arg. gloss. recept. in c. de ale. venat. & not. in c. 1. de sigit.

o Cap. Ioan. cum ei ann. de homicid.

p Ca. sicut, ex iuratum, cum annot. et per Pan. de homicid.

q Cap. signifi. casti, cum ei annot. de homicid.

Quando
Idem
suffocatu
qui defo
gularitat
237. Vig
Syluestre
dendo an
ta diligen
ret. Recte
sursum v
lius tinti
bet, quæ
bito id fa
tum, cul
Vigesi
Syluestre
te casu o
limitadu
nando, si
sequatur
tem, quā
ne, quæ s
passeru,
prouinci
id facien
gatus, vt
limitandu
& ceruor
238 Vig
minor pe
vehitur c
cessionis
& quod
sionis ca
S. Anton
directus
& consu
permitte
tes occid
maritus
fel. recor
ttrouerte
239 M

Quando autem id licite fiat, & quando non, dictum est supra d. ^{d. Ca. 15. n. 13.}
 Idem de mittente puerum ad puteum, aut ad flumen, vbi suffocatur. Et de eo qui fugiens ictum vnus, propellit alterum, qui deformatur, & alia similia, quę illicite facta inducunt irregularitatem, alias non.

237. *Vigesimo sexto infertur*, quod recte dixit Sotus e, aberrasse Syluestrum dicendo irregularitatem incurri à Clerico, qui cędendo alienam arborem, casu aliquem interimit, etiam adhibita diligentia, quę ipsum cędentem propriam à culpa excusaret. Recte etiam dixit, non fieri irregularitatem monachū, eo quod sursum versus ipso mouente campanam tempore prohibito, illius tintinnabulum aliquem occidat, si eam diligentiam adhibet, quę sufficeret ad excusandum eum à culpa, si tempore debito id faceret: licet enim in his duobus casibus opus sit illicitum, culpa tamen nullatenus dirigitur in mortem.

Vigesimo septimo infertur, quod eadē ratione recedo ab eodem Syluestro f, dicente irregularem fieri Clericū, qui mercās illicite casu occidit aliquē, absque alia culpa in id ordinata: & quod limitandus est Caiet. dicens, quod licet Clericus occidēs casu venando, si tantā diligentia, quantā laicus adhibet, ne homicidiū sequatur, nō magis peccet quā ille, incurrit tamen irregularitatem, quā non ille, limitandus est, inquā, ne procedat in venatione, quę sua natura in homicidiū nō dirigitur, qualis est venatio passerū, & perdiciū ad aucupis cantū, vel accipitris, sine armis, in prouincijs in quibus non est prohibita: licet Clericus peccaret id faciendo tempore, quo diuinis interesse tenetur, neque si rogatus, vt se venantem comitaretur, fulminis ictu periret. Dixi, *limitandum*, quia saluari potest in venatione viformum, aprorum, & ceruorum, quę armis exercetur, si mors per illa contingeret.

238. *Vigesimo octauo infertur*, quod non fit irregularis monachus minor peccans equitando, eo quod mula mansuetissima, qua vehitur citra suam aliam culpam puerū occidat, quia culpa in cęssionis eiusmodi mulę nullatenus dirigebatur in talē mortē: & quod adulter qui à marito cū vxore deprehensus suę defensionis causa eū occidit, est irregularis, vt dixi supra a, sequutus S. Antoninū b, quia adulterium est actus illicitus, & sufficienter directus ad mortem inferendam, attentā maritorū procliuitate, & consuetudine interficiendi adulteros, & suas vxores, & legē permittente in certis casibus patri, & marito eos, & adulterantes occidere c: & eadē ratione Clericus adulter fit irregularis, si maritus ob id occidat vxorem, secundū meam opinionē, quam fel. record. Pius V. probauit, cum in sacra pœnitentiaria id controuerteretur. Adde hic ea quę tradimus in rub. de iudic. d.

e Li. 5. de iust. & iur. q. 1. n. 9.

f Ver. homi. 3. q. 2.

a Ca. 15. n. 7. b 3. part. tit. 5.

c Ar. l. pœnitenti. in marit. ff. de adul. l. iul. de adul. & l. Grac. chus, c. eod. d. A. nu. 109.

De dispensatione huius irregularitatis.

239. *Missam quę irregularis iuste dicat.*

239. *Dis.*

239 Dispensari potest, sed non solet, Papa in irregularitate homicidij voluntarij

239 D. Franciscus Toletus Societatis IESV insigniter laudatus.

240 Homicidium voluntarium exactè definitum, & cum quo dispensat Episcopus.

239 **D**E dispensatione huius irregularitatis dico primo, id quod pridem respondimus, scilicet, licere facere sacrum post debitam contritionem, & confessionem ante dispensationem ei qui occultissime occidit alium, & probabiliter est certum, & creditum, infamatum iri cum illud fecisse, nisi celebret: quia lex naturalis, & diuina de defendenda sua fama prestat legi humanæ de abstinendo à sacro in irregularitate, per dicta supra. Ad quæstionem autem, quam hic querit quidam vir eruditus, scilicet, an idem sit dicendum de excommunicato occultissimo posito in simili periculo infamie, & de moniali incidente occultissime in censuram Papalem, vt ante moram petendi absolutionem possit cõmunicare, quando alijs ad id tenentur, & interesse choro, & alijs, quibus si abstineret, fama eius, & monasterij perichitaretur. Ad quod respondeo affirmatiue eadem ratione.

Secundo, quod tam mala est quoad forum conscientie hæc irregularitas occulta, quam publica, per dicta supra a, vbi transcripsimus b Concilium Triden. quo Episcopis noue conceditur facultas dispensandi super quacumque irregularitate descendente ex quocumque delicto occulto, excepto homicidio voluntario. Super dispensatione vero descendente ex voluntario idem Concil. c statuit in hæc verba: *Cum etiam, qui per insidiam occiderit proximum suum, & per insidias ab altari auelli debeat, qui sua voluntate homicidium perpetraverit, etiamsi crimen illud nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoueri possit, nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferre liceat; sed omni ordine, beneficio, & officio ecclesiastico perpetuo careat. Si vero homicidium non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, vt quis se à morte defenderet, fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum ordinum, & altaris ministerium, & beneficia quacumque, ac dignitates iure quodammodo dispensatio debeat, committatur loci ordinario, aut ex causa Metropolitano, seu viciniori Episcopo, qui non nisi causa cognita, & probatis precibus, aut narratis, nec aliter dispensare possit.*

Ex quibus duobus ca. nota primo, quod ante prædictum Concilium non licebat Episcopis dispensare super hac irregularitate publica, neque occulta. Ad quod probandum alias hic adduximus multa, quæ nunc tanquam superuacanea omittimus.

Secundo nota d. duplex homicidium voluntariu illicitum: Alterum in se intentum ac volitum, super quo statuitur, ne dispensetur: Alterum volitū in se causa defensionis: nam vers. si vero, ponit

a Ca. 7. n. 1. & 3. & c sicut, de consecr. d. 1.

a Eodẽ num. 194.
b Ca. 6. sess. 24.

c Sess. 14. c. 7. de refor.

d Ex d. c. 7.

ponit dup
causa defe
se, licet ca
neretur su
quod hon
fit illicitu
quod est
ter in sac
Reuerend
cellentem
nastam, ac
S. D. N. E
dum, illust
240 Quart
prius b de
super cuiu
nibus facu
mo Poenit
quibusuis
tentum siue
tis causis ab o
licitum, ne
so eius ite
vel milites
specie. Ex
cultas disp
nascitur ex
nascitur ex
dicatur vol
tum, vel in se
est omne c
Thomam
illud, quod
causa adeo
le illam cau
dere, & ver
rire ense pu
Dixi. Ali
nem, vitano
vt intenda
voluntariu
cutiendo a
iniuriam le
enim Petro
nulus facit
di, mandāt
famulo non

ponit duplex genus homicidij illiciti, scilicet, casuale, & factum
 causa defensionis, quod intelligendū est de intento, & voluto in
 se, licet causa defensionis, alioquin enim superflueret, quia cōri-
 neretur sub casuali altero mēbro disjunctiue. Ex quo *tertio nota*,
 quod homicidij intentū, & volitū in se causa defensionis, licet
 sit illicitū ob excessum inculpate tutele, nō est indispensabile,
 quod est quotidianum in praxi. Ad quod hunc canonē efficaciter
 in sacra Pœnitentiaria inducentē iucunde audiui admodum
 Reuerendum Collegam in ea meum Franciscum Toletum, ex-
 cellentem sacre pagine Doctorem, & acerrimum antea Gym-
 nasiū, ac nonnullis annis primū fel. record. Pij V. & nunc
 S. D. N. Ecclesiastem cum primis Vrbis, & orbis suspicien-
 dum, illustrissimæque Societatis Iesu singulare ornamentum.
 240 *Quarto nota*, quod ex eodem *Cone. a* & his, quæ alias hic, &
 prius de consec. dixi, potest definiiri homicidium voluntarium,
 super cuius irregularitate dispēlandi potestas excipitur in om-
 nibus facultatibus dispēlandi super irregularitate factis a sum-
 mo Pœnitentiario, quam Legatis, Cruciatarum Cōmissarijs, &
 quibusuis alijs. Definiri inquam potest, esse homicidium illicitū, in-
 tentum siue volitum in se, saltem æquipollenter, alias quam vitandæ mor-
 tis causa ab oratore. Dixi, *Illicitū*, ad differētiā eius, quod neque
 licitum, neque illicitum, quale est factum ab infante, vel furio-
 so: eius item, quod est iustum, quale est quod ministri militiæ,
 vel milites in bello iusto iuste faciunt, de quo supra in quarta
 specie. Ex quo videtur inferri prædictos, & alios quibus sit fa-
 cultas dispēlandi super omni irregularitate, excepta illa, quæ
 nascitur ex homicidio voluntario; posse dispēlare super ea, quæ
 nascitur ex homicidio iusto, cum solum homicidium iniustum
 dicatur voluntarium per prædictam definitionem. Dixi, *Inten-*
tum, vel in se volitum, quia non sufficit, vt sit volitū in causa, quale
 est omne casuale producens irregularitatem, secundum Sanctū
 Thomam receptum d. Dixi, *Saltem æquipollenter*, ad includendum
 illud, quod non est quidem intentum, seu volitum in se, sed in
 causa adeo propinqua morti, vt moraliter vix sint paribilia, vel
 le illam causam, & nolle occidere. Cuiusmodi sunt nolle occi-
 dere, & venenum, quod scit esse mortiferum, propinare, vel fe-
 rre ense punctim circa præcordia, vel circa caput etiam exsim.
 Dixi, *Alias quæ, &c.* ad excludendum intentum ob defensio-
 nem, vitandæ mortis causa e. Dixi, *Ab oratore*, quia non sufficit
 vt intendatur ab alio: sit enim sepe, quod idem homicidium sit
 voluntarium vni, & non alteri: quale est, quod facit Petrus per-
 cutiendo alium animo occidendi mādante Ioanne, vt aliquam
 iniuriam leuem citra deformationem ei dicat, vel faciat. Illud
 enim Petro est voluntarium, & Ioanni non. Et contra quod fa-
 nulus facit propinando potum veneno infectum animo iocā-
 di, mandāto heri persuadentis esse solo sale inspersum, id enim
 famulo non esset voluntarium, & hero sic. Qua definitio fun-
 datur

a Cap. 7.
 b In principio
 d. 11.

c Ca. illud.
 15 q. 1.

d 2. 2. q. 64.
 art. 11.

e Per dictum
 7. cap.

homic.
 itate homicidij vo-
 r laudatus.
 cum quo dispensat
 primo, id quod
 ere forum post
 dispensationem
 er est certum, &
 ebret: quia lex
 stat legi huma-
 dicta supra e. Ad
 er eruditus; scilicet
 ecultissimo po-
 cidente occul-
 petendi ab solu-
 entur, & inter-
 s, & monasterij
 eadem ratione.
 onscientia hæc
 pra a, vbi tran-
 nove concedi-
 gularitate des-
 pro homicidio
 tis ex volunta-
 m, qui per indu-
 ari auelli debeat,
 imen illud nec or-
 occultum fuerit,
 aliqua ecclesiasti-
 e liceat, sed om-
 at. Si vero homi-
 ut quis se à mor-
 n etiam ad sacro-
 unque, ac digni-
 titur loci ordina-
 do, qui non nisi
 aliter dispensare
 dictum Conc.
 laritate publi-
 ic adduximus
 nus.
 illicitum: Alte-
 ur, ne dispen-
 m vers. si vero,
 ponit

364 De dispens. irregular. super homic.

datur tam in dicto c. 7. quatenus in tribus locis significat omne homicidium indispensabile esse volitū in se, scilicet, ibi, *Per industriā, vel per insidias*, & ibi, *Voluntate sua*, & ibi, *Ex proposito*. Tum quia S. Thomas receptus a, ait voluntariū differre à casuali, eo quod illud est volitū in se, & casuale in causa tantum. Tū quia lōge magis peccat, qui intendēs occidere, occidit, quam qui nō intendēs illud facere, id facit. Adeo quidem quod occidēs sine animo occidendi, minus peccare dicatur, quā vulnerans animo occidēdi b: quia hic est in dolo, ille in culpa, & dōlus præponderat culpæ c. Tū quia mandans vulnerare aliquē citra mortem, licet mādarius occidat, nō debet pœna ordinaria mortis puniri, sed minori, secūdem cōmunem, quem post plurimos alios sequitur Decius d, & Alciatus e, & nō alia ratione, quā quia non intendebat occisionem. Ergo qui occidit aliquē non intendens occidere, non incurrit irregularitatē indispensabilem, quam incurrit intendens occidere, quū secūdem mensuram delicti debeat esse plagarum modus f. Tum quia c. finale g, quod maxime contra hoc facit, non probat mandātem percutere citra mortem, ea consequuta, esse homicidam voluntariū, neque irregularem irregularitate indispensabili, sed tantum esse irregulārē, quod & nos fatemur. Tum quia nullo iure probat Caietanush, quod percutiens in vtero prægnantē, sine animo causandi abortum, si ille sequatur, est homicida voluntarius. Et quod faciens sine animo occidēdi aliquid, ex quo vt plurimū sequitur mors, illa sequuta est homicida voluntarius, quia id maxime fundat in dict. c. finali, & in dictis S. Thomæ. Quod autem in dicto ca. finali non proberur, supra probatū est, & quod dicta S. Thomæ id non probent, probatur eo, quod ait in corpore quæstionis, omne, quod non est volitum in se, sed in causa tantum, esse casuale, & in secundo argumento, & eius solutione, sentit homicidū percutientis in vtero prægnantem sine occidendi animo esse casuale, licet punibile, & non voluntarium. Tum quia dict. ca. finale si probaret quod ait Caiet. probaret, quod etiam faciens id, ex quo non sequitur vt plurimum homicidium, esset homicida voluntarius, quia vt plurimum non sequitur mors ex percussione nolentis occidere: nam & ex percussione volentis occidere pluries desinit sequi mors, quā sequatur, vt experientia docet. Tū quia in c. significasti i, clare significatur dispensandum esse cum clerico, qui percussit sacrilegum fossorio, sine animo occidēdi, licet ob id ab alijs fuerit occitus. Tum denique, quod vt supra ponderatum est, prædictum cap. 7. probat non omne homicidium illicitum intērum, & volitum in se, esse indispensabile, dicens, *non esse tale intentum causa defensionis*.

a Vbi supra.

b l. 2. para. di-
uusi. de sicar.
& facit, l. 1. &
l. is qui C.
cod.
c l. item si ob-
fret. x. parag.
fin. ff. ad l. A.
quil
d Const. 62.
e in l. magna
negligentia,
ff. de verb.
signi.
f Deut. 25. &
c. non afferam-
us, 24. q. 1.
g De homic.
l. 6.
h In d. ar. fin.

i a. de homi.

a In d. c. 7.
b Iuxta nota-
ta in c. ad au-
dientiam, de
hom.

Quinto nota, quod post prædictum Conc. non potest Episcopus dispensare cum homicida voluntario ad vllōs ordines, neque vllum beneficium, etiam simplex, vt disponitur a, quamuis cum alio possit dispensare quoad ordines minores b, & etiā ad benefi-

beneficium d, ad retinendum iuxta D

De

241 Ir

241 C

tionem m
dis ordi
minor q
irregular
tantia cr
diem su
paruit, &
carum, v
iuxta Ar
que Epi
ingredie
sationem
delictum
excomm
quamuis
eius mal
Secund
minores
consuet
rimus. E
quod su
gularis: t
bo suspen
te quod
tis, vel p
dine sac
sic ordin
quantum
municar
3. e cum
pus pqr
Tertio
qui se ab

beneficium, per cap. 2. c. omniū iuris optimum, secundū Anagninam d, modo sit simplex, iuxta Panorm. e & Felinum f, & etiam ad retinendum curatum iam obtentum, licet non obtinendū, iuxta Decium g concordantem sic opiniones contrarias.

c De cler. pug. in dupl. d ibid. e ibid. f in d. c. ad audientiam. g in c. at si parat. d. de iud. n. 6.

De irregularitate delicti accipiendi, aut exercendi male ordines.

241 Irregularis ut sit ordinatus, aut ordine utens in censuris, aut ab Episcopo censurato, aut extra tempora, aut utens ordine non habito, & seq.

242 Circa hæc dico primo, quod est irregularis, qui sciens, aut scire debens se esse excommunicatum excommunicatione maiori, aut interdictum, aut suspensum, saltem à suscipiendis ordinibus, ordinatur h. Dixi, Excommunicatione maiori, quia minor quamuis sufficiat ad peccandum, non tamen sufficit ad irregularitatem incurrendam i. Dixi, Vel debens scire, quia ignorantia crassa non excusat h, qualis est eius, qui ad constitutum diem sub poena excommunicationis fuit citatus, & non comparuit, & postea celebrat nesciens se à iudice fuisse excommunicatum, ubi de consuetudine tales contumaces excommunicantur, iuxta Archidiaconum l receptū etiam per Villadiegum m. Neque Episcopus in hac potest iure antiquo dispensare, nisi cum ingrediente religionem post bonā aliquanti temporis conversionem n. Dixi, Iure antiquo, quia nouo Tridentino o potest, si delictum sic celebrandi est occultum: erit autem occultum si excommunicatio est occulta, licet celebratio sit publica p. quia quamuis actus celebrandi sit publicus, non est tamen publica eius malitia: quod in sacra Pœnitentiaria definitum fuit.

h Ca. 1. de eo qui fuit. ordi. suscep. & ca. cū illou de sen. excom. i Ca. de celebrat. de cler. excom. mini. k Ca. Apoll. de cler. exco. l In d. cap. Apollitic. m Col. 4. vbi supra. n Cap. fin. de eo qui fuit. ordin. o Sess. 24. c. 6. p Argu. l. 1. de delictis, parat. si extraneus, ff. de not. x. ad. q Ca. 2. eo. tit. 3. parte. tit. 14. c. 16. par. 10. r Ca. 25. n. 77. s Ca. 25. n. 71. a De tempo. ord. b De renun.

Secundo dico, quod etiam est irregularis, qui quatuor ordines minores, & subdiaconatum vno eodemque die suscipit q, sed consuetudine excusari potest, iuxta S. Antoninum r, vt supra diximus. Et à fortiori, si duos sacros ordines suscipit. Nec obstat, quod supra t dicitur, quod est suspensus, ideoque non est irregularis: tum quia cap. literas a, quod de illo disponit, vitur verbo suspensus, vt antiquiora iura, quę præcesserūt cap. nisi b. ante quod non erat frequens in canonibus verbum irregularitatis, vel potius quia d. c. literas loquitur de ordinato duplici ordine sacro non præcedente excommunicatione cōtra eum, qui sic ordinaretur, qui licet sit irregularis, non tamen est tantum, quantum qui duos ordines sacros accipit præcedente excommunicatione contra sic accipientem, vt colligitur ex cap. 1. 2. & c. cum eis adnotatis à Panormitano, & alijs: quamuis Episcopus potest concedere vsum aliorum prius susceptorum d.

c De eo, qui fuit. ordi. suscepit. d Dicit. c. 2. de eo qui fuit.

Tertio dico, quod est irregularis, qui ordinatur ab Episcopo, qui se abdicauit episcopatu suo quoad locum, & quoad dignitatem;

e Cap. de
ordib. ab E.
piscop. qui
renuntiat.
f. Ca. 19. d. e.
quod qui
dam para.
quomus, &
para. scien-
dum. q. 7.
g. Et per ca.
gratiam, & c.
statuimus, 1.
& 2. q. 1.
h. Eod. a. 25.
i. Arg. e. con-
stit. q. 5.
k. Arg. e. si de
ord. ab epi-
scop. & cita-
tuimus & c.
si a simonia-
cis f. q. 11.
l. Per extra-
vag. cum ex-
facroru. cita-
tam sup. c. 25.
nu. 70. & in
hoc. v. 155.
in Ca. soliti-
tudo. 52. d. &
c. 1. d. cle.
per sale. pro-
mot.
n. Arg. e. 1. &
eorum quæ
post alios
ibi antior.
Pan. de cler.
per sale. pro-
mot. & syl.
verbal. irreg.
q. 11.
a. Ca. 1. de
cler. non ord.
minit.
b. Arg. e. il-
lud. 15. q. 1.
c. In 4. d. 14.
d. 5. par. tit.
28. c. 1.
e. Vbi supra,
para. 3.
f. Vbi supra,
col. 42.
g. Ca. 1. de
sacram. non
iteran. cum
annot. ibi.

tatem e, sciens, aut scire debens eius abdicacionem, quamvis de facultate sui Episcopi ordinetur iuxta omnes f.

Quarto, quod qui ab Episcopo excommunicato, interdicto, aut suspensio, simoniaco, schismatico, heretico, aut deposito, aut degradato ordinatur, est irregularis, quamvis characterem suscipiat, per prædicta g: non tamen exequutionem, siquidem qui eam non habet, alteri dare non potest, modo sit denunciatus talis, per extrauagantem ad euitanda relata supra h. & ad id iusto timore non cogatur i. Potest autem Episcopus dispensare cum eo, qui ignorans denuntiationem, ordinatur k.

Quinto dico, quod qui ordine sacro ordinatur ante legitimam etatem, vel extra tempora legitima, vel absq; literis dimissorijs, non est irregularis, est tamen ipso iure suspensus, & si antequam absoluitur eum exerceat, fit irregularis l.

242 Sexto dico, quod quamuis qui per saltum ordinatur, accipiendo maiorem ante minorem ordinem, verum ordinem suscipiat, etiam si primo saltu ex laico presbyter fiat, iuxta glossam m receptam communiter, est tamen suspensus, & prætermisum ordinem sine dispensatione accipere nequit. Potest tamen Episcopus antequam accepto utatur, dispensare, ut prætermisum suscipiat, & postea ambobus utatur: sed si priusquam dispensetur, utatur accepto, aut prætermisso, videtur talis irregularis, eum quo solus Papa ad maiorem ordinem dispensat, si sciens errorem id fecit, si autem per ignorantiam, episcopus potest, imo & si scienter usus fuerit ad exercendum acceptum, quamuis non ad maiorem suscipiendum n.

Septimo dico, quod est irregularis, qui ordine, quem non habet, utitur a, modo illo utatur serio, & non ioco b, & tanquam ordinatus eo, & non ut laici ex consuetudine interdum exercent officium minorum ordinum, iuxta S. Thomam c, & S. Antoninum, d aut non initiatus presbyterio, sine consueta solennitate, ut alius baptizat, aut nondum subdiaconus, epistolam cætat ex choro, aut altari, etiã cum dalmatica, sed sine manipulo, aut cum eo, ubi est talis consuetudo, iuxta S. Antoninum e, & affirmat Villadiegus f, fratribus mendicantibus esse consuetudinẽ eã dicere, etiã cum manipulo: secus enim si solũ executione careret, eo quod in ordinatione aliqua solemnitas accidentalit deficit, licet enim peccet utendo antequam illa suppleatur g, non tamen fit irregularis f. Quin pridẽ respondi, quod quãuis clericus primæ conlure, qui solenniter cantauit epistolã cum manipulo, tanquã subdiaconus, ubi non erat consuetudo cantandi eã cum illo nisi subdiacono, sit irregularis: in foro tamẽ anime non est talis, si noluit id facere tanquã subdiaconus, licet in foro exteriori putaretur talis, quia presumeretur id fecisse ut subdiaconus. Ad dubium de laico audire serio confessionẽ sacrã, & absolvente, simulãdo se presbyterũ: Respondeo quod fit irregularis, per prædicta, quia solenniter facit actũ appropriatũ ordini presbyterali, quo caret.

243 Octauo

243 Octauo
tum ge
ministra
liquod o
pra h. Di
interdict
currit, vt
fatione
Nono di
ordinẽ d

De

244 Ir

244 P

bens, cel

certo ord

audit auc

Ioan. An

excomm

penso in

hoc non

ignorant

per crassa

cando, vi

do electu

est dicen

iuxta doc

citant ali

mortuor

uerũ lai

noribus

S. Thom

dendum

solito, vt

ad includ

pitulum

nedicit. Q

includen

sura cora

non, aut

sam singu

245 Secur

243 *Ottavo dico*, quod est irregularis Clericus violans interdium generale, aut speciale, locale, aut personale, sepeliendo, administrando sacramenta, aut celebrando diuina officia sic, vt aliquod opus peculiare alicuius ordinis faciat, vt dictum est supra *h. Dixi, Clericus*, quia laicus quamuis saepe peccet mortaliter interdium violando, nunquam tamen irregularitatem incurrit, vt supra *i* dictum est. *Dixi, Interdictum*, quia secus de cefatione non mixta interdium, vt dictum est supra *k*.

Nono dico, quod solus Papa cu tali ad ascendendum ad maiorem ordinem dispensat, quauis ad vtendum accepto possit Episcopus *l*.

h Eod. c. nu. 127.
i Eod. c. nu. 127.
k Eod. c. nu. 128.
l Panor. in c. 1. de cler. non ordina. m. i. h.

De irregularitate ex delicto violandi censuras celebrando.

244 *Irregularis vt sit censuratus celebrando, aut actum ordini proprium agendo, & seq.*

244 *Primo dico*, quod excommunicatus excommunicatione maiori, interdictus, aut suspensus, qui sciens, aut scire debens, celebrat officia diuina, faciendo soleniter aliquid alicui certo ordini suo deputatum, tanquam ordinatus tali ordine, aut audit auctorando, est irregularis, iuxta communem, qua Hostiense. Ioan. Andreas, Panormitanus, & alij tenent *a*. Et probatur de excommunicato in cap. *si celebrat*, a contrario sensu *b*, & de suspensio in cap. *i. c. Dixi, Excommunicatione maiori*; quia minor ad hoc non sufficit *d*. *Dixi, Sciens*; ad excludendum eum qui per ignorantiam probabilem hoc facit, & ad includendum eum qui per crassam *e*. *Dixi, diuina officia*, quia peragendo alia, puta iudicando, visitando, castigando, presentando, eligendo, confirmando electum, &c. non incurritur, quia id nullibi cauetur, & ita non est dicendum *f*. *Dixi, Aliquid certo ordini suo*, ad excludendum, iuxta doctrinam Innocentij *g* receptam communiter, eos qui recitant aliquas horas, etiam canonicas, & responsoria ad sepulchra mortuorum cantant, aut psalmos in choro, quod etiam consueuerunt laici facere, aut ferunt cereos, aut faciunt aliquid aliud minoribus ordinibus annexum, que mere laici consueuerunt facere, vt S. Thomas, & Antoninus *h* dixerunt. *Dixi, solemniter*, ad excludendum eum, qui dicit epistolam, aut euangelium sine apparatu solito, vt proxime dictum est. *Dixi, Tamquam ordinatus tali ordine*, ad includendum hebdomadarium, qui tamquam sacerdos capitulum dicit, & orationem in choro, & aqua solemniter benedicit. Quod Syluester declarat *i*. *Dixi, Aut audit auctorando*, ad includendum prelatum, aut dominum, qui ligatus aliqua censura coram se celebrare facit aliquem, siue sit ligatus ea, siue non, aut aliquem ligatum, licet ipse non sit ligatus, iuxta glossam singularem *k*, commendatam per plurimos.

245 *Secundo dico*, quod non distinguimus, vt alij, inter suspensum

a In cap. 2. de cler. excom. ministr.
b Eod. tit. c. De re. iud. l. 6.
d Per d. ca. celebrat, de cler. excom. ministr.
e Arg. cap. Apostolica, c. 1. de ann. eo. ti. f. Ca. legatur. 24. q. 2. & c. 13. qui de sent. excom. lib. 6.
g In c. fin. de excessib. prelat.
h Citati sup. proxime.
i Verb. irregularitas, q. 13.
k In clem. 1. de priuileg. verb. celebr.

fum quoad se solum, & inter suspensum quoad se, & quoad alios: quia loquimur de suspensio suspensione propria, quæ est species censuræ ecclesiasticæ l definitiva, qualis non est ea, quam peccatum mortale, vel irregularitas facit, ut ibidem dictum est.

Tertio dico, quod in hac irregularitate solus Papa dispensat, iuxta Innocentium, & communem m.

De irregularitate ex delicto iterandi Baptitum.

246 Irregularis est bis baptizans, aut bis baptizatus, num. 247.

246 **P**rimum dico esse irregularem, qui scies se esse baptizatum, iterum se permittit baptizari n, & qui rebaptizat quem scit esse baptizatum a, etiam ignoranter b, nisi ignorantia esset probabilis & iusta iuxta Scotum c, & Card. S. Xisti d, quamvis glossa, Archidiaconus, & citati per eum aliter ibi dicant per illum textum, cui nos ibi noue respondimus, & etiam dubium probabile excusat, quoniã non monstratur esse iteratum, quod nescitur esse factum e. Ignorantia probabilis est ei, qui adhibita diligentia debita scire nõ potuit, an qui offertur sit baptizatus, vel nõ, qui baptizandus est sub ea cõditione, si non es baptizatus, ego te baptizo f. Talis tamen non est ei, qui scit eum natum ex parentibus Christianis, & educatum inter Christianos, qui infantes recens natos baptizant, debet enim credere esse baptizatum g.

Secundo, quod, ut diximus h, parochus nõ debet iterato baptizare illum, quem obsterix baptizauit, donec cognoscat ex ea, an & quomodo baptizauit, & si cognouerit eã scire baptizare, & baptizasse recte, debet alia omnia supplere, sed non baptizare, etiã sub conditione, si non es baptizatus, &c. quosdam tamẽ qui sic baptizarunt bona fide, respondi pridẽ non fuisse irregulares quoad forũ exterius, licet peccauissent, quia vere non baptizarunt, cũ conditio esset de preterito, vel presenti, & talis falsa tenet cessare actũ i. Et quia intentio eorũ non fuit iterare baptismũ, & actus agentium non operantur ultra intentionẽ eorum k.

247 *Tertio dico*, quod idem est de iteratione reliquorum sacramentorum, quæ characterem imprimunt, quæ sunt Confirmatio, & Ordo, secundum S. Antoninum, per ea dictum l, quod agit de bis confirmatis, & cap. i. m quod agit de bis ordinatis, licet auctoritas Scoti n communiter receptus oppositũ teneat, cuius opinio etsi iuri scripto aptior videatur, consuetudini tamen illud interpretandi aptior est S. Antonini, & ideo tenenda o.

De irregularitate ex delicti notorietate.

248 Irregularem sola enormitas peccati non facit, quid aliud requiratur, num, seq.

l Eod. c. n. 258.
m In c. 1. de re iud. lib 9. adiunctis, quæ dicit in ea 1. de sent. excom. eod. ll. & e. fide. ex. cel. p. al.

a Cap. eos de consec. d. 4.
b Ca. qui bis ignoranter, de consec. d. 4.
c In 4. di. 6. q. 2.
d In d. e. qui bis.
e Ca. solemnitates, de consec. di. 1. & c. 1. de cleric. per saltũ promot.
f Cap. 2. de bapt.
g Ca. veniens, de presbyt. non baptiz.
h In d. e. qui bis.
i Item ad presens ff. de rebus cred. cum gloss. & citat in cap. h. l. non omnis, ff. eod. l. De consec. dist. 5.
m In 4. di. 7. quæ vlt.
o Arg. c. cum dilectus, & c. final. de consuet.

249 S
249 M
251 C
252 I
252 T
253 C
254
255
255 P
255 Q
255 L

248 D
rio, quia
de hac i
quod p
iudicial
secus, vt
Secundo
& omni
ferim n
late Par
Tertio
sufficit,
& Syue
multis e
runt. Tu
ait Inno
eã, indu
IX. nulla
rem. Tu
nullum
nisi de q
beat, vt
tuntur c
nardi, &
ton. seq
culator e
trariam.
249 Qu
mie, lice
gularita
supra rei
tas non
Hæresis

249 Sodo

iteran. Baptis.
uo ad se, & quoad a-
ne propria, quæ est
nalis non est ea, quam
t ibidem dictum est.
olus Papa dispensat,

o iterandi

atus, num. 247.

ies se esse baptizati,
qui rebaptizat quem
nisi ignorantia esset
d. S. Xlvi d. quamuis
iter ibi dicant per il-
, & etiam dubium
ar esse iteratum, quod
is est ei, qui adhibita
ffertur sit baptizatus,
one, si non es baptizatus,
cit cum natum ex pa-
ristianos, qui infæres
ere esse baptizatum g.
debet iterato bap-
nec cognoscat ex ea,
t eã scire baptizare, &
e, sed non baptizare,
e, quosdam tamẽ qui
on fuisse irregulari-
uia vere non baptiza-
fenti, & talis falsa fe-
on fuit iterare bap-
a intentionẽ eorum,
ne reliquorum sacra-
uæ sunt Confirmatio,
dictum l. quod agit de
bis ordinatis, licet a-
s oppositũ teneat, cur-
, consuetudini tamen
, & ideo tenenda o.

notorietate.

it, quid aliud requiratur,

249 Sodo

- 249 Sodomita non est irregularis, sed hodie gravissime punitur.
- 249 Mattheus Contarellus S. D. N. Datarius laudatus.
- 251 Collatio beneficij facta irregulari nulla.
- 252 Irregularis an omnis incapax beneficij.
- 252 Irregularitas pœna maior excommunicatione minore, nu. 253.
- 253 Commissio sicut mandatam expirat morte committentis.
- 254 Confessarius quis per bullam electus tollit irregularitatem.
- 255 Occultum, & pene occultum quid, & quotuplex.
- 255 Publicum quid, & quotuplex.
- 255 Qualitas adinnecta verbo inxta eius tempus intelligitur.
- 255 Dispensat vt Episcopus in irregularitate notori criminis, & in nulla Confessarius.

248 **D**ico primo, esse irregularem eum, qui notorio crimine enormi, & digno depositione notatur a. Dixi, Notorio, quia id requiritur. Quod autem sit illud, dictum est supra b, de hac ipsa re tractando. Quibus est consequens, non sufficere, quod probari possit, aut sit fama de eo, aut sit confessum extrajudicialiter, vt S. Antoninus dixit c. Dixi, depositione digno, alias secus, vt dictum est d.

Secundo dico, quod crimina depositione digna sunt adulterium, & omnia alia maiora illo, concubinitas diu continuata, praesertim notorius, & stuprum virginis, & alia similia, de quibus late Panormitan. & alij e, & Arerinus f.

Tertio dico, quod quæcũque enormitas sine notorietate non sufficit, quãuis contradixerũt glos. g & Villadiegus h, & Angel. & Syruell. i post S. Anto. k male iniicientes magnos scrupulos multis ecclesiasticis, qui delicta enormia occultissima commiserunt. Tũ quia contra eos est dict. ca. ex tenore, vbi expresse hoc ait Innocentius. Tũ quia Bartholo. Brixienfis l tenet contra eã, inducendo cap. fin. m per quod noue declarauit Gregorius IX. nulla crimina occulta præter homicidium facere irregularem. Tum quia hoc probatur per cap. vñ cui n, quatenus habet, nullum crimẽ, quantumlibet graue, irregularitatem inducere, nisi de quo id à iure specialiter statuatur, vt hunc effectũ habeat, vt homicidium. Tum quia nullo solido fundamento nituntur contradictores: solum enim nituntur auctoritate Bernardi, & Hostien. o & Speculatoris p, & Ioan. q quos licet Anton. sequatur r, contra tamẽ tenet s sequutus t Innocentiũ. Speculator etiam vltimo loco u refert opinionem Vincentij contrariam. Tũ denique per ea quæ adducit contra eos Arerinus x.

249 Quarto dico, quod hæc consequitur crimen occultum sodomice, licet nefandum, de quo interrogamur, non inducere irregularitatem quãuis Speculator y contra teneat, nisi opinio supra reiecte. Tũ per prædicta. Tũ quia, vt dictum est, enormitas non sufficit, nec requiritur ad inducendam irregularitatem: Hæresis enim mentalis enorme crimen est, & multo maius quã quædam

a Dist. cap. fi.
de temp. ord.
b Ca. 25. nu.
73.
c 3. part. tit.
22. c. 6. & 7.
d Vbi supra.
e In ca. at si
cler. parag. 1.
de iudic.
f In ca. cum
non ab ho-
mine, cod. fi.
glo. in sum-
ma, c. 5. q. 8. &
c. 1. 81. dist.
g In c. fi. 25.
di. 8. c. ex te-
nore, de temp
ord.
h Vbi supra,
col 35.
i Vex irregu-
laritas, q. 4.
k Vbi supra.
l In additio-
ne glo. in d.
c. fin. 25. dist.
m De tem-
pore ord.
n De sen. ex-
com. lib. 6.
o In ca. nisi
parag. 1. de
reiu.
p In tit. de
dispensat. pa-
rag. iuxta, n.
37.
q In ca. vlt.
25. dist.
r In d. c. nisi
parag. 1.
s In d. c. ex
tenore.
t Ibidem.
u Num. 18.
x In e. cum
non ab ho-
mine, col. 13.
& duobus
seq.
y In d. n. 47

z S. Tho. 22.
q. 17. art. 3.
a Idem ibid.
q. 20. ar. 3.
b Idem ibi q.
34. ar. 2.
c Ca. presby-
terum, c. con-
tinebatur, de
homic.
d Vt supra,
num. 206.
e Vbi supra.
f In clem. 1.
de homic. 1.
part. 6. om. 6.
g Num. 192.
per d. c. is qui
h. Quæ inci-
pit Horren-
dum, editam
anno 1568.

i Ca. excom-
municatus
de hære. &
multa capi-
tula bullæ
Cœnz inler-
ta sub eo,
nu. 57.
k In c. Rodul-
phus, nu. 28.
& melius n.
33. de referip.
l Cap. in pœ-
nis, de reg. iu.
lib. 6.
m Argum. l.
sciendum,
parag. illud, ff.
de edic. c. di.
n In procem.
ff. nu. 50.
o In c. 1. nu.
24. de iodic.
p In l. quis
sic fugiatur,
parag. erroné,
ff. eodem, & l.
fn. ff. de abig.

quædam alia inducentia irregularitatem, & etiam desperatio a, & multo enormius odium Dei b, quorum tamen nullum irregularitatem inducit, & alia multo minora eam inducunt, quin aliquando opera bona d. Tū quia numquam vidi, nec audiui dispensationē super hoc à Sede Apostolica datam esse, vel petitam. Tū quia e Arctinus ex professo hæc tractans irrefragabile id comprobatur. Nec me in contrarium mouent illa plurima quæ diligentissime tradit præfatus illustrissimus Præses f: quia ut ipsemet fateretur, non est de calibus expressis in iure, extra quos non incurritur irregularitas, ut dictum est suprag.

Quinto, quod dubitari potest, an incurrat eā iure nouo extrauagantis felicis recordat. Pij V. h cuius tenor, quoad hoc est: *Omnes & quoscumque presbyteros, & alios clericos seculares, & regulares, cuiuscumque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas, (puta Sodoma) exercentes, omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico presentis canonis auctoritate priuamus. Ita quod per iudicem ecclesiasticum degradati, potestati statim seculari tradantur.*

Ad quod dico primo, non inducere illā, quoad laicos, quia nil agit de illis. Secundo dico, quod nec quoad clericos, si teneamus pœnas eius ipso iure non incurri, quod tamen teneri nō potest, propter illa verba: *Presentis canonis auctoritate priuamus*: quæ cum sint presentis temporis, inducunt ipso iure pœnam i, ut tradit Felin. k & sentit glossa l communiter recepta. Tertio dico, non includere illam quemcunque clericum sodomitam, sed solum exercentem, quod verbum dixit mihi S. D. N. Gregorius XIII. de industria posuisse in ea Reuerendiss. eundemque doctis. ac integerrimum, nec pretio, nec precibus à recto flexibilem virum Matthæum Contarellum Datarium eiusdem Sanctissimi fidelissimum, qui à me consultus id ipsum respondit.

250 Ideoque arbitror tantum comprehendere eos, qui quasi ex vsu continuato id exercent, ut colligitur ex §. secundum m, per quem Bartolus n. quæ sequitur Panormitanus o, dicit artificem, vel mercatorem non dici eum, qui semel aut iterum artem, vel mercaturam exercet, sed eum qui toties, ut vulgi opinione habeatur pro tali, sicuti etiam erro, & abigeus non dicitur quis pro vno vel altero actu p: & ita temperanda videtur dicta extrauagans saltem quoad forum conscientie, ut solum comprehendat eum, qui sic labitur in præfatum crimen, ut boni viri arbitrio dici possit exercitor eius, non autem qui tantum cadit aliquoties, & pœnitet cecidisse.

Quarto dico, quod cupienti mihi, ut solum forū exterius respiceret, idem Sanctissimus respondit, etiam interius respicere, quum non fundetur super præsumptione, nec ponat discrimē inter vtrumque forum. Quinto dico, etiam videtur temperanda, ne comprehendat omnem exercentē luxuriam contra naturā, quæ comprehendit omnē pollutionem extraordinariam, secundum

Sto noto.

& etiam despera-
m tamen nullum
ra eam inducunt e,
quam vidi, nec au-
lica datam esse, vel
tractans irrefraga-
ouent illa plurima
nus Preses f: quia
tis in iure, extra
est suprag.

à iure nouo extra-
r, quoad hoc est:
s *seculares*, & *regu-*
nefas, (puta Sodo-
ficio, dignitate, &
riuamus. Ita quod
im *seculari* tradam-

d laicos, quia nil a-
cos, si teneamus
n teneri nō potest,
priaamus: que cum
cenam i, vt tradit
a. *Tertio dico*, non
mitam, sed solum
l. Gregorius XIII.
demque doctil. ac
cto flexibilem vi-
aldem Sanctissimi
spondit.

ere eos, qui quasi
x *Secundum m*,
anus o, dicit artifi-
el aut iterum ar-
cies, vt vulgi opi-
abigeus non dici-
eranda videtur di-
ntiæ, vt solum cō-
rimen, vt boni vi-
tem qui tantum

tū exterius respici-
nterius respicere,
ec ponat discrimē
etur temperanda,
m contra naturā,
ordinariam, se-
cundum

cundum S. Thom. a neque exercentem actū sodomiticum, qui
cōprehendit omnem pollutionem habitam cum alio, vel alia
extra vas ordinarium, secundum eundē b, sed solum habentem
copulam sodomiticam argu. cap. fin. c quod habet nō consum-
mari copulam, nisi intra vas naturale semen effundatur, & cap.
extraordinaria d, quod habet ex tali pollutione non gigni affini-
tatē. Quarenti autem, an vt vidimus eam grauius in foro ex-
teriori receptā, ita ea in foro interiori sit recepta: Respōdemus,
quæstionē esse facti, ad quam respondere non est iurisconsulti.

251 *Sexto dico*, quod quoad illos, quos comprehendit, inducit de-
positionem ipso iure, quæ non est irregularitas, sed peior illa f.
251 *Sexto principaliter dico*, quod nulla irregularitas inducit pri-
uationem beneficij iam quasi ipso iure, quæ videtur senten-
tia Innocentij g. communiter recepti h, præsertim à Felino i, &
probat per cap. clericus k, quod probat irregularitatem ex ho-
micidio natam non inducere illam: & cum illa sit potissima l,
à fortiori non inducent alia.

Septimo dico, quod omnis irregularitas præcedens collationē,
reddat ipsam subsequendam nullā ipso iure. Quod probatur pri-
mo, quod verior resolutio illius grandis quæstionis tractata à
multis citatis à Felino m, An collatio beneficij facta criminoso
valeat, est, quod facta irrefito erimine inducente irregularitatē
non valet, facta vero alij sic, vt colligitur ex cap. fin. & alijs quæ
citantur n per Felinum. Er ita ratio, cur valet, vel non valet, non
est eriminis magnitudo, vel paruitas, sed quod inducit irregula-
ritatē n, quæ ratio non esset iusta, nisi irregularitas impediret
valorem collationis. Tum quia inhabilis ad vnum, est inhabilis
ad et annexum o, vt in hac specie dicit hoc glossa notabilis p, &
& probat c. postulasti q. At irregularis est inhabilis ad ordinē, &
vsum eius, & beneficiorum ecclesiasticum prærequirit ordinem,
& illius vsum: quia datur propter officiū r, ergo irregularis est
inhabilis ad beneficiū, & consequenter collatio illi facta nil va-
let. Deinde quod cap. 2. s & d. cap. studeat, probant irregularem
esse inhabilem, etiā ad beneficium simplex sine dispensatione.

252 Contra tamen hoc facit, quod ex eo sequeretur, quod col-
latio facta iniurato aliquo ordine, qui sine sua culpa fieret irre-
gularis defendēdo iuste proximū, vel amittendo aliquod mem-
brum, vel deformitatem grandem incurrendo casu, vel morbo,
vel malitia aliorū, non valeret, quod videtur contra totū titulū
de cler. egrot. & cap. cum percussio a, quod licet omnis irregula-
ris sit incapax omnis ordinis suscipiendi, non tamē est incapax
omnis ordinis vsu suscepti, vt per eius definitionem patet, &
constat ex ca. 2. b quod probat, clericū, qui perdit aliquod mem-
brum, quo fit inhabilis ad sacrificandū, non ideo fieri inhabile
ad alium vsum ordinū, scilicet ad canendum in choro, vel ad
audiendas confessiones, & absolueudum: ergo si aliam irregula-
ris, quum sit habilis ad aliquem vsum ordinis suscepti, etiā erit
habilis

a 2. 2. q. 154.
art. 171.
b ibi.
c De spons.

d 351 q. 200

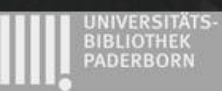
e Arg. l. vt
responsim,
C. de testia.
f per dicta
supra.
g in c. cum
nostra de
concel. prae-
bend.
h ibi. & vbi
que.

i In c. in qui-
sitionis de
accus.
k Ne cleric.
vel monac.
ver. p. uer. ue
l Arg. c. mi-
ror, 50. dist.
m In c. 2. de
rescript.
n Vbi sup. de
tem. ord.

o Ca. trans-
lati, de con-
stituti.
p In c. stu-
deat, 50. dist.
q De cle. ex
com. minist.
r Cap. fin. de
recl. lib. 6.
s De cleric.
pug. in ducl.
t 50. dist.

u 7. q. 1.

v De corp.
viciat.

habilis ad beneficiū, cui seruiendo sufficit ille usus: & consequēter videtur, quod qui est irregularis ob defectum, quo solū est inhabilis ad celebrandum, & non ad canendum, licet inhabilis sit ad susceptionem Ecclesie parochialis, non erit ad susceptionem beneficii simplicis. Pro quo faciunt etiam cap. 2. & cap. *studeat* c. quibus conceditur dispensatio ad beneficium simplex ei, cui non conceditur ad officium altaris. Sed responderi potest per hanc solū probari, quod ei qui sine sua culpa incidit in irregularitatem, quę nascitur ex defectu ad usum vnius ordinis, & non alius iam suscepti, potest dari beneficium non requirens maiorem usum, quod concedimus, & consequenter in casu dicti cap. d. ei qui duos digitos, & dimidiam palmę amisit sine sua culpa, posse conferri beneficium non requirens celebrationem, non autem requirens illam. Nec ex hoc sequitur, quod cuiuslibet laboranti quarta specie irregularitatis, quę sine culpa contrahitur, possit conferri quodlibet beneficiū, ad quod clericus huius ordinis iam suscepti sufficit: non inquam hoc sequitur: quia licet sine culpa contrahatur, non tamen contrahitur ob defectum habilitatis ad usum vnius ordinis, & non alius suscepti, sed ob defectū contrarium cuiuslibet ordinis suscepti, & suscipiēdi vsui, scilicet defectus lenitatis ad omnium ordinum usum requisitę.

Octauo dico, quod ad incurrendam irregularitatem, quę ex delicto nascitur, non sufficit, quod illud sit veniale, quod sentit Sotus e. Tu quia irregularitas est poena valde grauis, quippe quę omnium ordinum viū priuat, & ideo non imponenda pro culpa veniali f. Tum quia sine contemptu non incurritur, dicente Panor. g. quod est poena contemptus, quod ipsum dixit Dominicus h. 253. Tum quia non obstat ratio Caietani contra tenētis a, scilicet quod excommunicatio minor, quę incurritur per peccatum veniale, est maior poena quā irregularitas: quia id falsum est: nam licet irregularitas non priuet sacramentorum perceptione passiuā, vt excommunicatio minor h. priuat tamen actiuā, & collatiuā, & omnis ordinis vsu, quod est maius, a quo omni non priuat illa: & preterea excommunicatio minor est medicinalis, & facile solubilis d; irregularitas autē difficilis, cum regulariter a solo Papa sit delebilis, qua ratione licet excommunicatio maior dicatur poenā maximum maxima e, quia tamē est facilis solutionis, & medicinalis, censetur minor aliis multis, secundū Pan. & comunē f. Nec obstat, quod Panor. & communis tenent g, quod licet excommunicatus minore excommunicatione non peccet mortaliter, nisi celebrando, peccat tamen venialiter conferendo sacramenta, eo quod text. h. id videtur exprimere: quia ille intellectus est ineptus, vt i. tetigi, & contrarius textui, probanti, quod minor excommunicatio tantū prohibet a participatione sacramentorum, quę in sola perceptione consistit: & ita ne textus sibi sit contrarius, quatenus ait peccare conferendo sacramenta, debet intelligi de collatione, quę fit vna cum perceptione, ex mente Hostiensis, &

Ancha-

e 50. dist.

d De cler. p. 2. r. 2.

e Lib. 5. q. 1. art. 9. de iust. & iur.

f Arg. c. non offeramus, 24. q. 1.

g In c. pastoralis, par. 2. verum de ap. pel. n. 4.

h In c. solet de sent. excom. ii. 6. vbi non glo.

i poen. pro illis & Fel. in c. Rodulphus, num. 42. de rescript.

a In summo, verb. irregularitas.

b Cap. si. de cle. excom. mini.

c Per d. sup. 10. num. 24.

d Ca. cum desideres, de sen. excom.

e In c. corripiantur, 24. q. 2.

f Vbi supra. In d. c. fin.

g In 2. part. i. In d. c. n. 34.

vsus: & cōsequē-
um, quo solū est
m, licet inhabilis
erit ad susceptio-
cap. 2. & cap. su-
cium simplex ei,
nderi potest per
cidit in irregula-
rdinis, & nō alius
uirens maiorem
casu dist. cap. d ei
ne sua culpa, pos-
tionem, non au-
od cuiuslibet labo-
alpa contrahitur,
clericus huius or-
itur; quia licet si-
b defectum ha-
scepti, sed ob de-
& suscipiēdi vsui,
n vsu requisitē,
tatē, quē ex deli-
quod sentit So-
uis, quippe quā
nenda pro culpa
tur, dicēte Panor.
rit Dominicus h.
tenētis a, scilicet
er peccatum ve-
d falsum est: nam
eptione passiva,
& collatiua, &
non priuat illa:
nalis, & facile so-
ariter à solo Pa-
io maior dicatur
nis, & medicina-
& cōmunē f. Nec
od licet excom-
et mortaliter, ni-
do sacramēta, ob
llectus est inep-
od minor excō-
amētorum, quā
bi sit contrarius,
ebet intelligi de
nt Hostiensis, &
Ancha-

Ancharan, & qualis est collatio Eucharistię facta sano à celebra-
te, & ordinis ab Episcopo missante l.

Nono dico, quod subieceram hic in alia editione quandam re-
solutionem Cosmę glossatoris Pragmaticę sanctionis, quā at-
textuit § *et nihilominus m*, quā quia intelligo nō esse adeo per-
pēam, ac solēt esse alię illius viri doctissimi, omitto, & illi sub-
lituo rationem qua non debeat D. Lector fidere illi decisione
quotidianę ac periculose relatę in hac materia dispensationū à
viro aliquo eruditissimo n, scilicet, quod cū Papa dispensat per
commissionē factam ordinarijs, vt de veritate precum cognos-
catur, iuxta Conc. Trid. o cōmissio illa nō expirat morte Papę,
eriam re integra, ad quod citat Syluest. Armillā, & Federic. imo
& me aliqua ex parte in id inuoluit, quod tamē nō est verum:
quia mādātū, & cōmissio alteri facta, expirat re integra morte
mandantis p, etiā si sit iudiciale q. Nec obstat auctoritas eorum,
quos allegat: nā Federicus, quē alij sequuntur, nō loquitur de
mandato, vel cōmissione dispensandi, sed gratia potestatis fa-
cta ad dispensandum, & de dispensatione iam facta: loquitur e-
nim de gratia, qua Papa concessit cuidā magistro Prędicatorū
potestate dispēdandi cū centū fratribus sui ordinis illegitimis,
vt possint esse priores, & de dispensatione iam facta ab illo Ma-
gistro, & nō de mandato, & commissione dispensandi cum tali,
vel tali religioso: nos autem loquimur de commissione dispen-
sandi cum tali, vel tali, si preces eius veritate nitantur, quę non
est gratia facta commissario, sed mandatū conditionale de gra-
tia faciēda alteri tertio expresso, sicut facultas, quam facit Pa-
pa cuiuspiam cōferendi aliqua beneficia aliquibus personis ido-
neis, nō exprimendo eas, censetur gratia facta illi delegato, quę
non expirat re integra morte Papę. Facultas autem à Papa cō-
cessa cuiuspiam conferendi aliquod beneficium alicui certę perso-
nę, nō videtur gratia facta illi, sed mandatū de gratia faciēda
ei, cui conferendū est beneficium: & ideo si Papa re integra
moriatur, expirat, vt expresse habet textus sing. cap. *si cui a*. Et
hoc est quod voluit dicere Decius b, quatenus ait id, quod Pa-
normit. concessionē, quę gratiam continet, non expirare morte
mandantis c, intelligendum esse de concessione facta per viam
gratię eius, cui fit concessio, & nō de facta per viam simplicis
commissionis alij tertio: qualis est commissio dispensandi cum
aliquo expresso, si preces veritate nitantur, quia tunc nō fit gratia
ei, cui committitur, sed tertio, cum quo est dispēdandū, in quod
citatur Ioan. Andr. & alios, & efficaciter probatur per prædicta.

254. Decimo dico, quod cum nullo irregulari dispēdare potest cō-
fessarius electus per bullas Papę, quę solum habent clausulam
absoluendi à qualicunq; censura: quia irregularitas non est cen-
sura, neq; absolutio eius est necessaria ad peccatorū absolutio-
nem, vt dictū est supra d, post Dominicū, Alexand. & Villadie-
gū ibi citatos: neq; etiā si habent clausulā dispensandi à qui-

k Ibidem.
l Vt ibidem
dixi.

m Titul. de
concubina-
rijs, vers. in-
habiles.

n In trac. de
irregula. nu-
per edito, li.
3. c. 5. nu. 6.
o Cap. 5. fest.
ao. de refor.

p l. mandatū
c. de mādato.
q Ca. relatū
de offi. & ibi
per omnes.

a De præb. l. 6
b in d. c.
relatum, n. 5.
c Ca. si super
gratia de off.
d. leg. li. 6. &
d. c. si cui de
præb. eod.

d Eod. esp.
num. 194.

buslibet votis, & absoluēdi à quibuslibet censuris, & pœnis. Tū quia stylus Curiaē habet, quod per eā non intelligatur data facultas dispēfandi super irregularitate, nisi exprimat: quod colligitur ex eo, quod aliquoties eā exprimit. Tū quia quoties id exprimit dando facultatē expressam dispēfandi super irregularitate, solet excipere illā, quæ ex bigamia, & homicidio voluntario nascitur. Et ita ex cōtrario cōsequeretur, quod clausula absoluēdi simpliciter ab omnibus censuris, & pœnis, quæ passim in iubilais, & bullis indulgentiarū ponitur sine irregularitatis expressione, maioris virtutis esset, quā cūca: quia in hoc casu sēper excipitur irregularitas, quæ ex bigamia, & homicidio voluntario manat, & in illo nō. Tum quia pari ratione posset absolui à pœna pecuniaria pro illo peccato à iudice imposta, vel imponēda, quod est palā falsum. Tum quia facultas illa absoluēdi à censuris, & pœnis, quæ ponitur in dictis iubilais, & bullis, solū videtur respicere illas censuras, & pœnas, quæ impediunt absolūtionē à peccatis: quia in illum finem datur, vt colligitur ex illis verbis. Et cū absolūtio peccatorū recte fieri possit sine sublatione irregularitatis, vt supra a dictū est, non videtur eius sublatio cōcessa, nisi exprimat: quia ex sine sumenda est intētio auctoris b. Nō obstat, quod secundū hoc, verba illa, *alij pœnis*, superfluerent, quū nō videatur occurrere alia pœna distincta à censuris, cuius sublationem pręquirat absolūtio Sacramētalis, & sacra cōmūio: non in quā hoc obstat, quia imo potest dari aliqua, scilicet suspētio à Confessario, ne intra certum tēpus confiteatur, vel cōmunicet, quā non esse proprie censurā diximus supra c. Et etiā illa, quam ipse pœnitens promitteret aliquo bono fine subire, vel solvere, si intra certū tēpus illa Sacramenta susciperet. Et illa, qua aliquot canones pœnitentiales mandant arceri quem intra aliquod tēpus à cōmūione d. Adde quod fere omnes prelati omnium religionū possunt dispēfate super qualibet irregularitate sui monachi, excepta illa, quæ nascitur ex homicidio voluntario, & bigamia, non quidem iure cōmuni, sed priuilegio concesso specialiter eis, vel generaliter communicando illis priuilegia omnia omnibus alijs concessa.

Undecimo dico, quod in hac materia irregularitatis, & facultatis concessæ ad dispēfandum super occultis, & non publicis, vt in c. 2. e & in Conc. Trid. f & alijs, ac bullæ sacre Pœnitentiariæ, & aliquorum legatorum, circumspectis omnibus videtur resoluendum, quod occultum est, quod non est publicum.

255 Publicū autem, quod est notoriū, manifestum, vel famosum. Tū quia ratio cur alterum concedatur, & alterū negetur, est, vt obuietur scādalo publico g, cui satis obuiatur non dispēfando in notorijs, manifestis, & famosis. Tū quia non est de occultis essētia, quod suapte natura nō sit probabile, qualia sūt locula mētalia h. Neq; quod licet suapte natura sit probabile, nullatenus tamē p̄bāri possit: quia id est cōtra §. *hac erga*, quate-

a Eod. c. nu.

191.

b l. & si non sint, parag. peruenimus f. de aur. & arg. lega. § l. in. ff. de her. red. instit.

c Eod. n. 15.

d C. p̄sbyr. § 1. d. & c. de his vero 33. q. 2.

e De sortile. f C. 6. sel. 24.

g Iux. c. nihil. de p̄sbyr. h Ca. erubescam, 32. d. i Iux. gloss. verb. secreta sub cap. quis aliquando, de pœn. dist. 1.

nus pro
ca. 2. h q
zant em
esse spe
ne occu
tur, & g
reit, li
ne fact
liquo m
ne, quo
definit
portet c
ramen
uiacia,
eorum,
decem
ab eo c.
titur sci
nifestur
tibus: §
vno sci
tibus d.
suapte
suapte
ctum es
quod n
quod p̄

Duo
cit, vt ad
tur esse
cato oc
publicu
adiunct
licet e, q
qui non
nō dicit
Tum q
setur m
pillus n
tur scie

De se

256 E

258 Po

ietate.

furis, & pœnis. Tū
telligitur data fa-
rimatur: quod col-
Tū quia quoties id
andisuper irregu-
homicidio volun-
quod clausula ab-
pœnis, quæ passim
line irregularitatis
quia in hoc casu sē-
& homicidiis vo-
ratione posset ab-
iudice imposta, vel
facultas illa absol-
is iubei, & bullis,
, quæ impediunt
datur, vt colligitur
te fieri possit sine
t, non videtur eius
sumenda est intē-
verba illa, *alij pœ-*
alia pœna distri-
it absolutio Sacra-
stat, quia imo po-
o, ne intra certum
le proprie centurā
nitens promitteret
certū tēpus illa Sa-
ones pœnitentiales
cōmunionē d. Ad-
onū possunt dispē-
i, excepta illa, quæ
a, non quidem iure
eis, vel generaliter
ibus alijs concessa,
aritatē, & facultate,
& non publicis, vt
sacra Pœnitentia
omnibus videtur
est publicum.
ifestum, vel famo-
, & alterū negetur,
buiatur non dispe-
quia non est de oc-
abile, qualia sūt fo-
at probabile, nulla-
S. hac ergo, quate-
nus

nus probat dici occultum factum in presentia quinq; & contra
ca. 2. h. quatenus probat ministerium Acolyti iuuantis rebapti-
zantem posse esse occultum. Tum quia penē occultum videtur
esse species occulti, iuxta §. *ceterum l.*, quatenus occultum, & pe-
ne occultum dicit esse quod toleratur, etiāsi ab aliquibus scia-
tur, & gloss. ibi *m.* ait id dici penē occultum, quod probari po-
test, licet difficulter. Tum quia nulla irregularitas cōtrahitur si-
ne facto sua natura probabili, & pauca sunt, quarum factum a-
liquo modo probati non possit, per supradicta *a.* Tū quia om-
ne, quod non est publicum, potest dici occultum: & publicum
definitur esse, quod patet omnibus, secundum Bart. *b.* Et ita o-
porteret esse saltem notorium, manifestum, vel famosum, sufficit
tamen esse tale vicinē, collegio, vel monasterio, licet non pro-
uincia, ciuitati, vel parochiæ. Tunc autem dicitur tale alicui
eorum, quando maiori parti eorum fuerit tale, modo saltem
decem inueniantur in eo, per notata à Panormitano, & citatis
ab eo *c.* Publicum autem est triplex, scilicet notorium, quod ni-
tetur scientia maioris partis prædictarum communitatum. Ma-
nifestum, quod nititur fama eiudē partis maioris, orta à scie-
tibus: &, Famosum, quod nititur fama maioris partis orta ex
vno scienti, vel ex indicijs, vel præsumptionibus illi equipollē-
tibus *d.* Occultum item triplex, scilicet, quod non est probabile
suapte natura, qualia sunt sola mētalia, & quod est probabile
suapte natura, sed non potest probari, quia coram nemine fa-
ctum est, & quod probari quidem potest, sed ad eō à paucis,
quod nulla inde fama orta est, nec est in iudicium deductum,
quod præfata glossæ penē occultum appellant.

Duodecimo dico, quod vt delictum dicatur publicum, non suffi-
cit, vt actus qui est delictum, sit publicus, nisi etiam publice scia-
tur esse delictum: missa enim facta corā populo ab excōmuni-
cato occulto, actus publicus, & delictum est, nō tamē delictum
publicum, quia nescitur publicū esse delictum. Tū quia qualitas
adiuncta verbo debet intelligi secundum qualitatem eius *l. in de-*
lictis e. quatenus probat non dici dominū serui delinquentis,
qui non erat dominus serui cum deliquit, & vt aiunt Dialectici,
nō dicitur vidisse Papā, qui vidit eum solum anteqnā esset Papa.
Tum quia testamentum factum ab aliquo ante militiā, nō cen-
setur militare, nisi in ea approbetur *f.* & Bartolus *g.* ait, quod pu-
pillus moriens post mortē tutoris, per cuius scientiā reputaba-
tur sciens in vita eius, dicitur mortu ignorans, quoad effectum *h.*

De sex casibus, quibus Ecclesia pro polluta habe-
tur, ita quod non liceat in ea celebrare.

256 Ecclesia vt dicatur polluta in sex casibus, & seq.
258 Polluta Ecclesia pollutum est cœmeterium contiguum, sed non cōtra,
256 Primas

k De apofla.
l Did. c. ve-
stra.
m Et c. ma-
nifesta, 2. q. 2.
communiter
recepta.

a Bod. c. nu.
192.
b In leg. 1.
parag. pœni.
ff. de suspe-
tut.

c In d. c. vo-
stra. nu. 10. &
16. & supra c.
25. nu. 73.

d Iux. gl. di.
c. manifesta,
2. q. 1. & cap.
vestra, de co-
hab. cler.

e parag. 1. ff.
de noxlib.
28.

f Titius, ff.
de testam.
g Ibi, & in d.
parag. 1.
h l. cum an-
teriorib. C.
de iur. delib.

i In c. ecclesi-
stis, 63. di. &
ca. ecclesijs,
de consec. d.
x. c. proposu-
isti de con-
sec. eccles.
a in d. ca. ec-
clesiis, & gl.
in c. 1. de con-
sec. eccles.
lib. 6.
b Cap. fin. de
consec. eccles.
c Cap. aqua,
de consec.
eccles. d. c. fin.
d Ibidem.
e Ibidem.
f Ca. reuerti-
mini, r. q. 1.
& gl. sing. in
hac specie e.
cum illorum,
de sen. excō.
verb. effusio-
nem cōmen-
data per Fel.
ibi, & Panor.
in di. c. pro-
posuisti.
g De dedic.
eccles. col. 10.
in ration. di-
uin. offic.
h Gl. in d. c.
1. de conse-
c. eccles. verb.
sanguis, li. 6.
i G. o. di. c. c.
1. recept.
k Panor. in d.
c. proposuisti,
& Dominic.
in d. c. 1.
l Specula. vbi
supra, col. 9.
m Argu. cap.
contineba-
tur, & c. la-
tor, de hom.
n Arg. c. cum
decem adiu-
ta gl. de vit.
& hon. cleric.
& ca. decet, de
imm. eccles.
lib. 6. & per
ea quæ in ca.
quando, de
consec. dist.
2. c. 5. nu. 36.
diximus.
o communi-
ter & gl. re-
cept.
p Archid. in
di. cap. 1.
q Collecta-
rius in d. cap.
fin. argu. ca. 1.
de delict.

Primus casus est i, quando intra eam sanguis humanus iniuriose effunditur, aut causa naturalis eius effusionis, aut mortis datur. Dixi, *intra*, quia secus si extra eam, etiam desuper in tecto, vel subter eam in specu, iuxta Archidiaconum a. Dixi, *Ecclēsiā*, generaliter, ad comprehendendam etiam nondum consecratam b, quamvis quoad reconciliationem sit magna differentia: quia reconciliatio consecratae debet fieri ab Episcopo, & cum aqua benedicta ab ipso, aut ab alio Episcopo, non consecratae vero potest fieri à solo presbytero, & cum aqua à seipso benedicta c, quod probant d. lo. Andreas, Ancharius, Cardinalis, & Panormitanus, licet dubitet Anton. e. Dixi, *effunditur*, ad significandum, quod non sufficit aliquatum guttarum sanguinis emissio: quia iura requirunt effusionem, quæ largitatem denotat f. Dixi, *sanguis*, quia non sufficit percussio, quæ non sit mortifera sine eius effusione, quamvis sit eiusmodi, ut carnes contundat, aut ossa frangat, iuxta Speculatorem g. Dixi, *humana*, quia nulla effusio ceterorum animalium ad id sufficit h. Dixi, *iniuriose*, quia non sufficit naturalis effusio per nares, aut per os, aut quæ casu fit, lapsu, vel offediculo, aut ictu lapidis, aut regulæ per se decidentis, neque facta ob iustam defensionem k, neque ludo, aut ioco l, quod nostro iudicio intelligendum est de licito, & licite facto m: qualis raro accidere potest in Ecclesia, nisi cum aliqua pia representantur n, nec effusio facta per furiosum, aut stultum o, aut per puerum iudicio carentem p. Dixi, *aut datur causa*, &c. quia sufficit, ut vulnus infligatur intra eam, quamvis percussus ante egrediatur, quam sanguis in illā infundatur, & quamvis recipiatur ille aliquo vase, ne in eam decidat, nec contra sufficit, quod sanguis in illa effundatur, si vulnus extra inflictum est q. Dixi, *naturalis*, quia non sufficit, ut feratur sententia cōdenatoria, etiam intra, si per eius executionem effusio extra illam facta est. Dixi, *aut mortis*, quia satis est ad id suffocare, aut alias intra illā hominem sine sanguinis effusione interficere r. Sufficit etiam mors, & effusio sanguinis ob fidem Catholicam occisi, vel vulnerati s: non tamen sufficit interficere, aut percutere aliquo telo, vel tormento missio ab Ecclesia in existentem extra eam, quamvis sufficiat mors, vel effusio facta in Ecclesia per tormentum foris missum, secundum mentem prædictorum. Ad questionem hic propositam respondeo, quod nec ista, nec alia pollutio occulta impedit celebrationem in Ecclesia, secundum glossam receptam t, ex qua cum eam Salmanticę prælegerem, inculi fieri posse, ut effusio sanguinis, vel seminis facta ab hinc octo diebus, hodie incipiat impedire, & non ante: nam facta tunc videntibus duobus, & usque nunc tacentibus, nunc autē publicantibus, ita ut fama gi-

gnatur,

gnatur.
257 Se-
luntari-
ad id n-
sive for-
fundat-
per ce-
tres, q-
bis ibi-
dormi-
que tes-
violare-
non co-
Tertiu-
g Quart-
quam i-
pariete-
ficiat, i-
258 Q-
catum
Sextu-
verius
pars eo-
aliqua
pollutu-
trario p-
259 C-
259 C-
260 C-
260 P-
260 C-
261 C-
262 C-
262 B-
263 P-
263 P-
263 R-
259 C-
ta illu-
tioner

is humanus in-
s effusionis, aut
etiā desuper in
num a. Dixi, Ec-
n nondum con-
t magna diffe-
i ab Episcopo,
opo, non con-
n aqua à seipso
ius, Cardinalis,
ffunditur; ad si-
arum sanguinis
gitatem deuo-
quā nō sit mor-
yt carnes con-
ing. Dixi, hu-
id id sufficit h.
er nares, aut
ctu lapidis, aut
a defensionē h.
elligendum est
ore est in Eccle-
ffusio facta per
io carentem p.
nfligatur intra
sanguis in illā
se, ne in eam
effundatur, si
ō sufficit, vt fe-
us exequutio-
is, quia satis est
sanguinis effu-
ō sanguinis ob-
men sufficit in-
o misso ab Ec-
mors, vel ef-
um, secundum
bitam respon-
impedit cele-
eptam t, ex qua
sse, vt effusio
hodie incipiat
us duobus, &
ita vt fama gi-

gnatur,

gnatur, non impedit, vt ita dixerim, ex tunc, sed ex nunc.

257 *Secundus casus est*, quando in Ecclesia semen humanum vo-
luntarie effunditur. Dixi, *humanum*, quia ceterorum animalium
ad id non pertinet a, & quia satis est, vt sit cuiuslibet hominis,
siue foeminae, viri, clerici, laici, fidelis, siue infidelis, & quod ef-
fundatur, iuxta, contra, aut extra cursum naturalem b. Imo, &
per copulam coniugalem, iuxta glossam notabilem c, & alias
tres, quamuis alia oppositum teneat d, quam eius additio à no-
bis ibi probata confutat. Dixi, *Voluntarie*, quia non sufficit quae
dormiendo fit e, quamuis Angelus f oppositum dicat, sed ab-
que sufficienti ratione, quia ex eo quod teneatur coniugalem
violare, non sequitur sufficere eius qui dormit, cum ista non
non contineat eam irreuerentiam, quam illa erga Ecclesiam.

Tertius casus est, quando in ea aliquis excommunicatus sepelitur.

Quartus est, quando in illa aliquis infidelis sepelitur h: quam-
quam in hoc casu non solum reconcilianda est Ecclesia, sed etiā
parietes illius abradendi: licet in præcedenti reconciliatio suf-
ficiat, iuxta Panormitanum i.

258 *Quintus est*, quando Ecclesia per Episcopum excommuni-
catum publicum consecratur, aut benedicitur k.

Sextus, quando omnes parietes renouantur l. Sed contrarium
verius videtur, vt docuimus m, nisi quando omnes, aut maior
pars eorum simul deiiciuntur, quod raro fit. Et addo, quod quoties
aliqua Ecclesia polluitur, etiam cœmeterium illi cōtiguum est
pollutum, quāuis non id quod non est contiguum, licet è con-
trario polluto cœmeterio ecclesia illi contigua nō polluitur n.

De casibus reseruatis.

259 *Casus reseruatus quid, & quotuplex.*

259 *Casus reseruatus dicitur, quia tollitur, non quia non datur.*

260 *Absoluere omnis Sacerdos iure diuino potest.*

260 *Papa à quo, & qua potestate absoluitur.*

260 *Absoluitur Episcopus non potestate à se data.*

261 *Casus nullus reseruatus Papae sine censura, qua sublata cessat re-
seruatio, secus in Episcopali.*

262 *Casus quot, & qui reseruantur Episcopis.*

262 *Blasphemi absolutio vt facienda.*

263 *Papa iurisdictionem immediate sumit à Deo in omnes.*

263 *Papa absoluit ab omnibus sibi, & aliis reseruatis.*

263 *Regis operibus praefecti sepe hoc modo peccant.*

259 *Circa hoc dico sequentia. Primo, quod casus videtur
proprie descendere à cado, & significare ruīnam, iux-
ta illud Curtij: Casu rhede inopinato oppressus: per transla-
tionem autem significare alia, scilicet miseriam, per quam
quis*

a Gl. in d. e.
r. verb. hu-
manum.
b Text. in e.
eccles. ver.
cuiusque, 68.
dicit. & Spe-
vbi supra, tñ.
de dedi. ec-
cle. col. 10.
c In d. cap. t.
consecrat. &
in d. e. eccle.
de conf. d. 1.
e Glo. fin. in
d. e. eccles. is
communiter
recepta
f In verb. cō-
secrat. eccle.
parag. 9.
g Ca. consu-
luti, de cōf.
eccle. vel
alia.
h Cap. eccl.
cler. 1. & 2. de
consec. d. r. 1.
i In d. e. con-
suluti.
k Arg. d. e. cō-
suluti, vbi
not. Panor.
l Glo. in ca.
lignis, de
consec. eccle.
m In d. e. ec-
cles. not. 3.
n Cap. 1. de
consec. eccle.
vel altar.
lib. 6.

quis ruit à statu feliciori, iuxta illud:

a Virgil. 2.
A. Eneid.

a Sed si tantus amor casus cognoscere nostros.

Et eventum inopinatum, quia cadit, & deniat à regula prudentia. In proposito autem significat peccatum, quo quis cadit à rectitudine virtutis: & est duplex. Alter reseruatus, alter non reseruatus. Reseruatus est, cuius absolutio adimitur alicui inferiori sacerdoti: & est duplex. Alter Papalis, cuius absolutio adimitur omnibus parochis, & etiam Episcopis: alter Episcopalis, cuius absolutio adimitur solis parochis.

Secundo dico, quod ex his infertur, casum non dici reseruatum eo solo, quod non concedatur potestas absoluendi ei, qui non habet eam actu, vel habitu (vt aliqui sentire videntur,) sed qui tollitur, & minuitur ei, qui eam actu, vel habitu habebat, & ita verissimum videtur id quod ait Paludan. b relatus à nobis c, scilicet omnes sacerdotes simul cum ordine sacerdotali accipere potestatem super verum Christi corpus, ad conficiendum Sacramentum Eucharistie, & super corpus Christi mysticum, ad absoluendum ab omnibus peccatis mortiferis eius summptionem impediens, quod nos latius quam alij fundauimus d per illius contextum, & multa alia. Quibus nunc addimus primo ca. adijcimus e, & ea generaliter f, in quibus Gratianus exserte concludit, quod omnes sacerdotes, siue regulares, siue seculares, in sua consecratione, & ordinatione equalem suscipiunt potestatem baptizandi, predicandi, & poenitentias dandi, & peccata remittendi, & c. licet eis omnibus interdicitur exercitium illius potestatis, donec iure ordinario per electionem populi, vel de alio licentia concedatur.

b In 4. li. sen
dist. 17. q. 3.
art. 2.
c In cap. 1. in
prie. nu. 73.
de poen. di. 6.
d In cap. pla-
cuit, de poen.
dist. 6.
e Parag. ecce.
f Parag. ecce
16. q. 1.

g In clem. 1.
de priuil.
h In c. signi-
ficasti, de fo-
ro compet. 13
part. iux. su-
mme titu. 17.
cap. 11.
i In d. c. ad-
ijcimus, & di.
c. generaliter
parag. ecce.

a In l. 1. ff. de
iud.
b In ca. Sede
Apost. de
rescript. & in
cap. eum in
multis, eod.
tit. l. 6.
c Iux. ca. 1.
13. q. 1.
d In ca. pla-
cuit, de poen.
di. 6.

Secundo, quod Panormitanus iam senex, & id animaduertens g, reuocauit quaedam, quae h dixerat, quem postea omnes, qui eum legerunt, sunt sequuti. Tertio, quod S. Anton. i pro re certa presupponit, sacerdotibus datam esse plenariam potestatem absoluendi à Christo, & sacerdotem posse diuino iure omnia, quae pertinent ad forum poenitentiale, praeter ea quae iure humano fuerint ei adpra. Quarto, quod Gratianus k concludit monachos accipere tantam potestatem in hoc per suam consecrationem, quantum parochi, & alij sacerdotes, quia eisdem verbis consecratur omnes: & subdit, quod cum in consecratione coniungatur, non debet fieri diuortium, siue diuisio quoad potestatem, sed tantum quoad executionem eius. Quinto, quod Bartolus, quem sequuti sunt omnes, dixit a esse iudices, quos vocat cartularios, habentes iurisdictionem in habitu, & non in actu, super eos qui se vouerint illis subicere: sicut delegatus à Sede Apostolica contra aliquem expressum cum clausula, & quodam alio, generaliter habet quidem in expressum iurisdictionem in habitu, & actu, & in non expressos habitu tantum, vt probatur b. Quales videntur fuisse in primitiua Ecclesia communiter omnes sacerdotes, donec parochiae diuiderentur e, & Urbanus statueret, ne quis audiret confessiones alienorum parochianorum d.

260 Tertio principaliter dico, quod etiam ex predictis inferitur, non solum esse omnium consensum, quod in ordinatione sacerdotis nulla iurisdictio absoluendi à mortalibus conferatur. Tum quia omnium consensu iure diuino competit eis potestas, & iurisdictio absoluendi, & per nullum actum eis conceditur illa iure diuino, nisi per consecrationem: ergo in sua consecratione, & ordinatione accipiunt illam iurisditionem saltem in habitu. Tum quia expresse habetur, quod potestas absoluendi datur in consecratione iure diuino: licet iure humano adempta sit eius executio, donec assequantur eam ratione tituli, vel de alia licentia.

Quarto dico, quod etiam inferitur ex eisdem, incaute ipsum dixisse Papam constituit sibi confessarium, & dare illi iurisditionem super se. Tū quia si confessarius acciperet iurisditionem à Papa, non posset eum absolueret potestate iure diuino sibi data, cū eam solum haberet ab ipso iure humano. Tum quia non aduertit id, quod nos lōge ante ipsum scripsimus g, scilicet non posse asseri, quod ipse dicit. Tum quia Papa non habet iurisditionem super se, imo neque super successorem suū h. Tū quia iure naturali vetatur quis habere iurisditionem super se, secundum omnes i, & nemo potest dare alij, quod ipse non habet k.

Quinto dico, quod incautius idem subiicit, idem profus esse in Episcopo quod in Papa, scilicet, quod in eligendo confessarium l, ipse dat iurisditionem illi, quod nusquam alius dixit: cū secundum omnes confessarius non absoluat Episcopum virtute iurisditionis acceptę ab eo, sed virtute iurisditionis diuinitus acceptę per clauis, quas accipit in ordinatione, non ab homine, sed supernaturaliter à Deo, vt ipsemet dixit m, & sentit n, dum per multas rationes nobis applaudentes cōcludit, solum sacerdotem esse verum ministrum sacramenti pœnitentię, nec sufficere quod sit sacerdos, sed oportere, vt sit proprius, vel delegatus à proprio, & quod tres solum dicuntur quoad hec proprii sacerdotes, scilicet Papa, Episcopus, & parochus, quos ait esse iure diuino proprios, & ita accipere à Deo diuinitus potestatem absoluendi. Et cum per nullum alium actum, quam per consecrationem eam accipiant, & omnes eodem modo, & eisdem verbis consecrentur o, consequitur eos accipere à Deo iurisditionem, saltem in habitu in sua ordinatione, & consecratione, vt eruditissime b dixit Panor. quem omnes postea secuti sunt, & dilucide Gratianus c concludit, omnes sacerdotes accipere potestatem dandi pœnitentiam, & absoluendi à peccatis per consecrationem, licet iure humano vetetur eis executio eius, donec per titulos, vel alio modo licentiam assequantur.

Sexto dico, quod ex hoc sequitur aliud esse casum reueruatum, aliud censuram, quæ est pœna eius, vt est tactum supra d.

Septimo dico, quod Concilium Trid. e definit esse hæreticum dicentem, quod Episcopus non possit reueruare aliquē casum quoad

In l. 4. fen. d. 18. q. 4. ar. 32

In d. e. adificimus & c. generaliter.

In d. e. placuit.

h Cap. innotuit de deceter.

i l. pen. ff. de recep. ar. b. & l. ille à quo parag. temp. pœnitentium, ff. ad Treb.

k Cap. quod aurem, de iure patron. l. si in iuris, C. de leg.

l iuxta c. fin. de pœn. & re. m. i.

m Di. 20. q. 1. ar. 3. n. Art. 1. & d. 18. q. 14. ar. 1. & 2.

a Vt in sup. dicit c. adificimus, & generaliter habetur.

b Vbi supra.

d Eod. c. in d. 151.

e Cap. 7. & c. 15. sess. 19.

at à regula pri-
am, quo quis ca-
seruatus, alter
imitur alicui infe-
absolutio admittit
alis, cuius absolu-
ci reueruatum eo
ei, qui non habe-
ur,) sed quia tol-
ebat, & ita verifi-
à nobis e, scilicet
ali accipere pote-
dū Sacramentum
d absoluendum ab
impedientibus,
is contextum, &
icimus e, & ca. ge-
it, quod omnes
consecratione, &
ptizandi, predi-
endi, & c. licet eis
atis, donec iure
entia cōcedatur.
nimaduertens g,
mnes, qui eum
pio re certa pre-
potestatem ab-
iure omnia, que
iure humano
dit monachos
consecrationem,
verbis consecra-
ne coniungatur,
potestatem, sed
Bartolus, quem
ocāt cartularios,
, super eos qui
ede Apostolica
idā alios, gene-
em in habitu, &
batur b. Quales
iter omnes sa-
panus statueret,
hianorum d.

260 Tertij

7

f In c. 6. sess.
24. de refor.
g Eod. c. 194.

h In parag.
ceterum re-
lato, sup. eod.
n. 73.

i Sess. 24. de
reform.

k Per illud
c. 6.

l In auth. of-
feratur, C. de
lit. contest.
m ff. qui sa-
tis d. cognat.
n In regu. i.
ff. de reg. iur.
o. Vbi supra
column. 1.
p In verbo
casus.

a Caietan. in
sum. verb.
casus.

b Arg. c. ex
tutorum, de
auctor. & usu
pal. & l. si
domus, ff. de
ser. urb. praet.

c In capitula
quorundam
de iud. not.
21. n. 71.

d l. Papinia-
nus, ff. de mi-
nor. & c. ad
audienciam
de decim.

e Arg. prae-
d. iur.

quoad forum interius, sed solum quoad exterius. Et addit quod in articulo mortis omnis casus, & omnis censura definit esse reservata, & quod Episcopi absolvere possunt in omnibus casibus occultis reservatis Papae: cuius tenor refertur supra g. Huic §. in editionibus prioribus Latinis hic posito videtur contradicere bulla Coenae Domini h, quatenus reservat absolutiones excommunicationum illius bullae, non obstantibus quibusvis Conciliis. Per quae verba videtur derogare praefato cap. 6. i Et quod ut audio, S. D. N. non permittit, ut Episcopi absoluant per seipsum, nec per suos vicarios speciales hereticos occultos: licet illud concedatur eis k. Et quod eadem ratione videtur eis ablata facultas absolviendi ab omni excommunicatione, & casibus reservatis in illa bulla: nisi dicamus, quod hic §. limitat illum, ne procedat in occultis, & habentibus complices, & ita non sunt contrarii. Pro quo facit quod lex specialis non censetur tolli per generale. siue praecedat, siue sequatur, iuxta glossam singul. & receptam l. cui similis in l. sciendum m, quatenus probant praefata authentica, licet sit posterior, imitari per praefatam l. sciendum, licet sit prior, & non tolli per d. authenticam, licet sit posterior, & tradit Decius n.

261 Octavo dico, quod nullus est casus reservatus Papae, cui non sit annexa aliqua censura, ut testatur S. Antoninus o, & sentit Caietanus p. Quo fit ut bulla quae concedit facultatem absolviendi a casibus Papalibus, videatur concedere potestatem absolviendi a censuris Papae reservatis.

Nono dico, quod ab omnibus peccatis habentibus annexam censuram Papae reservatam, post sublationem eius legitimam simplex parochus absolvere potest: quia per id definit esse reservatum a, nisi cum reservatione censurae Papalis concurrerit etiam Episcopalis, quae sibi reservat peccatum, ob quod illa censura ponitur b, quatenus habent, altero ex duobus impedimentis sublato, alterum non tolli: quod quamvis iure nitatur, videtur tamen usu indistincte interpretatum, sublatam esse episcopalem reservationem, & censuram sublata Papali, per ea quae diximus alibi.

Decimo dico, quod Episcopus concedendo casus suos, siue sibi reservatos, non videtur concedere absolutionem a censuris sibi reservatis: quoniam a diversis non fit illatio d: & aliud est peccatum reservatum Episcopo, aliud censura ei reservata: non aliqua sunt peccata annexa censuram non habentia, quae sunt Episcopo reservata, & etiam sunt censurae aliquae illi reservatae, peccatis ob quae illae dantur ei non reservatis. Nec etiam concedendo absolutionem a suis casibus, & a censuris, videtur concedere absolutionem aut dispensationem votorum, aut irregularitatum, a quibus ipse potest: quia nec sunt casus, nec censurae ipsi reservatae: & ita ex illis non inferitur ad haec, neque est contrario e. Ad questionem de parochio habere facultatem absolviendi a casibus reservatis Episcopo suo, an possit absolvere poenitentem alterius Episcopatus cum iusta licentia sibi concessa a peccatis reservatis suo Episcopo: Respon-

Respondi, posse. Tum quia glossa f, & clarius per multa Panormitanus g, habent, confessarium legitimū vnius parochiæ posse absoluere confessum à peccatis vbicumque commissis: & Episcopi videntur tacite velle debere, vt idem sit de peccatis eis reseruatis, quando confessio fit habenti facultatem absoluendi à reseruatis suo Episcopo. Tum quia id videtur habere consuetudo: numquam enim intellexi vllum confessarium legitimum, cui esset præfata facultas, remisisse quem ad Episcopum alterius Episcopatus. Et consuetudo ampliari potest iurisdictionem, imò & dare non habenti h.

Vndecimo dico, quod Episcopus concedendo alicui omnem suam facultatem, & omnem suam auctoritatem ad audiendam confessionem, & absoluendum auditos, non videtur concedere casus sibi reseruatos iure communi, aut suo particulari, aut consuetudine generali, vel speciali: quamquam oppositum credo, quando concedit omnes suos casus: quia iuxta communem loquendi consuetudinem, quæ attendi debet k, per suos casus peccata illi reseruata intelliguntur, nec S. Antoninus l oppositum tenet. Et etiam quando concedit omnem suam facultatem excepto tali casu reseruato. Et etiam quoad forum conscientie, quando apparet intentionem Episcopi fuisse concedere reseruatos ei, cum omnem suam facultatem concessit b.

262 Duodecimo dico, quod excommunicationes Episcopo reseruata referuntur supra c. Qui autem, & quot sint casus ei reseruati, magna est inter doctores contentio, vt colligitur ex glossa d, s. Antonino e, & Angelof, & Syluestro g: in qua controuersia communior conclusio est, esse quatuor, quinque, aut sex. Primus est peccatum clericum, quod irregularitatem annexam habet, secundum Syluest. & eos quos ipse refert h: sed nobis verius, & vsitatus videtur dictum Cardinalis i, scilicet, clericum qui ob aliquod peccatum irregularitatem incurrit, posse absolui à censura, si qua subest, & à peccato, antequam cum illo in irregularitate dispensetur. Secundus est incendium domorum, frugum, aut aliarum rerum ex proposito factum, & consilium, & auxilium in id prestitum k. Tertius est peccatum, ob quod poenitentia solemnis imponenda est, quæ ob solum notorium peccatum graue, & scandalum imponitur l.

Quartus, absolutio blasphemie publicæ, & notoriæ, per capitulum m, cui communis innititur, sed non probatur: quia loquitur de foro contentioso, vt recte Angelus insinuauit n: & quia ius nouum o Cōc. Lateranensis sub Leone X. oppositum eius quod communis dicit, significat: quatenus vetans, ne confessarii blasphemos in foro conscientie, nisi cum grauissima poenitentia ad arbitrium seueri confessarii imposita absoluant, inuit eos posse cum prædicta poenitentia absoluere, prout supra p dictum est. Quintus, dispensatio votorum, & iuramentorum: sed hic non debet numerari inter casus, cum non sint peccata, qualia illos esse diximus supra q. Sextus, absolutio excommunicationis

f Ca. placit. 16. q. 2. g In e cum contingat, n. 29. de iori. compet.

h Ca. duo si mul cum gl. de offi. ord. i Arg. e. si de offi. vic. l. 6. & eorum, quæ 10. Andre. citat in e. tua eod. tit. k Ca. ex licentis, de spons. l. librorum, par. 2. quod tamē Castus, ff. de leg. 3. l. 3. part. ult. 17. c. 13. a Arg. domini, 12. q. 7. & eorum, quæ late notat Dec. in r. g. ff. de registur. b Arg. e. intelligenti de verb. sig. c Eod. c. n. 12. cum seq. d Ca. 2. de poen. & rem. l. 6. e 3. part. tit. 12. c. 11. f Verb. casus in princ. g Eo. ver. q. 2. & gl. & doct. in cle. dudum, par. Batuenus de sepale. h Vbi sup. q. 7. i In cle. dudum, par. 2. e. etiam, de sep. k 21. q. 2. c. pessimum. l Ca. fin. adiunct. gl. 2. q. 6. c. quæ tunc no est in vi. m De mat. d. n. vii supra. o Para. ad abolenam. p Ca. 12. n. 12. q. 2. q. c. n. 234.

r Glo. d. c. 1.
de pen. & re-
mid. l. 6.

f Eod. c. 112.

3 Eod. n. 39.

2 Extrava-
gant. inter
cunctas, de
privileg.
3 2. par. tit.
17. c. 11. in fi.

b In c. 1. de
crim. fals.
c In l. 1. ff. eo-
dem.

d Iuxta l. 1.
parag. qui de
positis, ff. eod.
e Eod. ca. nu.
119. & c. 25. n.
17.

f Eod. c. n. 120.
in fine.

g Sy. u. verb.
casus, q. 4.

h In c. 17. nu.
72.

i Ca. vti nam
36. d.

maioris r, sed hic non est casus reservatus: quia non est peccatū, sed illius poena: neque intelligenda est de omnibus excommunicationibus, sed de reservatis Papæ, quarū absolutio in aliquibus casibus inferiori conceditur, per quem Episcopus intelligitur, vt dictum est s: nā ab alijs casibus reservatis parochi quoad forum conscientie iure cōmuni absolvere possunt, per dicta supra. Per quæ videtur vnum, vel alterum tantum ex his casibus esse vsu receptū. Alij vero casus reservantur Episcopis ipsis per consuetudinem generalē, aut quasi generalē, quos tangit, & refert glossa u. *Primus* est homicidium voluntarium, aut realis membri abscissio: quia mentalis, nec verbalis etiam perucniens ad percussionem non comprehenditur, secundum S. Antoninū 4. *Secundus*, peccatum falsitatis falsandi scripturas, ac dandi testimonium falsum, aut tacēdi verum coram iudice, iuxta notatā à Panormirano b, & Bartolo c, & peccatū admittum ab Advocatis, Procuratoribus, & Notarijs ostēdēdo scripturas partibus aduersis d. *Tertius* violatio libertatis, aut immunitatis Ecclesie, de qua supra e, per quam iniuste personis, aut rebus Ecclesiasticis iniuria inferitur. Quamquam nunc sæpe habet annexam excommunicationē Cœnæ, per dicta supra: & consequenter videtur, quod omne sacrilegium est casus Episcopalis per consuetudinem g. *Quartus*, peccatum retinendi incerta aliena, quem supra h vtiliter declarauimus. De casibus tamen qui per consuetudinem, aut constitutionem specialem episcopatum reservantur, certa regula dari non potest, iuxta omnes: quia vnaqueque provincia suo sensu abundat i.

263 *Decimotertio* dico, quod non videtur satis tuta opinio cuiusdam viri eruditi, quam publicauit in tractatu suo de casibus sedi Apostolicæ reservatis sub finem: nempe quod confratres sanctissimæ Trinitatis, & alij Christi fideles non possunt absolui à casibus reservatis Episcopis, eis inconsultis, auctoritate bullæ S. D. N. Gregorij XIII. per quam facit facultatem præfatis Christi fidelibus in hæc verba: *Et insuper vt ipsi confratres, & alij Christi fideles indulgentiarum, remissionum, relaxationum præfatarum Deo propitio facilius efficiantur participes, illis, & eorum cuilibet, vt temporibus, & diebus supradictis quoscunque seculares, vel quorumvis ordinum, etiam mendicantium, regulares presbyteros idoneos ab ordinatis locorum approbatos in suos possint eligere confessores, & qui eorum confessionibus diligenter auditis, & eos, & eorum quemlibet ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quantumque grauibus, & enormibus, etiam sedi Apostolicæ reservatis, exceptis contentis in literis in die Cœnæ Domini legi consuetis, totiens, quotiens, & etiam à criminibus in eis literis contentis, semel in vita tantum, & in mortis articulo eadem auctoritate absolueret, ac pro commissis poenitentiam salutarem iniungere, &c.* Præfatus enim auctor sūdat suam opinionem in eo, quod Papa

non

non potest tollere ius diuinum: & quod iure diuino est concessa potestas Episcopis referuadi sibi aliquos casus: quæ potestas videretur eis auferri, si virtute præfatæ concessionis possent prædicti Christi fideles absolui à peccatis referuatis Episcopis. Quæ tamen opinio non est vera, nec bene fundata. Tum quod Papa habet super omnes Christianos iurisdictionem *k*, & non solum qualem qualè, sed immediatam quoad omnia spiritualia, vt colligitur ex S. Thoma *a*: & sicut habet illam immediatam à Deo, ideo nemo alius potest eam illi tollere, vel minuere *b*. Tum quia non satis caute arguit tolli ab Episcopis ius referuandi casus, eo quod Papa conferat facultatem absoluendi ab eis aliquibus alijs in aliquot casibus, vt in casu proposito: quia effectu arguit à sublatione partis ad sublationem totius, & sic à minori ad maius affirmatiue contra regulam Dialecticorum, & Baldi. Tum quia etiã omnis presbyter solo iure diuino attentio potest absolueret quilibet à quolibet peccato, vt dictum est supra *d*, & efficaciter probauimus: attamen plurimis non licet, iure humano Papæ id verante. Nec sequitur ex hoc tolli eis potestatem illis diuinitus datam, sicut iure diuino, & naturali cuiuslibet licet pacisci, & contrahere *f*, nihilominus iure non solum Pontificio, sed etiam Regio verantur multi ad paciscendum, & contrahendum: nec propterea dicitur tolli ius naturale, & diuinum, sed tantum ex æquo, & bono restringi. Tum quia omnium est vna conclusio, multa iura iure naturali, & diuino competentia multis restringi, & limitari à summo Ecclesiæ Principe quoad spiritualia, & à seculari quoad temporalia, tam per interpretationem interius, & equitatem interpositam *h*, quam per poenæ interpositionem *i*, quæ per iustam dispensationem *k*, quam per rationem iustam naturalem *l*: & copiose tradunt Felinus, Decius, & alij *m*: & palam est in casu proposito solū ius Episcoporum restringi, & limitari ex iusta causa, sancta & honesta. Tum quia glossa *n* damnatur ibi cõmuniter, quatenus dicit confessos religiosis habitibus à Papa priuilegiū audiendi confessiones, teneri confiteri iterū suis parochis, si absque ipsorum licentia confessi fuerint ipsis. Tum quia præfata opinio sapit hæresim Ioann. Poliacci damnatam *o*, quatenus asseruit, quod stante statuto cap. *omnis vtriusque sexus*, non potest Papa facere vt parochiani non teneantur confiteri proprio sacerdoti, seu parochio Ecclesiæ. Et quod Papa non potest dare licentiam audiendi confessiones, quin confessus habenti eam teneatur eadem peccata iterum proprio Parochio fateri. Tum quod destruit Clement. *duum p*, & omnia iubilæa, cruciatas, & confessionalia, quibus fit facultas eligendi confessores, & consuetudinē generalem totius Ecclesiæ Christianæ, quæ contrariam eius opinionis sententiam vbique terrarum seruat. Tum denique quod facile diluitur argumentum eius concedendo quidem Papam non posse tollere ius diuinum

k Per extra. vna sanctam de maior. & obed. & dicta Innoc. in c. 1. de cons. ampliatum ibi per Felio. a. n. 2.
a Recept. in tract. contra errores Graecorum concl. 55. alias c. 3. concl. 33.
b Ca. 13. cuncta per mundum, & c. per principalem; c. 9. 3.
c In l. euenitulum, C. de epis. & cler.
d Eo. in prin. e In c. placuit de poen. d. 6. f l. 1. ff. de pa. & is.
g Iuxta. e. quod in dubijs, & c. pen. de poen. h iuxta. l. 1. C. de leg.
i Iuxta. l. quisquis, C. ad l. Iulian. maier. & c. cum secundum de hæret. l. 6.
k c. ex multa; & toto tit. de voto, & c. quæto cum eis adnot. de iur. reur.
l Iuxta. l. Lucius, ff. de iur. iud. & l. ite si verberati, ff. de rei. v. d. parag. si con. rat. ff. cõmu. p. r. d.
m In d. e. quæ in ecclesiis n. Ca. omnis de poen. & re. miss.
o In extra. vna electio. nis, de hæret. p. De sepate

non est peccatū, quibus excommu- solutio in aliqui- ifcopus intelligi- s parochi quoad sunt, per dicta su- am ex his casibus ifcopis ipsis per quos tangit, & re- um, aut realis mē- n perueniens ad in S. Antoninū 4. is, ac dandi testi- ce, iuxta notata à missum ab Aduo- ripturas partibus unitatis Ecclesiæ, rebus Ecclesiasti- bet annexam ex- nsequenter vide- lis per consuetu- a aliena, quem su- a qui per consue- copatum refer- nes: quia vnaque- uta opinio cuius- fluo de casibus se- quod confratres on possunt absol- ultis, auctoritate facultatem præ- vt ipsi confratres, relaxationum præ- s, illis, & eorum osseunque seculares, gulares presbyteros sint eligere confes- & eos, & eorum riminibus, excessi- etiam sedi Apo- Cæne Domini le- in eis literis con- ulo eadem auctori- rem iniungere, & in eo, quod Papa non

a Ca. sunt
quidam, 25. q.
1.
b Ca. 7. de ca-
sibus refer.
ut. l. 14.
Conc. Trid.

c In c. fin. de
consuet. n. 3.

d In prædicto
c. 7.

e Ca. in nouo
21. d.

a Ad Rom. 1.
& c. 1. de offi.
delict.

in totum a, imo & concedendo potestatem reservandi sibi al-
quos casus iure diuino Episcopis conuenire b: negando tamen,
quod non possit Papa illam ex iusta causa limitare, & restringe-
re aliquo prædictorum modorum: negando item, quod per li-
mitationem, & restrictionem in hoc casu factam, tollatur Epi-
scopis potestas reservandi sibi facultatem absoluendi in aliquot
casibus, per supradicta. Quin & Panormitanus dicit, securus In-
nocentium receptum ab omnibus, quod per rationem natura-
lem potest declarari, & limitari ius naturale, & diuinum, nõ so-
lum per legem Papæ, quoad spiritualia, & per legem alterius
principis, quoad temporalia, sed etiam per consuetudinem ra-
tionabilem: vt passim limitatur præceptum de non occidendo,
& de stando duorum, vel trium testimonio, &c. Dixi supra, *Imo*
& concedendo, &c. Tum quia Conc. Trid. d non habet præfatam
potestatem reservandi dari Episcopis iure diuino, id est, imme-
diate à Deo, sed magis ad Christiani populi disciplinam
pertinere, vt hæc potestatem habeant, summi quidem Pontifi-
ces in toto orbe, Episcopi vero in suis dioccesibus. Quod longo
aliud est, cum multa iure humano constituta multum ad Chri-
stiani populi disciplinam pertineant. Tum quia hæc reservandi
potestas non pertinet ad ordinis substantiam, neque ad iurisdic-
tionem ad absoluendum necessariam, sed ad aliam extrariam
Ecclesiæ Christianæ gubernandæ valde opportunã. Tum quia
nullibi probari videtur iure diuino competere Episcopis aliam
iurisdictionem, quam illam, quæ datur eis per ordinationem, &
consecrationem: quia omnis alia conceditur eis mediate, vel im-
mediate à Papa e. Per quã considerationem negari posset, quod
ita immediate suscipiant Episcopi iurisdictionem hanc reservan-
di extrariam à Deo, sicut ordinis characterem, sed à Papa per e-
lectionem, confirmationem, vel aliam dispositionem ordinariam,
vel delegatam, expresse, aut tacite per traditionem, & consue-
tudinem iam inde ab ipso Petro in hunc diem continuatam.

Ad primam questionem hic propositam respõdeo, quod Re-
gis præfectus publicis operibus, qui minore pretio cogit subdi-
tos ad importandam materiam eorum, non potest iuste in gra-
tiam alicuius priuati etiam gratis curare, vt importent similem
ipsius operi. Ad secundam, quod non sufficit ad id consensus Re-
gis, qui operis subditorum non potest ita in utilitatem priuatam,
ac publicam imperare. Ad tertiam, quod talis priuatus non ex-
cusatur, eo quod ipse præfectus suæ conscientie oneri id accipit,
magis quam Pilatus suscipientibus in se Iudæis culpã damna-
tionis Christi: nec magis quam iuuans ad furandum eum, qui
totam culpã in se recipit, quia facientes, & consentientes, &c. d

Miscellaneum I. de præsentatione Confessa- riorum Religiosorum.

264 Præsentatio fratrum ad audiendas confessiones, &c.

265 Con?

265 Concilio non derogatur nisi expresse.

266 Presentatus semel, & admissus noua presentatione non indiget.

264 **D**E presentatione fratrum confessoriorum facienda ordinarijs *b* hoc in loco scripsimus in vulgari multa, & diligenter quidem, quæ ob iustas causas, præter hæc pauca, in editione latina omittimus. *Primum*, quod tenentur prælati fratrum petere ab Episcopis, & superioribus, vt placeat ipsis, quod fratres ad id per suos prælatos nominati, possint in suis ciuitatibus, & diocesis libere eorum subditorum confessiones audire, & salutare pœnitentias imponere, & cum sua facultate, & bona venia absolueri, quidquid dicat Syluester *d*, allegando Cardinalis *e*, qui licet ibi subobscure loquatur, tamen in §. *ac deinde*, resoluit, teneri fratres ad petendum prædicta. *Secundum*, quod debent fratrum Prælati eligere fratres idoneos in numero conuenienti ad tria prædicta, ac eos presentare Episcopis. Dixi, *Presentare*, quia nõ sufficit nominare *b*, quod dixit esse sensibus corporis exhibere. *Tertium*, quod Episcopo sine iusta causa nolente admittere, possunt presentati facere illa perinde, ac si fuissent admissi *i*. Nec videtur ob stare *k* Cõc. Trid. Tum quia huiusmodi presentatus, & sine causa ab Episcopo reiectus habetur pro approbato ab eo, sicut & regulatis petens licentiam transeundi ad regulam strictiorem, negata ea sine iusta causa habetur pro licentia donato *l*, & sicut Abbas, qui petijt tercio benedictionem ab Episcopo, habetur pro benedicto, si eam sibi neget *m*. *865* Tum quia Conc. Trid. non videtur voluisse derogare iuri communi, & conciliari *n*, neque Concilio Lateranensi *o* argument. dicti solemnem Archidiaconi, quod requirit derogationem expressam Concilij ad hoc, vt illi censetur derogatum, de quo late Felinus *p*. Tum quia expedit iura concordare *q*, & possumus hæc iura commode concordare dicendo, quod Concil. Trid. limitetur per alia duo prædicta ob rationem specialitatis, quæ colligitur ex eis, *Ad frenandam aliquorum Episcoporum duritiam*: vt in d. ca. *r*. r. statuitur, cum etiam posteriores leges limitentur per priores.

266 *Quartum*, quod semel presentatus, & admissus non indiget noua presentatione, etiam si aliquoties exierit diocesim, ad quam fuit presentatus *a*. *Quintum*, quod presentatus non debet absolueri a casibus Episcopo reseruatis, nisi data ei ad id facultate, & minus dispensare in iuramentis, vel votis *b*, quod est tutius secundum S. Antoninum *c*: licet Sylu. *d* cõtra teneat quoad casus per ipsum Episcopum reseruatos. *Sextum*, quod prædicti confessorij per priuilegium Papæ Sixti IIII. possunt audire confessiones omnium, qui ad sua loca confitendi causa venerint, licet non sint ex Episcopatu, ad quem fuerunt presentati *e*, non tamen possunt extra loca pro quibus sunt presentati, nisi, &c. *Septimum*, quod Episcopi, si voluerint, possunt remittere religiosis obligationem

b lxx. clem. dudum, de sepul.
c lxx. d. d. am. elem. dudum, parag. Barui. mus, & Conc. Later. sub Leone X. sess. 11.
d Ver. confessor, 2. q. 1.
e in d. parag. stru mus.
f Quæst. 5.
g lxx. d. d. am. parag. ac deinde.
h lxx. gl. sing. & recept. ibidem verb. presentare.
i Di. cle. p. 1. r. q. si vero. k Ca. 1. de foro. sess. 23.
l Ca. licet, regula.
m Cap. 1. de sup. neglig. prælat.
n Di. cle. dudum, parag. si vero.
o Sess. 11. in c. 1. de constit. l. 6.
p l. c. non nulli, de rescript.
q Ca. cum expedit de electione. l. 6.
r De sup. neglig. prælat. l. 1. sed & posteriores, ff. de legibus.
a D. d. clem. parag. item, ubi Card. q. 1. blux. glo. recept. in d. parag. si vero.
c 3. part. tit. 17. c. 11.
d Verb. confessor, q. 5.
e Supple. fol. 53. concess. 159.

f Ar. c. quod
ob gratiam, de
regal. iuris, l.
6.
g Prædicta
sess. 11.
h Ver. præ-
sentatio fra-
trum, & me-
lius verbo ab-
solutio quoad
seculares, &
habetur in
monumentis
primæ im-
pressionis,
fol. 95. & se-
cundæ impres-
sionis, 93. &
in supple-
men. fol. 9.
concess. 35.
i Ca. porro, &
casus de pri-
uileg.
k Ver. præ-
sentatio, pa-
rag. ult.

tionem petendi, & presentandi, habendo eos pro presentatis, ut sentit g Conc. Later. ibi, nisi eos exhiberi sibi petierint. Octauum, quod prædicti Patres habent priuilegium Innocentij VIII. quo se possunt aliter presentare Episcopis, relatum in Cõpendio priuileg. fratrum Minorum h. Hæc tamen presentatio non est tantæ virtutis, ac alia, quia non nisi in vnum annum durat, neque facit ut sic presentati pro presentatis habeantur, iuxta formam iuris, nec consequenter, ut gaudeant priuilegijs, quibus presentari gaudent, ut colligitur ex tenore concessionis, quæ quia est priuilegium, stringi debet i, & eo non esse vtendum consulit Compilerator præfatorum priuilegiorum k.

Miscellaneum secundum, de quibusdam regulis Confessariorum.

- 267 Bona facta in peccato mortali ad hæc multa profunt.
268 Absolui non debet sacramentaliter non confessus, etiam non valens.
269 Confessio facta vni non sufficit vt alter absoluat.
269 Voluntas non fertur in incognitum.
270 Religiosus qui testans non absoluenas.
272 Excommunicati mortui cuius absolutio non petenda.
272 Mortuus absolui, & excommunicari an possit.
272 Hæres cuius excommunicati absolutionem querere non debet.
272 Excommunicatum etiam non confessum absoluit sacerdos, etiam excommunicatus in morte.
272 Absoluere non potest laicus excommunicatum etiam in morte.
273 Collatio beneficij facta excommunicato quæ valida.
273 Excommunicatio non ligans extra Episcopatum, etiam Episcopo volente.
273 Excommunicatio conditione non trahitur retro.
283 Appellatur ab excommunicatione durante conditione, etiam post decennium.
274 Pensio, cui quis per se consentit statim tenet.
274 Ignorans cur non incurrit pœnam extraordinariam.
275 Absoluit quis ab hæresi per Pape commissionem.
275 Dispensare potens super voto, cur non potest super iuramento.
276 Vouens intrare religionem, an tenetur extra prouinciam.
277 Absolutio excommunicati ad cautelam quotuplex, à Confessaria vt dicitur potest, 278.

267 **P**ro contentis in regulis Confessariorum, & Pœnitentiũ hic in vulgari positis, quæ excepto vno supra locis opportunioribus inseruntur, substituo illud, & alia sexdecim responsa totidem noue quesitorum. Primo, quod vltra illa, ad quæ diximus prodesse opera bona facta in peccato mortali, profunt etiam ad implenda præcepta, & excusandũ a nouo peccato, iuxta

g In prælu-
a au. 3.

to, iuxta ea que diximus *b*, & ad illustrandam mentem peccato-
ris, quo suum malum statum agnoscat, & eius poeniteat *c*, & ad
quarendas virtutes morales *d*, & ne peccatum nos suo pōdere
in aliud trahat, secundum Aluodorensem *e*, & ad querendam
cordis lætitiā, iuxta illud Pauli *f*: *Spe gaudentes*: & ne angelus
noster tutelaris ob ingratitude[m] nos omnino deserat, & ne
tam cito nos Deus puniat: tardius enim puniuit Achab: quia
se humiliavit *g*. Id autem quod hic diximus in vulgari de actu
de se malo, fieri bonum ex circumstantia, & contra, explicatum
est supra *h*, per quod soluitur dubium.

268 *Secundo*, quod firmiter est tenenda sententia posita supra *i*,
scilicet non debere que absolueret sacramentaliter infirmū, qui
verbis, vel nutibus non fuerit ei confessus aliqua peccata, licet
antequam obmutesceret, vel iudicium amitteret, vocauerit eū,
quam tamlibet voluntatem confitendi cum signis contritionis
ostēderit alij, vel alijs quam absolutoro. Tum per rationem ir-
refragabilem ibidem insinuatā. Tum quod S. Thomas pro cō-
traria parte citatus *k*, dicens posse talē vngi extreme, baptizari,
& à peccatis absolui, intelligendus est de absolutione alia quā
sacramentali, pura generali deprecatiua, vel à poena per indul-
gentias ei concessas. S. item Antoninus *l* pro eadē citatus, qui
solū ait in tali casu sacerdotē debere prebere infirmo quidquid
humanitatis potest absoluendo, & reconciliando, est secundum
predicta intelligendus. Medina etiam pro eadem citatus *m*, po-
tius cōcordat sequendo glossam *a*, quæ vt *b* diximus, verbum,
penitentia, in textu positum intelligit de alia absolutione, quā
sacramentali. Tum quia quamuis valeat confessio facta scripto
absenti, saltem ex iusta causa, vt dictum est supra *e*, non tamen
sufficit velle scribere illa, nisi scribat, & id faciat animo confi-
tendi ea, & non cuiquamque, sed illi presbytero, à quo vult ab-
solui, & ita non sufficiet vocare confessarium, & dicere se velle
confiteri, imo neque confiteri peccata coram alio, nisi ad sum-
mum quum confiteretur omnia, ei mandando vt deserret illa
tamquam nuntius ad presbyterum eum absolutorum.

269 Tū quia cōtra Conc. Trid. & omnes receptas sentētiās esse
videtur dicere, quod voluntas cōfitendi absque cōfessione, vel
cōfessio facta vni, presertim nō presbytero, vel aliter, quā sacra-
mentaliter, sufficiat vt absoluator ab alio, qui eā non audiuit, &
iudicialiter debet absoluere: cū voluntas nō feratur in incogni-
tum, secundū Augustinum *d*, presertim iudicis (qualis est con-
fessarius.) Tum quia nō vendicat sibi locū eadem ratio in hoc
sacramēto, quæ in Baptismo, Eucharistia, & Extrema vnctione:
nā illa nō ministratur iudicialiter, & causa cognita, vt hoc: nec
vilius eorū pars essentialis est cōcursus vilius actus actualis illa
sumpturi quoad eorum ministrū: imo sufficit voluntas præco-
dens ea suscipiendi: in hoc autē non sufficit voluntas confiten-
di, & accipiendi absolutionem, imo confessio est eius pars sub-

Kkk 4

stantia-

b In princ.
c i. de poen. d.
d n. 43.
e Ca. falsas, de
poen. d. 5.
f Ca. vides
21. n. 6.
g In 4. parte
summæ.
h Rom. 12.

g 3. Reg. 21.

h Ca. 25. n. 1.
i Ca. 26. n. 27.

k In opus.
65.

l 3. par. tit.
o. c. 2. de iud.
firmo.

m In Cod. de
confess. tract.
2. de absolut.
ab oblitis.
a Ca. is qui,
26. qu. 6.
b Vbi supra.
c Ca. 21. n. 36.

d In 1. 9. & 6.
de Trini. &
probatur in
c. 1. 29. q. 1.
et de qua re,
ff. de iud.

ro presentatis,
perierint. Octa-
nnocentij VIII.
atum in Cōpen-
sentatio non est
num durat, ne-
antur, iuxta for-
milegeis, quibus
cessionis, qua
n esse vtendum
m *k*.
dam regulis
sunt.
etiam non valens.
da.
ere non debet.
sacerdos, etiam ex-
etiam in morte.
da.
m, etiam Episcopo
ditione, etiam post
riam.
m.
per iuramento,
ouinciam.
lex, à Confessario
n, & Poenitentū
o supra locis op-
lia sexdecim re-
vltra illa, ad que
o mortali, pro-
ū à nouo pecca-
to, iuxta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

f Sess. 14. c. 1.
g. & 3. & c. n.
4.

g Ioan. 271
h Vbi supra.
i Sess. 14. c. 5.
& c. 2. & 9. de
sacrament.
pœnit.

k Cap. quod
Dei, de statu
mon.

l Arg. c. non
sicut, 13. q.
2. c. 1. de te-
st. m. c. mona-
chi, & c. super
eo, & c. cum
ad de stat.
monach.

m Io. e. 22. li-
bri primi ex
quatuor libris
de eodem or-
dine Canoni-
corum regula-
rium pie val-
de, ac erudite
scriptus qui
in c. 40. n. 11.

n Ca. in sing.
26. d.
o In Comm.
2. de regula
super ca. non
cogitatis, 12. q.
1.

c De hzrec.

d Ibidem.
e Li. 2. de in-
sta hzrec. pu-
nit. c. 19.
f Per supra
dicta,
g In 1. de sen-
excom.

h Ibidem.
i Vbi sup. c.
20.

k Cap. hom-
in 2. q. 1.

stantialis, vt definit Conc. Trid. f Tum denique, quod si maior cognitio peccatorum non requireretur ad absolutionem, non concluderetur confessionem esse iure diuino preceptam, per il- lud g: *Quorum remisistis, &c.* vt subtiliter insinuauit Medina h, quod est contra veritatem declaratam in Conc. Trid. i

270 *Tertio*, quod confessorius absoluere, & si moriatur, in sacro sepelire non debet vllum religiosum, etiam Canonicum regula- re (qui omnium laxissime regulæ seruit,) h testantem, vel testari volentem, nisi à proposito delistat, & si quod testamentum fecit, reuocet illud, aut certe efficaciter reuocare proponat l, vt late tradit admodum Reuerendus Pater Ioan. Trullus, eruditione, ac pietate insignis, simul Prior sanctæ Christianæ Canonico- rum regularium Aragoniæ, de ordine suo optime meritus m, qui ait cauendum esse cuius Canonico regulari, & à fortiori cuiilibet alij monacho, à scribenda scheda, vel memoriali significatæ suam de vllis rebus suis vllibus deputatis sic, vel sic distribuendis voluntatem, vel intentionem vltimam: quod tamen solum intelligendum est de faciente illa ea mente, vt sint testamentum, codicillus, donatio mortis causa, vel alia vltima voluntas vim ex sua dispositio- ne trahens, non autem de illo, qui expresse, vel tacite protestatus nolle testari, vel nullatenus disponere, solum rogat Prelatum, vel Cõuentum, vt pro sua libera voluntate, illud, aut illud pietatis, aut misericordiæ opus illi, aut illi faciat, cum hoc nullatenus sit disponere, sed ad pie disponendum alium pie rogare, aut exhortari, quod quia misericordioso, etiã Franciscano, licet, quia misericordia est virtus omnibus, etiam pauperibus, communis a: quæ quotidiana conclusio est, quam nuper latius tradidimus b.

271 *Quarto*, quod heres eius, qui moritur absolutus à peccatis, & susceptis alijs sacramentis, & in loco sacro sepultus, licet postea credat eum obiisse excommunicatum, non tenetur perire absolu- tionem Tum quia mortuus proprie, & quoad Deum, nec absolui, nec excommunicari potest, quia non est homo mortalis, quem solu excommunicari posse supra dictum est. Nec obstat c. si quis c, per quod glossa eius contrarium dixit per illa verba: *Dicitur mortuo anathema*: quia non significauit, quod excommunicetur, vt putauit glossa cum Panormitano d, sed quod fiat ei maledictio, qua de- claretur decessisse anathematizatus, vt pulchre ait Castrensis e, nec absolui, quia solus potest absolui, qui & excommunicari, & e contrario f. Nec obstat predictum c. à nobis g: quia sensus non est, quod excommunicatus mortuus proprie quoad Deum absolua- tur, sed quod denuntietur Ecclesiæ decessisse quoad Deum abso- lutus, ita vt liceat ei nominatim orare pro illo, secundum mentem Panor. & cõmunis h, & Castrensis i. Tum quia, si quoad Deum, & culpam per pœnitentiam fuit absolutus, non indiget absolutione quoad illa, & quum excommunicatio esset occulta, non indiget etiã quoad Ecclesiã, quæ non indicat de occultis k: & si per pœ- nitentiã non fuit absolutus, nil prodest quoad Deum absolutio.

Tum

Tum quia solus denunciatus excommunicatus indiget absolu-
 tione quoad Ecclesiam l, & hic de quo queritur, non erat denū-
 tiatus. Nō, inquam, tenetur, imo nec expedit petere, quia nihil
 prodest animæ quoad Deum, & nocet honori quoad homines.
 272 Quinto, quod idē omnino dicēdum est de herede illius, qui
 sine absoluteione cum signis tātum cōtritionis in excōmunica-
 tione occulta moritur m, nō autem de herede excommunicati
 denunciati: quoniā is debet querere absoluteionem ab eo, à quo
 viuis, & sanus erat absolueudus, si non fuit absolutus, saltē ab
 aliquo sacerdote simplici in articulo mortis a, qui tunc potest
 absolvere, vt clarius, quam omnia alia iura antiqua definit
 Conc. Trid. b in hęc verba: *In articulo mortis omnis sacerdos quoslibet*
pœnites a quibuslibet peccatis, & censuris absolvere potest.

Sexto, quod per hoc videtur, quod omnis sacerdos potest ab-
 soluere ab excommunicatione in articulo mortis etiam non
 confessum, modo signa contritionis pœcedant: quia in tali ar-
 ticulo nō solum habet facultatem absoluendi à peccatis, etiam
 referuatis, sed etiam à cēsuris, vt per prædicta verba patet, quod
 clare sentit Pānorm. c dum ait, quod præsupposito quod laicus
 posset absolvere à censuris in articulo mortis, illa prodesset, ne
 iterum oporteret eum absolui. Et constat secundum omnes, nō
 posse laicum absolvere à peccatis. Ergo à fortiori absolutio
 sacerdotis sine absoluteione à peccatis, prodesset. Præsupposi-
 tum tamen non est verum, vt dictum est supra d. Quod ipsum
 postea videtur confirmasse prædictum Conc. Trid. per prædicta
 verba, quæ non habent, *omnis homo, sed (omnis sacerdos)* signifi-
 cando non posse id facere etiam alium clericum, etiam sacris
 initiatum, quanto minus laicum.

Septimo, quod per eadem verba ausim dicere, quod sacerdos
 etiam excommunicatus, & denunciatus potest hodie absolvere
 licite cōstitutum in prædicto articulo, sicut non excommunica-
 tus. Tum quia Conc. vniuersaliter nullum excipiendo loquitur.
 Tum quia non obstat, quod per excommunicationem tollatur,
 vel certe suspendatur iurisdictio, quā saltē habitualem habet
 iure diuino e, sine qua nō potest consistere absolutio: quia pro-
 babiliter credi potest piam matrem Ecclesiam non auferre illi,
 nec suspendere iurisdictionē quoad talis articuli tempus, licet,
 vt proxime dictum est, non deceat credi, quod laico eandem
 quoad eundem articulum videatur cōcedere: quia quoad eum
 non agitur de non tollenda, vel non suspendenda iurisdictioe,
 sed de nouo danda, quod est difficilius f, præsertim incapaci,
 qualis est laicus, talis iurisdictiois g: Ausim, inquam, id nunc di-
 cere, quamuis ante prædictum Conc. communis contra tenuit,
 h quam ipse quoque immemor prædicti Concilij sequutus fue-
 ram supra i. Cæterum facessat subtilis illa nouitas differentia
 quorundam inter articulum mortis, & periculum mortis: eadē
 enim sunt quoad iura facientia facultatem absoluendi in eis.

l Per d. extra-
mag. ad eui-
tanda.

m Arg. c. fin.
de sepult. & c.
in iiteris de
rapto,
a Di. c. à non
bis.

b Sess. 4. c. 7.

c In d. c. à no-
bis, n. 10.

d Ca. 26

e parag. ecce,
16. q. 1.
f Ca. quem ad-
modum de
iureiur.
g Ca. tuam de
ordi. cog. & c.
2. de iudic.
h In c. non est
de spons. & S.
Thom. in 4. l.
sen. d. 17. q. 3.
& 3. par. q. 82.
art. 7. ad 2.
i Ca. 26. n. 26.
k Vt satis
probat. c. eos,
de sent. excō.

273 Octavo, quod illud dictum de collatione beneficii facta alicui excommunicato, quod sit nulla, procedit etiam in eo qui se excommunicatum ignorat, secundum glossam, Panormitanum, & communem a: nam licet ignorantia excuset à poena transgressionis, non tamen efficit capacitatem acquisitionis, cuius excommunicatus est incapax b: sufficeret tamen dispensatio Episcopi, si ad eum spectabat collatio, secundum omnes, non tamen si ad alium, quidquid dicat Panormitanus c: quod tamen non procedit in collatione facta à Papa, vel Legato cum clausula absolventes quoad effectum presentium consequendum, in literis eorum apponi solita d.

Nono, quod non est tenenda opinio Bartoli e communiter recepti à Legistis, ut tradit Hyppolitus f, scilicet, excommunicatio Episcopi ligat extra Episcopatum ipso id volente: quia irrefragabiliter confutatur per c. i. g & fortius per rationem eius h, ut recte affirmat Panormitanus i. Nec obstat l. fin. k qua magno colore motus fuit Bartolus: quia est male traducta è Græco in Latinum, ut testatur eruditissimus And. Alciatus l, secundum cuius translationem nihil facit pro Bartolo, & sequacibus.

Decimo, quod excommunicatio conditionalis impleta conditione non retrahitur, quia fictio retractionis non habet locum in censuris. Tum arg. c. licet m. Tum quia fictio fundatur in æquitate n, & nulla æquitas suadet, ut qui iuste communicabat ante conditionem impletam, censeatur iniuste tunc communicasse: id enim esset fingere impossibile secum pugnant o.

Undecimo, quod sicut excommunicatio lata sub conditione non ligat ante eam impletam, ita potest quis appellare ante illam impletam, etiam post decennium, ita quod sine scrupulo potest communicare, etiam ea impleta, ut sentit glossa, quam contra Panormitanum sequitur communis p.

274 Duodecimo, quod pensionarius, qui personaliter consentit constitutioni pensionis, non solvens eam die statuto, incidit in censuram etiã ante intimationem literarum: secus si consentit per procuratorem, iuxta stylum curiæ, de quo testatur Cassador. q.

Decimotertio, quod pro cõmuni opinione, quam tenuimus supra r, cõtra glossam secundam s, scilicet, quod ignorantia probabilis excusat ab excommunicatione statuti pro facto damnato, ultra ibi dicta facit, quod licet non requiratur consensus delinquentis in poenã, ut obligetur ad eam, quia obligatio non nititur eius cõsensu, sed potestate legislatoris imponetis eã, requiritur tamen consensus in causam, ob quã imponitur, ut dixit s. Thomas a: & ut quis dicatur consentire in causam alicuius, nõ sufficit, quod cõsentiat in eo, quod est causa, sed requiritur quod sciat, aut scire debeat id esse causã b: & qui scit aliquid esse malũ, & ignorat poenam ob id impostam, scit quidem id quod est causa illius, nõ tamen causam illius. Nec obstat, quod ex eo sequeretur, quod n. Aliter, rusticus, & alij, qui probabiliter poenas legum

a In c. penult. de cler. excommunic. b Ca. postulatis, cod. 1.

c In d. c. postulatis.

d De qua Fr. l. in c. apo.astica colum. 1. de excep. & alij alibi.

e In l. 1. n. 45. C. de summa Triuit.

f In l. fin. ff. de iurif. om. iudic. 1. 148.

g De constit. l. 6.

h Sumptum ex d. l. fin.

i In c. à nobis, 1. num. 11. de sent. excom.

k ff. de decr. ab ord. fac.

l Li. 2. de dispunct. c. 18.

m De sent. excom. l. 6.

n Qui in vetero, ff. de stat. homin. tradit. Bar. recep. in l. si is qui pro emptore, ff. de usu, n. 67.

o Contra. l. ubi repugnantia, ff. de reg. iur.

p In c. prateza, 2. de appellat.

q Decif. 2. de pens. super reg. Cancell. & 22. de rescrip.

r Num. 17.

s Ca. à nobis, 1. de sent. excom.

t Ca. 2. q. 64. art. 2.

u Arg. l. in de fidei, par. 1. g.

v ff. de nozal.

legum ignorant, in nullam earum inciderent. Responderi enim potest negando quidem sequelam, quoad pœnam ordinariã, & mediocrẽ proportionatam delicto, secundum naturam eius statutam, vel prudentia cõmuni imponendam, quam quilibet discretus paulo plus minus præuidere potest, saltem hallucinãdo per legem naturalem, distantem delicta mediocriter puniẽda: cõcedendo vero sequelam, quoad pœnam extraordinariam, & exorbitantem, & auctã ultra naturam suam nude consideratã, propter frequẽtiam, vel alias circumstantias personę, temporis, loci, &c. ea ratione diuersitatis, quod quicumque scit, vel scire debet aliquid esse malũ, scit, vel debet scire id esse puniendum iuxta naturam eius, & ita non solum consentit in eo, quod est causa eius, sed etiã in eo quod scit, vel debet scire esse causam eius: secus tamen est de pœna exorbitanti auctã, & addita ultra naturam eius, ob frequẽtiam, & alias circumstantias: quia nec scit, nec scire debet illud malũ esse causã illarũ, cuius generis est excommunicatio, & eo magis, quo sola ratio naturalis, quę docet pœnã debitam malo, non pertingit ad illam sine lumine fidei. Quę est ratio germana ca. 2. d. per quã extenditur ad quascumque alias pœnas exorbitantes, sola natura delicti cõsiderata. Per eandem rationem idem censeo cum Syluestro de excommunicatione lata per legem cõmunem Pont. Max. f. cũ multis eruditis Curiaę, putantibus multas extrauagantes cum censuris grauissimis latas super criminibus damnatis, quarum notitia numquam transijt Pyrenęum, nec Alpes, non excommunicasse Hispanos eas penitus ignorantes: nam & percutiens clericum, aut patrem, aut dominum, & interpellans monialem, vel virginem, ignorans probabiliter eorum qualitates, quas sciens id non fecisset, non incurrit pœnas extraordinarias pro illis additas: quia etsi sciat esse malum id quod facit, nescit tamen, nec scire debet tantam pœnam pro illo malo impositam: & minus peccat, qui frangit legem grauissimis, & extraordinarijs pœnis munitam, ignorando eas probabiliter, quam sciendõ: sicut minus contemnit, & peccat qui ingreditur hortum leuĩ cespite septum, causa furãdi, quam qui alto pariete cinctum. *Decimoquarto*, quod nullus præter Papã sine eius cõmissione speciali, potest absolvere ab heresi, & censura ei annexa, etiã occultissimã: quia Papa eã sibi reteruat in bulla Cœnę, quam Conc. Trid. a concedit Episcopo, vt per seipsum in suo Episcopatu possit absolvere subditos suos ab occulta heresi: quãuis item possit cõtendi, quod nõ sit derogatum quoad hoc illi per bullam Cœnę: quia S. D. N. Gregorius XIII. & Pius V. adeo id expresse declararunt, vt etiã summo Pœnitentiario negauerint illã facultatẽ, nisi cum certis modificationibus, sine quibus nec hic absoluit sine maxima causa, nec ille dum vixit absoluebat, etiã cũ illa. Per quod b moueor ad credendum, quod nec virtute iubilęorum, nec bullarum Cruciatarũ, in quibus non datur

c. l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil.

d. Const. l. 6.

e. Verb. ignorantia, parag. 1. f. Vt prob. in comment. c. fraternitas, l. 2. q. 2.

g. Ca. si vero, 2. de sen. excom. & l. si quis ignoras, ff. locat.

a. Ca. 6. sess. 24. de reform.

b. Et arg. c. fin. de offic. vic. l. 6. & c. in generali. de reg. iur. eo. l.

datur specialis facultas absoluendi ab heresi, potest quis absolui ab ea, licet expresse detur facultas absoluendi à calibus bullæ Cœnæ, iuncto dicto S. Antonini, scilicet quod facultas generalis absoluendi ab excommunicatione non includit absoluendum illius, quæ spiritualiter non fuisset concessa.

Decimoquinto, quod Cōfessarius, eo quod sit munitus facultate dispensandi super voto, non potest dispensare super iuramento etiam eiusdem materiæ. Tum quia iuramentum videtur continere duo vincula, promissionis, & iuramenti, quæ sunt fortiora vno e. Qua ratione S. Thomas ait votum iuratum esse firmitus non iurato. Tum quia, secundum eundem, alia ratione ligat iuramentum, quam votum. Iuramentum enim ligat, quia est sacre rei attestatio, ratione reverentiæ, qua quis debet implere quod per nomen eius promittit. Votum vero ratione fidelitatis, qua quis debet implere, quod Deo promissit. Tum quia secundum omnes, votum, vt votum, non est iuramentum, nec contra: nam diuersitas nominum, definitionum, & titulorum g. & rationum obligandi supradictarū concludit esse diuersæ speciei iuramentum, & votum: & facultas dispensandi super vna specie, nō extenditur ad aliam h. quatenus probat, virtute mandati, vel privilegij de conferendo beneficio valoris maioris, non posse conferri beneficium minoris. Tum quod Abbates habentes potestatem absoluendi à sententia canonis, si quis suadente i, non possunt absoluere à multis alijs excommunicationibus minoris auctoritatis, iuxta Federicum k: quia exorbitantia à iure communi non sunt extendenda de alio ad aliud l.

276 Hoc ipso die, quo hæc in prima editione latina excudebatur, puta, pridie Idus Octob. an. 1573. quo sui sacre Pœnitentiariæ Prætorij primum habuit cōuentū illustriſſi, & Reuerendiſſi Cardinalis Stanislæus Hostius, posteaquā fuit io summū Pœnitentiariū à S. D. N. designatus, magna cū laude, & gloria vtriusque, vtpote gratis, & absens, nihilq; minus præuidens, ob solam eandēque celeberrimam pietatis, integritatis, & eruditionis famā, (qua nō solū Vrbi, sed orbi toti Christiano etiā ante purpuram fuit notissimus) tactum fuit, an qui Hispanus probabiliter ante annos 20. voverat ingredi Religionē ordinis fratrum minorum Conventualium, (qui postea à Fel. recorda. Pio V. in tota Hispania abrogatus fuit) teneretur quærere extra illā, vbi non est abrogat⁹, monasteriū in quo reciperetur? Et videtur nō teneri. Tum per dicta sup. a. Tum quod actus agentium non operantur vltra fines eorum b. Et orator non intenderat intrare extra Hispaniā.

277 Eodem die rogatus de potestate absoluendi ad cautelam Confessarij electi per confessionalia, iubilæa, & alias bullas Apost. dico tumultuariè primo, quod absolutio excōmunicationis simplex, est absolutio integra excōmunicationis quæ scitur esse lata, & valida. Absolutio vero ad cautelam est, quæ non est talis: & ista est triplex, dimidiata, quæ ad certum tempus, vel actū

e Arg. ea. frater noster 26. q. 1. d. 3. par. tit. 24. c. 77. par. 24. g. 1.

e Cap. 1. de treng. & pace. f. 2. q. 89. art. 8.

g De iure in 2. Decr. & de voto, in 3. h Arg. e. cui, de non sacer. dotali, de præbend. l. 6. i lux. e. cum illorum, de sent. excommunic.

k Conf. 14. Monac. Perusinus. l Reg. quæ à iure l. 6.

a Ca. 12. n. 42. b l. non omnis ff. de rebus cred.

est, potest quis absolui
uendi a calibus bullarum
et quod facultas gene-
on includit absolutio-
oncessa.
sit munitus facultate
sare super iuramento
entum videtur conti-
nti, quæ sunt fortiora
uratum esse firmius
n, alia ratione ligat iur-
m ligat, quia est sacre
debet implere quod
tione fidelitatis, qua
Tum quia secundum
tum, nec contra: nam
lorum g. & rationum
erse speciei iuramen-
er vna specie, nõ ex-
te mandati, vel prui-
ioris, non posse con-
ares habentes pote-
uis suadente i, non pos-
icationibus minoris
bitantia à iure com-
d l.
one latina excudebã-
sui sacre Poenitenti-
rissi, & Reuerendiss.
it io summũ Poenitẽ-
, & gloria vtriusque,
ens, ob solam ean-
& eruditionis famã,
etiã ante purpuram
is probabiliter ante
s fratrum minorum
Pio V. in tota Hispania
illã, vbi non est ab-
detur nõ teneri. Tũ
non operantur vltra
rare extra Hispaniã.
uendi ad cautelam
a, & alias bullas A-
excõmunicacionis
ionis quæ scitur esse
est, quæ non est ta-
m tempus, vel actũ
fir: &

fit: & integra, eius, quæ dubitatur esse lata: & eius, quæ scitur esse
lata, sed dubitatur an valeat. Quæ colliguntur ex ca. solet c, &
scribentibus ibi, præferim Innocentio d.
Secundo, quod præfatus electus Confessarius non potest dare
primam harũ, & ita non potest absolvere cum reincidentia. Tũ
quod illa non est integra. Tum quod in effectu est quædam sus-
pensio, vt ait Innocentius e, & Decius f, & confessario huius-
modi non est potestas dimidiandi absolutionem, nec suspen-
dendi. Tum quia eam dare esset fere absolvere pure, & excõmu-
nicare sub conditione, ad quod faciendum nulla est illi pote-
stas: nec potest absolvere ad certum tempus, vel actum, quia id
effectu esset absolvere cum reincidentia.
278 Tertio dico, quod potest dare secundam, quam passim dant
Confessarij confessis ignorantibus se esse excõmunicatos, per
verba illa: Si teneris vinculo excõmunicacionis, &c. Per quam absol-
uitur ab ea, vel eis, in quas potestas eius extenditur, modo præ-
miserit satisfactionẽ, vel aliud quod bulla requirat, vel certe eo
sit animo, quo faceret illud, si meminisset se esse excõmunica-
tum, & faciet cũ primũ meminerit. Tum quia attẽta sua igno-
rantia, satis videtur facere, quod potest, & facienti quod potest
non est neganda absolutio. Tũ quia passim ita absoluunt Con-
fessarij laudati ob hoc ab eruditis, vt etiam prædictum est g.
Quarto dico, quod nõ potest dare tertiã sine præuia satisfactio-
ne, si cõfessus agnoscit esse verã offensam, ob quam est excõmu-
nicatus: quia quum offensa est manifesta, nõ potest dari illa
etiã cũ cautela sufficienti sine præuia satisfactioe. Potest autẽ
dare, si dicat se nõ offẽdisse, sed si dicat se dubitare de offensa, vi-
detur quod nõ possit: quia cõmissa simpliciter absolutione nõ
constet commissa absolutio ad cautelam b. Non obstat quod
semper tenuerim, & teneam, quod delegatus, cui commissa est
causa, potest partes absolvere ad cautelam, cũ Aretino c recepto
frequenter à Decio, & nobis, contra glossam communiter re-
ceptam d: quia glossa loquitur de commissione absolutionis ab
excõmunicacione, quæ tractari potest cõmode sine absolutione
ad cautelã: & decisio Aretini, & vsus loquitur de commissione
causã, quæ sine absolutione partium ad cautelã non satis com-
mode posset tractari. Adde ijs illa, quæ scripsimus in ca. 1 e
Quinto dico, quod Confessarius, cui cõmittit Sacra Poenitentiã,
vel alius superior, vt absoluat latorẽ ad cautelam in foro cõ-
scientiã tantum, non tenerur seruare formam d. c. solet: quia illi
foro non congruit citatio partis, quã illa requirit f, sed satis est,
quod constet ei per confessionem partis, preces veritate niti.
Sexto, quod Confessarius, cui simpliciter, vt simplici confessa-
tio, committitur absolutio ad cautelam in vtroque foro, debet
antea accipere cautionem sufficientẽ g, licet non debeat citare
partem, nec audire excipientem de manifesta offensa, saluo, si a-
liquid amplius, vel minus faciendum ei præcipiatur: quia vno
onere

c De sent.
excom. l. 6.
d Ric. veniẽs,
2. iuxta
gl. vit. de te-
li. & 10. And.
& Pan. supra
c. & alijs ali-
bi.
e In c. cum
bonis de xtra
& qualit.
f Conhil. 145.
g Ia c. 26.
a Di. c. solet.
b Iuxta gl.
sing. c. capitũ-
lum, de re-
scrip.
c In d. c. de
testib. col. 2.
d In d. ca. so-
let.
e In princĩ.
n. 6. de poen.
di. 6.
f Secundum
Inno. recep.
in d. c. solet.
g Iuxta d. c.
solet.

h Ca. ex ruaru, de audior. & vfu pal. i Per d. c. soles.

k Ca. si quid inuenisti, 24. q. 5. l Ca. cum dilecta, cum nota. ibi a Fel. de testi.

a Ca. sicut nobis de sen. ex. com. & gl. c. proposuisti de cler. ex. com. minist. b l. in agris, fide acquir. ver. dom. c Per d. c. sicut nobis, & per dict. gl. d. c. proposuisti

onere sublato, non censetur sublato alterum h: & ita cu absolutio ad cautelam requirat citationem, & sufficientem cautionem, etiam si sit dubia offensa i, licet onus citandi tanquam incongruum foro poenitentiae tollatur, satisfactio tamen, vel cautio sufficiens, quae etiam illi foro congruit, non videtur tolli: adeo ut putem, quod si excōmunicatus agnosceret offensam esse veram, deberet eum cogere ad prius satisfaciendum. Dixi, in vtroque foro, quia si committeretur quoad forum conscientiae tantum, putarem sufficere seruare propositum firmum satisfaciendi debito, vel offeso, si apparuerit eam valere, quum quoad illud cor magis respiciatur, quam manus k. Dixi, nisi plus, vel minus praecipiat, quia si praeciperetur, ut sine vlla cautione, vel cum sola iuratoria, vel satisfactio dimidio, vel toto absolueret, id esset seruandum l.

Septimo, quod Confessarius, cui committitur absolutio specialis alicuius ad cautelam in vtroque foro, deberet absolute coram notario, & testibus, vel saltem testibus, ut absolutus posset probare alijs suam absolutionem, quae non praesumitur, nisi probetur a.

Octavo, quod excōmunicato, denunciato, & absoluto a Confessario, siue simpliciter, siue ad cautelam quoad forum conscientiae tantum, non tenentur communicare alijs, praesertim publice, neque iure possunt, nisi probabiliter illud credentes: quia limitata causa limitatum producit effectum b: nec absolute, quoad vtrumque forum, nisi legitime id ostendatur, vel probabiliter credatur.

Miscellaneum III. de scientia, fide, opinione, dubitatione, & scrupulo.

- 279 Scientia, fides, opinio, dubium, & scrupulus quid, ut differunt, & conueniunt, & seqq.
 280 Conscientia quid, quotuplex, ad quid obligat, scrupulosa quam mala, nascitur ex sex causis, & curatur 10. medicinis, a nu. 282.
 281 Dubijs in rebus pars tutior an necessario eligenda.
 283 Legis rigor temperatur per aequitatem quinque modis.
 284 Intellectus illius dicti, Bonae mentis est culpam timere, vbi non est.

d In c. si quis auren, de pœn. d. 7. a n. 9. e Gloss. 6. in l. 2. par. 20. ep. ff. aqua plu. art. f Vr præl. 2. & 3. dictum est. g C. in domo de pœn. d. 4. h Hom. 20. Euang.

279 **D**icimus primo, quod scientia, fides, opinio, dubitatio, & scrupulus in quibusdam conueniunt, & in quibusdam differunt, ut resolutius alijs tradimus alibi d. Quorum summa est, quod scientia est cognitio visiva rei e, tam intellectus, quam sensus f. Fides est cognitio, qua firmiter ita esse iudicamus id quod non videmus, iuxta illud Augustini: Fides est credere quod non vides g, iuncta gl. 7. quae citat illud Greg. h Fides non habet meritum vbi ratio humana praebet experimentum. Opinio est cognitio, qua iudicamus aliqui esse, vel non esse, quod non videmus, nec firmiter

miter credimus ita esse, sed cū formidine, ne contrarium sit verum i. Dubitatio est cognitio duarū rerū contrariarum, neutra earum iudicando veram, iuxta glossam k, quę dubietatē appellavit titubationē. Scrupulus est cognitio argumenti apparentis contra prædicta. Ex quibus inferitur, hæc quinque convenire in hoc, quod sunt cognitiones, & actus potentia cognitiua, & nō appetitiua, vt ex verbo, *cognitio*, apparet: & quod differūt in eo, quod scientia est firma, & euidentis cognitio. Fides firma, nō tam euidentis, sed obscura a. Opinio autē nec euidentis, nec firma, quāuis sit iudicatiua. Dubitatio vero, nec euidentis, nec firma, nec iudicatiua. Scrupulus autē est solum quoddā argumentū cōtra aliquam prædictarū. Et quod quatuor prima sunt contraria, quę nō possunt simul inesse vni, & eidem personæ eodem respectu: Scrupulus autem cum qualibet aliarum quatuor esse potest.

i Facit gl. d. parag. antepe. & gl. in l. 6. di. parag. penult. ff. vti possidet. k Gl. recep. l. de stat. ff. de testam. & gl. rub. ff. de iur. & tac. igno. a Ca. firmiter, desum. Triuis.

Miscellaneum IIII. de conscientia.

280 **C**onscientia, vt definit, & diuidi: S. Thomas b, nō est potentia, nec proprie habitus animæ, sed actus eius iudicatiuus, interdum testificans, quod illud fecimus, vel non fecimus, iuxta illud: *Scit conscientia tua te crebro maledixisse alijs, &c.* interdum accusans, vel excusans dictando aliquid bene, vel male factum esse, iuxta illud B. Augusti. *Senti de Augustino quidquid libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset d.* & interdum dirigēs, dictando aliquid faciendum, vel non faciendum esse e; & ita hic accipitur, definirique potest esse scientia, fides, opinio, aut dubitatio de aliqua re facienda, vel non facienda, secundum comunē in locis proxime citatis: & est duplex. Vera, quę vere iudicat aliquid esse faciendū, vel non faciendum. Et erronea, quę false iudicat esse faciendum, vel nō esse faciendum f. Est & aliter triplex: Certa, quę pro certo iudicat. Dubia, quę nullatenus iudicat: & scrupulosa, quę contra id quod iudicat habet argumenta. Porro, qualibet conscientia certa ligat eam habentem. Quantum autem quælibet harum obliget, dictum est supra g. 281 Quibus addo, non semper esse necessarium partem tutiorem eligere, quia satis est quoad præcepti implementum tutam eligere, vt late h probauimus, etiam in his, quæ ad fidem, & mores pertinent: in alijs enim, nec de consilio quis tenetur eligere tutiorem, vt ibidem probatur.

b 1. par. q. 79. art. 15. c Eccles. 7. d Cap. sent. 1. q. 3. e Ca. per tuas, 2. de simon.

f Di. c. per tuas, c. inquisitioni, de ten. excom.

g Prælu. 3. a n. 9.

h In d. c. si quis autem, n. 34.

Miscellaneum V. de causis ex quibus fit conscientia nimis scrupulosa.

282 **D**ico primo, quod conscientia nimis scrupulosa nascitur ex vitio naturali, vel acquisito. Secundo dico, quod conscientia nimis scrupulosa gignit multa mala, scilicet incōstantiam, augmentum peccatorū, animi paruitatem,

ntia, &c.
h: & ita cū absoluti-
ntem cautionem,
quā incongruum
el cautio sufficiens,
i: adeo vt putem,
e esse veram, debe-
in vtroque foro, quia
um, putarem suffi-
debito, vel offeso,
or magis respicia-
biatur, quia si præ-
uratoria, vel satis-
uandum l.
absolutio specialis
bsoluere corā nō-
us posset probare
ur, nisi probetur a.
& absoluto à Con-
uoad forum con-
re alij, præsertim
er illud credentes:
um b: nec absolu-
stendatur, vel pro-
e, opinione,
id, vt differunt, &
spulosa quam mala,
ms, a nu. 282.
da.
modis.
lpam timere, vbi
inio, dubitatio, &
t, & in quibusdam
Quorum summa
intellectus, quam
esse iudicamus id
es est credere quod nō
s non habet meritum
t cognitio, qua iu-
videmus, nec fir-
miger

uitatem, nebulas intellectus, inquietudinem mentis, acediam, & id genus alia.

a 1. par. tit.
3. c. 10. parag.
10.

b 1. par. tit.
3. c. 10. parag.
10.

c 2. q. 210.

d S. Thom. ibi
art. 2.
e l. benignius
& l. seq. ff. de
legib.
f S. Ant. vbi
supra colu. 6.
g Arg. para.
& l. leges. 4. d.
minime, ff.
de leg.
h Ca. ad au-
dientiam, de
homie. cap. si
quis autem,
pen. d. 7.
i Ca. ad eius,
5. di.
k Di. & ca. ad
eius.
l 1. par. tit. 3.
c. 10. colum. 6.
m 2. part. de
nat. & qual.
conscientia, al-
phab. 2.

Tertio dico, quod huius vitij cause, secundum S. Ant. a sunt cō-plexio timida, melancholia, & mania, dēmon tranquillitatis ofor, vigilię, ieiunia immodica, & conuersatio cum scrupulosis.

283 *Quarto dico*, quod decem sunt huius egritudinis medicina, secundum S. Ant. b *Prima* Deus per suam gratiam intus habitans, & foris benigne assistens. *Secunda* phararmacum contra melancholiam, maniam, & alios malos humores iudicium debilitantes. *Tertia* auersio cogitatus à re scrupulosa. *Quarta* submitio sui aliorum iudicio. *Quinta* contrauentio scrupulorum. *Sexta* vsus epijchie, siue equitatis circa leges, de qua S. Tho. c persuadendo sibi non peccare, qui implet legem, secundum mentem auctoris, licet in verba offendant d, neque qui eam in sensu benigniore seruat, quamuis in duriore violet e, neque qui eam non seruat vbi, & quando est impossibile, vel valde difficile f, neque qui eam non seruat, vt pro stulto non habeatur, nec qui in rebus dubijs secundum communem bonorum vsum eam seruat g.

284 *Septima* rectus intellectus illius vulgati. *Tutior pars est eligenda in dubio h, nēpe*, in eo quod est proprie dubium: quale non est, cum sufficienti auctoritate, aut ratione altera pars creditur, neque cum ex multis opinionibus vna pro vera eligitur. *Octaua* rectus intellectus illius, *Bonarum mentium est etiam culpa agnoscere, vbi culpa non est*: cuius vnus verus sensus est, generaliter se culpam agnoscere, licet non meminerit specialiter culpam, iuxta glossam k, & late tradita à S. Antonino l. Alius, (qui vsus est m Ioan. Gerson. a prior) signum animę in bonum propensę, timore, ne sit culpa, quod non est tale: quamquam hoc non est bonitas, imo scientiæ, aut probi iudicij defectus.

Quæ opinio deligenda. Miscella. VI.

285 *Opinio communis quæ, & quando alteri præiudicat.*

286 *Opinio quæ deligenda late, & resolut. 287.*

288 *Opinans deponat dubium, antequam iudicet, consulat, aut operetur, & seq.*

290 *Scrupulos mitigat sibi parum, & multum Christo fidere, & eum talem imaginari.*

290 *Auxilio sine speciali Dei quæ bona moraliter agi possunt.*

291 *Deus, vt Deus, nullius figuræ, vt homo, gratiosissima, & benignissima.*

a Li. de elect.
verior, opra.
1. volum.
tract.
a l. minime,
cum glo. ff.
de leg. & c. cō
dilectis, d.
consuet.

285 **N**ona medicina est electio bona ex varijs opinionibus, & quiescere in ea. Electio autem bona fit, secundum Math. Matthesium n, & alios alibi, eligendo primo consuetudine receptam, nisi sit contra legem naturalem, vel diuinam certam, contra quam consuetudo nihil potest a.

286 *Dixi, certam; quia dubiam interpretari potest consuetudo, & eius*

& eius interpretatio seruanda est, iuxta a Panormitanu. b Secun-
do cessante consuetudine, eligendo ea, quae nititur alicui textui,
cui contraria licet sit communis, nequit apte respondere, etiam si
questio principalis sit vnius iuris, & textus alterius, per citata a
Philip. Franto. c Tertio eligendo ea, quae nititur aliquo argu-
mento, cui apte responderi non potest. d Quarto cessantibus his
eligendo communem, si scitur esse talis. e Quinto cessante co-
muni eligendo eam, quae pluribus fundamentis, & rationibus
nititur, quamuis satis apte dissolui queant; quia caeteris pari-
bus funiculus duplex, aut triplex difficiliter rumpitur. f
287 Sexto cessantibus praedictis, eam, quae benignior aut fauo-
rabilior fuerit g Qualis est quae iuramento fauet. h Et quae ma-
trimonio, dote, testamento, aut libertati, i aut alijs pijs, & reli-
giosis rebus k aut pupillo, viduae, peregrino, aut alteri personae
miserabili. l Qualis etiam quae priuato contra fiscum fauet, m cum
fiscus in delicto priuati fundatur, alias secus, n vt recte Decius
declarauit. o Qualis etiam est quae valorem actus defendit, siue
actus, de cuius fauore agitur, sit vltima voluntas, p siue contra-
ctus, q siue libellus, litis contestatio, sententia, aut quilibet actus
iudicialis, rescriptum, aut priuilegium; r quia praesumptio pro
actus valore praeponderat alijs, s quamuis valor actus in actoris
fauorem, & damnum rei redundet. t Septimo praedictis defi-
cientibus illam, quae reo fauet. u Octauo, si nullo modo praedi-
ctorum alia opinio aliam superat, illam quam affirmant Do-
ctores auctoritate, & scientia in materia, de qua agitur, praestā-
tiores, x & ita quam tenent Theologi, si quaestio est theologa,
& quam Canonista, si Pontificia, & quam Legiste, si civilis. y
288 Quatuor autem nobis videntur addenda omnibus, qui hac
de re tractarunt, quoad forum conscientiae. Primum quod iudex,
consultor, aut agens, qui in re dubia iudicaturus, consulturus, aut
facturus est aliquid, antequam id faciat, debet, vt non peccet, ex-
pellere ex animo illam dubietatem, & credere, aut certe opinari
opinionem dicto modo electam esse veram, & secundum eam de-
bere in eo casu iudicare, quia si priusquam id faceret, & dubius
iudicaret, consuleret, aut faceret, peccaret contraueniendo conscien-
tiae dubiae per dicta. a Secundum est, quod in vtroque foro vnus
& idem de vna, & eadem re potest, & debet credere aliquid ef-
se verum quoad vnum effectum propter vim alicuius rationis, & con-
trarium, quoad alterum propter vim alterius, argum. cap. Do-
minus; b & multorum, quae pro eius vera concordia adduximus, c
per quae probatur vna, & eandem mulierem posse, & debere cre-
dere suum maritum esse illum cui cohabitatur, quo reddat debitum,
& contrarium ad effectum exigendi. Tertium, quod quamuis in
sunt iura partium, de reg. iur. l. 6 & cap. fauorabiliore, ff. eod. & Arg. l. si primo mense, ff.
de & eorum, quae per eam sit Decis. in cap. proposuisti, nu. 11. de probat. y Argum. dist.
ca. pro notat per Panorm. & alios. a Supra n. 277. b De secund. nupt. & cap. inquisitioni, de
bet. In li. c. si quis, a n. 192.

a Ca. mala e;
frustra, adifi-
b In ca. 1. de
iudic.
c In princ. ca
spater, de re-
stam. l. 6.
d Dist. c. Ca-
pellanus de
ferijs.
e Arg. cap.
prudenciam de
offic. de leg.
c. de quibus
20. dist.
f Eccl. 4. c.
1. de treug. &
pace.
g l. semper in
dubijs, ff. de
reg. iur.
h Arg. cap.
quamuis de
pac. lib. 6. &
ca. cum con-
tingat de iu-
re iur.
i l. quoties
dubia, ff. de
reg. iur. c. si
de re iudic.
k l. sunt per-
sonae, ff. de re-
li. & sum-
fun.
l Arg. totius
dist. 35.
m l. non pu-
ro, ff. de iur-
fic. secundum
Matthel.
not. 13.
n l. 1. C. de
iur. ff. li. 100.
o In l. in am-
biguis pro-
dote, ff. de
reg. iur.
p l. quoties ff.
de reb. dub.
q l. quoties,
ff. de reb.
ligo.
r Matr. in d.
tracta. col. 4.
s l. in contra-
henda quia
hoc in pon-
derat Dec. n.
6. ff. de reg.
2. iur.
t Arg. l. inter
partes, ff. de
re iud.
u Arg. e. cum
statu hom.
posuisti cum
excommuna.

foro contentioso regulariter prædicta observari debeant, in foro tamen conscientie, ad effectum non peccandi sufficit eligere pro vera eius opinionem, quem merito censemus esse virum idonea ad id scientia & conscientia præditum, iuxta dicta d; quibus adde gloss. e adiuncta doctrina Panormitani.

d Num. 283.
e 2. esp. Ca.
pellanus, de
serijs.

289 *Quartum*, quod non videtur vna opinio appellanda communis, ad effectum præiudicandi alteri, eo solo quod plures eam sequantur tamquã oves alię alias, quę præcedunt sine iudicio sequentes, velut aues, quę vnam volantē aliã omnes sequuntur, secundum Decium f: Comuniorem enim ad hoc existimarem illam quã sex, vel septem auctores classici rem ex professo tractantes assererēt, quam probatam à quinquaginta sola fere auctoritate priorum ductis. Opinio enim cõmunis non ex numero opinantium, sed ex pōdere auctoritatis fit, vt dicit Alexander g relatus à Ludouico Gomez h: quin & arbitror vtramque ad hoc posse dici communem, quando vtraque habet octo vel decem assertores graues, & cum iudicio eam deligentes. Quo fit, vt non sit multum laudanda diligentia quorundam recentiorum inquirentium vtram teneant plures: doctrina enim præfata Ioann. Andreę i de sequenda communi, intelligenda videtur, cum pauci respectu aliorum teneant contrariam.

f In consil.
494. incipit
te, quod sup.
&c. fol. 50.

g Consi. 202.
lib 7. nu. 6.
h In quæ 2.
proximij regul.
cancelarię.

i In ca. 1. de
constis.

290 Decima scrupulosa medicina colligitur, considerando primo, quod opinio, quæ videtur esse S. Augustini, & aliorum antiquorum, (quam sequitur Gregor. Ariminens. k & in quam inclinat S. Thom. l & S. Bonaventura, m quamque munit ibi Maior vigintiquatuor argumentis) tenet neminē posse solo libero arbitrio, & cõcursu Dei generali, sine auxilio eius speciali etiam moraliter tantum bene operari: & quod licet contrariū teneat Guilielmus Ocham, n & videatur receptior apud recentiores: licet itē nostra sententia ei sit locus in operibus bonis, quę suapte natura, & ex propinquo, ad solos virtutum moralium fines attingendos ratione naturali duce diriguntur (qualia sunt secundum rationem naturalem, honeste viuere, alterum non ledere, ius suum cuique tribuere, quale, quid liceat, quid deceat, quid expediat, iuxta naturalem captum, & rationē prouidere) necessario tamen tenenda est antiquiorum sententia in actibus moraliter bonis, quę ex propinquo spectant ad iustificationē: qualia sunt bene credere, sperare, diligere, pœnitere, qualia, percipere celestia, cõtemnere terrena, & horrere inferna, & id genus alia, vt colligitur in directo sensu a ex Conc. Trid. in hæc verba: *Si quis dixerit sine præueniente Spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio hominem credere, sperare, aut pœnitere posse, sicut oportet, vt ei iustificationis gratia cõferatur, anathema sit.* Qui sacer canon argumento à contrario sensu satis etiam probat opinionem recentiorum, quoad alios actus moraliter bonos. Secundo considerando quod bona pars scrupulorum nascitur ex quadam nimia confidentia propriariū viriū, per quam fere quis putat se posse so-

k 2. lib. sent.
dist. 21.
l 2. 2. q. 109.
art. 6.
m Dist. 28.

n Di. d. distin.
28.

a Canon. 8.
sess. 6.

lis illis & alia facere, lio diu nunqu & tin fuerit comm bene a & ita re perfect re sibi, rendum nimium tes, & s suu viri mus erg necessit ciunt, & lio ab ec clesie su tam, qu pio anie ter oblig ita sua d re, vt in abiget, 291 Et c seuerū, n lōge, in ritum s m, & manitati cum olim litum, ne consolati fragilibu itaque m sibi serui nos cond Quoni dam Bull bus in su non exiui mistus.

debeant, in fo-
lii sufficit elige-
semus esse virū
, iuxta dicta 4;
itani.

pellanda com-
uod plures eam
unt sine iudicio
nes sequuntur,
oc existimarem
ex professo tra-
nta sola fere au-
is non ex nume-
vt dicit Alexan-
bitror vtramque
e habet octo vel
deligentes. Quo
r undam recen-
strina enim pre-
telligenda vide-
rariam.

considerando pri-
i, & aliorū anti-
& in quam incli-
munit ibi Maior
se solo libero ar-
us speciali etiam
contrariū teneat
ud recentiores:
bonis, quę suap-
raliū fines attin-
sunt secundum
legere, ius suum
at, quidue expe-
re) necessario ta-
us moraliter bo-
ne: qualia sūt be-
percupere cœle-
id genus alia, vt
hęc verba: Si quis
atque eius adiutor
rtes, vt ei iustifica-
on argumento à
m recentiorum,
lo considerando
lam nimia confi-
putat se posse so-
lis

lis illis bene pœnitere, confiteri, communicare, bene precari,
& alia id genus operari, & videns ea non tam recte, ac vellet,
facere, pluries iterat ea, non implorato, vt deberet, à Deo auxi-
lio diuino, & postrema facit imperfectius quam prima, & ita
nunquam sibi plene satisfacit, & turbatur tristitia erratorum,
& timore errandorum. Huiusmodi ergo scrupulosi medicina
fuerit considerare paruitatem & infirmitatem suam, & omniū
communem, ob quam vix quis potest, etiam moraliter tantū,
bene agere sine gratia gratū faciente, vel auxilio speciali Dei;
& ita reputare sua opera, qua parte sua sunt, nō posse fieri tam
perfecte, vt sint digna tanta maiestate, & consequenter diffide-
re sibi, & fidere infinitæ bonitati eius, qui prior est ad mise-
rendum, quam vlscendum: & quod vt est austerus in eos, qui
nimium sibi fidentes, & sine illo ei bene seruire posse putan-
tes, & sic non satis de ipsius auxilio curantes, omnia perfecte
suis viribus facere nituntur, & non faciunt; ita est clementissi-
mus erga eos, qui memores suæ imbecillitatis, & ipsius auxiliij
necessitatis, sine quo ei placere non possunt, illi se totos subij-
ciunt, & pro naturalibus sui liberi arbitrij viculis, ac pro auxi-
lio ab eo superaddito, bona fide, obseruatæ legum eius, & Ec-
clesię suę student, sperantes eum boni æquique consulturum
eam, quæ mediocris fuerit, etiamsi nō sit exacta. Qui enim hęc
pro animo secum voluerit, contentus erit, quod vel mediocri-
ter obligationi suæ satisfecerit, & gratias agat Deo, quod ad id
ita sua diuina bonitate eum iuuerit, desiderans, speransque fo-
re, vt in dies maiore opere auctus, melius id faciet, scrupulos
abiget, animumque serenabit.

291 Et quia Deus vt Deus nullam figurā, & ita neque vultum
seuerū, neque gratiosum, nisi metaphoricōs habet, quippe qui
lōge, imo infinite simplicior est, quam anima & Angelus, plu-
rimum scrupuloso cōducet imaginari vultum illum speciosissi-
mum, & benignissimum reuerendissimę & benedictissimę hu-
manitatis D. N. Iesu Christi, qualem Sancti cōtemplātur eum;
cum olim doceret, cōcionaretur & conuersaretur, exhibere so-
litum, nempe serenum, subhilem, in sui amorem rapientem,
consolantem, & lētificantem, imo & promittentem se à nobis
fragilibus & humilibus; nostræ paruitati parum fidentibus, e-
ratque magnificentię plurimum confidentibus, & bona fide
sibi seruientibus, non exacturum adeo seueram rationem, quā
nos condemnet, sed adeo beneuolam, qua saluet, Amen.

Quoniam vero a promissimus inferere hic tenorem cuius-
dam Bullæ fel. record. Pij V. & moderationis eorum, de qui-
bus in subiecta Gregorij XIII. Bulla, si exiret interea: quę quia
non exiuit, solam hanc subijcimus; prout supra b etiam pro-
missimus.

a In c. 21.
nu. 5.

b Cap. 25.
nu. 67.